

Käsi älypuhelimella

Itsen hallinnan tekniikat
medioituneessa ympäristössä

Olli Erik Hasu

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiologia

Pro Gradu -tutkielma

Tammikuu 2019

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos/Institution– Department Sosiaalitieteiden laitos
Tekijä/Författare – Author Olli Hasu		
Työn nimi / Arbetets titel – Title Käsi älypuhelimella. Itsen hallinnan tekniikat medioituneessa ympäristössä		
Oppiaine /Läroämne – Subject Sosiologia		
Työn laji/Arbetets art – Level Pro Gradu -tutkielma	Aika/Datum – Month and year Tammikuu 2019	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 97
Tiivistelmä/Referat – Abstract <p>Tutkielma käsittelee itsen hallintaa medioituneessa ympäristössä. Tämä tarkoittaa tilannetta, jossa mediateknologia ympäröi ihmisten arkielämää kauttaaltaan. Yhtäältä digitaalista teknologiaa hyödynnetään välineenä oman elämän dokumentoinnissa ja järjestämisessä. Toisaalta itsen hallinnan kohteeksi muodostuvat ne suhteet, jotka kietovat ihmisten elämän digitaalisten verkostojen osaksi. Tutkielmalla on kaksi tavoitetta. Näistä ensimmäinen on luoda käsitteellinen näkökulma itsen hallinnasta medioituneessa ympäristössä, jotta ilmiön ulottuvuudet tulevat sosiologisesti analysoitaviksi. Keskeinen lähtökohta tutkielmalle on se, että digitaalisen teknologian käyttäjä kytkeytyy aina kompleksisen infrastruktuurin osaksi, mikä kuvaa itsen hallinnan moniulotteisuutta mediateknologian jäsentämässä ympäristössä. Toinen tavoite on paikantaa tutkimusilmiötä tarkasti vastaava aineisto, jonka avulla ilmiötä voidaan analysoida aineistolähtöisesti.</p> <p>Aineisto koostuu 14 itsen hallintaa käsittelevästä self help -vlogista YouTube-alustalla. Vlogeissa käsitellään ajan- ja projektinhallinnan sovelluksia, joiden yhteydessä vloggaajat kuvaavat yksityiskohtaisesti arkielämänsä teknistä järjestämistä. Vlogit artikuloivat itsen hallintaa medioituneessa ympäristössä, jossa digitaalinen teknologia, vloggaajien työ ja elämän reflektio asettuvat suhteeseen keskenään. Vlogit ovat sekä tekijöidensä elämän dokumentaarista representaatiota että tuote, jolla katsojien pitkäkestoinen huomio pyritään tavoittamaan. Analyysi tarkastelee myös sitä, miten itsen hallinnan tekniikat yhdistyvät tapoihin tehdä medioituneesta ympäristöstä itselle tuottavaa ja hyödyllistä. Hyödynnän tutkimusmenetelmänä grounded theorya, joka palvelee pyrkimystä analysoida tutkimusilmiötä aineistolähtöisesti.</p> <p>Aineiston analyysissä tarkastellaan, miten vlogien diskurssissa ja visuaalisessa representaatiossa yksilöiden elämään sisältyvä problematiikka tulee tulkituksi selvästi rajatuiksi itsen hallinnan ongelmiksi. Vlogien itsen hallinnan diskurssia analysoidaan konkreettisten tekniikoiden, motiivien ja intressien sekä itsesuhteen näkökulmista. Vlogeihin yhdistyy rationaalisen organisoinnin diskurssin lisäksi esteettinen ja affektiivinen taso, jota analysoidaan vlogien visuaalisen representaation näkökulmasta. Vlogien itsen hallinnan tekniikoita yhdistäväksi ajattelutavaksi nimetään käsite elämäntyylin design. Elämäntyylin design merkitsee oman elämän jopa kokonaisvaltaista suunnittelua ja elämäntyylin esteettistä muotoilua.</p> <p>Johtopäätöksissä tarkastellaan vlogien diskurssia yleisempien sosiokulttuuristen merkitysten kannalta, ja tutkimusilmiö suhteutetaan laajempiin yhteiskuntatieteellisiin keskusteluihin. Vlogien itsen hallintaa kuvaava käsite, elämäntyylin design, yhdistetään lisäksi aikalaisanalyttisiin pohdintoihin. Vloggaajat ovat nykyaikaisten työn muotojen ja digitaalisen talouden kannalta erittäin kiinnostava yhteiskuntatieteellinen tutkimuskohde, jonka aikalaisanalyttinen tarkastelu avaa näkökulman siihen, mitä nykyisyydessä tapahtuu. Tässä sommitelmassa digitaalisten verkostojen muodostama toiseus nousee tärkeäksi tekijäksi, jonka sosiologisen analyysin todetaan olevan olennaista sen ymmärtämiseksi, keitä olemme tässä ajassa.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Itsen hallinta, mediateknologia, digitaalinen työ, alustatalous		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
1.1 Tutkimuskysymys	5
1.2 Tutkielman rakenne	7
2 Käsitteellinen näkökulma	8
2.1 Hallinnallisuus	8
2.1.1 Hallinnallisuuden käsite	9
2.1.2 Moderni hallinnallisuus ja vapaus	11
2.1.3 Itsen hallinta	14
2.1.4 Moderni subjekti	16
2.2 Mediainfrastruktuuri ja hallinnallisuus	18
2.2.1 Tietokone kulttuurisena ja hallinnallisena välineenä	21
2.2.2 Alustat	24
2.3 Työ digitaalisissa verkostoissa	26
2.3.1 Luova työ	28
2.3.2 Vapaa työ	29
2.3.3 Työ alustoilla	31
2.4 Enter the Media Infrastructure: Itsen hallinnan problematiikka medioituneessa ympäristössä	34
3 Aiempi tutkimus	37
3.1 Itsenmittaus ja sovellusten tutkimus	38
3.2 Digitaalinen itsen representaatio	39
4 Aineisto	41
4.1 Vlogit tutkimusaineistona	41
4.2 Aineiston kuvaus ja kerääminen	44
5 Menetelmä ja tutkimuskysymyksen operationalisointi	46
5.1 Grounded theory ja analyysiprosessi	48
6 Analyysi: Itsen hallinnan tekniikat vastauksena medioituneen elämän problematiikkaan	50
6.1 Vlogien diskursiivinen analyysi	52
6.1.1 Vlogien konkreettiset ratkaisumallit itsen hallinnan problematiikkaan	52
6.1.2 Itsen hallinnan motiivit ja intressit vlogeissa	59
6.1.3 Suhde itseän vlogien diskurssissa	63
6.2 Itsen visuaalinen representaatio	69
6.2.1 Vloggaaja	70
6.2.2 Tyyli	72
6.2.3 Ympäristö	75
6.2.4 Sovellus	78
7 Tulkinta ja johtopäätökset	80
7.1 Vlogien itsen hallinnan tekniikat ja vloggaajien työ	80
7.2 Vlogien diskurssin aikalaisanalyttinen tulkinta	82
7.3 Digitaaliset teknologiat yhteiskuntatieteellisessä aikakausien ajattelussa	86
Lähteet	90

What am I doing here? We're almost done now. What are you doing here? Are we communicating? Am I promoting?

I want to tell you something

There should be something I could tell you, there should be something I could do to reach you directly, but there is nothing useful in the way we define “you”, or “me” in this context. Maybe that's what I'm trying here, something else than lyrics or melody

It's not in the words. It's not in the rhythm. It's not in the message. It's not in the product. It's not in the algorithms. It's not in the streaming. It's not something you decided. It's not something they decided for you

Are you aware of the context? I want to tell you something. I just want to say: Thank you. I love you

— Jenny Hval, I Want to Tell You Something

1 Johdanto

Älypuhelimet ilmestyivät elinympäristöömme kattavasti vain hieman yli vuosikymmen sitten. Nyt ne ovat osa lähes jokaista elämänuuttamme ja välittävät merkityksellisellä tavalla suhdettamme todellisuuteen. Älypuhelimet ovat näkyvin osa digitaalisten teknologioiden muodostamaa infrastruktuuria, joka on muuttunut kiinteäksi osaksi ihmisten arkea. (Greenfield 2017.) Onkin täysin mahdollista havahtua hämmäntävään vaikutelmaan, kun kadulla lähes jokainen vastaantulija pitelee kädessään älypuhelinta, tai ihmetellä ravintolassa, kun ihmiset ryhtyvät kuvaamaan ruokaansa ennen syömisensä aloittamista. Teknologian kutomissa verkostoissa monet arkiset käytännöt saavat täysin uusia merkityksiä. Pöytätietokoneet olivat pitkään tyypillisin digitaalisen teknologian väline, mutta varsinkin viime vuosikymmenen aikana uusia laitteita on ilmestynyt valtava määrä. Älypuhelimet, tabletit, pelikonsolit, älykellot, puettavat sensorit ja esineiden internet ovat esimerkkejä erilaisista tietokoneista, jotka on suunniteltu täyttämään monenlaisia tarkoituksia arkielämässä. Niillä on monia nimiä, mutta ne ovat kaikki tietokoneita, joiden toiminta perustuu kompleksiseen mediainfrastruktuuriin. Mediainfrastruktuurin kenties vaikuttavin ominaisuus on ollut kumota välimatkan ja ajan asettamat rajoitteet käyttäjien ja asioiden välisessä vuorovaikutuksessa. Tämän lopputuloksena on syntynyt interaktiivinen ympäristö, jossa digitaalinen media ympäröi käyttäjiä taukoamatta. Googlen hallituksen puheenjohtaja Eric Schmidt arvioikin, että tämän kehityksen huipentumana internet tulee katoamaan nykymuodossaan ja muuttuu sen sijaan näkymättömäksi osaksi elinympäristöämme (Lomas 2015).

Digitaalisten teknologioiden kasvava vaikutus on varsinkin viime vuosina kerännyt useita huomiota herättäneitä puheenvuoroja mediassa. Yksi näkyvimmistä keskusteluista Edward Snowdenin NSA:n joukkovalvontaa koskevien paljastusten lisäksi on käsitellyt älylaitteiden ja sosiaalisen median aiheuttamaa addiktiota yleisenä kulttuurisena uhkana (ks. esim. Lewis 2017; Twenge 2017). Addiktiota koskevat keskustelut yhdistyvät myös tyypillisesti sukupolvi-terminologian kehittelyyn, kuten puheeseen millenniaaleista. Kyseiset analyysit ovat kuitenkin kulutuskeskeisiä ja yhdistyvät markkinoinnissa tehtyihin analyysihin spesifeistä kuluttajaryhmistä. (Harris 2017.) Digitaalisten teknologioiden ja addiktion yhdistäminen toisiinsa kertoo kuitenkin tilanteesta, jossa median nähdään ympäröivän ihmiset lähes täydellisesti. Vähemmän on kuitenkin kiinnitetty huomiota siihen mediainfrastruktuurin luomaan sosiaaliseen, taloudelliseen ja materiaaliseen ympäristöön, joka on luonut uusia arvontuottamisen, kommunikaation ja vuorovaikutuksen muotoja. Älylaitteiden ruuduilta avautuvien käyttöliittymien psykologisen vaikuttavuuden lisäksi on oleellista huomioida, että palvelut toimivat ainoastaan osana laajempaa mediainfrastruktuurin ympäristöä, jolla on nykytaloudessa olennainen asema. Samalla kun digitaalisista teknologioista on tullut arkielämän perusrakenne, tämä on myös integroinut käyttäjät uudenlaisen taloudellisen ekosysteemin osaksi massiivisen datan keräämisen kohteina (Greenfield 2017, 47). Tämän seurauksena uudenlaiset dataan perustuvat liiketalousmallit ja ihmisten elämä ovat läheisemmin yhteenkietoutuneita (Crary 2014). Medioituneen ympäristön merkitys ei rajaudu vain median kulutustilanteisiin vaan teknologia näyttäytyy myös materiaalisina suhteina, jotka vaikuttavat ihmisten tapoihin ajatella, muistaa ja suhteutua itseensä. Medioitunut ympäristö kertoo siis jotain olennaista

nykyihmisen subjektiviteetin koostumuksesta.

Digitaalisten teknologioiden välittämä media ei ole itsestäänselvä annettu, vaan rakentuu hyvin kompleksisen, monikerroksisen infrastruktuurin varaan, joka koostuu laitteistosta, ohjelmistoista ja verkostoista (Bratton 2015). Lisa Park ja Nicole Starosielski (2015) nimeävät mediainfrastruktuuriksi sitä kokonaisuutta, joka koostuu paitsi fyysisistä infrastruktuurijärjestelmistä ja teknologiasta, myös esimerkiksi lainsäädännöstä, protokollista, erilaisista instituutioista ja sosiaalisista käytännöistä. Käsité tarjoaa historiallisen näkökulman mediaan, jonka muoto on aina spesifien teknologisten verkostojen määrittämää. Digitaalinen teknologia näyttäytyy erilaisissa muodoissa eri tasoilla: maanalaisena pilvi-infrastruktuurina, älykkäänä kaupunkiympäristönä, sosiaalisen median verkostoina, käyttöliittyminä, sensoreina, käyttäjien kvantifikaationa ja algoritmeina. (Bratton 2015, 4-5.) Median tuottamisesta, siirtämisestä, säilyttämisestä ja jakamisesta on tullut yhteiskunnallinen itsestäänselvyys, joka perustuu alustojen tarjoamiin veloituksettomiin infrastruktuuripalveluihin käyttäjistä kerätyn datan korvauksella (Myers West 2017). Nykytaloudessa digitaalisella teknologialla ja sosiaalisen median alustoilla on tärkeä asema toimia datan, median ja käyttäjien välisten suhteiden välittäjinä. Digitaalisen talouden tendenssi on pyrkiä integroimaan käyttäjät ajallisesti mahdollisimman pitkiksi ja huomion kannalta intensiivisiksi käyttötilanteiksi. Digitaalisen talouden arvontuottaminen on riippuvaista käyttäjien subjektiivisesta omistautumista mediaan. (Crary 2014.) Viime vuosikymmenen aikana ihmisille välittyvä media on paitsi määrällisesti lisääntynyt, myös kääntynyt korostamaan audiovisuaalista viestintää tekstipohjaisen kommunikaation kustannuksella. Digitaalisen kuva- ja videomedian kulutus on kasvanut voimakkaasti. (Björkmann 2018.) YouTube ilmoitti vuonna 2017, että alustalla katsotaan päivittäin miljardi tuntia videota. Yhdysvaltalainen nuori aikuinen puolestaan katsoo verkossa keskimäärin kaksi tuntia videoita päivän aikana. (Manjoo 2018.) Kokonaisuudessaan yhdysvaltalaiset teinit viettävät eri ruutujen äärellä aikaa jopa kahdeksan tuntia päivittäin (Bowles 2018). Todellisuuden ja representaation suhde on muuttunut merkityksellisellä tavalla, kun mediasta on tullut personalisoitua, interaktiivista ja helposti manipuloitavaa. Digitaaliselle medialle on erityistä, että kuvia ja videoita tuotetaan, käsitellään, katsotaan ja jaetaan samalla välineellä, useimmiten älypuhelimella. (Drucker 2014, 194; Steyerl 2017.) Reaaliaikainen audiovisuaalinen viestintä kytkee ihmisten arkielämän yhä tehokkaammin digitaalisen talouden osaksi, missä työ, kulutus, viihde ja markkinointi ovat entistä vaikeampi erotella toisistaan (Chun 2017; Crary 2014; Charitsis 2016).

Nämä huomiot avaavat näkymän digitaalisten verkostojen välittämään medioituneeseen todellisuuteen (Citton ym. 2012), jota on viime vuosina analysoitu esimerkiksi teknologian ja subjektiviteetin välisen dynaamisen suhteen kannalta (Chun 2017; Kitchin & Dodge 2014; Crary 2014), hallinnan ja kompleksisen infrastruktuurin (Bratton 2015; Rouvroy 2016; Werbin 2017; Easterling 2016), sekä uudenlaisien tuotantojärjestelmien näkökulmasta (Srnicek 2016; Ekbja & Nardi 2017). Aihealuetta on tutkittu myös tarkastelemalla, miten ihmiset kokevat itsensä digitaalisina representaatioina. Esimerkiksi data-analytiikan, älylaitteiden ja sensoreiden ansiosta itsenmittauksen sovellukset ovat viime aikoina yleistyneet teknologisina itsensä tuntemisen ja kehittämisen työkaluina (Ruckenstein 2014; Lupton 2016; Neff & Nafus 2016). Myös digitaalisesta työstä on tehty tutkimuksia, jotka kattavat useita verkostoissa suoritettuja työn muotoja, kuten sisällöntuotannon, moderoinnin, vloggaamisen, asiakaspalvelun ja alustatalouden erilaiset palvelut (Terranova 2013; Ekbja & Nardi 2017; Abidin 2016). Näitä eri tutkimuskeskusteluita yhdistää digitaalisen

teknologian hajautuminen osaksi elinympäristöä, jossa se saa monenlaisia merkityksiä ja tuottaa erilaisia vaikutuksia. Tämä tutkielma osallistuu ensisijaisesti näihin keskusteluihin, jotka analysoivat mediateknologian merkitystä arkielämää kauttaaltaan ympäröivänä infrastruktuurina.

Tässä tutkielmassa paikannan tutkimuskohteen sisällöntuottajien tekemään työhön, jossa digitaalinen teknologia ja itsen hallinta yhdistyvät erottamattomasti toisiinsa. Sisällöntuottajat ovat itsenäisiä yrittäjiä, jotka tyypillisesti toteuttavat yksin videoiden tuotannon, käsikirjoituksen, editoinnin, viestinnän, oman brändin luomisen sekä kontaktoinnin mahdollisiin yhteistyökumppaneihin ja sponsoreihin. Itsen hallinta on tärkeä aihe sisällöntuottajille, jotka työskentelevät itsenäisesti kotoaan ja järjestävät elämäänsä itsensä yrittäjinä. Vloggaajien työympäristöä ei kuvaile työpaikoille tyypillinen institutionaalinen järjestys, vaan organisoinnista ja työmotivaatiosta on huolehdittava itse. Sisällöntuotannossa näyttäytyvät rajallisessa mutta konkreettisesti muodossa mediainfrastruktuurin taloudellisten, sosiaalisten ja teknologisten prosessien sommitelmat. Sisällöntuotanto on siten konkreettinen esimerkki mediainfrastruktuurin ja yksilön vuorovaikutuksesta, jossa hälvenevät useat modernia yhteiskuntaa kuvanneista kategorisista eroista, kuten julkinen ja yksityinen sekä työ ja elämä. Sisällöntuotantoa kuvaa juurikin se, että mikä tahansa voi olla työtä, kun kaikkein arkisimmista ja henkilökohtaisimmista asioista tuotetaan sisältöä. Sisällöntuottajien kannalta itsen hallintaa ja digitaalisia välineitä ei siten voi erottaa toisistaan. Mediainfrastruktuurin muodostama ympäristö jäsentyy itsen hallintaa koskevaksi problematiikaksi, kun sisällöntuottajien työ ja elämäntähtäykset integroituvat osaksi verkostojen rytmiä. Tämä tutkielma lähestyy medioitunutta ympäristöä siis problematiikkana, joka tulee ratkaistuksi itsen hallinnan tekniikoiden ja elämäntähtäyksen muodossa.

1.1 Tutkimuskysymys

Esitän tutkielmassani kysymyksen: *millaista itsen hallinnan rationaliteettia medioitunut ympäristö tuottaa?* Olen erityisesti kiinnostunut, miten itsen hallinnan tekniikat yhdistyvät tapoihin tehdä medioituneesta ympäristöstä itselle tuottavaa ja hyödyllistä. Lähestyn aihetta käsittelemällä YouTube-alustalle tuotettuja self help -vlogeja. Aineistoksi on valittu 14 vlogia, jotka käsittelevät itsen hallintaa ajan- ja projektinhallintasovellusten näkökulmasta. Valitsin nimenomaan kyseisiä sovelluksia käsittelevät vlogit aineistoksi, koska ne käsittelevät itsen hallintaa ja elämäntähtäyksen muotoilua hyvin teknisesti ja yksityiskohtaisesti suhteessa vloggaajien työhön. Vlogeja yhdistävä ominaisuus on niiden suhde medioituneeseen todellisuuteen, jossa yksilön elämä on kietoutunut sosiaalisen median verkostojen ympärille. Mediainfrastruktuurin teknologinen ympäristö on yhtäältä luonut uudenlaisia mahdollisuuksia kommunikaatiolle, työlle ja itsensä toteuttamiselle. Toisaalta tämä ympäristö on myös itsessään vlogien käsittelemän problematiikan juuri, sillä toiminta verkostojen osana esittää huomattavia haasteita elämän, työn ja oman hyvinvoinnin hallitsemisen kannalta. Vlogien itsen hallinnan diskurssi suhtautuu medioituneeseen ympäristöön siinä mielessä problemaattisena, että se edellyttää vloggaajia muotoilemaan tekniikoita ja elämäntähtäyksiä, joiden avulla vuorovaikutuksesta digitaalisten verkostojen kanssa tehdään tuottavaa. Tutkielma ei siis tarkastele, miten teknologia vaikuttaa sen käyttäjiin, vaan miten medioitunutta ympäristöä problematisoidaan ja miten siitä tehdään kuvailtavissa ja hallittavissa oleva kokonaisuus itsen

hallinnan diskurssissa. Analysoin vlogereita siitä näkökulmasta, miten niissä muotoillaan itsen hallinnan tekniikoita ja elämäntapojen. Vlogereihin yhdistyy rationaalisen organisoinnin diskurssin lisäksi esteettinen ja affektiivinen taso, jota analysoidaan vlogien visuaalisen representaation näkökulmasta. Tarkastelemalla vlogien kuvauksia itsen hallinnan tekniikoista saavutetaan konkreettinen näkökulma reflektiivisiin prosesseihin, joiden välityksellä yksilöt artikuloivat myös sitä, mikä heille on arvokasta ja merkityksellistä omassa elämässään.

Analyysi lähestyy itsen hallintaa siitä näkökulmasta, miten vlogien puheessa ja visuaalisessa representaatioissa yksilöiden elämään sisältyvä problematiikka tulee tulkituksi ja kavennetuksi selvästi rajatuiksi kysymyksiksi ja ongelmiksi. Konkreettiset menetelmät yhdistyvät problemaattisina näyttäytyviin tekijöihin, kuten työntekoon, ajankäyttöön, informaation hallintaan, hyvinvointiin ja tulevaisuuden suunnitteluun. Problematiikkaan yhdistyviä konkreettisia tekniikoita voidaan tulkita systemaattisesti kartoittamalla ja analysoimalla niiden välisiä suhteita. Tekniikat myös artikuloivat aineistossa esiintyviä tarpeita, intressejä ja motiiveja, jotka paikantavat subjektiivisia merkityksiä diskurssin läpikulkeneena lankana. Vlogien kannalta itsen hallinnan rationaliteetti integroi eri menetelmiä yhteen, systematisoi toimintaa sekä tuottaa toiminnalle intentionaalisen merkityksen. Yhdessä nämä eri alueet kartoittavat itsen hallintaa myös moraalisen tason kannalta, joka koskee yksilön itsemäärittelyä. *Tutkimuksella on kaksi tavoitetta. Näistä ensimmäinen on luoda käsitteellinen näkökulma itsen hallinnasta medioituneessa ympäristössä, jotta ilmiön ulottuvuudet tulevat sosiologisesti analysoitaviksi. Toinen tavoite on analysoida tutkimusilmiötä aineistolähtöisesti. Analyysi rajaa tutkimuksen empiiriseen aineistoon, joka vastaa ilmiötä tarkasti. Analyysi tarkastelee itsen hallintaa niistä lähtökohdista käsin, joiden mukaisesti aineisto artikuloi ilmiön konkreettiseksi tutkimuskohteeksi.* Kyse on siis lähestymistavasta, jossa ilmiön käsitteellinen tutkittavaksi tekeminen on olennaisessa asemassa. Samalla aineiston analyysi rajaa ilmiön empiirisesti tutkittavaksi kohteeksi, joka paikallistaa aiheen havainnolliseksi ja kouriintuntuvaksi yhteiskunnallisen todellisuuden alueeksi. Tutkielman asetelmaa motivoi lisäksi aikalaisanalyysi, joka on tärkeässä asemassa sekä Michel Foucault'n ajattelussa (2014) että sosiologisessa tutkimusperinteessä (Noro 2010). Itsen hallinta yhdistyy aina itsen tuntemiseen ja arvostuksenkohteiden ilmaisuihin. Tämän vuoksi itsen hallinnan diskurssit tarjoavat aikalaisanalyttisen näkökulman siihen, mitä olemme tässä ajassa. Vloggaajat ovat nykyaikaisen talouden kannalta erittäin kiinnostava yhteiskuntatieteellinen tutkimuskohde, joka artikuloi siitä, mitä nykyisyydessä tapahtuu. Palaan kuitenkin aikalaisanalyttiseen tulkintaan vasta aineiston analyysin jälkeen, jolloin vloggaajien itsen hallinnan ja työn näkökulmasta avautuu mahdollisuus tehdä yleisempiä tulkintoja siitä, millaisia sosiokulttuurisia merkityksiä mediateknologian jäsentämällä todellisuudella on. Tässä digitaalisten verkostojen muodostama toiseus nousee tärkeäksi tekijäksi, jonka sosiologisen analyysin esitän olevan olennaisessa asemassa, jotta voisimme ymmärtää paremmin, mitä olemme tässä ajassa.

1.2 Tutkielman rakenne

Aloitan tutkielman rakentamalla käsitteellisen näkökulman, jolla teen itsen hallinnan ja medioituneen ympäristön välisen suhteen tutkittavaksi. Tässä Michel Foucault'n ajattelu tarjoaa kehyksen, jonka avulla digitaalisia teknologioita on mahdollista analysoida historiallisina prosesseina, joissa teknologia ja hallinta ovat keskenään vastavuoroisessa suhteessa toisiinsa. Esittelen ensin Foucault'n hallinnan tutkimusta ja käsittelen sen jälkeen Foucault'n itsen hallintaan keskittyneitä töitä. Foucault'n tutkimukset tarjoavat tarkan näkökulman hallinnan ja yksilön väliseen vuorovaikutukseen, jossa hallinnan mekanismien toiminta edellyttää vapaan yksilön tuottamista. Tämä on tutkielman tavoitteiden kannalta oleellista, sillä näin on mahdollista analysoida teknologisten ympäristöjen ja yksilöllisen vapauden välistä yhteyttä, jolla on tärkeä asema aineiston analyysissä vloggaajien itsen hallinnan kannalta. Samalla osallistun foucault'laiseen yhteiskunnan tutkimukseen, jossa olennaisia keskustelun viitepisteitä Suomessa ovat Markku Koivusalon (2012) Foucault'n ajattelujärjestelmää ja Ilpo Helénin (2016) biopolitiikkaa käsitelleet tutkimukset. Käsitteellisen näkökulman kaksi seuraavaa alalukua käsittelevät mediainfrastruktuuria ja työn muotoja nyky-yhteiskunnassa. Kyse on toisiinsa kytkeytyvistä teemoista. Toisessa alaluvussa käsittelen mediainfrastruktuuria hallinnallisena ympäristönä, joka välittää ja järjestää yhteiskunnallisia toimintaympäristöjä. Nostan erityisesti alustat esille tärkeänä infrastruktuurallisena ympäristönä, jossa arvontuottaminen on hajautunut osaksi ihmisten arkielämää. Kolmas alaluku käsittelee työn yhteiskunnallisia muutoksia. Teknologia on hälventänyt työpaikan ja vapaa-ajan välistä eroa sekä korostanut informaation ja kommunikaation merkitystä työssä. Käsittelen etenkin digitaalisia työn muotoja, joista tutkielman kannalta tärkeimpänä esimerkkinä tuon esille alustoilla toimivat sisällöntuottajat. Kokonaisuutena rakentamani käsitteellinen näkökulma hahmottaa itsen hallinnan moniulotteisuutta mediateknologian jäsentämässä todellisuudessa. Samalla ilmiö paikannetaan konkreettiseen tutkimuskohteeseen alustoilla toimivien sisällöntuottajien työssä.

Kolmannessa luvussa esittelen tutkielman kannalta relevantteja empiirisiä tutkimuksia. Kyseiset tutkimukset eivät vastaa suoraan käsittelemääni tutkimusilmiötä, mutta ne toimivat tärkeinä viitepisteinä, joiden avulla lähestyn aineiston analyysia. Käsittelen ensin tutkimuksia itsenmittauksesta, jossa ihmiset hyödyntävät erilaisia laitteita ja sovelluksia muun muassa oman terveyden mittaukseen ja kehittämiseen. Toiseksi tarkastelen digitaalisen representaation tutkimuksia, jotka käsittelevät alustoilla muodostuneita representaation esteettisiä ja semanttisia konventioita, sekä alustoilla toimivien sisällöntuottajien työtä ohjailevia periaatteita.

Neljännessä luvussa esittelen tutkielman aineiston, joka koostuu 14 vlogista YouTube-alustalla. Pohdin vlogien erityispiirteitä aineistona ja arvioin, miten digitaalista mediaa tulee lähestyä tutkimuksellisesti. Esittelen sen jälkeen aineiston keruuprosessin yksityiskohdat. Viidennessä luvussa aloitan operationalisoimalla tutkimuskysymyksen itsen hallinnan rationaliteetista vlogiaineiston näkökulmasta. Esittelen seuraavaksi analyysin tutkimusmenetelmänä käytetyn grounded theoryn peruslähtökohdat. Keskityn menetelmän kuvauksessa pohtimaan, miten grounded theory toimii visuaalisen median analyysissä.

Kuudes luku koostuu aineiston analyysistä. Esittelen vlogien analyysin kahdessa osassa. Ensin käsittelen vlogeja pelkästään diskursiivisten ominaisuuksien näkökulmasta. Diskurssin analyysi on jaoteltu tutkimuskysymyksen operationalisoivien kysymysten mukaisesti. Käsittelen ensin vlogien tarjoamia konkreettisia ratkaisumalleja itsen hallinnan problematiikkaan. Seuraavaksi tarkastelen vlogien diskurssissa näyttäytyviä intressejä ja motiiveja. Viimeiseksi analysoin vlogien diskurssissa muodostuvaa suhdetta itseen. Paikannan vlogien itsen hallinnan rationaliteetin käsitteeseen elämäntyylin design, jossa yhdistyy elämäntyylin kattava suunnittelu ja elämäntyylin esteettinen muotoilu. Tämän jälkeen analysoin vlogien visuaalista representaatiota diskurssin analyysissä nousseiden havaintojen perusteella. Analysoin vloggaajan hahmoa, vlogien tyyliä ja representatiivista ympäristöä sekä sovellusten sijoittamista visuaalisen kerronnan osaksi. Tällä pyrin saavuttamaan tarkemman kuvan vlogeista kulttuurisina tuotteina, minkä avulla syvennän ja kontekstualisoin diskurssin analyysin tuloksia. Visuaalisuuden analyysissä pyrin myös hahmottamaan, millainen suhde vlogeissa itsen hallinnan ja estetiikan välille muodostuu.

Aloitan seitsemännen luvun kertaamalla aineiston analyysin tulokset. Seuraavaksi vertailen vlogien analyysin tuloksia suhteessa aiempaan tutkimukseen. Tämän jälkeen teen aikalaisanalyttisiä tulkintoja vlogien itsen hallinnan rationaliteetiksi nimeämästäni elämäntyylin designista. Tarkastelen ensin individualismin merkitystä diskurssin osana. Tämän jälkeen pohdin spekulatiivisemmin vloggaajien työhön sisältyvää suhdetta verkostojen muodostamaan toiseuteen. Vloggaajan itsen hallinta yhdistyy taitoon tehdä omasta elämästä hyödyllistä, kiinnostavaa ja viihdyttävää verkostojen muodostaman toiseuden edessä. Itsen hallinta suuntautuu näin strategisesti verkostojen arvontuottamisen muotoihin, millä on olennainen vaikutus vlogien sisällön ja muodon kannalta. Lopuksi pohdin itsen hallinnan ja mediateknologian merkitystä yhteiskutatieteellisissä keskusteluissa, jota analysoivat aikakauden identiteettiä.

2 Käsitteellinen näkökulma

2.1 Hallinnallisuus

Tutkimuksen käsitteellisenä lähtökohtana on Michel Foucault'n hallinnallisuuden analyysi, joka tutkii valtaa siitä näkökulmasta, miten ihmisiä hallitaan väestön osana intentionaalisina toimijoina. Kyse on hallintaa ohjaavista järjelyn tavoista, jotka nojaavat tieteellisiin menetelmiin, mutta myös hallinnan kohteina olevien ihmisten rationaaliin tapoihin hyödyntää vapauttaan. Hallinnallisuus tarkoittaa sellaista vallan muotoa, joka tekee yhteiskunnasta hallittavan. Käsitteenä se viittaa hajautuneeseen prosessien verkostoon, joka koostuu instituutioista, menettelytavoista, mekanismeista sekä analyysi- ja reflektiökäytännöistä. Se on kompleksinen vallan muoto, joka tekee vallan kohteena olevasta väestöstä näkyvän tieteellisten menetelmien avulla ja pyrkii ohjaamaan väestöllisiä prosesseja tuotetun tiedon avulla. (Foucault 2004a, 111-112.) Foucault'n tuotanto on erittäin hyödyllinen tutkimuksellinen lähtökohta, sillä se tarjoaa rikkaan käsitteellisen kehikon analyysille, mutta lisäksi se korostaa kysymyksenasettelun joustavaa muotoilemista suhteessa tutkittavan

ilmiön erityispiirteisiin. Hallinnallisuuden teema on monihaarainen ja moniulotteinen osa Foucault'n tuotantoa, mitä Markku Koivusalo (2012) selvittää hyvin *Kokemuksen politiikka* -kirjassaan. Keskityn tässä esittelemään Foucault'n työtä ainoastaan käsittelemälleni tutkimusilmiölle keskeisiltä osa-alueilta. Foucault (2008, 6) itse näki hallinnallisuuden yhdistävän koko hänen tuotantaan. Se nimeää hallinnalle monimuotoisen ja hajanaisen kohteen, sekä selvittää yksilön suhdetta valtaan. Käsitteellisenä näkökulmana hallinnallisuuden vahvuus perustuu siihen, että sitä voidaan hyödyntää periaatteessa minkä tahansa yhteiskunnallisen järjestelmän analyysiin. Tämän tutkielman kannalta hallinnallisuus antaa valaisevan näkökulman siihen, miten mediainfrastruktuuri ja verkkoalustat toimivat käyttäjien vuorovaikutusta välittävinä ja ohjaavina toimintaympäristöinä usein huomaamattomilla tavoilla. Hiljattain Erich Hörl (2018) onkin korostanut, että nykyisyydessä ympäristöllinen näkökulma on avainasemassa hallinnan analyysissä, jotta nykykapitalismin toimintaa voitaisiin ymmärtää. Käsitteelen tässä luvussa ensin hallinnallisuuden käsitettä yleisesti. Seuraavaksi tarkastelen modernin hallinnallisuuden ja vapauden välistä yhteyttä. Lopuksi tarkastelen itsen hallintaa ja modernia subjektia.

2.1.1 Hallinnallisuuden käsite

Michel Foucault'lle hallinnallisuuden käsitteen kehittäminen tarkoitti uudenlaista lähestymistapaa, joka seuraa ajallisesti kurivallan tutkimukseen keskittyneitä teoksia *Tarkkailla ja rangaista* (Foucault 1975). Kuri korvautuu väestön hallinnan analyysillä Collège de France'ssa pidetyillä luennoilla 1970-luvun lopulla ja 1980-luvulla. Kuten myös kurinalaistavien käytäntöjen kohdalla, kyse on määrätynlaisesta valtasuhteiden muodostelmasta. Foucault keskittyi läpi tuotantonsa historiallisten valtasuhteiden muodostelmien tutkimukseen, ei yleisen vallan teorian rakentamiseen (Foucault 1982). Hallinnallisuus eroaa kurivallasta kohteen ja menetelmien kannalta. Kurivalta pyrkii järjestämään itselleen relevantteja todellisuuden alueita keskitetyksi ja täydelliseksi, pienimpiäkin yksityiskohtia myöten (Foucault 2004a, 47). Hallinnallisuus avaa sen sijaan näkökulman valtiolliseen vallankäyttöön, joka oli uusi teema Foucault'n tuotannossa (Senellart 2004). Tässä uudessa kontekstissa vallan kohteesta on tullut abstraktimpi, sekä ajallisesti että tilallisesti hajanaisempi ilmiö, eli väestö. Siinä missä kurivalta keskittää, rajaa ja sulkee toiminnan ympäristöjä, väestön hallinta tapahtuu ohjailemalla moninaisten elementtien vapaata liikettä ja antamalla asioiden tapahtua. (Koivusalo 2012, 218.) Väestöstä tulee kuitenkin ohjaitavissa ja laskelmoitavissa oleva hallinnan kohde ainoastaan sellaisten tekniikoiden avulla, jotka eivät rajoitu valtion juridisen ja institutionaalisen rakenteen piiriin (Foucault 2004a, 50). Väestön moninaisuus on modernia hallinnallisuutta organisoiva realiteetti, minkä vuoksi hallinnan hyödyntämät menetelmät ovat myös vaihtelevampia kuin kurivallan tekniikat. (Werbin 2017.) Väestö hallinnallisuuden kohteena on siis sellainen, ettei sitä ole hyödyllistä eikä ylipäänsä mahdollista alistaa kaikenkattavien valtasuhteiden alaisuuteen. Hallinnallisuuden käsite ei näe valtasuhteita yhden vakaan keskuksen kautta vaan erilaisten koneistojen, jotka ohjaavat vapaan liikkeen ja kierron järjestelmiä. Hallinnallisuuden käsitteellä Foucault tarttuu siten sellaisiin suhteiden ja prosessien verkostoihin, joiden efektinä valtion ja väestön välinen hallinnallinen suhde tulee vasta mahdolliseksi (Koivusalo 2012, 179). Foucault tavoitteli käsitteellä myös sellaista vallan analyysia, joka tekee eron instituutiokeskeiseen ja funktionalistiseen vallan tutkimukseen (mt., 217).

Hallinnallisuuden käsite on Foucault'n mukaan analoginen sille, mitä kurivalta on suhteessa rangaistusjärjestelmään ja mitä biopolitiikka on suhteessa lääketieteellisille instituutioille (Foucault 2004a, 124). Kyse on siis hallinnan diskursseista ja tekniikoista, jotka ovat perusta modernille valtiomuodolle. Foucault'n luonnehtimassa asetelmassa valtio on monenlaisien hallinnallisten tekniikoiden korrelaatti, mutta se ei ole itsessään vallan lähde (Foucault 2004b, 7). Valtio ikään kuin edellyttää allensa sekakoosteisen valtasuhteiden verkoston, johon suhteessa se toimii resonoivana pisteenä (Foucault 1982). Hallinnallisuus kuvaa tässä mielessä sitä rationaliteetin muotoa, joka antaa erilaisille hallinnan ja ohjauksen keinoille yhtenäisen strategian. Tämä rationaliteetti puolestaan muotoutuu vastauksena suhteessa yhteiskunnallisten, taloudellisten ja poliittisten ongelmien historialliseen kenttään. Nämä ongelmat tulevat hallittaviksi jatkuvan problematisoinnin, reflektion ja rationalisaation diskursseissa, jotka toimivat Foucault'n tutkimuskohteena hallinnan taitojen muotoutumisessa (Koivusalo 2012, 218; Foucault 2004b, 4). Foucault'n näkökulma on siis aina tutkia historiallisesti määrätynlaisia rationaliteetteja, eikä esimerkiksi kaikenkattavaa rationalisoitumisen prosessia länsimaisen historian metanarratiivina (Foucault 1982). Hallinnallisuuden historialliset järkeilytavat eivät merkitse siten suvereenin valtaa tai institutionaalista järjestystä, vaan hallinnan taidon ja käytön rationalisaation diskursseja. Hallinnallisuus koostuu strategioista, tekniikoista ja säännöistä, joiden avulla hyvin hajanaiset, jopa epäyhtenäiset ilmiöiden ketjut on mahdollista integroida osaksi hallittavissa olevaa ympäristöä. Olennaisesti Foucault ei ajatellut, että hallinnan ympäristö muodostaisi totalisoitavissa olevan ykseyden, kuten yhteiskunta funktionaalisen kokonaisuutena. Hallinnallisuuden tekniikat kohdistuvat spesifeihin toiminnan konteksteihin, jotka ovat relevantteja vapauden virtojen ohjailemisen kannalta. (Koivusalo 2012, 217-218.)

Hallinnallisuudella on Foucault'lle myös tätä yleisempi merkitys. Se tarkoittaa mahdollisuutta vaikuttaa siihen, miten ihmiset hallitsevat ja ohjaavat (*conduire*) omaa elämäänsä. Hallinnallisuus on tällöin itseään ohjaavien ihmisten käyttäytymisen ohjaamista (*conduire des conduites*), jonka Foucault näkee yleisenä vallan kehikkona (Foucault 1982, 1056). Hallinnan taito artikuloituu siten vastavuoroisessa suhteessa yksilöihin, ei pelkästään asioihin tai alueisiin, vaan ihmisiin, jotka hallitsevat omaa elämäänsä ja huolehtivat itsestään (Lorey 2015, 3). Näin ymmärrettynä hallinta tarkoittaa ohjausta, joka ei kohdistu suoraan ihmisten mieliin ja ruumiisiin, vaan epäsuorasti mahdollisen toiminnan avaruuden muotoilemiseen. Tätä voidaan kutsua myös hallinnan ympäristölliseksi toiminnaksi (Foucault 1982; Hörl 2018). Tässä yhteydessä Foucault (1982) määrittelee hallinnan toiminnoksi, joka kohdistuu toimintaan. Se kohdistuu siis paitsi subjektin toimintaan, myös yleisemmin ihmisten kykyyn toimia monin eri tavoin. Vallan kohde on siten toimintakyvyn potentiaali, jota se pyrkii ohjaamaan ja muovaamaan tekemällä määrättyistä toiminnoista enemmän tai vähemmän mahdollisia ja enemmän tai vähemmän todennäköisiä (Foucault 1982; Deleuze 2004).

Hallinnallisuus kuvaa siis kahta toisiinsa vastavuoroisessa suhteessa olevaa valtasuhteiden muodostelmaa: ensimmäinen rajautuu tarkemmin valtion ja väestön suhteeseen ja toinen merkitsee yleisempää ohjaamisen ja ohjautuvuuden kehikkoa. Hallinnallisuus tarkastelee kuitenkin kummassakin yhteydessä valtasuhteille immanenteja rationaliteetteja. (Senellart 2004.) Hallinnallisuuden eri muotoja yhdistää Foucault'n näkökulmasta se, että ihmisiä hallitaan totuudella. Foucault käyttää nimitystä totuuden regiimi kuvaamaan suhteita, jotka sitovat yksilöt totuutta vastaaviin tietämisen ja tekemisen tapoihin (Foucault 2012, 91).

Foucault'lle totuuden regiimi tarkoittaa paitsi sääntöjä ja ehtoja, jotka määrittävät sitä, mikä voi olla totta, myös suhteita, jotka sitovat yksilön totuuteen erilaisten artikulaatioiden kautta (Senellart 2012). Myöhemmissä töissään Foucault (2008) nimeää tavoitteekseen ajattelun historian ja oman itsemme historiallisen ontologian. Tämä oman itsemme ontologia yhdistää kolme eri osa-aluetta: suhde totuuteen, suhde valtaan ja suhde itseen (mt., 6). Foucault'n tavoitteena ei ole antaa vastausta siihen, mikä ihminen on ajattelevana olentona. Kysymys on sen sijaan siitä, miten länsimainen ajattelun historia on muovannut meistä sellaisia kuin olemme, sikäli kuin olemme ajattelevia olentoja, jotka tavoittelevat totuutta, tottelevat tai vastustavat hallinnan tekniikoita, sekä ajattelevat ja reflektioivat omaa elämäänsä. (Foucault 2015, 84.) Tässä yhteydessä Foucault ei tarkoita ajattelulla pelkästään teoreettisia tai tieteellisiä diskursseja vaan yleisemmin ajattelua, joka kohdistuu tekemiseen. Ajattelun historia kattaa siten kaiken sen toiminnan, jossa ihmiset antavat merkityksiä elämäkäytännöille, jolloin ne myös yhdistetään yleisempiin järjelytapoihin. (Foucault 2015, 85.)

Hallinnallisuuden itse itseään arvioiva ja rationalisoiva toiminta on se ikkuna yhteiskunnallisen totuuden teemaan, jota tässä tutkielmassa seurataan. Jokainen hallinnallisuuden muoto sisältää joukon sääntöjä ja mekanismeja, jotka määrittävät sitä, mikä on totta ja mikä on oikea tapa hallita ja organisoida yhteiskunnallisia prosesseja. Ne ohjaavat myös itsen hallinnan moraalista reflektiota siitä, mikä on oikea tapa elää. Hallinnallisuus näyttäytyy diskursseina, jotka tuottavat totuutta maailmasta ja yhteiskunnasta, joita ne pyrkivät ohjaamaan ja muokkaamaan itsensä näköiseksi. Moderneissa yhteiskunnissa nämä totuuden tuottamisen käytännöt ovat voimakkaasti painottuneita tieteellisten, poliittisten ja taloudellisten instituutioiden piiriin, mutta myös medialla on näihin merkittävä vaikutus. (Foucault 1977.) Tämän tutkielman käsitteellisenä lähtökohtana hallinnallisuus hahmottuu paitsi yhteiskunnallisen infrastruktuurin organisaation periaatteissa, myös itsen hallinnan tekniikoissa, joissa toteutuu rationalisoiva ja moraalinen suhde yksilöllisiin elämäkäytäntöihin. Molemmissa konteksteissa se näyttäytyy tietynlaisena merkityksen perustana, jolla on kyky integroida erilaisia toimintoja itsensä osaksi. Seuraavaksi tarkastelen vapautta keskeisenä hallinnan kohteena, joka määrittää modernia yhteiskunnallista avaruutta.

2.1.2 Moderni hallinnallisuus ja vapaus

Foucault'n modernia yhteiskuntaa koskevissa tutkimuksissa avainasemassa on hallinnan, väestön ja vapauden välinen suhde. Keskityn seuraavassa erityisesti liberaalin hallinnan ja vapauden välisen suhteen käsittelemiseen. Väestöstä tulee keskeinen hallinnan kohde samalla, kun teollisessa kapitalismissa valtion varallisuus ja väestön hyvinvointi asettuvat kiinteään korrelaatioisuhteeseen (Foucault 1976, 37). Kansallisvaltio on sitä vauraampi, mitä terveempi, onnellisempi ja tuottavampi sen hallinnoima väestö on. Tästä hetkestä lähtien hallinta ei enää rajoitu valtion suvereniteetin harjoittamiseen, vaan päämääräksi muodostuu yhteiskunta sen moninaisuudessaan. (Helén 2016, 41.) Yhteiskunnallisen hallinnan problematiikka saa ratkaisunsa modernille aikakaudelle ominaisella tavalla liberalismissa, jossa vapautta ei järjestetä kurin vaan turvallisuuden muodossa (Koivusalo 2012, 221). Hallinnan päämäärä ei ole tuottaa kurinalaistettuja yksilöitä, vaan ohjata vapaita yksilöitä muotoilemalla toimintaympäristöjä ja säätelemällä

toiminnan ehtoja. Liberalismissa hallinta nojaa hallittujen omaan rationaalisuuteen, jonka perusteella ohjaamisen tekniikat pystyvät laskelmoimaan interventioille ennustettavissa olevia reaktioita. (Mt., 180.) Liberaalin hallinnallisuuden perusidea on suhteellisen abstrakti, sillä se kohdistuu yhteiskunnallisten ja taloudellisten prosessien vapaan kierron ohjailuun. Samalla hallinta kuitenkin yhdistyy konkreettisiin tekniikoihin, joista tärkeimpiä ovat tiedon keräämisen ja käsittelemisen menetelmät. (Werbin 2017, 35.) Tilastollisten menetelmien kehittyminen murensi deterministisiä hallinnan keinoja, kun hallinnan perustaksi muodostui markkinoiden vapaa kierto itseohautuvana kokonaisuutena. Väestöä ei hallittu pelkästään kieltämällä, estämällä tai säätämällä, vaan myös lisäämällä vapautta ja antamalla asioiden tapahtua. (mt., 45.) Turvallisuuden koneistot korvasivat juridisten sääntöjen, rajojen ja kieltojen ensisijaisuuden hallinnan mekanismeina, sillä moderni hallinta ei pyri yhtä tarkkaan vuorovaikutuksen muotojen säätelyyn. Väestöä pyritään hallitsemaan asettamalla joustavampi tilastollinen keskiarvon optimaali, jota ympäröi sallitun tai hyväksytyn toiminnan alue (mt., 29). Näin esimerkiksi rikollisuutta ei pyritä kokonaan poistamaan, vaan sen ilmenemistä pyritään ohjailemaan tietyissä taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti hyväksyttävissä rajoissa (Foucault 2004a, 7). Turvallisuuden koneistojen muodostuminen ei kuitenkaan tarkoittanut täydellistä katkosta aiempaan, sillä väestön ohjailussa juridisten instituutoiden, kurivallan teknologioiden ja hallinnan mekanismien välinen yhteenkietoutuminen samalla syveni, mikä tarkoitti yhteiskunnallisen todellisuuden muuttumista yhä monimutkaisemmaksi (Foucault 2004a, 10).

Turvallisuuden koneistojen toiminnassa väestö ilmenee teknologisenä hallinnan kohteena, jota mitataan tilastollisesti ja josta lasketaan todennäköisyyksiä ja arvioidaan riskejä. Tiedon funktiona ei ole pelkkä deskriptiivinen analyysi, vaan pyrkimys ohjelmoida ilmiöiden toteutumista. (Werbin 2017, 30.) Tieto on olennaisessa asemassa, sillä sen kartoittamana yhteiskunnallinen avaruus avautuu prosessien sommitelmina, joista on mahdollista tunnistaa merkityksellisiä kynnyksiä, vaikutussuhteita ja yhteyksiä. Mitä tarkemmin väestöä pystytään mallintamaan, sitä tehokkaampia välineitä ihmisten ohjaamiseen on käytettävissä. Tilastolliset menetelmät muodostuvat teknologiksi, jolla yhteiskunnallinen avaruus tehdään näkyväksi. Tämä mahdollistaa hajanaisten ja suhteellisen vapaasti liikkuvien elementtien ohjaamisen rakenteellisten ominaisuuksien perusteella. (Werbin 2017.) Tiedon ja hallinnan välinen kytkös on ontologisesti kontingentti, mutta yhteiskunnallisesti se on välttämätön. Väestö hallittavissa olevana ilmiönä on ainoastaan mahdollinen niiden teknologioiden avulla, jotka tekevät sen näkyväksi ja kuvailtavaksi tiedon kohteeksi. Sen vuoksi yhteiskuntatieteellinen tutkimus on myös aina teknologista, sillä se tuottaa välineitä tutkimiensa ilmiöiden ohjaamiseksi. (Helén 2016, 21.)

Väestö avaa siis uudenlaisen yhteiskunnallisten suhteiden kentän, jota kuvaa vapaan liikkeen ja kierron strateginen ohjailu. Vapauden ja hallinnan välinen suhde muodostaa liberaalin hallinnan ongelman, joka tasapainottelee vapauden tuottamisen ja sen kontrolloinnin välillä. Kontrollin käyttäminen on välttämätöntä, jotta hallittavan väestön turvallisuus voidaan varmistaa. Vapaus puolestaan on välttämätöntä hallinnan toiminnan kannalta ja hyödyllistä sen taloudellisen tuottavuuden vuoksi. Tähän perustuu liberaalin hallinnan antinomia: ”miten taata turva kaventamatta vapautta ja miten taata vapaus kaventamatta turvaa” (Koivusalo 2012, 196). Vapaus tarkoittaa siis uudella tavalla hahmotettavaa hallinnan kohdetta, väestön vapaata liikettä. Siksi liberalismia ei kuvaa vapauden asettaminen itsestäänselväksi faktaksi, joka valtion olisi ainoastaan turvattava. Vapaus on sen sijaan tuotettava hallinnan kohteelle ominaisella tavalla, mikä tarkoittaa tietynlaista

yhteiskunnallista rakennetta: vapautta tietyssä muodossa ja tietyissä rajoissa (mt., 222). Vapaus ei tarkoita siis ideologista vapauden mallia vaan hallinnan mekanismia, joka organisoii vapaan toiminnan avaruutta yhteiskunnassa. Sen vuoksi vapaus on jatkuvan ja lakkaamattoman tuottamisen kohde. Liberaalille hallinnan järjelle avautuva ongelma koostuu siitä, kuinka paljon ja missä määrin yksilöiden intressejä voi rajoittaa kollektiivisten intressien ja yhteiskunnallisen turvallisuuden nimissä, sikäli kun keskenään kilpailevat yksilölliset intressit voivat muodostaa riskin yhteiskunnalle (Foucault 2004b, 66). Vapaus ja väestön heterogeenisyys kuvaavat siis jännitteistä suhdetta hallinnan ja riskien välillä.

Foucault tutki myös omana aikanaan kehittynyttä uusliberalismia, joka mullisti useita liberalismiin peruspiirteitä. Yksi keskeisimpiä eroja liberalismiin ja uusliberalismiin välillä on suhde markkinoihin. Uusliberalismi ei perustu liberalismiin noudattamalle käsitykselle, jossa asioiden annettiin tapahtua tasaveroisen vaihdon järjestämässä ympäristössä, vaan hallinnan malliksi nousi kilpailun tuottaminen aktiivisilla interventioilla (Foucault 2004b, 122; Koivusalo 2012, 201). Tasapainon ja rajojen asettamisen sijaan uusliberalismi pyrkii järjestämään yhteiskuntaa sellaisen todellisuuden mallin mukaisesti, jossa toiminnan rationaalisuus perustuu kilpailuun. Markkinat toimivat valikoivana mekanismina, jossa keskenään kilpailevien erojen vuorovaikutus tuottaa optimaalisia lopputuloksia. (Ludwig 2016.) Hallinnan mallina kyse on ideaalityypistä, joka asettaa muodollisen periaatteen yhteiskunnallisten prosessien ohjaukselle. (Foucault 2004b, 124-125.) Sekä liberalismissa että uusliberalismissa markkinat toimivat totuuden tuottamisen mekanismina, joka määrittää oikean tavan hallita (Foucault 2004b, 32-33). Markkinat eivät kuitenkaan muodostu totuutta säättäväksi laiksi, vaan kyse on valikoivasta mekanismista, jonka perusteella totuus on erotettavissa asioille sisäisinä ominaisuuksina (Foucault 2004b). Uusliberalismi merkitsee siis sellaista hallinnallisuuden rationaliteettia, joka perustuu markkinoilla tapahtuvaan kilpailuun (Koivusalo 2012, 206-207). Uusliberalismia kuvaa lisäksi mahdollisuus laajentaa tämä hallinnan periaate mihin tahansa vuorovaikutuksen kontekstiin, jossa on tunnistettavissa rationaalinen, systemaattisesti ympäristön muuttujiin reagoiva subjekti (Hörl 2018). Kokonaisuutena Foucault'n tutkimukset tarjoavat vapaudelle historiallisesti spesifin merkityksen hallinnan teknologioiden ja subjektin välisenä suhteena. Tämä on olennainen käsitteellinen perusta, kun käsittelen myöhemmin mediainfrastruktuuria hallinnallisena ympäristönä. Ennen tätä tarkastelen kuitenkin itsen hallintaa, jossa vapaus artikuloituu yksilöllisenä ja eettisenä kokemuksena omasta olemassaolosta.

2.1.3 Itsen hallinta

Comme tout le monde, je n'ai à mon service que trois moyens d'évaluer l'existence humaine : l'étude de soi, la plus difficile et la plus dangereuse, mais aussi la plus féconde des méthodes ; l'observation des hommes, qui s'arrangent le plus souvent pour nous cacher leurs secrets ou pour nous faire croire qu'ils en ont ; les livres, avec les erreurs particulières de perspective qui naissent entre leurs lignes.

— Marguerite Yourcenar, Mémoires d'Hadrien

Marguerite Yourcenarin romaanissa Rooman keisari Hadrianus osoittaa muistelmiensa sanat oppilaalleen Marcus Aureliukselle. Saavuttaakseen ymmärryksen ja totuuden omasta elämästään Hadrianus käy läpi keinoja oman olemuksen ja inhimillisen olemassaolon tutkimiseksi. Itsen tuntemisen keinot olivat hahmotettavissa kolmella eri tavalla: itsetutkiskelun, muiden tarkkailun, sekä kirjallisuuden avulla. Hadrianuksen tehtävästä tekee vaikean se, että muisti luo salakavalasti yhtenäisiä kertomuksia omasta elämästä ja omien tekojen merkitys toteutuu vasta niistä tehtyjen moraalisten arvostelmien perusteella. Itsen tunteminen ja itsen hallinta ovat sen vuoksi lakkaamattoman reflektiivinen prosessi. Modernille ihmiselle, joka on moninaisten tieteellisten diskurssien ja teknologisten ympäristöjen ohjaama, itsen tunteminen on yhä monimutkaisempaa. Hadrianuksen esittelemät itsetutkiskelun keinot muistuttavat myös Michel Foucault'n tapaa käsittää subjektivaation prosesseja. Foucault'n näkökulmasta ihmiset muodostuvat subjekteiksi kolmen erilaisen suhteen vaikutuksesta. Nämä ovat suhde tietoon ja totuuteen, suhde toisiin ihmisiin ja valtaan, sekä moraalinen suhde itseen (Helén 2016, 283). Olennaista tämän tutkielman kannalta on Foucault'n myöhemmässä tuotannossaan kehittänyt analyysi, jossa yksilöt eivät näy pelkkinä vallan objekteina. Kuten Peter-Paul Verbeek (2011) on korostanut Foucault-tulkinnassaan, ihmiset ovat aktiivisessa vuorovaikutuksessa ja reflektiivisessä suhteessa niihin voimiin ja elementteihin, jotka ohjaavat heidän elämäänsä.

Kuten edellisessä alaluvussa todettiin, moderni hallinnallisuus toimii vapauden kautta, ohjaamalla yhteiskunnallisten prosessien vapaata liikettä. Subjektiiivisesti vapauden merkitys on kuitenkin myös jotain muuta. Se on eettinen suhde itseen, joka erityisesti modernille ihmiselle avautuu mahdollisuuksien avaruutena ja ongelmana, joka tulee ratkaistuksi jatkuvan itsen työstämisen, kehittämisen ja reflektoinnin muodossa. Myöhemmässä tuotannossaan Foucault asetti subjektin teeman jopa tuotantonsa keskiöön ja määritteli koko tuotantoansa sitovaksi teemaksi erilaisten historiallisten subjektivaation muotojen tutkimuksen, eli sen miten ihmiset muodostavat itsestään subjektin (Foucault 1982). Kyse ei kuitenkaan ollut aiemman työn hylkäämisestä, vaan keinosta systematisoida aiempaa materiaalia subjektin käsitteellisestä perspektiivistä (Gros 1996, 93). Subjektivaation muodot sitovat yhteen historialliset kokemuksen muodot, kuten Foucault'n tutkimien hulluuden, rikollisuuden ja seksuaalisuuden kokemukset, sekä näitä kokemuksia artikuloivat totuuden ja valtasuhteiden sommitelmat (mt., 92). Näissä tutkimuksissa kyse on nimenomaan historiallisista subjektivaation muodoista, jotka muotoutuvat totuuden ja tiedon muotojen, sekä valtasuhteiden kosketuspinnoin (Foucault 2008, 5). Kuten varhaisemmissa Foucault'n töissä, subjekti ei

edelleenkään ole substanssi tai teorian kohde sinänsä. Subjekti muotoutuu osana yhteiskunnallisten suhteiden historiallisia sommitelmia (Helén 2016, 282).

Seksuaalisuuden tutkimus johti Foucault'n antiikin tekstien pariin. Alunperin Foucault'n tarkoitus oli muodostaa polveutumislinja klassisen Kreikan seksuaalisuuden subjektista, joka pyrki säilymään oman ruumiinsa herrana suhteessa nautintoihin, aina moderniin subjektiin, jonka seksuaalisuus oli medikalisoitunut (Gros 1996, 93-94). Tutkimuksen myötä ongelma kuitenkin laajeni siitä, miten yksilö muodostaa itsestään totuuden seksuaalisena subjektina, koskemaan myös sitä, miten yksilö problematisoi omaa olemassaoloaan eettisesti (Foucault 1984c, 12-13; Gros 1996, 94). Eettisellä subjektilla tässä yhteydessä ei tarkoiteta moraalisia ongelmia pohtivaa yksilöä vaan prosesseja, tekniikoita ja käytäntöjä, joiden välityksellä yksilö muodostaa suhteen itseensä. Foucault antaa etiikalle tarkemman määritelmän eetoksena, eli tietynlaisena olemassaolon muotona ja tietynlaisena tapana toimia, joka myös määrittää sitä, miten yksilö näyttäytyy toisille. (Foucault 1984a.) Samassa yhteydessä Foucault tarkastelee, miten kreikkalaiset problematisoivat vapautta eettisenä ja poliittisena ongelmana. Kreikkalaisille vapaus merkitsee kykyä hallita omaa elämäänsä sen herrana, jolloin yksilö ei ole alisteisessa asemassa suhteessa omiin haluihinsa tai toisiin yksilöihin (Foucault 1984a).

Moderni hallinnallisuus polveutuu kuitenkin Foucault'n mukaan kristillisestä traditiosta ja pastoraalisesta vallan muodosta. Kyse on hallinnasta, joka on tunnetusti suuntautunut sielun pelastukseen (Foucault 1984a). Antiikin Kreikan ja varhaiskristillisten ajattelijoiden tekstejä analysoidessaan Foucault kuitenkin säilyttää näkökulman nykyisyydessä. Ilpo Helén (2016, 29) on korostanut aikalaisanalyttisen näkökulman merkitystä Foucault'n ajattelussa, joka tutkii historiaa kysymällä, miten oma nykyisyytemme on tullut mahdolliseksi. Isabell Lorey (2015) tulkitsee Foucault'n tutkimusten merkitystä nykyaikaisen hallinnan analyysille siten, että kristillisestä traditiosta polveutuva yksilöllisyyden kokemus on sekä edellytys modernille hallinnalle että seuraus sen toiminnasta. Pastoraalisen hallinnan myötä ihmiset luovat suhteen omaan sisäiseen olemukseensa ja kokevat itsensä toisista erillisinä: he huolehtivat omasta yksilöllisestä pelastumisesta tuonpuoleisessa elämässä. Pastoraalisessa vallan muodossa kokemus yksilöllisestä hengenelämästä ilmenee yhtäältä itsenäisenä ja subjektiivisena huolena omasta sielusta, mutta toisaalta se tarkoittaa alistumisen muotoa ja kuuliaisuutta papin ohjaukselle. (Lorey 2015, 3.) Pastoraalivallassa ominaista on alistuminen papille, joka toimii seurakunnan paimenena ja ohjaa oman esimerkinsä avulla (Foucault 2004a, 178). Foucault piti pastoraalisessa vallassa ainutlaatuisena sitä, että se ei järjesty juridisena tai poliittisena suhteena, eikä suvereenina tai sopimukseen perustuvana valtana. Sen sijaan kyse on hallinnasta, joka kohdistuu yksilön yksityiseen elämään ja toteutuu subjektivaatiossa, jossa yksilö kääntyy oman sisäisyytensä piiriin (Foucault 2004a, 186-187). Foucault'n mukaan modernin valtion hallinnallisuus integroi pastoraalisen vallan siten, ettei pelastus sijoitu enää tuonpuoleiseen, vaan järjestyy väestön onnellisuutena, terveytenä ja turvallisuutena tämänpuoleisessa. Valta on samalla muuttunut moninaisemmaksi toteutuen erilaisten instituutioiden kautta, kuten poliisin, terveydenhuollon ja sosiaalipolitiikan välittämänä. (Foucault 1982.) Nämä hallinnan suhteet kuvaavat modernin yhteiskunnan biopoliittista ulottuvuutta, koska ne eivät takaa ainoastaan väestön turvallisuutta suhteessa ulkoisiin uhkiin, vaan pyrkivät lisäksi parantamaan ihmisten elämänlaatua ja tuottavuutta (ks. Helén 2016).

2.1.4 Moderni subjekti

Kuten edellä todettiin, hallinnallisuus kohdistuu hajanaisempaan kohteeseen kuin kurivallan käyttäytymistä ohjelmoivat tekniikat. Kun hallinnallisuus pyrkii vaikuttamaan toimintaympäristöön manipuloimalla valintoja ohjaavia intressejä, se edellyttää toimiakseen sellaisen subjektin, joka vastaa rationaalisesti ympäristön muutoksiin. Hallinnallisuuden tekniikat toimivat siis vain sillä ehdolla, että yksilöt toimivat rationaalisesti. Tämän vuoksi Isabell Lorey (2015, 23) korostaa, että modernin hallinnallisuuden perustaa kuvaa valtion hallinnan ja yksilön itsen hallinnan yhteen kietoutuminen. Väestö on hallittavissa, kun yksilöiden itsen hallinnan tekniikat solmiutuvat yhteen taloudellisten ja yhteiskunnallisten prosessien kanssa. Tämän vuoksi Foucault myös esittää, että liberaali hallinnallisuus on biopoliittista, sillä hallinta pyrkii vaikuttamaan yksilöiden intresseihin huolehtia itsestään ja omasta terveydestään. (Lorey 2015, 24-25.) Biopoliittisen hallinnan kannalta on olennaista, että yksilö luo suhteen omaan yksilölliseen ruumiiseensa ja omaan itseensä kohteena, joka on tiedolla ja oikeilla menetelmillä paranneltavissa ja kehitettävissä (Foucault 1976, 187). Tätä kuvastaa individualistisen terveyden diskurssin kehittyminen 1700-luvulla, jonka mukaan yksilöt voivat hyvin pitkälti omilla valinnoillaan ja elämäntavoillaan määrittää terveydentilansa, alttiutensa sairauksille ja jopa kuolinpäivänsä ajankohdan (Sarasin 2001, 19). Philipp Sarasin (2001) esittääkin, että myöskään varhaismodernilla aikakaudella terveyteen kohdistuneet hallinnan teknologiat eivät palaudu pelkkään kurinalaistamiseen. Hygieniadiskurssit korostivat itsestä huolehtimista, mikä konkretisoitui erilaisiksi elämäntaidonopeiksi. Vastaavasti itsestään huolehtiva ja itseään kehittävä yksilö on nimenomaan se subjektiviteetin muoto, jota moderni hallinta pyrkii tuottamaan ja johon sen toiminta myös perustuu. (Mt.; Lorey 2015.)

Hallinnan kohteina ihmiset ovat aina toimivia subjekteja, jotka vastaavasti toimiessaan osallistuvat niiden hallinnan mekanismien tuottamiseen, joiden välityksellä he ovat ohjattavissa (Foucault 1982). Hallinta ei tyypillisesti määritä suoraan tietynlaisia olemisen ja toiminnan muotoja vaan luo ympäristöjä, jotka mahdollistavat yksilöllisten elämisen tapojen kehittämisen (Helén 2016, 283). Hallitessaan omaa elämäänsä ja luodessaan yksilöllisiä ja kollektiivisia tapoja elää ihmiset siis uusintavat hallinnan mekanismeja. Samalla kyky keksiä uusia tapoja toimia voi potentiaalisesti toimia myös hallinnan vastustamisena. (Lorey 2015, 35.) Isabell Lorey (mt.) korostaakin hallinnan vastavuoroisen suhteen merkitystä. Hallinnan kohteena ei ole pelkästään yksilön kuuliaisuus ja tuottavuus vaan myös yksilö, joka toteuttaa itseänsä, reflektoi elämäänsä ja siten osallistuu mahdollisen toiminnan avaruuden muodostamiseen. Erityisesti liberalismiin kulttuurisessa ympäristössä yksilön suhde itseensä saa korostetun merkityksen. Tämä tapahtuu itsen reflektoinnin, kehittämisen ja muokkauksen, jopa itsen luomisen toiminnassa. (Helen 2016, 79.) Ilpo Helén (2016, 288) tulkitsee Foucault'n itsen hallinnan tutkimuksia tekemällä vertauksen Max Weberin protestanttisen etiikan mallintamaan rationaaliseen elämäntähtäykseen. Sekä Foucault että Weber tarkastelevat elämäntähtäyksen diskursseja, jotka tarjoavat perustan yksilöiden itsen hallinnan reflektoinnille (Helén 2016, 291). Diskurssien avulla yksilön on mahdollista tuottaa totuus itsestään, joka yhdistyy tieteellisiin, taloudellisiin ja poliittisiin vallan sommitelmiin. Tämän vuoksi Ilpo Helén (2016, 288) nimeää elämäntähtäyksen diskurssit keskeiseksi aineistoksi analysoitaessa, mikä tietyn kulttuurisen ympäristön piirissä määrittää arvostuksenkohteita ja taustalla vaikuttavia järjelytapoja.

Nykyisyydessä erityisesti uusliberalismia voi pitää innovatiivisena hallinnallisuuden muotona (Ludwig 2016). Se mahdollistaa yksilöllisen vastustuksen vanhempia kurivallan suhteita vastaan, mutta samalla luo uusia hallinnan muotoja. Foucault näki sellaisen moraalisen itesuhteen olevan katoamassa 1900-luvun lopulla, joka perustui normatiivisten sääntöjärjestelmien noudattamiseen. Tämän saattoi nähdä uudenaikaisena avoimemmin järjestyvänä lähestymistapana itesuhteeseen (Foucault 1984b). Tämä huomio myös osoittaa, miten Foucault'ta ohjasi ajankohtaiset kysymykset historiallisissa itsen hallinnan tutkimuksissa. Uusliberalismin individualismia, itsemäärittelyä ja itsen toteuttamista korostava diskurssi kuvailee nykyisyydelle ominaista itesuhteen muotoa. Uusliberalismin aikakaudella riskien hallinta sijoittuu korostuneemmin yksilölle valintojen, sijoitusten ja velan muodostamina individualistisina epävarmuuksina (Lorey 2015, 31). Riskien yksilöllistäminen tekee myös yksilöiden elämäntapavalinnoista poliittisen ja moraalisen kysymyksen (Helén 2016, 122). Normatiivinen kontrolli, valvonta ja kuri ovat väistyneet terveyden, seksuaalisuuden ja työn alueilla kohti mallia, joka korostaa mahdollisuuksien tuottamista yksilölliselle itsensä toteuttamiselle ja valinnanvapaudelle (Ludwig 2016). Uusliberaali subjekti on yksilöllisesti vastuussa yhteiskunnallisista ja omaa elämäänsä koskevista riskeistä ja epävarmuuksista, taloudellisesta menestyksestään, mutta myös itsensä määrittelystä ja omasta identiteetistään ainutkertaisena yksilönä. Lisääntynyt vapaus itsensä määrittelyyn ja suurempi eroavuuksien salliminen kuvailevat siinä mielessä myös uusliberaalin hallinnallisuuden pyrkimyksiä luoda tuottavaa yhteiskunnallista ympäristöä. (Ludwig 2016.)

Tämän tutkielman kannalta Michel Foucault'n tuotannosta korostuu kaksi tärkeää osa-aluetta. Ensimmäiseksi hallinnallisuuden analyysi, joka avautuu hallinnan mekanismien ja teknologisten välineiden välisenä suhteena, joka muovaa yhteiskunnallista toimintaympäristöä. Toiseksi itsen hallinnan tutkimuksissa avautuva elämäntapojen problematisointi, jonka välityksellä yksilöt tuottavat totuutta itsestään. Yhdessä nämä osa-alueet tarjoavat spesifin käsityksen yhteiskunnallisesta vapaudesta. Vapauden tarkastelun kannalta on olennaista tarkastella lopuksi, millainen merkitys vastustuksella on Foucault'n hallinnan tutkimuksissa. Foucault tutki vastustamisen merkitystä esimerkiksi keskiaikaisissa kristillisissä traditioissa (Foucault 2004a, 204). Vastustaminen paikantaa ratkaisevia tilanteita hallinnallisuuden järjestyntöjen historiallisessa muotoutumisessa. Vastustaminen näyttäytyy nimenomaan keskeisenä ongelmana, johon hallinta pyrkii vastaamaan (mt.). Moderni aika merkitsee yksilön hallintaa vapauden kautta. Yksilön kokemus subjektiivisesta mahdollisuudesta määrittellä ja muovata omaa elämää on se kohde, johon hallinta pyrkii vaikuttamaan. Ihmisten kyky muovata uusia tapoja elää sisältää kuitenkin aina myös kyvyn vastustukseen ja potentiaalin luoda toimintatapoja, jotka karkaavat hallinnan mekanismien ulottumattomiin. (Lorey 2015, 3-4.) Vastustaminen näin ymmärrettynä ei tarkoita jonkin tietyn auktoriteetin tai instituution vastustamista. Se tarkoittaa tietynlaisen vallan muodon ja tietynlaisen subjektivaation, eli yhteiskunnallisen olemassaolon tavan muokkausta (Foucault 1982). Myös Peter-Paul Verbeek (2011) korostaa subjektivaation ja hallinnan jännitteistä suhdetta. Hallinta toteutuu ihmisten elämässä vasta yksilöllisesti ja kollektiivisesti muodostettujen elämäntapojen kautta. Esimerkiksi seksuaalisuutta ohjaava koodisto on mahdollista konkretisoida elämää ohjaaviksi normeiksi vasta siten, kun yksilöt muodostavat itsestään moraalisen subjektin määrätynlaisten elämäntapojen kautta. Nämä elämäntapojen tekivät hallinnasta aktuaalista, kun ne toteuttavat hallinnallisuuden koodistoa. (Verbeek 2011.) Tämä kuitenkin sisältää mahdollisuuden

vastustaa toimintaa ehdollistavia periaatteita ja normeja. Kyky muovata elämäntapojen ei mahdollista vain kykyä joustaa hallinnan normatiivisten vaatimuksien edessä, vaan sisältää lisäksi potentiaalin luoda täysin uudenlaisia yhteiskunnallisen olemassaolon tapoja. Tämä on tärkeä huomio, kun analysoidaan itsen hallintaa medioituneessa ympäristössä. Analyysi voi helposti ohittaa sen problemaattisen suhteen, joka muodostuu käyttäjän ja teknologian välille. Foucault'n tapa käsittää itsen hallinta kamppailevien voimien paikkana, jossa yhdistyy hallinnan mekanismit, yksilöllisen vapauden hyödyntäminen ja vastustamisen mahdollisuus, tarjoaa tämän vuoksi tarkan näkökulman itsen hallinnan ja mediateknologian väliseen problematiikan analyysille.

2.2 Mediainfrastrukturi ja hallinnallisuus

Benedict Anderson (2016) esittää tunnetusti *Kuvitellut yhteisöt* -kirjassaan, että valtion hallinnollinen ja tuotannollinen järjestelmä on perustavanlaatuisessa suhteessa infrastruktuurin organisaatioon. Erityisen merkittävänä teknologiana Anderson (mt.) pitää kirjapainoa, jonka avulla yhteiskunnasta on ollut mahdollista tehdä ajallisesti ja tilallisesti yhtenäinen kulttuuriympäristö. Mediatutkija Wendy Chunin (2017) mukaan digitaalinen mediainfrastrukturi merkitsee kuitenkin huomattavia muutoksia aiempaan. Digitaalisten verkostojen tuottama ajallisuus eroaa teollisen yhteiskunnan homogeenisesta ajasta siinä, että edellistä kuvailee informaation fragmentaarinen ja syklinen virta, kun jälkimmäistä määrittää lineaarinen kansallinen historiankertomus (mt., 70). Digitaalisen median käyttäjät ovat lisäksi heterogeeninen ja yksityiskohtaisesti eritelty ryhmien joukko, toisin kuin massamedian suhteellisen yhtenäinen yleisö (Crary 2014). Digitaalisen median käyttäjiä ei siten kuvaile jaettu kollektiivinen identiteetti tai yhtenäisen positio suhteessa mediaan, vaan käyttäjien ominaisuuksien kartoitus ja profilointi data-analytiikalla (Chun 2017). Digitaalinen media mahdollistaa kaikkialle arkielämään levittäytyvän yksilöllistetyn ja interaktiivisen käyttäjäkokemuksen, millä on olennaisia vaikutuksia sekä hallinnan että talouden toiminnalle nyky-yhteiskunnassa (Greenfield 2017). Käsittelen seuraavassa mediainfrastruktuuria hallinnallisesta näkökulmasta. Infrastruktuurin käsitteleminen yksityiskohtaisemmin on tärkeää, sillä hallinnalliset suhteet eivät rajoitu ainoastaan yksilön ja laitteen väliseen vuorovaikutukseen vaan lisäksi siihen infrastruktuurialaiseen ympäristöön, jossa digitaalisen median käyttäjät kytkeytyvät aina kompleksisen teknologisen järjestelmän osaksi. Käsittelen aluksi infrastruktuurin ja hallinnan yhteyttä. Seuraavaksi hahmotan tietokoneen merkitystä kulttuurisena ja hallinnallisena välineenä. Lopuksi käsittelen alustoja keskeisenä hallinnallisena ympäristönä. Alustat ovat tutkielman kannalta tärkeässä asemassa, koska ne kuvaavat verkostoissa tehtävän työn rakenteellisia olosuhteita.

Välttääkseni digitaalisen teknologian historiatonta tarkastelua hyödynnän Lisa Parkin ja Nicole Starosielskin (2015) käyttämää käsitettä mediainfrastrukturi. Käsite yhdistää infrastruktuurin materiaallisen, diskursiivisen ja käytännöllisen tason. Kaikki mediatyypit ovat muodostuneet erilaisten infrastruktuurisysteemien perustalle ja ovat olennaisella tavalla niiden muovaamia. (Park & Starosielski 2015.) Mediainfrastrukturi ei koostu ainoastaan fyysisistä rakenteista, signaaleista ja linkeistä. Mediainfrastruktuurin kannalta olennaisessa asemassa ovat lisäksi diskursiiviset konstruktiot, jotka koostuvat esimerkiksi omistussuhteista, poliittisista käytännöistä, hallintatavoista, protokollista ja taloudellisista

ohjelmista (mt.). Tyypillisesti infrastruktuuri assosioituu fyysiseen ympäristöön ja logistisiin järjestelmiin, mutta se sisältää myös standardeja, protokollia, sertifikaatteja ja ideoita, jotka jäsentävät teknologisia järjestelmiä, hallintatapoja sekä tavaroiden ja informaation kierron organisointia (Easterling 2016, 11). Keller Easterlingin (2016) tutkimukset avaavat näkökulman sellaisen infrastruktuurin analyysille, joka lakkaa olemasta pelkkä alajärjestelmä yhteiskunnallisille ja taloudellisille prosesseille. Easterlingin (mt.) mukaan infrastruktuuri toimii olennaisella tavalla informaation tasolla ja määrittää sen piirissä tapahtuvien prosessien toimintaperiaatteita kuten käyttöjärjestelmä. Analogisesti käyttöjärjestelmän kanssa toimiva infrastruktuuri sisältää ajatuksen kontrollista, jossa muodolliset periaatteet ohjaavat toiminnan ehtoja ja mahdollisuuksia. Kontrolli kohdistuu itseohjautuviin prosesseihin todennäköisyyksien, säännönmukaisuuksien ja tendenssien hallinnan kautta (mt., 80). Infrastruktuuri luo toimintaympäristön, joka tekee yhdenlaisesta toiminnasta mahdollista ja toisenlaisesta mahdotonta, sekä ohjaa sen piirissä toimivien subjektien intressejä tekemällä tietynlaisesta toiminnasta kannattavampaa tai hyödyllisempää kuin toisista. (mt., 13-14.) Teknologisia järjestelmiä tutkinut Benjamin Bratton (2015) näkeekin infrastruktuurin tutkimuksen kannalta olennaisena, että järjestelmien historiallista rakennetta kuvaavia ominaisuuksia tarkastellaan vallan toimintana. Michel Foucault'n tutkimuksia seuraten infrastruktuurin tekninen ympäristö ei vain edusta hallinnan mekanismeja, vaan niiden toiminta on itsessään hallintaa (mt., 8).

Erityisesti nykyaikaista hajautettua infrastruktuuria kuvaavat muodolliset säännöt, mutta standardisaatio oli välttämätön tekninen edellytys kapitalististen maailmanmarkkinoiden ja teollisen tuotannon muodostumiselle. Tuotannon säännönmukaisuudelle ja ennustettavuudelle ovat usein olleet tärkeämpiä tekniset parametrit ja protokollat, jotka määrittelevät muodollisesti tuotannon ja vaihdon elementtejä, kuin lainsäädäntö ja normit. (Bratton 2015, 44.) Kun kaksi toisistaan eroavaa teknologista systeemiä noudattaa samoja protokollia, niiden välinen vuorovaikutus on mahdollista ilman muunnoksia. Tämä on mahdollistanut erittäin monimutkaisten globaalien järjestelmien verkostojen syntymisen, kun olemassa olevat järjestelmät pystyvät toimimaan ongelmitta myös täysin uudenlaisten teknologioiden kanssa (mt.). Hajautettua infrastruktuuria organisoivat protokollat muodostavat erilaisten järjestelmien tilkkutäkin, jossa organisoivien työkalujen tehokkuutta määrittää niiden kyky kommunikoida joustavasti erilaisten teknologioiden kanssa (Bratton 2014). Standardointi määrittelee kattavasti elinympäristöämme, kuten Keller Easterlingin (2016, 171) antamat esimerkit havainnollistavat:

”The phone-voice promises, “Your call will be monitored for quality assurance purposes.” Credit cards, all 0.76mm thin, slide into slots and readers all around the world. Screw threads conform to a given pitch. Every make of car shares the same dashboard pictograms. Batteries with consistent durations are sized to fit any device. Books, magazines, music, and audiovisual works are indexed with ISBN numbers. Paper sizes and the machines that handle them are standardized. RFID tags, transshipment containers, trucks, car seats, film speeds, protective clothing, book bindings, units of measure, personal identification numbers (PINs), and fasteners of all kinds conform to global standards.”

Keller Easterling (2016, 11) argumentoi, että nykyisin infrastruktuuri jäsentyy lisääntyvässä määrin sääntöjen joukkona, joka hallinnoi arkielämän rakennetta. Easterling (mt., 13-14) noudattaa infrastruktuurin

tutkimuksessa foucault’laista näkökulmaa, jossa kysymyksenasettelu kohdistuu järjestelmien toimintaan: mitä infrastruktuuri tosiasiaassa *tekee*, miten se järjestää, muotoilee ja ohjailee ihmisten ja asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita luomalla määrätynlaisia toiminnan ympäristöjä. Infrastruktuuri sallii ja suosii tietynlaisien valintojen tekemistä sekä estää ja ehkäisee toisenlaisia. Usein tämänkaltaisen valta toteutuu lausumattomien ja huomaamattomien rakenteellisten suhteiden kautta, kuten protokollien, rutiinien, sekä institutionaalisesti muotoiltujen konventioiden kautta (mt., 14). Infrastruktuuri on siis fyysisen ympäristön, diskursiivisten konstruktioiden ja näihin yhdistyvien käytäntöjen muodostama kokonaisuus, joka muotoilee ja ohjailee sitä, miten ihmisten arkielämä jäsentyy. Infrastruktuurijärjestelmien luoma järjestys merkitsee siis hallinnan ympäristöllistä toimintaa, jonka analyysia Erich Hörl (2018), Benjamin Bratton (2015) ja Keller Easterling (2016) ovat kehittäneet. Medioituneen ympäristön ja itsen hallinnan välinen suhde on siksi monimutkainen, ettei sen tarkastelu voi rajautua laitetta käsissään pitelevään henkilöön, vaan hajautuu osaksi mediainfrastruktuurin tuottamaa toiminnallista avaruutta.

Standardit ja protokollat ovat olennaisella tavalla poliittisen hallinnan regimien ohjaamia. Internetin perustana toimiva kontrolliprotokolla TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol), joka määrittelee miten datapaketteja välitetään laitteesta toiseen, ei esimerkiksi mahdollista itsessään pitkäkestoisten datajälkien keräämistä käyttäjistä. On vaatinut valtavasti työtä saavuttaa sellainen hallintateknologia, jonka avulla NSA:n kaltaiset instituutiot voivat hyödyntää internetliikennettä massiiviseen kansalaisten valvontaan. (Chun 2017, 52.) Digitaalisen infrastruktuurin ja palvelurakenteiden muotoutumiseen on vaikuttanut monella tavalla erityisesti Yhdysvaltojen turvallisuuspoliittiset intressit. Tämän seurauksena internetalustojen toimintaan on rakenteellisesti sisällytetty mahdollisuus kerätä dataa kansalaisista. (Harcourt 2017.) Nykyisin digitaalisen infrastruktuurin rakennetta kuvaa mahdollisuus nimetä käyttäjät suhteellisen pysyvien osoitteiden mukaisesti, mikä yhdistettynä evästeiden, kirjautumistietojen ja muiden tunnisteen käyttöön mahdollistaa yksityiskohtaisen ja pitkäkestoisen datan keräämisen käyttäjistä. Kun internetin teknologista rakennetta alunperin hahmoteltiin, IP-osoitteita ei kuitenkaan kaavailtu pysyvästi tietokoneeseen tai käyttäjään yhdistettävissä olevana identiteettinä. (Chun 2017, 57.) Käyttäjien seurattavuus ja sitä vastaava hallintateknologia ovat siis syntyneet määrätynlaisten historiallisten prosessien seurauksena (mt.). Facebookin kaltaisten alustojen kannalta uniikkien käyttäjäprofiilien sekä muiden vahvojen identifioivien tunnisteen sisällyttäminen infrastruktuuriin on korvaamattoman tärkeää, sillä käyttäjien yksilöiminen on taloudellisen arvon lähde (Ekbja & Nardi 2017, 97).

Infrastruktuuri on tärkeä hallinnan analyysin kohde, koska materiaalisina ja näkymättöminä suhteina se ohjailee ja manipuloi yhteiskunnallisia ja taloudellisia prosesseja. Teknologian merkityksen korostuessa hallinnallisuus toimii lisääntyvässä määrin järjestämällä ympäristöä. Hallinta kohdistuu silloin erityisesti prosessien ohjautumiseen vaikuttaviin tekijöihin (Hörl 2018; Foucault 2004a, 265). Erityisesti digitaalisen teknologian vaikutusvaltaisuus on kasvanut sitä myötä, mitä tehokkaammin sen avulla pystyy kodifioimaan ja mallintamaan todellisuutta säännöiksi, rutiineiksi ja tietokannoiksi, joita vuorostaan on mahdollista hyödyntää yhteiskunnallisten prosessien ohjailuun (Kitchin & Dodge 2011, 5). Nykyisin kapitalismia kuvaakin merkittävästi sen kyky välittää ja kaapata ihmisten toimintaa ja vuorovaikutusta osakseen digitaalisissa verkostoissa (Ekbja & Nardi 2017). Tämä tapahtuu erilaisilla tavoilla, joilla digitaaliset alustat asettuvat vuorovaikutustilanteiden välittäväksi ympäristöksi. Digitaalisten verkostojen muodostaminen

merkitsee teknologian tutkijoiden Hamid Ekbian ja Bonnie Nardin (2017) mukaan kapitalistisen tuotannon leviämistä osaksi yhteiskunnallista vuorovaikutusavaruutta, kun monenlaisesta palkkatyön ulkopuolisesta toiminnasta tehdään arvontuottamisen alue. Alustojen muodostama toimintaympäristö ei kuitenkaan näyttäydy talouspoliittisessa valossa, eikä alustojen välittämä vuorovaikutus näyttäydy työnä, vaikka se tuottaa arvoa. Tämä muistuttaa sitä tilannetta, jota Karl Marx (1973, 85) kutsui fetisismiksi: kapitalismissa tavara näyttäytyy itsestään selvänä asiana sen ulkoisten piirteiden perusteella, vaikka todellisuudessa se on tuotannollisten prosessien tulos sisältäen moninaisia valtasuhteita. Mediatutkija Wendy Chunin (2011) mukaan myös digitaalista teknologiaa voi kuvata fetisistiseksi. Tietokoneen käyttöliittymä korostaa käyttäjän kontrollia luoden vaikutelman suvereenista subjektista, joka tekemillään valinnoilla toteuttaa vapaata tahtoaan. Samalla kuitenkin varsinainen valta sijoittuu Chunin (mt.) mukaan digitaalisten verkostojen rakenteeseen, jossa käyttäjän positiota voidaan kuvailla pikemminkin valtasuhteiden välittäjäksi. Mediainfrastruktuurin luomat järjestyksen ympäristöt ovat monimutkaisten historiallisten prosessien tuloksia, joista käyttäjät voivat olla vain hyvin vähän tietoisia. Tämän luvun tärkein huomio on laajentaa näkökulma ihmiskäyttäjän ja laitteen välisestä vuorovaikutuksesta kattamaan myös infrastruktuurin ympäristö, jolla on keskeinen asema hallinnallisuuden tutkimuksessa nykyajassa. Seuraavassa alaluvussa tarkastelen tietokoneen merkitystä todellisuutta välittävänä teknologiana, jonka vaikutusvaltaisuus nykyaikana perustuu erityisesti sen kykyyn sulautua kattavasti ihmisten arkielämän osaksi.

2.2.1 Tietokone kulttuurisena ja hallinnallisena välineenä

Tietokone on ollut tärkeä hallinnallinen väline jo 1900-luvun alkupuolelta lähtien (Werbin 2017), mutta 1900-luvun viimeisien vuosikymmenien aikana tietokone muuttui pelkästä työkalusta universaaliksi mediakoneeksi (Manovich 2016). Se ei enää suorittanut vain vanhalle medialle kuuluneita tehtäviä, kuten tekstinkäsittelyä, grafiikan piirtämistä tai laskutoimituksia. Tietokoneesta tuli olennaisin median käsittelyn, tallennuksen ja kulutuksen väline, joka mullisti mediainfrastruktuurin toimintatapoja. (Mt.) Tietokoneiden suorituskyvyn, tallennustilan ja verkon siirtonopeuksien nopean kehityksen lisäksi designilla oli merkittävä osa tietokoneiden levitessä koko yhteiskunnan kattavaksi teknologiaksi (Kitchin & Dodge 2011, 9). Graafisen käyttöliittymän kehittämisen ansiosta tietokoneet tulivat laajojen käyttäjäryhmien saavutettaviksi. Komennoilla ohjattavat, huomattavaa teknologista osaamista vaatineet laitteet muuttuivat helppokäyttöisiksi, kun informaatio esitettiin käyttäjälle visualisoituina interaktiivisina symboleina. (Chun 2011, 59.) Ohjelmistojen käyttöliittymä on laadittu tuottamaan kokemus ennustettavuudesta, loogisuudesta sekä käyttäjälle kuuluvasta kontrollista. Tämä peittää kuitenkin näkyvistä sen, että valtasuhteet jäsentyvät mediainfrastruktuurin rakenteen, eivät sen välikappaleena toimivan käyttäjän tai ohjelmoijan suorittamien toimintojen tasolla. (Mt., 87.) Digitaalinen teknologia formalisoi yhteiskunnallista moninaisuutta niiden informaation prosessoinnin menetelmien mukaiseksi, joiden avulla se redusoi todellisuutta hallittavaksi. Samalla se toimii myös välineenä, joka määrää merkityksiä koskien todellisuutta. (Haraway 1991, 164.) Kenneth Werbinin (2017) mukaan toisenmaailman sodan jälkeen vaikutusvaltaiseksi diskurssiksi kehittynyt kybernetiikka muistuttaa monin tavoin Michel Foucault'n tutkimaa hallinnallisuutta. Molemmat diskurssit näkevät tavoitteenaan ihmisten ja asioiden integroimisen monimutkaisten ja monenlaisia epävarmuuksia

sisältävien ympäristöjen osaksi. Niin Foucault'n analysoima hallinnallisuus kuin kyberneettinen kontrolli näkevät ihmisyksilöt, rahdin, rahavirrat, informaation ja ympäristön muuttujina kompleksisten kierron järjestelmissä, missä hallinta kohdistuu itseohjautuvien prosessien tasapainon säätelyyn. (Werbin 2017, 88.) Infrastruktuurin tutkimuksessa pätee sama havainto, kuin Foucault'n analyysien kohdalla: hallinnan mekanismit ja teknologiset välineet ovat toisistaan erottamaton sommitelma (mt.). Tietokoneella on merkittävä asema nyky-yhteiskunnassa toimintaympäristöjen järjestämisen ja sosiokulttuuristen ajattelutapojen kannalta (Chun 2011). Hallinnan diskurssit yhdistyvät teknologioihin, joiden avulla yhteiskunnallisesta avaruudesta tehdään näkyvää. Vastaavasti ilmiöiden hallinta nojautuu niihin historiallisiin näkyvyyden muotoihin, jotka ovat teknologisesti mahdollisia kulloisenakin aikakautena (Bratton 2015).

Tietokoneen muuttuminen kulttuuriseksi välineeksi tarkoittaa mediainfrastruktuurin laajenemista arkielämän käytäntöihin ja tapoihin, joita teknologia palvelee ja tuotteistaa keräämällä niistä dataa. Siinä missä älypuhelimien näyttö toimii vain käyttöliittymänä todelliselle ohjelmalle, joka sijaitsee datakeskuksissa, myös palvelun ja käyttäjän välinen kulutustilanne hahmottuu vasta mediainfrastruktuurin tasolla (Bratton 2015, 237). Käyttäjät voivat hyödyntää yksilöllisesti erilaisten alustojen tarjoamia informaatioteknologisia palveluita, mutta alustojen liiketoimintamalli perustuu valtavista käyttäjäjoukoista algoritmisesti mallinnettuun dataan. Tämän vuoksi on alustojen taloudellisten intressien mukaista pyrkiä kattamaan koko ajan suurempi ala sosiaalisesta avaruudesta datan keräämisen ja analyysin piiriin (Crary 2014, 68). Tietokoneiden yhteiskunnallinen merkitys perustuukin koko mediainfrastruktuurin rakenteen kehitykseen, mikä on sitonut verkostojen työkalut ja palvelut kiinteäksi osaksi ihmisten arkielämää (Chun 2017). Adam Greenfieldin (2017, 55) mukaan kehityksen tärkein piirre on se, että informaation automatisoitu prosessointi leviää kaikkialle arkielämässä. Myös Wendy Chun (2017) on korostanut, että digitaalisesta teknologiasta on tullut sitä vaikutusvaltaisempaa, mitä enemmän se on muuttunut huomaamattomaksi osaksi ihmisten elämää. Alustojen liiketoiminnallinen kannattavuus riippuu niiden kyvystä muovata ihmisten tapoja. Keräämällä dataa ihmisten tavoista alustat pyrkivät tunnistamaan korrelaatioita käytöksen ja intressien välillä. Hyvin erikoistuneen profiloinnin avulla ne pyrkivät tekemään interventioita käyttäjien valintoihin ja tapoihin, esimerkiksi yksilöllistetyn sisällön esittämisen, kohdennetun mainonnan sekä tuotesuosittelun avulla. (Chun 2017, 56-57.) Alustat siis pyrkivät strukturoimaan elinympäristöjä ja elämäntapojen. Tällöin infrastruktuurin hallinnallista merkitystä voi tulkita Marshall McLuhanin (1964) kuuluisan teesin mukaisesti ”*the medium is the message*”, kun digitaalinen teknologia pyrkii toimimaan ihmisruumiin ja -mielen jatkeena muovaten suhteita ja assosiaatioita, joita ihmisen on mahdollista muodostaa ympäristöön (Srnicke 2014, 74). Mediainfrastruktuuri on siis vaikutusvaltaisimmillaan, kun se pystyy ohjailemaan käyttäjiä muovaamalla ihmisten suhdetta todellisuuteen.

Digitaalisten teknologioiden myötä tiedon muodot kohdistuvat hajanaisempien ilmiöiden analytiikkaan. Väestö ja yksilöt voidaan esimerkiksi erotella riskien arvioinnissa muodostettujen pistemäärien perusteella, joiden laatiminen noudattaa verkostojen kierrossa havaittuja säännöllisyyksiä. Pistemääriä hyödynnetään esimerkiksi valtiollisissa turvallisuusjärjestelmissä tai lainahakemusten käsittelyssä (Werbin 2017). Yksilöt tulevat paloitelluksi ja luokitelluksi informaatiojärjestelmissä massiivisten datajoukkojen osana (Kitchin & Dodge 2011, 89). Kehityksen myötä hallinnan menetelmät nojautuvat vähemmän rajaaviin ja identifioiviin tiedonmuotoihin. Sen sijaan ne mallintavat prosesseja datan variaation näkökulmasta, jossa hyödynnettyjen

valtavien tietokantojen analysointi on mahdollista vain tehokkaiden tietokoneiden avulla (Raunig 2016, 79; Deleuze 1990). Verkostojen laajuus ja kattavuus poistaa monia valvonnan aukkoja, jotka säilyivät kuriyhteiskunnan institutionaalisten tilojen välissä. Näistä yksi tärkeimmistä on perinteisesti yksityisen piiriin sijoittuneet elämäkäytännöt. (Harcourt 2016.) Digitaalisten teknologioiden prosessoima data on huomattavasti rikkaampaa ja hienosyisempää, kuin mitä moderneilla hallinnallisuuden mekanismeilla oli käytössään. Kyse ei ole pelkästään väestösubjektin elämän ohjauksen kannalta olennaisesta tilastollisesta informaatiosta. Alustat tavoittelevat mediainfrastruktuurin koko potentiaalin hyödyntämistä. Tämä tarkoittaa elämäkäytäntöjen kudoksesta tuotettavan tiedon kenttää, joka kattaa halut, intressit, mieltymykset, sekä persoonan, sosiaalisten suhteiden ja psykologisten piirteiden koko kompleksisuuden. (Mt., 103-104.) Älykellot ovat esimerkki laitteesta, joka vastaa yhä moniulotteisemman informaation tuottamiseen. Akselerometri kirjaa ruumiin liikkeitä, GPS rekisteröi käyttäjän sijainnin ja optinen sensori mittaa sykettä. Yhdistettynä älypuhelimien dataan selaushistoriasta, käytetyistä palveluista ja sosiaalisten verkostojen yhteyksistä syntyy hyvin rikas kuva käyttäjän elämästä. (Mt., 127.) Massiiviset tietokannat edellyttävät uudenlaisia analyysimenetelmiä, kun dataa on niin valtavasti, ettei sitä ylipäänsä ole mahdollista tulkita kuin algoritmisen mallinnuksen avulla. Johanna Druckerin (2014) mukaan datan merkitystä korostava infrastruktuuri saattaa myös vaikuttaa todellisuussuhteeseen merkityksellisellä tavalla. Dataan perustuvat hallinnan teknologiat tukeutuvat enenevässä määrin sellaiseen näkemykseen, jonka mukaan data vastaa todellisuutta realistisesti ilman subjektiivisen tulkinnan vääristäviä vaikutuksia. Tämä on vastakohta ihmistieteiden tyypillisesti noudattamalle epistemologiselle näkemykselle, jonka mukaan tieto muodostuu konstruktivistisesti käsitteiden, menetelmien ja olettamuksien välityksellä. (Mt., 125.)

Antoinette Rouvroy (2016) näkee algoritmisen data-analytiikan merkitsevän kriisiä Michel Foucault'n analysoiman liberaalin hallinnallisuuden kannalta. Rouvroyn (2011) mukaan ongelmaksi muodostuu ihmisyyksilöiden itsesuhteen refleksiivisyyden hämärtyminen, kun informaation keräämisen ja analyysin menetelmät ovat täysin informaatioteknologian määrittämiä. Rouvroy argumentoi, että tällöin teknologia tulee rajoittamaan subjektiviteetille perustavanlaatuista virtuaalisuuden tasoa, eli ihmisten kykyä suhteutua omaan elämäänsä moninaisten mahdollisuuksien kenttänä. Tämä näyttäytyy itsen hallinnassa kykynä reflektoida omaa elämää ulkopuolisen silmin sekä taitoja muokata itseään. (Rouvroy 2011.) Rouvroy'lle digitaalisen teknologian keskeinen ongelma on juuri reduktiivinen näkemys, jonka mukaan data on yhtä kuin todellisuus. Todellisuus ei tällöin avaudu enää foucault'laisittain erilaisten diskurssien ja käytäntöjen muodostaman totuuden perusteella, kun reaaliaikaisesti muotoutuvat dataverkostot ovat korvanneet totuuden regiimit. (Rouvroy & Stiegler 2016.) Algoritmisen hallinta ei siten kohdistu biografisiin yhteiskunnallisiin olentoihin, jotka ajattelevat ja toimivat suhteessa totuuteen vaan datavirtojen automatisoituun mallinnukseen, joka inhimillisen ymmärryksen kannalta voi perustua täysin ei-merkityksellisiin (*a-signifiant*) korrelaatioihin. Tässä ympäristössä subjekti paloitellaan lukemattomiksi toisistaan erilaisiksi fragmenteiksi, joita määrittää positio verkostossa, ei sosiaalisesti määräytyvä identiteetti. (Rouvroy 2016.) Rouvroyn (mt.) kriittinen foucault'lainen analyysi päättyy hypoteesiin, jonka mukaan uudenlaisen totuuden regiimin sijaan algoritmisen hallinnallisuus tarkoittaa totuuden, persoonan ja auktoriteetin käsitteiden kriisiä. Bernard Stiegler kuitenkin kritisoi Rouvroyn tulkintaa huomauttamalla, ettei foucault'laista hallinnallisuutta ja siihen suhteessa olevaa totuuden regiimiä voi palauttaa teknologisiin välineisiin (Rouvroy & Stiegler 2016). Edellä Foucault'n ajattelua käsitelleen luvun perusteella ja Rouvroyn ja Stieglerin dialogia mukaillen on

mahdollista tulkita, että hallinnan mekanismit, tiedon muodot ja teknologiset välineet ovat toisiinsa erottamattomasti limittyneitä, mutta ne eivät tästä huolimatta palaudu toisiinsa. Digitaaliset teknologiat muovaavat hallinnan sommitelmia monin tavoin, mutta eri osa-alueita ei voi palauttaa yhteen tekijään. Yhden yhtenäisen historian narratiivin sijaan jokaisella näistä osa-alueista on spesifi historiallinen muodostumisen prosessi (Deleuze 2004). Tarkastelen seuraavaksi alustoja konkreettisena esimerkkinä mediainfrastruktuurin piirissä muodostuneesta hallinnallisesta ympäristöstä.

2.2.2 Alustat

Digitaalinen talous on synnyttänyt uudenlaisia yrityksiä, joiden liiketoiminta perustuu informaatio-tekniikkaan, dataan ja internet-palveluille. Digitaaliset teknologiat ovat muodostuneet finanssitalouden ohella tärkeäksi ja innovatiiviseksi toimialaksi muuten heikentyneen talouskasvun tilanteessa (Srnicek 2016, 9). Tämän myötä etenkin alustat, kuten Google, Facebook ja Amazon ovat tulleet keskeisiksi taloudellisiksi toimijoiksi. Yleisimmässä mielessä alusta on digitaalinen infrastruktuuri, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen kahden tai useamman toimijan välillä. Alustat eivät siis ensisijaisesti valmista tuotteita, vaan ne ennenkaikkea välittävät käyttäjien, palveluntarjoajien, kuluttajien, mainostajien, tuottajien, fyysisten objektien ja ympäristöjen välisiä suhteita. (Mt.) Alustojen olennaisin pääoma koostuu ohjelmistosta, mutta se sisältää myös teknologiaa ja laitteistoa, kuten datakeskuksia ja älypuhelimia. Alustojen liiketaloudellinen toiminta perustuu datavirtojen tuottamiseen ja kontrollointiin (Srnicek 2016, 26). Yritykset keräävät, analysoivat ja luokittelevat informaatiota, jonka avulla ne tarjoavat taloudellisille ja hallinnollisille toimijoille mahdollisuuden tavoittaa täsmällisesti relevantteja kuluttaja- ja ihmisryhmiä (Ekbj & Nardi 2017, 94). Facebook ja Google esimerkiksi tuottavat käyttäjien vuorovaikutuksesta dataa, jonka perusteella ne tarjoavat kohdistetun markkinoinnin palveluita (Srnicek 2016, 24). Tyypillisesti alustat myös tarjoavat työkaluja käyttäjille ja yrityksille luoda omia palveluita ja tuotteita alustan muodostamilla markkinoilla (mt., 25). Alustojen tuottavuuden perusta ei siten ole yksin data-analytiikka, vaan yleisemmin kyky asettua luonnolliseksi toimintaympäristöksi, jossa yksilöiden on mahdollista toteuttaa itseänsä. Alustojen tarjoama palvelu siis perustuu olennaisella tapaa käyttäjiin, jotka luovat ja jakavat sisältöä, kommunikoivat ja keksivät uudenlaisia tapoja hyödyntää alustaa. (Ekbj & Nardi 2017, 98.) Tämän vuoksi alustan taloudellinen tuottavuus on kiinteässä suhteessa käyttäjien määrään ja siihen kuinka usein ja kuinka kauan kerrallaan alustan palvelua käytetään (Srnicek 2016, 25).

Siinä missä datan keräämistä ja analysointia on modernin kapitalismin aikana hyödynnetty laadunvalvonnassa ja palveluiden kehittämisessä, nykyisin datan tuottaminen on alustojen liiketalousmallin kannalta pääasia (Srnicek 2016, 27). Alustat ovat keskittyneet tuottamaan sosiaalista dataa, jota syntyy käyttäjien suorittamista toiminnoista, vuorovaikutuksesta ja kommunikaatiosta. Data eroaa selvästi tiedosta. Data on raakamateriaalia, jota on jalostettava tyypillisesti algoritmisella mallinnuksella, jotta se ylipäänsä olisi hyödyllistä. (Srnicek 2016, 23.) Alustojen suorittamassa data-analytiikassa, jossa esimerkiksi mallinnetaan prediktiiivisesti kuluttajaryhmien alttiutta tietynlaisiin kulutusvalintoihin, saatetaan hyödyntää jopa satoja miljoonia datapisteitä yksittäisestä käyttäjästä (Mackenzie 2015). Dataa on siis määrällisesti paljon ja hyvin monenlaisessa muodossa. Erilaisiin datatyyppihin lukeutuu muun muassa: käyttäjien

tuottama sisältö, kuten kommentit, videot ja kuvat; deskriptiivinen data, joka sisältää verkkoprofiileja ja käyttäjäidentiteettejä; behavioraalinen data, joka sisältää käyttäjien suorittamia toimintoja, kuten tykkäyksiä ja jakoja; sekä ympäristöllinen data, joka voi kattaa tekijöitä sääolosuhteista polttoaineen hintaan (Ekbja & Nardi 2017, 96; Mackenzie 2015).

Alustojen hyödyntämät datavirrat perustuvat kattavasti ristiinverkottuneeseen infrastruktuuriin. Alustat ovat vain yksi organisoiva taso infrastruktuurien verkostossa, joka yhdistää datakeskuksia, valokuitukaapeleita, satelliitteja, tie- ja sähköverkostoja, satamia ja kotitalouksia. Ihmiskäyttäjät, rahtikontit, älylaitteet ja kaupunkien infrastukrtuuri voidaan sijainnin ja aikaleiman perusteella yhdistellä kattaviksi tietokannoiksi. Massiivisten datajoukkojen prosessointi edellyttää myös huomattavaa tehovoimaa, mikä on mahdollistunut pilvikomputaation kapasiteetin lisääntymisen myötä. (Bratton 2015.) Kyse on nopeasti kasvavasta infrastruktuurista, joka on jo ylittänyt lentoliikenteen energiankulutuksessa, ja luvun arvioidaan vielä kolminkertaistuvan vuoteen 2020 mennessä (mt., 92). Alustojen perustaminen on tullut halvemmaksi ja helpommaksi, kun pilvikomputaation palvelujen tarjonta on kasvanut. Maailman suurin pilvipalveluiden tuottaja on Amazon, jonka tarjoama Amazon Web Services -palvelu mahdollistaa laitteiden, palvelimien, tietokoneiden ja ohjelmistojen joustavan etäkäytön. Monet start up -yritykset ja pienemmät alustat nojaavat Amazonin, Googlen ja Applen palveluihin, jotka muodostavat tietynlaisen informaatiotalouden perusinfrastruktuurin (Srnicsek 2016, 37). Pilvikomputaatio nähdään melkein rajattomia mahdollisuuksia tarjoavana teknologiana, koska tulevaisuudessa lähes kaikkien kulutushyödykkeiden uskotaan kytkeytyvän osaksi digitaalisia verkostoja erilaisilla verkko-ominaisuuksilla (Bratton 2015, 116). Jonathan Crary (2014, 71) tulkitsee, että tähän teknologiseen kehityslinjaan yhdistyy alustojen strategia levittäytyä kaikkialle ihmisten arkielämässä jatkuvana käyttöliittymien avaruutena. Tällöin alustatalouden huipentuma toteutuisi tilanteessa, jossa alustat ovat muodostuneet korvaamattomiksi vuorovaikutusta ja informaatiota välittäväksi yhteiskunnalliseksi perusrakenteeksi (Greenfield 2017).

Organisaation periaatteiden kannalta alustat eivät nojaa samanlaiseen instrumentaalisen rationaalisuuden ideaan, kuten Max Weberin analysoima moderni byrokraattinen hallintojärjestelmä. Alustojen toiminta ei perustu valmiiksi mallinnettujen lopputulosten perustalle, joiden ennustettavan toteutumisen byrokraattinen systeemi takaa. Alustat päinvastoin hyödyntävät toiminnan lopputulosten täsmentämätöntä ja avointa muotoilua. (Bratton 2015, 47.) Kuten modernille hallinnalle on ominaista, myös alustat toimivat standardoimalla vuorovaikutusta. Muodollisen standardoinnin ansiosta ne ovat samaan aikaan käyttäjilleen ennustettavia, mutta mahdollistavat lisäksi uusien ja yllättävien käytötapojen muodostumisen (mt., 47). Toisin kuin Michel Foucault'n (2004a) analysoimat väestölliset hallinnan mekanismit, alustat ovat olennaisella tapaa muodollisesti neutraaleja (Bratton 2015, 46). Alustojen intressi on kattavuudessa, minkä vuoksi ne eivät spesifioi tarkkoja määreitä vuorovaikutukselle, vaan pyrkivät toimimaan välittäjänä mahdollisimman monenlaiselle toiminnalle. Alustat kuitenkin muuntavat vuorovaikutuksen määrätynlaiseen muotoon, kun ne toimivat välittävänä teknologiana. Tämän vuoksi ne ovat myös institutionaalisia rakenteita, jotka lisäksi keskittävät vuorovaikutusta määrättyjen verkostojen piiriin. (Mt., 44.) Alustojen toiminnallinen profiili vaihtelee siis kattavasti levittäytyneen toimintaympäristön ja regulatiivisesti rajallisia toimenpiteitä suorittavan instituution välillä. Alustojen suhde hallintaan on myös selvästi ambivalentimpi, kuin Foucault'n kuvaamien väestöön kohdistuvien hallinnan mekanismien. Kuten sekä Benjamin Bratton (2015) että

Antoinette Rouvroy (2016) esittävät tutkimuksissaan, alustan kaltainen teknologinen järjestelmä ei välttämättä kohdistu lainkaan ihmissubjektiin, vaan sen sijaan esimerkiksi datavirtojen algoritmiseen hallintaan. Myös alustan toiminnallinen identiteetti on liukuva. Alusta ei ole yhtä kuin markkinat, vaikka ne toimivat palveluiden ja tuotteiden vaihtosuhteiden välittäjänä. Samalla alustat myös hallinnoivat välittämäänsä vuorovaikutuksen virtauksia, jolloin ne muistuttavat valtion hallinnollista koneistoa. (Bratton 2015, 42.) Alustat kuitenkin yhtäältä nojaavat valtioihin alueellisina ja väestöllisinä regulatiivisina instituutioina, mutta toisaalta ne myös korvaavat valtiollisia hallinnan mekanismeja (mt.). Benjamin Brattonin (2015) teoksessa *The Stack* alustat näyttäytyvät osana digitaalisen teknologian muodostamaa kompleksista todellisuutta, jota ei ylipäänsä ole mahdollista hallita kansallisvaltioiden käytössä olevin mekanismien avulla. Tämä ei tosin tarkoita Brattonin (mt.) teesin mukaan valtioiden merkityksen vähenemistä sinänsä, vaan monikerroksisen megajärjestelmän muodostumista, jonka rakenne itsessään kuvaa uudenlaista hallinnan ympäristöä. Tämä sekä korvaa valtion funktioita että laajenee valtion määrittämän poliittisen topografian ulottumattomiin. Seuraavassa alaluvussa siirrytään käsittelemään arvontuottamisen muotoja, jotka tulevat mahdollisiksi digitaalisen teknologian ja alustojen järjestämässä ympäristössä.

2.3 Työ digitaalisissa verkostoissa

Komputatiivinen teknologia ja digitaaliset verkostot ovat niiden ilmestymisestä lähtien merkinneet mahdollisuutta mullistaa yhteiskunnallisten suhteiden ja taloudellisten prosessien rakennetta (Berardi 2017, 16). Teknologian ansiosta tuotanto voidaan organisoida hajautetusti, kun työtehtävät voidaan paloittaa ajallisesti ja tilallisesti monimutkaisiksi verkostoiksi. Tuotantoprosessit, hankintaketjut ja logistiset järjestelmät ovat tämän seurauksena muuttuneet joustavammiksi. Kustomointi ja automatisaatio taas puolestaan ovat mullistaneet sekä työn luonnetta että kuluttajille saatavilla olevien tuotteiden kirjoa etenkin 1970-luvulta lähtien. (Berardi 2017.) Teknologia ei siitä huolimatta ole ainoastaan muovannut olemassa olevia taloudellisia prosesseja, vaan on sen lisäksi luonut kokonaan uudenlaisen tuotannon alueen. Digitaalisista verkostoista onkin tullut keskeinen arvon tuottamisen alue 2010-luvulla. Vastaavasti digitaalisen talouden yritykset, kuten Amazon, Google, Facebook ja Apple, ovat kasvaneet maailman suurimpien yritysten joukkoon. Mediainfrastruktuuri muodostaa ympäristön, jossa verkostoissa tapahtuva vuorovaikutus, kommunikaatio ja sisällöntuotanto voidaan valjastaa tehokkaasti pääoman kasautumisen välineiksi. Ilmaista tai erittäin halpaa työtä on tarjolla runsaasti digitaalisissa verkostoissa, esimerkiksi joukkoistamisen, käyttäjien ilmaiseksi tuottaman sisällön ja käyttäjädatan hyödyntämisen muodossa (Ross 2013). Verkostoissa tapahtuva arvon tuottaminen ei kuitenkaan näytä tai tunnu työltä, koska se sijoittuu palkkatyösuhteen ulkopuolelle. Se pikemminkin vertautuu historiallisesti feminiiniseen reproduktiiviseen työhön, kuten hoivaan, jota pitkään pidettiin merkityksettömänä yhteiskunnallisen arvon tuottamisen kannalta (Scholz 2013).

Jo 1980-luvulla tulevaisuudentutkija Alvin Toffler hahmotteli työn kehitystä *prosumer*-käsitteen avulla. Se tarkoittaa tilannetta, jossa teknologinen kehitys johtaa tuottajan (*producer*) ja kuluttajan (*consumer*) välisen eron hälvenemiseen taloudellisesti. Tällöin tuotantoprosessin keskiöön asettuu siis *prosumer*. 2010-luvulla

arvontuottaminen järjestyy merkittävällä tavalla tämän kaavan mukaisesti. (Ross 2013.) Kun digitaaliset alustat pystyvät hyödyntämään tuottoisasti sosiaalista ja kulttuurista avaruutta, arvontuottamisen yhteiskunnalliset muodot muuttuvat entistä monimuotoisemmiksi, ja työ muuttuu entistä monimutkaisemmalla tavalla hahmotettavaksi ja mitattavaksi (Ekbja & Nardi 2017). Yrityksille tämä tarkoittaa mahdollisuutta tuottaa valtavia voittoja historiallisesti hyvin pienillä henkilöstökustannuksilla (Ross 2013). Teknologian tutkijoiden Hamid Ekbjan ja Bonnie Nardin (2017) mukaan nykyisin kapitalismia kuvaa merkittävällä tavalla se, miten yritykset pystyvät välittämään ja kaappaamaan ihmisten toimintaa ja vuorovaikutusta verkostoissa. Käyttäjät integroidaan arvoa tuottavien järjestelmien osaksi monilla eri tavoilla (mt., 4). Käyttäjät ovat jatkuvassa fyysisessä vuorovaikutuksessa teknologian kanssa, kun älypuhelimia ja muita älylaitteita kannetaan lähes kaikkina aikoina mukana. Ruumiin ja laitteiden vuorovaikutus kirjautuvat sijaintitietoina sekä erilaisina toimintoina, kuten painalluksina ja pyyhkäisyinä. Verkostoille erityisen keskeinen funktio on kuitenkin representatiivinen. Käyttäjät luovat erilaisia identiteettejä tilien, profiilien ja sivujen kautta, jotka sitovat sosiaalista elämää kiinteästi alustojen ympärille. (Mt.) Lopulta teknologian vaikutusvalta näyttäytyy konkreettisesti siinä, että vuorovaikutus digitaalisten verkostojen kanssa kiteytyy tavoiksi ja konventioiksi (Chun 2017). Esimerkiksi profiilin päivittäminen, uutisvirran aktiivinen tarkistaminen sekä päivitysten ja kuvien jakaminen eri alustoilla muodostuvat osaksi elämän perusrakenteita. Tapojen muodossa ihmisten elämä, työ, vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet kietoutuvat verkostojen ympärille. Alustoista on tässä mielessä tullut korvaamattomia välittämään ihmisten suhdetta ympäröivään todellisuuteen. (Mt.)

Hamid Ekbja ja Bonnie Nardi (2017, 1) nimittävät yllä hahmoteltua tuotannon järjestystä käsitteellä *heteromation*. Tämä kuvaa kirjoittajien mukaan uudenlaista arvontuottamisen organisaatiota, jossa yritysten on mahdollista hyödyntää joko ilmaista tai erittäin halpaa työtä hyvin sekalaisissa muodoissa digitaalisten verkostojen välityksellä. *Heteromation* sisältää kolme tärkeää piirrettä (mt.). Ensinnäkin verkostot integroivat ihmisten arkielämän tehokkaasti osakseen. Toiseksi alustat muotoilevat käyttäjistä aktiivisia toimijoita, jotka luovat itse verkostoissa välitettävän sisällön ja informaation. Kolmanneksi *heteromation*-käsitteen kuvaaman järjestelmän harjoittama kontrolli on hyvin pitkälti näkymätöntä. (Mt., 39.) Alustojen toimintaa kuvaava taloudellinen rationaliteetti konkretisoituu hyvin epäselvästi käyttäjille, sillä alustat kertovat julkilausutusti erittäin vähän siitä, mitä ne todella tekevät tarjotessaan veloituksetta palveluita ihmisten hyödynnettäväksi. Käyttäjät ovat vuorovaikutuksessa käyttöliittymän kanssa, jolloin palvelun infrastruktuuriin sisältyvät kontrollin suhteet jäävät suurelta osin näkymättömiksi. Käsite tuo esiin myös sitä, kuinka monenlaisia ja hajanaisia tehtäviä ihmisille kohdistuu, kun toimintaa järjestävät automatisoidut digitaaliset systeemit (mt., 32).

Ekbjan ja Nardin (2017) hahmottelema *heteromation* on yhdenmukainen edellisessä alaluvussa käsiteltyjen infrastruktuurin ja hallinnan välistä suhdetta analysoivien tutkimusten kanssa. Yhteistä eri tulkinnoille on korostaa infrastruktuurin, tuotannon ja kulutuksen sommitelmien muuttumista entistä enemmän yhteenkietoutuneiksi. Muutoksen seurauksena sellaiset modernia hallinnallisuutta kuvailleet kategoriset erottelut, kuten työ ja vapaa-aika, tuotanto ja kulutus sekä julkinen ja yksityinen ovat alkaneet hälvetä (Berardi 2011; Crary 2014; Chun 2017). Medioitunut elinympäristö mahdollistaa sellaisia arvontuottamisen muotoja, jotka yhdistyvät kiinteästi osaksi arkielämää. Näiden muutosten vaikutukset tuotannon

organisaatioon ja työn muotoihin ovat tämän kappaleen aiheena. Käsittelen ensin työn historiallista taustaa kuvailemalla yleispiirteittäin, miten 1900-luvun jälkimmäisellä puoliskolla tuotannon ja työn luonne muuttuu teknologisen kehityksen ansiosta. Seuraavaksi tarkastelen digitaalisissa verkostoissa toteutuvia työn muotoja. Lopuksi annan esimerkkejä alustoilla tehtävästä työstä ja tarkastelen niiden erityispiirteitä.

2.3.1 Luova työ

Toisen maailmansodan jälkeistä nopean talouskasvun aikakautta on kutsuttu fordismiksi. Se käsitti hyvin erilaisen tuotannon muodon verrattuna nyt kehkeytyvän digitaalisen talouden suuntaviivoihin. Fordismin kannalta tärkeä piirre oli tuotantoprosessin tarkka standardointi sekä työntekijöiden kurinalainen organisoiminen (Hardt & Negri 2000, 242). Fordismin nimi juontaa Fordin autoteollisuuden luomasta liukuhihnatuotannosta, missä massatuotanto ja massakulutus yhdistyivät hallinnallisuuden malliin, joka tuotti poliittista konsensusta vakaan talouskasvun, luotettavien ja turvattujen palkkatyösuhteiden ja sosiaalisten vakuuksien avulla. Fordimissa teollinen kapitalismi ja hyvinvointivaltio muodostivat kiinteän yhdistelmän. (Boltanski & Chiapello, 146-147.) Aikakauden poliittiselle järjestykselle oli myös keskeistä se, että työntekijät neuvottelivat kollektiivisesti palkoista ja oikeuksista, mikä tasapainotti toisen maailman sodan jälkeisen kapitalismin kehitystä (Srnicek 2016, 12-13). Fordismia kuvaa jäykkä tuotantoprosessi, joka on eroteltu kapeasti rajattuihin työtehtäviin. Tämän seurauksena yksittäisen työntekijän tehtävät olivat sekä monotonisia että vaativat vähän koulutusta. Tuotanto oli tiukasti hierarkisoitua perustuen kurinalaiselle järjestykselle, jossa kaikki häiriötekijät pyrittiin erottamaan työprosessista. (Berardi 2009, 84.) Työ oli fordismin aikakaudella myös suhteellisen selvästi sukupuolitettua. Teollinen tuotanto oli maskuliinisen työn alue ja vastaavasti ilman korvausta suoritettava reproduktiivinen työ nähtiin feminiinisenä (Mitropoulos 2011).

1970-luvulta lähtien taloudessa ovat korostuneet joustavammat liiketalousmallit (Boltanski & Chiapello 2011). Jos fordistisen tuotantomuodon keskus oli tehdas, jossa työ oli tyypillisesti sekä mekaanista että vieraannuttavaa, on jälkifordismin sydämessä yleistetty yrittäjäyys. Palkkatyöläisestä tulee prosessissa itsensä yrittäjä. (mt., 573.) Samalla työ muuttuu ulkoisesti yhdenmukaisemmaksi, sillä todella suuri osa kaikesta työstä tehdään tietokoneiden äärellä informaation käsittelynä ja kommunikatiivisina tehtävinä. Sisällöllisesti työstä on tullut kuitenkin huomattavasti erikoistuneempaa (Berardi 2009, 74). Tärkeä moottori työtä koskevissa muutoksissa ja työn tuottavuuden kasvussa perustui digitaalisen teknologian yleistymiseen (Ekbja & Nardi 2017, 31). Muutosten seurauksena työntekijöiltä edellytettiin lisääntyvässä määrin osaamista teknologian käytössä, uusien taitojen ja tietojen hankkimista sekä uudelleen kouluttautumista. Varsinkin 1980-luvulta lähtien työstä tuli osaamisen kannalta haastavampaa ja työntekijöistä tuli itsenäisempiä työnteon ja vastuunkannon näkökulmista. (Mt., 30.)

Jälkifordistisessa tuotannossa korostuvat työn itsenäisyys ja kommunikaation merkitys (Marazzi 2006, 45). Franco ”Bifo” Berardi (2009, 76-77) tulkitsee muutosten subjektiivisten merkitysten näkyvän siinä, että teollisessa yhteiskunnassa työ oli tyypillisesti vieraannuttavaa ja puuduttavaa toimintaa, kun taas

jälkifordimissa työ on usein jopa elämän tärkein ja henkilökohtaisin osa-alue. Luc Boltanskin ja Ève Chiapellon (2011, 153) mukaan jälkifordismissa työntekijän ideaalissa yhdistyy joustavuus niin sosiaalisessa, kognitiivisessa kuin psykologisessa mielessä. Jälkifordismissa työntekijöiltä edellytetään kykyä työskennellä nopeasti vaihtuvien projektien ketjuissa ja osaamista tehdä yhteistyötä hyvin erilaisten ihmisten kanssa. Jälkifordismissa yksilöt kutovat projektien ja kontaktien verkostoa, jossa henkilökohtainen ansiokkuus ja menestys mitataan niiden erilaisten yhteyksien kautta, joita yksilö pystyy luomaan ja hallitsemaan. (Mt. 181-182.) Myös uusliberalistisen hallinta painottaa yhteiskunnallisten suhteiden ja riskien individualistista artikulaatiota (Ekbja & Nardi 2017, 74). Epävarmuuksien subjektiivista lisääntymistä on kutsuttu elämän prekarisaatioksi (ks. Lorey 2016). Kun taloudessa on painotettu kilpailua ja joustavuutta, sen seurauksena pätkätyöt, vajaatyöllisyys, osa-aikaisuus ja itsenäinen yrittäjäyys on lisääntynyt. Työntekijöille tämä on tietänyt lisää epävarmuuksia elämän suunnittelussa, kun lisäksi eri valtioissa irtisanomissuojaa on heikennetty ja sosiaaliturvaan on kohdistunut leikkauksia (Srnicek 2016, 19-20).

Christian Marazzi (2006) jäsentää jälkifordistista tuotantoa lisäksi huomattavien kulttuuristen vaikutusten valossa. Tuotanto, joka korostaa kommunikaatiota, vuorovaikutusta ja kognitiivista työskentelyä, perustuu työvoiman yleisluontoisimpiin kykyihin ja ominaisuuksiin, kuten abstraktiin ajatteluun, reflektioon, mielikuvitukseen, oppimiseen, muistiin ja visuaaliseen hahmotuskykyyn. Näiden kykyjen hyödyntäminen ei rajoitu pelkästään palkkatyösuhteen tai työajan piiriin. Siksi työn analyysi ei voi perustua muodolliseen kategorisointiin sen perusteella, mistä saa rahallisen korvauksen työnä ja mikä sijoittuu yksityisen vapaa-ajan alueelle. (Virno 2004, 103.) Tämän seurauksena työntekijän ja työn välinen ero on tullut vaikeammaksi säilyttää, kun työ vaatii ammattimaisen osaamisen lisäksi yksilöiden persoonallisuuden moninaisia taitoja ja ominaisuuksia, kuten tunteiden, asenteen ja elämänhistorian koostamaa varantoa (Marazzi 2006, 47). Franco ”Bifo” Berardi (2009, 78) on korostanut tämän merkitystä toteamalla, että yksilön koko persoonallisuus tulee osaksi työtä, jolloin työstä tulee intensiivisempi psykologisten tarpeiden ja halujen investoinnin kohde. Koska työ ja elämä ovat niin läheisesti toisiinsa sekoittuneita nyky-yhteiskunnassa, Christian Marazzi (2006, 39) tulkitsee, että todellinen työaika on itse asiassa kasvanut yhteiskunnallisesti, kun mukaan lasketaan vapaa-ajalla tapahtuva työskentely. Digitaalisella teknologialla on ollut keskeinen asema edellä kuvailtujen muutoksien kannalta. Digitaalinen teknologia on mahdollistanut työskentelyn ajasta ja paikasta riippumatta ja tehnyt työntekijöistä tavoitettavia ympäri vuorokauden. Seuraavaksi tarkastelen nimenomaan digitaalisten verkostojen piiriin sijoittuvia arvontuottamisen prosesseja.

2.3.2 Vapaa työ

Vastoin joitakin futuristisia ennusteita teknologian ja työn suhteesta, digitaalinen teknologia ei ole vapauttanut ihmisiä työstä 2000-luvulla. Päinvastoin, digitaaliset verkostot edellyttävät käyttäjiä luomaan lakkaamatta kulutettavaa sisältöä. Samaan aikaan alustat kilpailevat kuluttajien huomiosta pyrkien sidostamaan käyttäjiä mahdollisimman tehokkaasti. (Ekbja & Nardi 2017, 56.) Digitaalisissa verkostoissa tapahtuvan vuorovaikutuksen muuntaminen rahalliseksi arvoksi perustuu teknologiaan, joka hyödyntää käyttäjistä kerättyä ja mallinnettua dataa kohdennettuun mainontaan. Tämän vuoksi prediktiiivisellä analytiikalla on korostettu rooli alustojen liiketoiminnan kannalta (Mackenzie 2015). Kyse on alustoille

olennaisesta työkalusta, jonka avulla voidaan kustomoida yksilöllisesti, miten informaatiota esitetään erilaisille käyttäjille. Käyttäjien tuloksekas ohjaaminen perustuu vastaavasti käyttäytymisdatan perusteella muodostettuihin todennäköisyyksiin ja ennusteisiin. (Berardi 2017, 18.) Sen vuoksi digitaalisten verkostojen tuotannollinen kapasiteetti nojaa vastavuoroiseen suhteeseen alustojen ja ihmisten aktiivisen toiminnan välillä. Yhtäältä alustat pyrkivät ohjailemaan käyttäjien toimintaa taloudellisesti tuottoisalla tavalla, ja toisaalta alustojen toiminta perustuu olennaisella tavalla ihmisten vapaaseen toimintaan, joka luo verkostoista merkityksellisiä kulttuurisia, sosiaalisia ja emotionaalisia ympäristöjä (Berardi 2017, 197).

Digitaalisessa taloudessa onkin erityisesti painotettu osallistavien tuotantotapojen merkitystä (Carpo 2017). Käyttäjien aktiivisen osallistumisen on uskottu näyttelevän taloudellisesti tärkeää roolia, kun tuotteiden ja palveluiden interaktiivinen kustomointi tarjoaa yksilöllisesti jäsenyviä kokemuksia, mikä avaa samalla uusia kuluttajamarkkinoita. Digitaaliselle teknologialle erityistä on dynaamisen suhteen muodostaminen palvelun ja käyttäjän välille, mikä mahdollistaa jatkuvan ja välittömän vuorovaikutuksen tuotteen ja kuluttajan välillä. (Mt.) Tämä johtaa tilanteeseen, jossa digitaalisissa ympäristöissä tuotteet, palvelut ja ohjelmistot muovaantuvat ja päivittyvät jatkuvasti. Käyttäjistä kerätty data, palaute, kehitysehdotukset ja käyttäjien itse kehittämät ongelmanratkaisut muodostavat tuotannollisen ekosysteemin, jossa tuotteilla ei enää ole lopullista muotoa (mt. 2017, 137). Kustomointi on digitaalisilla alustoilla myös sitä tehokkaampaa, mitä joustavampia prosesseista tulee. Prosessit on mahdollista hajauttaa moniin eri osiin, tasoihin ja toimijoihin, kun toimintaa ohjaa hyvin muodollisesti laaditut parametrit (Carpo 2017, 140). Mario Carpo (2017, 155) onkin esittänyt, että digitaaliselle taloudelle keskeistä on tuotannon joustavampi organisaatio, joka nojaa abstrakteihin protokolleihin ja parametreihin. Tämän seurauksena massatuotantoa järjestävän standardoinnin merkitys voi vähentyä, kun se ei enää ole edellytys tehokkuudelle ja tuotantosäästöille. Kustomoinnista on puolestaan tullut halpaa ja erittäin tehokasta vastauksena erikoistuneeseen markkinakysyntään (mt., 156). Parametreihin perustuva muotoilu muuttaa suunnittelun merkitystä ylipäänsä. Esimerkiksi algoritmisen sisällöntuottamisen avulla on mahdollista luoda lähes rajaton määrä erilaisia tuotteita, jotka valmistetaan vasta käyttäjän tilauksesta. Algoritmisesti tuotettu design on kuitenkin johtanut myös ennustamattomiin lopputuloksiin, kun osa listatuista tuotteista on sisältänyt häiritseviä, loukkaavia ja väkivaltaisia merkityksiä (Bridle 2018, 125-126). Kun algoritmiset järjestelmät toimivat interaktiivisena välikappaleena käyttäjän ja informaatiovirtojen välillä, syntyy myös uudenlaista informaation tasolla jäsenyvää epävarmuutta, jonka hallitseminen muodostaa alustoille huomattavia poliittisia ja moraalisia haasteita (Greenfield 2017, 285).

Digitaaliset verkostot ovat luoneet ympäristön, jossa työnä voidaan pitää hyvin monenlaista toimintaa (Terranova 2013). Sisällöntuotanto, tiedonhankinta, viihde, harrastukset tai mikä tahansa yksilölle hyödyllisenä, kiinnostavana tai viihdyttävänä näyttäytyvä toiminta ovat saaneet olennaisen roolin digitaalisessa taloudessa. Hajanaisemmin ja vapaamuotoisemmin järjestäytyvästä työstä voi käyttää myös nimitystä immateriaalinen työ (mt.). Immateriaalinen työ tarkoittaa prosesseja, joissa yhteiskunta hajanaisena kommunikaation avaruutena toimii arvon tuotannon moottorina. Tällöin arvon tuotannon kannalta erityisen tärkeässä asemassa on sellainen subjektiviteetti, joka muodostuu digitaalisten verkostojen osana (mt.). Luc Boltanskin ja Ève Chiapellon (2011) kuvaus konnektionistisesta subjektiviteetista tarjoaa näkökulman verkostojen vuorovaikutuksellisesta ympäristöstä. Käsite kuvaa yksilöitä, jotka lakkaamatta päivittävät suhteitaan verkostoon, sekä reagoivat ja tuottavat merkityksiä ympäristöstään. Koska yksilöiden aktiivisella

toiminnalla verkostoissa on niin merkittävä taloudellinen rooli, sitä on myös perusteltua tarkastella työnä (Terranova 2013). Tiziana Terranova (2013) käyttää käsitettä *free labor* kuvaamaan sitä, miten arvoa tuottavia hajanaisia työprosesseja organisoidaan digitaalisissa verkostoissa. Käsitteen alle voidaan ymmärtää kaikki vapaaehtoisesti tuotettu sisältö verkossa sekä yrityksiä välittömästi hyödyttävä toiminta, kuten esimerkiksi sisällöntuotanto, palveluiden ja ohjelmistojen kehitystyö, vapaaehtoisesti suoritettava hallinnointi- ja ylläpitotehtävät, tekninen ongelmanratkaisu, sekä palveluita varten laaditut tietopankit ja muut resurssit (mt.). *Free* ei siitä huolimatta tarkoita pelkästään ilmaista ja korvauksetonta työtä vaan myös subjektiivista suhdetta toimintaan, jossa korostuu verkostojen mahdollistama vapauden kokemus. Verkostoissa tapahtuvan työn pitäminen pelkkänä riistona olisi kapeanäköistä, sillä toiminnan tärkein motiivi on tyypillisesti itsensä toteuttamisen halu, yksilölliset mielenkiinnon kohteet, sekä erilaiset sosiaaliset ja kulttuuriset hyödyt (Terranova 2013). Lisäksi verkostoissa tapahtuvan työn perusta ei nojaa eri alustojen normatiiviseen ohjaukseen, sillä alustojen menestys itsessään nojaa käyttäjien spontaanin toiminnan hyödyntämiseen (mt.). Verkostojen taloudellinen tuottavuus perustuu niiden mahdollistavaan luonteeseen. Alustojen kannalta ei ole mahdollista tai edes toivottavaa hallita käyttäjien toimintaa normatiivisesti. Kuten Bernard Harcourt (2015) on todennut, mikään ei pakota paljastamaan henkilökohtaisia salaisuuksia verkostoissa, vaan ihmiset tekevät sen omasta halustaan. Ihmisille muodostettava mahdollisuuksien avaruus omien halujen ja intressien ilmaisemiseen onkin siksi huomattavasti tehokkaampi hallinnallinen mekanismi alustojen näkökulmasta (mt.).

Tiziana Terranovan (2013) mukaan digitaalisten verkostojen merkittävä saavutus on niiden kyky hyödyntää ja kanavoida kollektiivista kykyjen potentiaalia. Alustat eivät ole luoneet verkostoissa muodostuvaa merkitysavaruuksia, mutta niiden tärkeä saavutus on ollut lisätä kommunikaation ja informaation virtausten rikkautta huomattavasti. Alustojen ansiosta yhteiskunnan kielellinen ja kognitiivinen potentiaali saa siis täysin uusia välitysmuotoja, joilla on olennainen merkitys nykytaloudessa (mt.). Terranova (mt.) tekee myös olennaisen huomion kommunikaation ja kapitalismin välisestä suhteesta alustoilla. Aiempia riiston muotoja kuvaa se, miten kapitalismi on hyödyntänyt esimerkiksi alakulttuurien luomia elämäntapoja ja kulttuuriobjekteja kaappaamalla ne kaupallisen vaihdon piiriin. Digitaalisissa verkostoissa tuotetut kulttuuriset merkitykset ovat kuitenkin alusta alkaen globaalien markkinoiden piirissä muodostuneita prosesseja, eivätkä siis kapitalismille ulkopuolisia liikkeitä, joihin yritykset puuttuisivat tuotteistamalla niitä (mt.). Ihmisten verkossa luomat kulttuuriset ilmiöt, symbolit ja käytännöt ovat syntyneet osana kehitystä, jossa alustat ovat levinneet osaksi ihmisten elämää. Sen vuoksi myös kulttuuri-ilmiöt ovat entistä useammin verkostoille ominaisella tavalla medioituneita ja siten jo alunperin monetisoitavissa. (Mt.) Tarkastelen lopuksi alustoilla tehtävää työtä nykyajassa merkittävänä tapauksena, joka kuvaa arvontuottamisen organisaatiota digitaalisten verkostojen piirissä.

2.3.3 Työ alustoilla

Digitaalista työtä käsittelevissä tutkimuksissa Amazonin tarjoama Mechanical Turk -palvelu on paljon käytetty esimerkki (Ekbja & Nardi 2017, 12). Kyse on alustasta, jolla erilaisia työtehtäviä voi joukkoistaa. Palvelussa on mahdollista listata työnantoina muun muassa sisällöntuotantoa, tiedonhankintaa, lomakkeiden

täyttämistä ja äänitteiden transkriptiota. Alusta ei solmi työsuhdetta työntekijöiden kanssa, vaan toimii käyttöliittymänä, jossa ilmoitetut tehtävät ja työntekijät voivat kohdata toisensa (Aytes 2013). Työntekijät saavat korvauksen suorittamistaan tehtävistä, mutta mediaanipalkan ollessa noin kaksi dollaria tunnissa (Semuels 2018), palvelun rahoitus nojaa työntekijöiden muihin tulonlähteisiin. Vaikka joillekin työntekijöistä Mechanical Turk on ainoa tarjolla oleva tulonlähde, noin puolelle Mechanical Turk -työntekijöistä alusta näyttäytyy sivutoimeentulona, josta saatu korvaus käytetään välttämättömien elinkustannusten sijaan Amazonin verkkokaupassa esimerkiksi kulutuselektroniikkaan ja viihteeseen. (Ekbia & Nardi 2017, 60.) Työ on erittäin halpaa vapaan hinnoittelun ansiosta. Yrityksille kertyy lisäsäästöjä myös siitä, että työvälineisiin tai työtiloihin ei tarvitse investoida lainkaan, sillä työntekijät työskentelevät kotona omilta tietokoneiltaan käsin. Lisäksi työn organisaatio vaatii vain vähän valvontaa tai hallinnointia, kun algoritminen järjestelmä ohjaa työprosessien kulkua. (Mt.) Työtehtävien hajautettu organisaatio on alustalla tehokasta, koska toiminta pilkotaan pieniksi standardoiduiksi osiksi, jotka voivat toteutua ajallisesti ja tilallisesti vaihtelevassa järjestyksessä eri puolilla maapalloa. (Aytes 2013.) Tässä kuvatus alustatalouden rakenteelliset seuraukset ovat merkittäviä työntekijöille. Työ siirtyy palkkatyösuhteiden institutionaalisesti sovituihin palkkioista, etuuksista ja vakuutuksista epäformaalin talouden piiriin. Työn organisoimisesta muodostuu hyvin fragmentaarista, jolloin palkkojen ja työehtojen kollektiivisesta neuvottelusta tulee erittäin vaikeaa. Työntekijät pikemminkin kilpailevat alustoilla keskenään, sillä kysyntä tehtävistä voi olla suurta. Lisäksi työntekijöiden jokainen suoritettu tehtävä pisteytetään tehtävänantajan toimesta, minkä vuoksi työ voi olla psykologisesti hyvin vaativaa. (Mt.) Alustataloudessa ihmisille kasautuu monenlaisia paineita ajanhallinnasta oman digitaalisen representaation huolelliseen tuottamiseen, jotta yksilöllisen kilpailukykyyn voi taata digitaalisilla työmarkkinoilla (Aranda & Teixeira Pinto 2017).

Toisenlainen esimerkki verkossa mahdollistuvasta työstä on YouTubeen kaltaisilla alustoilla tapahtuva sisällöntuotanto. YouTubeen sisältöä kuvailevia genrejä on lukuisia, mutta vlogit ja videopelejä käsittelevät videot erottuvat kategorioina, joiden piiriin sijoittuvat alustan kuuluisimmat itsenäiset sisällöntuottajat, eli tubettajat. Hamid Ekbia ja Bonnie Nardi (2017, 102) käsittelevät *let's play* -videoita esimerkkinä formaatista, joka havainnollistaa YouTubeen sisällöntuotannolle ominaisia piirteitä. Formaatisia yhdistyvät tekijän luova itsensä ilmaiseminen ja vuorovaikutuksellinen suhde seuraajiin. Näillä videoilla tubettaja pelaa videopelin kokonaisuudessaan läpi kameran edessä. Videot eroavat esimerkiksi oppaista siinä, että ne ovat hyvin pitkiä ja korostavat videolla esiintyvän tubettajan subjektiivisia kokemuksia, kommentointia ja kerrontaa. (mt.) Esimerkiksi käyttäjä PewDiePie on yksi tunnetuimmista *let's play* -videoilla kuuluisaksi tulleista sisällöntuottajista, jonka kanavalla elokuussa 2018 oli yli 65 miljoonaa tilaajaa ja jonka vuosittaiset tienestit ovat yli kymmenen miljoonaa euroa¹. Kyseinen videoformaatti kertoo samalla sisällöntuottajien työn erityispiirteistä. Ekbian ja Nardin (2017, 103) mukaan haastattelututkimuksissa *let's play* -videoiden suosio näyttää perustuvan siihen, että sisällöntuottajat tarjoavat viihdyttävän ja samastuttavan hahmon, jonka kanssa on mahdollista kommunikoida ja jakaa itselle tärkeitä kokemuksia. Tämä nousee erityisen tärkeäksi motiiviksi niiden katsojien kohdalla, jotka tuntevat itsensä yksinäisiksi. Sisällöntuottajat esiintyvätkin ikään kuin katsojan ystävinä. (Mt.) Tubettajat ovat siitä huolimatta itsenäisiä yrittäjiä, jotka tyypillisesti toteuttavat itsenäisesti videoiden tuotannon, editoinnin, viestinnän, oman brändin luomisen sekä kontaktoinnin

¹ Tiedot tubettajan Wikipedia-sivuilta: <https://en.wikipedia.org/wiki/PewDiePie>

mahdollisiin yhteistyökumppaneihin ja sponsoreihin (Brooke & Wissinger 2017). Sisällöntuottajien luoma tuote on siis videoiden lisäksi itsensä ympärille luotu affektiivinen ja sosiaalinen avaruus, joka tarjoaa katsojille mielekkäitä tapoja osallistua merkityksien tuottamiseen.

Sisällöntuotanto eroaa useammalla tavalla perinteisestä mediasta. Verkossa sisällöntuotannon demokraattinen ideaali tarkoittaa kenelle tahansa avautuvaa mahdollisuutta ilmaista itseänsä. Blogeissa ja vlogeissa viestiä ei välitä yleistetty subjekti, mikä on tyypillistä perinteiselle medialle, vaan uniikki yksilö, joka representoi omaa ainutkertaista identiteettiään (Dean 2013). Myöskään viestin vastaanottaja ei ole määriteltävissä oleva kansallinen tai alueellinen populaatio. Blogien ja vlogien yleisö on tyypillisesti vaikeampi hahmottaa kokonaisuutena, mikä muuttaa viestin kohdentamisen tapoja. Siinä missä perinteinen media kohdistaa informaation tyypillisesti yhteiskunnalle, digitaalisen median sisältö välittyy heterogeenisille ja fragmentaarisille käyttäjäryhmille. Videoiden ensisijaiset vastaanottajat esimerkiksi YouTube-alustalla ovatkin tubettajan omat seuraajat, jotka digitaaliselle medialle ominaisesti kuuluvat käyttäjälle yksilöllisesti. Kollektiivisen vastaanottajaryhmän sijaan sosiaaliselle medialle on tyypillisempää tuottaa hyvin spesifejä ja erikoistuneita intressiryhmiä (mt.). Jodi Deanin (2013) mukaan verkossa sisällöntuotantoa vastaava julkisuuden muoto on tämän vuoksi myös omanlaisensa. Yhtäältä esimerkiksi vlogeissa paljastetaan hyvinkin henkilökohtaisia kokemuksia, tunteita ja ajatuksia, mutta toisaalta viestin muotoilu on usein pikemminkin anonyymi, koska katsojat ovat tuntemattomia ja vastaanottoa on hyvin vaikea kontrolloida (mt.).

Tubettajista on varsinkin viime vuosina tullut myös alustan ulkopuolella tunnistettavia mediahahmoja. Samalla YouTube on noussut yhdeksi nuorten haaveammateista, sillä työhön assosioituu poikkeuksellisen positiivisia ominaisuuksia, kuten itsensä toteuttaminen sekä vapaus ja luovuus, eli sisällöntuottajien ilmaisemana mahdollisuus tehdä täsmälleen sitä, mitä rakastaa (Brooke & Wissinger 2017). Mielikuvat YouTubeen mahdollistamasta yksilöllisestä luovasta työstä nojaavat pitkälti kuuluisimpien tubettajien imagoon, mutta alustojen toiminta nojaa täysin tavallisiin käyttäjiin, jotka jäävät joko kokonaan vaille tuloja tai keräävät vain vaatimattoman korvauksen luomastaan sisällöstä (Ekbja & Nardi 2017). Sisällöntuottajien tienestit perustuvat suurelta osin mainostuloihin, minkä lisäksi myös lahjoitukset ja sponsorisopimukset tarjoavat lisärahoituskanavia toiminnalle. Suuren käyttäjämäärän joukosta kuitenkin vain hyvin pieni osa saavuttaa merkityksellisen tulotason. (Mt., 172) Ura sisällöntuottajana ei siis ole helppoa. Käyttäjämäärien kasvettua kilpailu katsojien huomiosta on kiristynyt, minkä seurauksena myös tuotannon kustannukset ovat lisääntyneet laitteiston ja materiaalien osalta. Samalla videoiden sisältö on homogenisoitunut alustan alkuaikojen kirjavasta dokumentaatiosta. Omaperäisen sisällön luominen ja riskien ottaminen on osoittautunut vaikeammaksi, kun algoritminen suosittelujärjestelmä palkitsee tiettyjen tunnistettavien teemojen hyödyntämisestä sisällöntuotannossa. (Le Monde 2018.) Kun pääsy mainostuloihin on muodostunut entistä hankalammaksi, sisällöntuottajien haasteeksi tulee kilpailla katsojista ja sponsorisopimuksista, mutta samaan aikaan säilyttää merkityksellinen suhde seuraajiin. (Dunn 2016.)

Alustojen organisoimat työnteon muodot perustuvat ainakin osittain fragmentoituneisiin työmarkkinoihin, joilla on tarjolla runsaasti lisätulojen tarpeessa olevia työntekijöitä (Ekbja & Nardi 2017, 38). Alustat hyötyvät matalista työvoimakustannuksista esimerkiksi julkisten investointien ja valtion tarjoamien

sosiaalietuuksien ansiosta. Alustat myös säästävät hallinnollisista kustannuksista muotoillessaan työn kahden käyttäjän väliseksi palvelusuhteeksi, ei siis palkkatyöksi (mt.). Tämän vuoksi työntekijät ovat tulojen ja etuuksien kannalta huomattavasti epävarmemmassa asemassa. Työntekijöiden halukkuudelle osallistua alustatalouteen on löydettävissä kuitenkin useita syitä. Yksi tärkeimmistä syistä on työnteon yksilöllinen vapaus siitä miten, milloin ja missä työtä tehdään. Tehtävät voivat sisältää myös luovuutta edellyttäviä tehtäviä, jolloin työssä on mahdollista toteuttaa ja ilmaista itseänsä sekä reflektoida ja kehittää itseänsä. Alustoilla tehtävä työ on siis olennaisesti hauskaa, kiinnostavaa ja kehittävää sisällöntuottajien näkökulmasta. (Mt., 168.) Alustatalouteen osallistuminen erilaisissa rooleissa johtuu myös usein yksinkertaisesti helppoudesta ja mukavuudesta, mikä kuvaa kattavasti saatavilla olevien palveluiden käyttökokemusta (mt., 164). Sisällöntuotannon kaltaista aktiivista alustatalouteen osallistumista puolestaan motivoivat esimerkiksi menestyneet tubettajat, jotka toimivat samastuttavana ideaalina. Tässä mielessä alustoilla tehtävä työ voi näyttäytyä myös mahdollisuutena saavuttaa omat unelmat luovan itsensä toteuttamisen merkityksessä. (Mt., 172-173). Alustoilla tehtävä työ sijoittuu siis uudella tavalla järjestyvään infrastruktuuralliseen ympäristöön, mikä sisällöntuottajien tapauksessa mahdollistaa omien kiinnostuksen kohteiden muuntamisen rahallista arvoa tuottavaksi toiminnaksi. Samaan aikaan alustat merkitsevät myös työn ja henkilökohtaisen elämän sekoittumista ratkaisevalla tavalla, mikä merkitsee uudenlaista problematiikkaa itsen hallinnan kannalta.

2.4 Enter the Media Infrastructure: Itsen hallinnan problematiikka medioituneessa ympäristössä

Tässä luvussa tuon yhteen edellä rakennettua käsitteellistä näkökulmaa itsen hallinnan ja medioituneen ympäristön välisestä suhteesta. Käsitteellinen näkökulma on rakennettu sellaisella tavalla, ettei se johdata ensisijaisesti kysymään, miten teknologia kontrolloi ja manipuloi ihmisten toimintaa. Aihetta pyritään sen sijaan lähestymään sen problemaattisen ja jännitteisen suhteen kautta, joka toteutuu itsen hallinnan ja digitaalisten verkostojen välisessä suhteessa. Paikannan verkkoalustoilla tehtävän sisällöntuotannon tutkimusilmionä, jossa medioituneen ympäristön ja itsen hallinnan välinen suhde konkretisoituu. Käsittelen seuraavassa medioituneen ympäristön sosioteknistä organisaatiota, jossa arvontuottaminen perustuu erityisesti verkottuneiden subjektivaatioiden hallintaan. Tämä kuvaa sitä medioitunutta ympäristöä, jonka osana toimiminen ja strateginen hyödyntäminen on sisällöntuottajan työn kannalta perustavanlaatuisessa asemassa.

Vaikka ihmisten olemassaoloa ja suhdetta maailmaan on aina määrittänyt erilaisten artefaktien ja luonnollisten objektien muodostama ympäristö, nykyisin tässä konstellaatiossa näyttäytyvät erityisen huomionarvoisena digitaaliset objektit (Hui 2016, 1). Elinympäristömme on muuttunut sellaiseksi, jossa vuorovaikutus näkyvien tai näkymättömien digitaalisten objektien kanssa integroi ihmiskäyttäjät informaatioteknologisten järjestelmien osaksi (mt., 27). Tuottajina, kuluttajina ja käyttäjinä ihmisten subjektiviteetti on tulos prosesseista, jotka hajautuvat kauas yksilön ruumiin ja kokemusmaailman

ulottumattomiin. Adam Greenfieldin (2017) mukaan digitaalisesta teknologiasta on tullut tärkeä elämää, kokemuksia ja vuorovaikutusta jäsentävä väline. Todellisuutta välittävien laitteiden toiminta nojaa kompleksiseen järjestelmään, joka koostuu muun muassa datakeskuksista, maapalloa kiertävistä satelliiteista, valokuitukaapeleista, silikonimikrosiruista, protokollista, sensoreista ja älylaitteiden kosketusnäytöistä (Bratton 2015, 11). Benjamin Bratton (2015) on korostanut, että digitaalisen teknologian järjestämissä ympäristöissä tulee entistä vaikeammaksi erotella toimijuutta ihmisen ja koneen välisen dikotomian perusteella. Käyttäjä on toimijuuden kategoria, jota määrittää positio verkostossa, ei olemuksellinen identiteetti (mt., 251). Verkostoissa myös elämäkäytäntöjen muotoutumista jäsentää kasvava määrä teknologisia subjektivaatioita, joiden korrelaattina ei ole biografinen ajatteleva yksilö vaan esimerkiksi algoritminen datan mallinnus (Masure 2016; Deleuze 1998). Digitaalinen talous nojaakin olennaisella tavalla verkottuneisiin subjektivaatioihin, joissa ihminen ja kone ovat arkielämän tapojen ja konventioiden kannalta toisiinsa sekoittuneita. (Chun 2017, 57-58.)

Alustojen mallinnuksen ja ohjauksen korrelaattina toimivat verkottuneet subjektivaatiot (Chun 2017, 57-58). Verkostojen affektiiviset signaalit, kuten päivitykset, kommentit, tykkäykset ja ilmoitukset sitovat käyttäjien elämää verkostojen rytmien ympärille (Greenfield 2017, 52-3). Wendy Chunin (2017) mukaan digitaalinen teknologia onkin juuri silloin vaikuttavimmillaan, kun se on muodostunut juurtuneiksi tavoiksi ja muuttunut huomaamattomaksi. Teknologia siis muodostaa tapoja, ja levittäytymällä kattavasti osaksi ihmisten elämää alustojen on mahdollista kerätä myös valtavia määriä dataa käyttäytymisestä. Alustojen tavoite ei ole ainoastaan kartoittaa ja mallintaa käyttäjien vuorovaikutusta, vaan lisäksi manipuloida toimintaympäristöjä (Ekbia & Nardi 2017, 99). Tätä kuvaa suhteellisen kuuluisa esimerkki, jossa yhdysvaltalainen tavarataloketju oli lähettänyt vauvoihin liittyvää kohdennettua mainontaa teini-ikäiselle henkilölle sen perusteella, että tämä oli ostanut vitamiineja ja hajusteetonta kosteusvoidetta. Tapaus keräsi huomiota sen vuoksi, että markkinoinnin kohteena olleen henkilön vanhemmat saivat tietää tyttärensä raskaudesta predikttiivisen data-analytiikan välityksellä, joka oli mallintanut kyseisten tuotteiden ostostapahtumat korrelatiiviseen suhteeseen raskauden kanssa. (Chun 2017, 56.) Wendy Chun (2017) on korostanut tapojen keskeistä asemaa digitaalisten teknologioiden välittämässä uusliberaalissa yhteiskunnassa. Predikttiivisen analytiikan näkökulmasta tavat ovat arvoa tuottavia. Tavat allokoivat ja hierarkisoivat huomionarvoista internetalustoilla klikkauksina, jakoina ja tykkäyksinä, mutta toistuvien käyttäytymismallien kartoitus mahdollistaa myös kohdennetun markkinoinnin (mt, 118). Tapojen avulla on mahdollista tunnistaa relevantteja yhteyksiä ja tilanmuutoksia, kuten esimerkin raskaaksi tuleminen, mikä mahdollistaa automatisoidun käyttäjien ohjauksen yksilöidysti kohdennetun informaation avulla (mt., 57-58). Tässä järjestelmässä tavat, joita alustat mallintavat ja tuottavat, ovat verkottuneita subjektivaatioita. Ne ovat ihmiskäyttäjien moneuden, laitteiden ja ohjelmistojen verkostoja, jotka toimivat olennaisena arvon lähteenä digitaalisessa taloudessa. (mt., 118-119.)

Tällaiset verkottuneet subjektivaatiot eivät vastaa massamedian homogeenista yleisöä, sillä digitaalinen media perustuu siihen, että jokainen käyttäjä on eroteltavissa spesifien ominaisuuksien perusteella (Chun 2017, 22). Wendy Chunin (2017, 23) mukaan digitaalisen median käyttäjällä ei ole mahdollisuutta passiiviseen vaitonaisuuteen ja näkymättömyyteen, kuten television katsojalla, koska digitaalisen median käyttäjän hiljaisuuskin tallentuu datana yhdistyen käyttäjäprofileiksi. Digitaalisen median käyttäjä on aina tunnistettavissa ja paikannettavissa (mt., 39). Wendy Chun (mt.) nimeää tällaisen käyttäjän sanalla ”YOU”

hyödyntäen pronominin yksikön ja monikon päällekkäistä merkitystä. Tällä hän tarkoittaa digitaalisen median käyttäjien olevan aina relationaalisessa suhteessa toisiinsa käyttäjiin, mutta ilman että moninaisten käyttäjien välille muodostuisi kollektiivista ”me”-identiteettiä (mt., 118). Kyse on siis heterogeenisesta käyttäjien moneudesta, jossa käyttäjä kuitenkin aina hahmottuu yksikössä. Chun viittaa termillä myös siihen, miten digitaalinen media korostaa yksilöä, kuten *youtube.com*-alustan nimessä tai Facebookin sisäänkirjautuneita käyttäjiä tervehtivässä kysymyksessä: ”what’s on your mind?” (mt., 3). Chunin hahmottelema verkottunut subjektiviteetti eroaa siis Tiziana Terranovan (2013) vapaasta työstä sekä Franco ”Bifo” Berardin (2011) ja Paolo Virnon (2006) käsittelemästä kognitiivisesta ja kommunikatiivisesta työstä. Yksilöllisen ja luovan toiminnan sijaan Chunin (2017) hahmottelema YOU tarkoittaa verkostossa relaatioiden ketjuista jäsentyviä subjektivaatioita, jotka muodostuvat hakukoneiden käytöstä, klikkauksista ja tykkäyksistä. Kyse on siis tietoisien toiminnan sijaan rutiineista ja konventioista, jotka muodostavat perustavan raakamateriaalin alustojen data-analytiikalle (mt., 119).

Alustojen toiminta ei kuitenkaan perustu yksin siihen, että käyttäjien jokainen toiminto tallentuu datana. Digitaalinen media merkitsee myös käyttäjän identiteetin muuttumista passiivisesta ja yksityisestä kuluttajasta aktiiviseksi ja näkyväksi sisällöntuottajaksi (Chun 2017, 119). Wendy Chunin hahmottelema verkottunut YOU-käyttäjä yhtyy Terranovan (2013), Berardin (2011) ja Virnon (2004) analyysihin tästä näkökulmasta. Digitaalinen media mahdollistaa käyttäjän yksilöllisten intressien laaja-alaisemman toteuttamisen ja interaktiivisen vuorovaikutuksen, minkä mediayritykset ovat määritelleet alustojen antihierarkkisina ja yksilöä voimaannuttavina ominaisuuksina (Crary 2014, 78). Kuten Wendy Chun (2017) on todennut, digitaalisessa mediassa kyse on *sinun* äänestäsi. Kuvaavasti vuonna 2006 Time Magazine valitsi vuoden henkilöksi sinut, ”You”, joka anonyymien käyttäjäjoukkojen voimin toimii verkkokulttuurin moottorina (Björkmann 2018, 33). Yksilön rooliksi on tullut osallistua informaation tuottamiseen ja hallitsemiseen verkkoalustoilla. Jonathan Crary (2014, 78-79) näkee kuitenkin kehityksen keskeisenä piirteenä pyrkimyksen kaapata ihmisten aikaa ja huomiota entistä intensiivisemmin, kun digitaalisen teknologian luomassa ympäristössä käyttäjiä vaaditaan reagoimaan yhtäaikaaisesti useisiin eri ärsykkeisiin. Wendy Chun (2017, 74) näkee digitaalisten verkostojen ajallisen skeeman muistuttavan jatkuvaa kriisien sykliä. Sen sijaan että tapahtumia katsottaisiin etäältä ja passiivisena sanomalehtiartikkelien tai televisioitujen uutislähetysten kautta, digitaaliset verkostot asettavat käyttäjät keskiöön mahdollistaen julkisen itsen ilmaisemisen (mt., 77). Kriisi luo affektiivisesti intensiivisen kokemuksen reaaliaikaisista tapahtumista (Virilio 2008), jossa käyttäjän on lakkaamatta reagoitava ja päivitettävä itseään suhteessa uuteen informaatioon ja muuttuviin tilanteisiin (Chun 2017, 85). Kriisit ovat affektiivinen keino välittää uutuuden ja jännittävyuden kokemusta, mutta koska jokainen kriisi kestää vain hetken, verkostojen on tavoitettava käyttäjien huomio jatkuvasti uudelleen (mt., 85-6). Tämä tekee Chunin (mt., 73) mukaan verkostoista samaan aikaan sekä kiehtovia että banaaleja. Ne rikkovat informaatiota hierarkkisoivia, strukturoivia ja valikoivia instituutioita ja luovat jatkuvien kriisien virran, joka vaatii käyttäjiltä vuorovaikutuksellisia reaktioita (mt.). Wendy Chun (mt., 12) esittääkin, että juuri siihen perustuu digitaalisten verkostojen vaikuttavuus: ”[they] erode the distinction between the revolutionary and the conventional, public and private, work and leisure, fascinating and boring, hype and reality, amateur and professional, democracy and trolling.” Verkostoissa ihmisten elämä ja työ, yksityinen ja julkinen sekä henkilökohtainen ja poliittinen välittyvät kaikki yhden ja saman kommunikatiivisen käyttöliittymän

muodossa (Crary 2014, 72). Medioitunut kokemus siis hämärtää yhteiskunnallisten kategorioiden rajoja olennaisella tavalla (Crary 2014, 71; Day & Lury 2017; Lupton 2016, 39).

Tämän osion esittelemiä keskusteluja yhdistää analyysi siitä, mistä monimutkaisten taloudellisten, sosiaalisten ja teknologisten prosessien sommitelmat koostuvat ja miten niiden organisaatiota määrittävät hallinnalliset mekanismit järjestyvät. Verkottuneelle subjektiviteetille konstitutiiviset suhteet ovat vaikeasti erotettavissa käyttökokemuksesta, mutta niiden merkitys hallinnan mekanismeille ja arvontuottamisen prosesseille on keskeistä. Työ digitaalisissa verkostoissa tapahtuu käyttäjien ja kompleksisen mediainfrastruktuurin välisessä vuorovaikutuksessa. Alustat ja alustoilla tehtävä sisällöntuotanto erottuvat konkreettisina esimerkkeinä mediainfrastruktuurin tuottamasta hallinnallisesta ympäristöstä ja yksilöllisistä työn muodoista. *Tässä rakennetun käsitteellisen näkökulman perusteella esitän, että sisällöntuotannossa näyttäytyy rajallisessa mutta konkreettisesti muodossa mediainfrastruktuurin ja itsen hallinnan välinen problematiikka.* Sisällöntuotannossa yksilö sijoittuu medioituneeseen ympäristöön, jossa hälvenee useat modernia hallinnallisuutta kuvanneista kategorisista eroista, kuten julkinen ja yksityinen tai työ ja elämä. Sisällöntuotantoa kuvaa juurikin se, että mikä tahansa voi olla työtä, kun kaikkein arkisimmista ja henkilökohtaisimmista asioista tuotetaan sisältöä. Tämän vuoksi sisällöntuottajat ovat erittäin kiinnostava tutkimuskohde aikalaisanalyttisesti. Sisällöntuottajat ovat yksilöitä, jotka tekevät työtä julkisen ja henkilökohtaisen välimaastossa, tuottavat merkityksiä ja arvoa digitaalisten verkostojen osana, sekä organisoivat elämäänsä teknologiavälitteisessä ympäristössä. Foucault’laisesti tulkittuna sisällöntuottajien toimintaa kuvaava yksilöllinen vapaus jäsentyy historiallisesti määrätynlaisessa muodossa mediainfrastruktuurin muodostamassa hallinnallisessa ympäristössä. Aikalaisanalyttisesti sisällöntuottajien tekemä työ on kiinnostava yhdistelmä, jossa nykytalous, teknologia ja itsen hallinta yhdistyvät. Aineiston analyysissa paikannan kuvatus ilmiön YouTubeen tuotettuihin self help -vlogeihin, jotka käsittelevät itsen hallintaa ajan- ja projektinhallintasovellusten näkökulmasta. Vlogeissa sisällöntuottajien medioitunutta ympäristöä kuvaa se, että digitaalinen teknologia on sekä aineiston vlogien käsittelemä problematiikka että väline sen reflektointia, rationalisointia ja hallintaa varten.

3 Aiempi tutkimus

Digitaalisen median läpäisemä arkielämä ja sisällöntuottajien työ sisältävät lukuisia mahdollisia lähestymistapoja tutkimukselle. Tarkastelen tässä kahta tutkimusaluetta, jotka ovat lähellä käsittelemääni aihetta. Ensimmäiseksi itsenmittauksen tutkimukset havainnollistavat tapoja, joilla itsen hallinta ja digitaalinen teknologia yhdistyvät toisiinsa. Toiseksi tutkimukset digitaalisesta itsen representaatiosta käsittelevät median tuottamiseen yhdistyviä merkityksiä alustoilla. Seuraavassa käsitelty tutkimukset eivät vastaa suoraan edellisessä osiossa rakennettua näkökulmaa medioituneen ympäristön ja itsen hallinnan välisestä suhteesta. Ne asettuvat kuitenkin tematiikkaa lähelle ja ovat siksi hyödyllisiä vertailukohteita tämän tutkielman asetelmalle. Analysoimani vlogit käsittelevät projektin- ja ajanhallintasovelluksia, joihin yhdistyy itsenmittauksen toimintoja. Digitaalinen itsen representaatio puolestaan käsittelee sisällöntuotannossa muodostuneita konventioita, mikä tarjoaa hyödyllisen vertailukohteen analysoimilleni vlogeille.

3.1 Itsenmittaus ja sovellusten tutkimus

Yhteiskuntatieteellistä tutkimusta itsenmittauksen teknologiasta ei ole kovinkaan paljon, vaikka sovellukset ja laitteet ovat saavuttaneet nopeasti suuren suosion ja aihe on herättänyt paljon keskustelua (Lupton 2016, 34). Dawn Nafusin ja Gina Neffin (2016, 18) mukaan se, mikä tekee itsen datafioinnista, eli itsen kvantifioinnista tai itsenmittauksesta, niin relevantin ilmiön tällä hetkellä, perustuu teknologian kykyyn läpäistä ihmisten elämä kokonaisvaltaisesti. Älylaitteet ovat yleistyneet voimakkaasti, mikä on tehnyt automatisoidusta datan keräämisestä huomaamattoman osan ihmisten elämää. Samalla se on mahdollistanut myös uudenlaisia palveluita oman elämän dokumentointia ja mittausta varten. Itsenmittaus päiväkirjojen, lokien ja muiden erilaisten välineiden avulla on ollut osa itsen hallinnan tekniikoita vuosituhansien ajan. Modernilta ajalta Benjamin Franklin on kuuluisa esimerkki, jolle arkielämän ja henkilökohtaisen talouden yksityiskohtainen dokumentointi oli olennainen tekniikka kurinalaisen itsen hallinnan ja vaurastumisen saavuttamiseksi (Walker Rettberg 2014). Verrattuna edeltäneisiin itsen dokumentoinnin tekniikoihin digitaalisen itsenmittauksen erityispiirre on datan suuressa määrässä ja sellaisessa tulkinnan tavassa, joka voi kokonaan ohittaa subjektiivisen kokemuksen merkityksen (Lupton 2016).

Gina Neff ja Dawn Nafus (2016) ovat tehneet etnografista tutkimusta Quantified Self -yhteisössä ja yleisemmin itsenmittaukseen omistautuneissa alakulttuureissa. Quantified Self on Yhdysvalloissa syntynyt liike, jonka slogan ”self knowledge through numbers” kuvaa hyvin liikkeen tavoitteita ymmärtää omaa ruumista, terveyttä ja hyvinvointia hyödyntämällä informaatioteknologian tarjoamia välineitä (mt., 2). Neff ja Nafus (mt.) käsittelevät ryhmien tapoja käsitteellistää subjektiivisuutta informaatioteknologian keinoin. Siinä missä lääketieteen tarjoama tieto jäsentyy väestötasolla tehdyn tutkimuksen perusteella, itsenmittaukseen omistautuneet ryhmät pyrkivät tarjoamaan keinoja oman ainutkertaisen minuuden tuntemiseksi (mt., 43.) Itsenmittauksen kannattajat korostavat, että tuntemus omasta terveydestä säilyy epävarmana, jos nojaa ainoastaan lääketieteellisten instituutioiden tarjoamaan tietoon (mt., 46). Itsenmittauksen diskursseissa olennaisessa asemassa on yksilöllisen kontrollin saavuttaminen omaa terveyttä kuvaavasta tiedosta. Datan avulla pyritään saavuttamaan objektiivinen kuva yksilöllisestä terveydestä ja hyvinvoinnista, joka ei ole myöskään riippuvainen kokemuksellisista itsensä tuntemisesta (mt., 52). Data-analytiikan piiristä lainattuja käsitteitä käytetään paljon ryhmien kielessä. Hyvä esimerkki on debuggauksen käsite (*debugging*), jolla tarkoitetaan ohjelmoinnissa käytettyä keinoa paikantaa koodissa ilmeneviä virheitä. Debuggaus eroaa lääketieteen teoreettisesta oireen kuvauksesta siinä, ettei sen tarkoitus ole määrittää kausaatiosuhdetta. Päämääränä on ainoastaan paikantaa korrelaatioita, jotka kuvaavat haittavaikutusten ilmaantumista. (Mt., 84.) Debuggaus pyrkii siis pikemminkin kontrolloimaan oireeseen liittyviä tekijöitä, kuten ympäristöllisiä ominaisuuksia, mutta ei ratkaisemaan oireen todellista alkuperää. Neffin ja Nafuksen (mt.) analyysissa itsenmittaus näyttäytyy yhtäältä yksilöä voimaannuttavana teknologiana, joka toisaalta yhdistyy digitaaliseen talouteen. Data on sekä markkinatuote että yksilöllisen itsen tuntemisen työkalu. Neff ja Nafus (mt.) tulkitsevat erilaisia syitä siihen, miksi itsenmittaukseen kehitetty teknologia on viime vuosina korostunut kuluttajamarkkinoilla. Yksi syy perustuu teknologian kehitykseen, jonka myötä erilaisista sensoreista on tullut kehittyneitä, luotettavia ja valmistuskustannuksiltaan halpoja (mt., 110). Toiseksi datan korostaminen näyttäytyy yleisempänä trendinä terveyden medikalisoitumisessa, mikä yhdistyy

alustatalouden liiketalousmalleihin. Yrityksillä voi lisäksi olla vahva itseluottamus teknologisten ratkaisumallien toimivuudesta. (Mt., 111.) Viimeiseksi itsenmittauksen teknologia on arvokas investoinnin kohde digitaalisen talouden toimijoille. Käyttäjädatta on keskeinen kilpailuvaltti markkinoilla, minkä vuoksi on alustojen etu kasata mahdollisimman rikasta dataa käyttäjistä niiden pyrkiessä keskittämään verkkoliikennettä itselleen. (Mt. 112-113.)

Minna Ruckenstein (2014) on tutkinut itsenmittausta sensorilaitteiden käyttökokemuksien näkökulmasta. Tutkimuksessa koehenkilöt käyttivät aktiivisuusranneketta tai sykemittaria noin viikon ajan ja kuvasivat haastatteluissa laitteiden käytössä ilmenneitä vaikutuksia. Haastatteluissa korostui teknologian välittämä kohonnut tietoisuus omasta ruumiista (mt.). Ruckenstein hyödyntää tutkimuksessaan käsitettä *data double* kuvaamaan sitä, miten datan luoma kahdentuma omasta elämästä tuottaa uudenlaisia merkityksellisiä näkökulmia todellisuuteen. Tutkimuksessa itsenmittauksen kannalta olennaista ei ollut ainoastaan oman elämän muuntaminen kvantitatiiviseksi informaatioksi vaan myös datan visuaalinen esitysmuoto, joka yhdistyy uudenlaisten käytäntöjen muotoutumiseen (mt.). Tutkimuksessa affektiiviset suhteet nousevat esiin tärkeänä teemana, kun käyttäjät muodostavat merkityksiä datasta oman elämänsä näkökulmasta (mt.). Ruckenstein (mt.) kuitenkin korostaa, ettei datan visualisointi ole suorassa vastaavuussuhteessa ilmiön numeraalisen esitysmuodon kanssa. Visualisointi tarkoittaa myös historiallisia ja kulttuurisia valikoinnin ja järjestämisen tekniikoita, jotka tuottavat määrätynlaisia tapoja nähdä dataa ja siten todellisuutta. Visuaalinen datan esitys avaa mahdollisuuden myös narratiiviselle merkityksen neuvottelulle. Kuvat, taulukot ja kuviot tarjoavat totutusta poikkeavan perspektiivin kuvitella ja hahmottaa omia arkirutiineja, mikä mahdollistaa luovan tavan arvottaa oman elämän sisältöä. (Mt.) Ruckensteinin (mt.) mukaan itsenmittaukseen kehitetty teknologia ja siihen yhdistyvät datan tuottamisen käytännöt voivat muokata huomattavalla tavalla sitä, miten tieto jäsentyy yhteiskunnallisesti.

3.2 Digitaalinen itsen representaatio

Lev Manovichin (2017) tutkimus *Instagram and Contemporary Image* käsittelee median visuaalisia ja esteettisiä ominaisuuksia Instagram-alustalla miljoonien kuvien aineistolla. Manovich (mt., 22) tutkii mediaa sekä komputationaalisilla metodeilla analysoiden kuvien teknisiä ja rakenteellisia ominaisuuksia että mediateorian ja taidehistorian laadullisilla menetelmillä tarkastellen kuvien semantiikkaa. Manovich tyypittelee erilaisia esteettisiä profileja alustan kuvavirrasta, jossa designatut kuvat erottuvat Instagramille ominaisena tyylinä (mt., 71). Tyyli merkitsee tässä yhteydessä esteettisiä valintoja, joita käyttäjä noudattaa yhtenäisesti. Esteettinen tyyli on alustalla tärkeässä asemassa, sillä se tuottaa käyttäjälle visuaalisesti välittyvän vaikutelman pysyvästä identiteetistä. (Mt., 90.) Manovichin (mt., 124) tulkinnan mukaan designattuja kuvia määrittelee kaupallisen ja henkilökohtaisen, luonnollisen ja tuotetun, sekä käsittelemättömän ja muokatun välisten esteettisten kategorioiden yhteensulautuminen. Designattujen kuvien tyyliä kuvailee lisäksi estetiikan suhteellinen yhdenmukaisuus. Manovichin (mt., 89) mukaan alustalla kulttuurinen identiteetti ilmaistaan pienten erojen välityksellä, mikä eroaa modernin visuaalisen kulttuurin selvärajaisista identiteeteistä. Designatuille kuville on lisäksi tunnusomaista välttää juonellista kerrontaa ja

keskittyä deskriptiivisiin merkityksiin. Kuvaileva representaatio keskittyy enemmän tunnelmallisiin tilanteisiin ja objektien sommitelmiin, kuin hahmojen välittämiin tarinoin (mt., 95). Manovich tarkastelee myös alustan kuvavirrassa tunnistettavia vakiintuneita normeja. Designatuille kuville keskeisin representaation periaate on huomion tarkka kohdentaminen, mikä johtaa informatiivisesti pelkistettyihin ja esteettisesti minimalistisiin kuva-asetelmiin (mt., 97). Lopuksi Manovich (mt., 117) kehittää aikalaisanalyttistä tulkintaa nykyisyydestä esteettisenä yhteiskuntana, jossa työelämää, kulutusta ja yksilön identiteettiä leimaa esteettisten kokemusten korostaminen. Tämän Manovich näkee toteutuvan edellä kuvatussa visuaalisessa tyyliä, jota voi kuvata myös minimalistiseksi. Manovichin (mt., 125) mukaan ei-narratiivisille, tunnelmia virittävälle kuville yhteinen elementti on kuvanottajan ruumiin toimiminen kuvan osana. Tämän merkitystä hän tulkitsee siten, että kuvanottaja ei sijoitu ulkopuoliseksi tarkastelijaksi, vaan on upotettu kuvan luoman hetken sisään. Tämä luo representationaalisen perspektiivin, joka on kääntynyt kohti itseä osana arkisia elämäntilanteita, mutta ilman oman elämän juonellista kuvausta (mt.). Näin Manovichin tutkimus pyrkii yhdistämään representatiivisten konventioiden analyysin yleisempään visuaalista kulttuuria tulkitsevaan aikalaisanalyysiin.

Crystal Abidin (2016) on tutkinut vaikuttajien (*influencer*) tekemää työtä sosiaalisessa mediassa. Tutkimuksen kohteena oli Singaporessa toimivia vaikuttajia. Abidin tutki vaikuttajia sekä havainnoinnin että haastattelujen avulla. Tutkimuksessa analyysi kohdistui erityisesti siihen, miten vaikuttajat suhtautuivat luomaansa mediaan sekä tuotteena että kehittämällä monimutkaisia sisällöntuotannon käytäntöjä. Vaikuttajien identiteettiä voi kuvata mikrojulkikseksi, jollaisena he ovat hyvin tunnettuja vain spesifien intressiryhmien keskuudessa. Sisällöntuotantoon kuuluvien käytäntöjen kannalta vaikuttajien työ edellyttää taitoa yhdistää mediaa, kuten selfie, erilaisiin mainontasopimuksiin sellaisella tavalla, joka välittää katsojalle kokemuksen autenttisuudesta (mt.). Tällöin selfien ja mainostetun tuotteen yhdistelmä toimii vuorovaikutuksellisenä, affektiivisena ja seuraajia osallistavana vaikuttamisen muotona. Tutkimuksessa keskeisessä asemassa näyttäytyivät vaikuttajien taidot tehdä oman persoonan ja elämän mediarepresentaatioista mahdollisimman kiinnostavia ja miellyttäviä (mt.). Nämä taidot sisältävät muun muassa optimaalisten valotusolosuhteiden tuntemusta, visuaalisen kerronnan osaamista, sekä laitteistojen ja ohjelmistojen hallintaa. Vaikuttajien työn kannalta kuvien ja videoiden korkea laatu on tärkeässä asemassa, mutta sen lisäksi taitava henkilökohtainen kerronta ja tuotteiden kokemuksellinen kehystäminen ovat mainonnan kannalta keskeisiä kykyjä (mt.). Abidin pohtii johtopäätöksissään oletusta vaikuttajien merkityksettömyydestä yhteiskunnallisena ilmiönä ja tutkimuskohteena. Abidinin mukaan kyse on yhteiskunnallisesti aliarvioidusta ja suhteellisen näkymättömästä työn muodosta (mt.). Tämä koituu Abidinin mukaan tutkimukselliseksi ongelmaksi, sikäli kun rajausta oikeanlaisiin ja vääränlaisiin tutkimuskohteisiin perustuu ennako-oletuksiin. Naisvaltaisen vaikuttajien työn kohdalla ilmiön aliarviointi yhdistyy Abidinin mukaan sukupuolittuneisiin valta-asetelmiin. (Mt.) Toisaalta Abidin näkee nämä ennako-oletukset myös itsessään osatekijänä siihen, että vaikuttajien on ollut mahdollista valjastaa henkilökohtainen median tuotanto niin tehokkaasti itsen brändäämiseen, taloudellisen hyödyn tavoittelun sekä itsensä toteuttamisen eduksi. Kun vaikuttajien työ on jäänyt näkymättömäksi ja merkitykseltään aliarvioituksi, sen vaikutussuhde sosiaalisen median käyttäjiin on ollut tehokas.

4 Aineisto

4.1 Vlogit tutkimusaineistona

Videon merkitys on kasvanut viimeisen reilun vuosikymmenen aikana verkkosisällössä huomattavasti, mikä tarkoittaa painotuksen siirtymistä tekstipohjaisesta kommunikaatiosta kohti visuaalista (Björkmann 2018, 8). Tämä on etenkin älylaitteiden ja nopeampien internetyhteyksien yleistymisen ansiota (Walker Rettberg 2014, 3). Verkon tärkein videopalvelu on vuonna 2005 perustettu YouTube, joka on Googlen omistama. Verkkoliikenneanalytiikkaan erikoistuneen *Alexa Traffic Rankin* mukaan YouTube on globaalisti toiseksi eniten vierailuja keräävä verkko-osoite heti google.com-sivun jälkeen. YouTuben itsensä ilmoittamien tilastojen mukaan alustalla katsotaan videoita yli miljardi tuntia päivässä, josta yli 70% on katsottu älylaitteen ruudulta². YouTube kilpailee kiihtyvällä tahdilla perinteisen median, kuten television kanssa. Esimerkiksi Iso-Britanniassa nuoret saattavat tuntea alustan paremmin kuin BBC:n kaltaisen kansallisesti keskeisen median (Walker 2018). Videon merkitys on kasvanut myös muilla sosiaalisen median alustoilla. Nuoret amerikkalaiset katsovat päivittäin keskimäärin kaksi tuntia videomediaa verkossa. Videoita katsotaan YouTuben lisäksi esimerkiksi Instagrammissa, Facebookissa ja Snapchatissa. (Manjoo 2018.) Videomedian merkityksen korostuessa YouTuben kaltaisilla alustoilla kulutettu media on alkanut siirtyä harrastelijavideoista kohti kaupallisesti tuotettua sisältöä. Sisällöntuottajien toiminta on muuttunut entistä ammattimaisemmaksi, ja suurien mediayritysten tuottama sisältö on keskeisemmässä asemassa alustalla. (Björkmann Berry 2018, 9.)

Tämän tutkielman lähtökohtana on tarkastella vlogeja³ yhteiskunnallisesti merkittävänä visuaalisen kommunikaation muotona. Vlogit avaavat ikkunan alustataloutta kuvailevaan arvontuottamisen ympäristöön, jossa työ ja elämä ovat vaikeasti toisistaan erotettavissa. Sisällöntuottajien elämä ei ole pelkkää työtä, mutta mikä tahansa asia voi olla työtä, kun siitä tuotetaan sisältöä. Vlogeja saatetaan kuitenkin pitää helposti triviaalina kulttuuri-ilmionä, jota ei välttämättä nähdä edes akateemisen tutkimuksen arvoisena. Tällöin jää näkemättä myös se hyvin monimutkainen sosiokulttuurinen todellisuus, johon vlogit kuuluvat. (Abidin 2016.) Yleisesti tarkasteltuna vlogi tarkoittaa videomuotoista blogia, joka sisältää videomedian lisäksi tyypillisesti tekstiä, kuvia ja metadatta. Vlogien määritelmä on hyvin joustava, eikä vloggaajien parissa vallitse konsensus siitä, mitä vloggaaminen tarkalleen on tai mitä sen pitäisi olla. Vloggaaminen onkin enemmän käytäntö, jota määrittelee teknologinen väline, kuin kulttuurisidonnainen tai sisällöllinen määritelmä. (Björkmann 2018, 123.) Vlogien kannalta onkin oleellista huomata, että vaikka videot heijastavat yhteiskunnallista avaruutta, samalla niiden käyttämä väline (medium) muovaa sitä tapaa, miten asiat tulevat esitetyksi. Vlogiaineistoa ei siis voi puhdistaa mediumin vaikutuksista, eikä myöskään verkkoaineiston sisältämästä mahdollisesta hälystä. Vlogeja onkin lähestyttävä internetaineistolle ominainen

² Tiedot YouTuben itse ilmoittamia. YouTube for Press: <https://www.youtube.com/intl/en-GB/yt/about/press/>

³ Johdatukseksi vlogien visuaaliseen maailmaan on hyödyllistä katsoa yksi aineiston videoista. Lavendaire: "How I Organize My To Do List | Wunderlist Tour", <https://www.youtube.com/watch?v=--4Cg4id5FI>

moniäänisyys tiedostaen. (Sánchez-Querubín 2017.) Tämä tarkoittaa kuitenkin vähemmässä määrin tarkasteluja, jotka kohdistuvat vlogeihin välineen tutkimuksena sinänsä, kuin keinoja tiedostaa itse substanssitutkimuksessa, miten välineen ominaispiirteet näyttäytyvät aineistossa (Rogers 2017).

YouTuben kaltaiset media-alustat ovat televisioon ja muuhun perinteiseen mediaan verrattuna luoneet temaattisesti erittäin spesifiä sisältöä. Tämän myötä myös vloggaaja on ilmestynyt uudenlaisena autenttisena ja samaistuttavana julkisuudenhenkilön kategoriana (Marwick 2016). Vloggaaja eroaa sikäli perinteisestä mediapersoonasta, että katsojien on mahdollista olla suorassa vuorovaikutuksessa tekijän kanssa kommentoimalla, seuraamalla ja arvostelemalla (YouTuben käyttöliittymässä peukalo ylös tai alas) sekä luomalla itse sisältöä, joka osallistuu keskusteluun. Katsojia sidotaan vlogien seuraajiksi eri keinoin. Katsojia kannustetaan ilmaisemaan oma mielipiteensä vloggaajan luomasta sisällöstä sekä esittämään toiveita uusista videoaiheista. Myös keräämäni aineiston vlogeista useampi on tehty seuraajien ilmaisemien toiveiden ja ehdotusten perusteella. Sisällöntuotanto on strateginen ilmaisumuoto, joka pyrkii rakentamaan seuraajia kiinnostavaa ja aktivoivaa sisältöä (García-Rapp 2017). Vloggaajan ammattimaista hahmoa voidaan kutsua myös vaikuttajaksi (*influencer*). Vaikuttajaksi voidaan kuvata erityisesti vloggaajia, jotka ovat saavuttaneet suhteellisen suuren määrän seuraajia tuottamalleen sisällölle, johon yhdistyy myös sponsori- ja mainontasopimuksia. Suositujen sisällöntuottajien tarjoama tuote yhteistyöyrityksille on kyky vaikuttaa seuraajien mielipiteisiin ja kulutusvalintoihin. (Abidin 2016.) Ammattimaisten vloggaajien toimintaa kuvaa jännite itsensä mainostamisen ja autenttisen elämäntavan representaation välillä. Lifestyle-vlogeissa sisällön merkityksellisyys sitoutuu vahvasti vloggaajan persoonaan, joka pyritään esittämään autenttisena, eli samanlaisena kuin kuka tahansa katsojista. (García-Rapp 2017.) Vloggaaja toimii esimerkkinä, jonka elämäntapa näyttäytyy tavoiteltavalta, mutta samaan aikaan vlogeissa tyypillisesti vältetään hyödyntämästä liian hohdokasta kuvastoa, joka voisi vieraannuttaa katsojia sisällöstä. Tämän todenmukaisuuden, autenttisuuden, samaistuttavuuden ja uskottavuuden vaikutelman tuottamiseen vaaditaan huomattava määrä työtä ja ammattitaitoa. (Abidin 2016.)

Vlogien visuaalinen ulottuvuus on ikkuna etenkin nuorten aikuisten kulttuuriin, johon digitaalinen teknologia kuuluu erottamattomasti. Digitaalisen median tutkija Lev Manovich (2017) kuitenkin korostaa, ettei digitaalisilla alustoilla muodostunut visuaalinen kulttuuri vastaa vain jonkin tietyn demografisen ryhmän elämäntapaa. Manovichin (mt.) mukaan itsen visuaalinen representaatio on muodostumassa välttämättömäksi taidoksi nyky-yhteiskunnassa. Tämän vuoksi alustoilla muodostuvat itsen representaation normatiiviset konventiot eivät koske vain nuoria keskiluokkaisia kaupunkilaisia, vaan ovat tunnistettavissa myös yleistettävänä sääntöinä digitaalisissa ympäristöissä. (Mt., 137.) Digitaalisen median visuaaliset tyylit ammentavat laaja-alaisesti modernista taiteesta, mainoskuvista, graafisesta suunnittelusta ja elokuvan historiasta (mt.). Vlogien mediahistoriallista taustaa määrittää myös yksilöllisen elämän dokumentoinnin perinne, jonka valokuvaus on mahdollistanut 1800-luvun lopulta lähtien (Brørkormann 2018, 43). Vlogien visuaaliselle representaatiolle on kuitenkin tyypillisempää sivuttaa juonellinen kerronta ja korostaa sen sijaan yksityiskohtien sommitelmia, jotka koostuvat esimerkiksi kasvoista, käsistä ja esineistä (Brørkormann 2018, 102). Digitaalisten alustojen kuville on tyypillistä, että niissä ei dokumentoida biografisesti merkityksellisiä hetkiä, kuten video- ja valokuvauksen yksityiskäytön historialle on ominaista, vaan sen sijaan niissä tuotetaan juonettomia tilanteellisia representaatioita (Peraica 2017). Vlogien identiteetti mediana ei ole

yksityinen, kuten valokuva-albumi, mutta se ei ole myöskään täysin julkinen. Vlogien luomisprosessi ja niissä esitettävä sisältö sijoittuvat pitkälti yksityisen piiriin, mutta koska ne jaetaan verkkoalustoilla, vlogit luovat yhteyden verkkoalustan pitkälti anonyymeista käyttäjistä koostuvan yleisöön. (Björkmann 2018, 123.)

Esteettinen tyyli on sisällöntuottajien intensiivisen huomion kohteena. Sisällöntuottajien kyky saavuttaa katsojien huomio perustuu visuaalisten trooppien taitavaan hyödyntämiseen. (Björkmann 2018, 118.) Lev Manovich (2017) tarkastelee miljoonia Instagram-kuvia käsittävissä tutkimuksessaan, kuinka erilaisia visuaalisia tyylejä kuvailevat säännöt ovat institutionalisoituneet alustojen käyttäjäryhmien keskuudessa. Visuaalisen representaation vakiintuneet konventiot ovat yhdistyneet sosiaaliseen normistoon, sillä tyyli välittää käyttäjän identiteettiä katsojille (mt.). Yksi keskeisimmistä sisällöntuottajia ohjaavista säännöistä on sisällön yhtenäisyys, eli yksilöllisen tyylin valitseminen ja sen noudattaminen aina kaikissa kuvissa ja videoissa. Visuaalisen tyylin rakentaminen ja sen systemaattinen noudattaminen on tärkeää, koska tämä toimii käyttäjän identiteetin perustana (mt., 134). Tällä tarkoitetaan kuitenkin profiilin identiteetin yhtenäisyyttä, ei visuaalisen tyylin vastaavuutta yksilön identiteetin kanssa. Digitaalinen media mahdollistaakin useamman identiteetin luomisen eri alustoilla tarjoten huomattavan vapauden kokemuksen itseään ilmaisevalle yksilölle (Steyerl 2017). Lev Manovichin (2017) mukaan alustoilla noudatettavat tyylit ovat useimmiten muilta käyttäjiltä opittuja, eivätkä siis ensisijaisesti kaupallisesta mediasta omaksuttuja. Esteettiset vaikutteet leviävät nykyisin yritysbrändien lisäksi käyttäjäryhmien ja yksilöiden muodostamissa verkostoissa. Manovichin (mt.) mukaan digitaalisilla alustoilla tyyllille ominaista onkin juuri sen pyrkimys yhdistellä vaikutteita valtavirran ja kaupallisten tyylien piiristä. Digitaalisissa verkostoissa syntynyt visuaalinen kulttuuri ei siis yleisesti ottaen pyri vastustamaan valtavirtaa. Sisällöntuottajille tyyli ei siten yhdisty alakulttuuri-identiteettiin, jonka merkitys olisi tuottaa tunnistettava ero suhteessa kaupallisen median estetiikkaan. Tässä mielessä visuaalinen representaatio perustuu alustoilla pikemminkin hienovaraisten erojen tuottamiseen tunnistettavan tyylin sisällä. Tavoitteena ei tällöin ole jyrkät kategorisoivat eronteot, mikä kuvaa esimerkiksi 1900-luvun alakulttuurien identiteettejä (mt., 137).

Vlogien esteettisiä tyylejä jäsentää digitaalisen median interaktiivisuus ja vaivaton muokattavuus. YouTuben visuaalinen ympäristö on osa monimutkaisempaa postrepresentatiivista esteettistä avaruutta, jossa käyttäjien identiteettiä kuvailee todellisuuden tuottamisen ja sen manipulaation sekoittuminen (ks. Steyerl 2017). Vlogien visuaalisuutta muovaa olennaisella tavalla se, että representaatio tuotetaan, muokataan, jaetaan, kulutetaan ja koetaan saman digitaalisen välineen välityksellä (Hess 2018a; Steyerl 2017, 148). Vanhan ja uuden median välinen ero tulee selväksi, kun otetaan huomioon, että kokeellisinkin elokuva välittyy yhden ja saman representatiivisen muodon välityksellä. Vaikka elokuva voi sisältää monimutkaisia tulkinnallisia kehyksiä, mediana sitä määrittää aina sekventiaalinen kuvien eteneminen. Digitaaliselle medialle ominaista on puolestaan multimedian käyttö, joka sisältää lukuisia päällekkäisiä mediatyyppejä. Näistä jokaisella voi olla oma representatiivinen logiikkansa. (Drucker 2014, 152-153.) Vlogit ovat tässä mielessä hyvin moniulotteinen aineisto. Tutkimusaineistona vlogit lävistävät käsitteellisen näkökulman esittelemät keskustelut mediainfrastruktuurista ja uudenlaisista arvontuottamisen muodoista. Vlogit ovat mediahistorian ja teknologisten innovaatioiden pohjalta muodostunut kulttuurituote. Teknologisen taustan huomioon ottaminen on tärkeää sen vuoksi, ettei vlogeja tarkasteltaisi historiattomasti. Aineiston analyysissä nämä huomioiden kuitenkin vain ohjaavat tutkimusta, sillä tämän tutkielman tavoitteena ei ole osallistua sellaisiin

mediatutkimuksen keskusteluihin, jotka pohtivat digitaalisen teknologian merkitystä määrätynlaisena representatiivisena välineenä.

4.2 Aineiston kuvaus ja kerääminen

Tutkimusaineisto on kerätty youtube.com-alustalla. Jo ennen aineiston keräämistä videot ovat kuitenkin olemassa toisiinsa linkittyneenä verkostona YouTuben algoritmisen suosittelujärjestelmän yhdistämänä. Aineiston kuvauksen kannalta on hyväksyttävä, ettei digitaalisissa verkostoissa kerättävän materiaalin muodostumisen kaikkia tekijöitä ole mahdollista selventää. Vlogien muoto ei kuitenkaan ole sattumanvaraista. Kyse on sisällöstä, joka kiinnostaa YouTuben käyttäjiä ja on menestynyt hyvin keräämällä huomiota itseensä. Aineiston vlogit ovat lisäksi sellaisten sisällöntuottajien tekemiä, jotka toimivat joko päätoimisesti tai sivutoimisesti tubettajina. Vlogit ovat siten tubettajien väylä rakentaa uraansa. Vlogien sisältö valikoituu ja muotoutuu strategisessa sisällöntuotannon toiminnassa, jossa vloggaajien menestys ja tulot eivät ole laskettavissa yksittäisten videoiden perusteella. Vloggaajien on rakennettava katsojia jatkuvasti kiinnostava sisällön virta, jonka avulla heidän on mahdollista säilyttää seuraajien mielenkiinto. Aineiston videot ovat siis muodostuneet jatkuvassa vuorovaikutuksessa sisällöntuottajien ja katsojien välillä. Tämä vuorovaikutus on puolestaan toteutunut YouTuben alustan luomassa ympäristössä, joka valikoi algoritmisesti videoiden näkyvyyttä alustalla. Tutkija luo tästä verkostosta aineiston tutkimuskysymyksen avulla, jonka perusteella vlogien verkosto rajautuu temaattisesti. Tutkija ei tämän vuoksi voi olettaa asemaansa ulkopuoliseksi tarkkailijaksi suhteessa tutkimuskenttään, sillä pääsy aineistoon edellyttää alustan käyttämistä ja sen ohjaamaksi tuleamista.

YouTube sisältää huomattavan suuren määrän itsen hallinnan kannalta relevantteja videoita, jotka käsittelevät esimerkiksi arkielämän hallintaa, organisointia ja suunnittelua. Suurin osa niistä kuitenkin esittelee pikemminkin yleisiä ideoita, neuvoja ja asennoitumistapoja, eikä kommentoi konkreettisesti erilaisia itsen hallinnan tekniikoita. Tutkimustyön alkuvaiheessa tehdyn vlogiavaruuden kartoituksen perusteella self help -vlogit, jotka käsittelevät itsen hallintaa ajan- ja projektinhallitasovellusten näkökulmasta, tunnistettiin tutkimuskysymystä parhaiten vastaavaksi. Näillä videoilla käsitellään teknisesti ja kaikkein yksityiskohtaisimmin itsen hallinnan tekniikoita sekä niiden suhdetta digitaaliseen teknologiaan. Aineistona ne mahdollistavat siis itsen hallinnan ja medioituneen ympäristön empiirisen tarkastelun. Videot kerättiin keväällä ja kesällä 2018. Systemaattisuuden vuoksi aineisto on kerätty niin paljon kuin mahdollista YouTuben suositusalgoritmi ohittamalla. Aineistoa kerätessä selaushistoria oli nollattu ja YouTuben käyttöliittymästä oli valittu asetus, joka kieltää YouTuben suosittelmasta videoita selaus- ja hakuhistorian perusteella. Tämä ei kuitenkaan ohita esimerkiksi YouTuben hyödyntämää maantieteellisen sijainnin perusteella tehtyä sisällön kohdentamista. Aineiston keräämistä lähestyttiin tutustumalla aluksi laaja-alaisesti aiheen ympärillä tuotettuihin vlogeihin. Tämän alustavan työn perusteella tunnistettiin keskeisiä termejä, joilla vloggaajat kuvaavat itsen hallinnan tematiikkaa. Aineisto kerättiin yhdistelemällä hakusanoja ”manage”, ”organize”, ”control”, ”plan”, ”time”, ”life” ja ”app” YouTuben omassa hakutyökalussa. Aineiston valikoinnissa käytettiin seuraavia ehtoja: 1) Aineistoon valikoitiin ainoastaan henkilökohtaisia vlogeja, ei yritysten tuottamia videoita, mainoksia tai tutoriaaleja. 2) Aineistoon valittiin vain arkielämän hallintaa eri tavoin käsitteleviä vlogeja. 3) Aineistoon valittiin vain sellaisia vlogeja, jotka käsittelevät ajan- tai projektinhallintaan suunniteltua sovellusta. 4) Aineistoon valittiin ainoastaan englanninkielisiä vlogeja.

Aineistoon valittiin lisäksi vain yksi video jokaiselta sisällöntuottajalta. Ainoana poikkeuksena käyttäjältä Lavendaire valittiin kaksi eri vlogia, koska videot muodostivat kokonaisuuden. Tämän perusteella saavutettiin temaattisesti yhtenäinen ja tutkimuskysymyksen kannalta relevantti 14 vlogin aineisto. Aineiston vlogien yksityiskohdat on esitetty taulukossa 1.

Aineiston vloggaajat ovat Yhdysvalloista, Kanadasta, Australiasta, Saksasta, Sveitsistä ja Sloveniasta. Jokainen vloggaaja vaikuttaa videoiden perusteella asuvan kaupungissa ja olevan korkeakoulutettu. Aineiston vloggaajat ovat nuoria aikuisia, joiden elämään digitaalinen teknologia kuuluu erottamattomasti. He tuottavat vlogien lisäksi sisältöä myös muilla sosiaalisen median alustoilla. Osalla on myös omat sisällöntuottajan uraan omistettut nettisivut, joilta voi ostaa myös vloggaajien tekemiä tuotteita, kuten kalentereita ja kirjoja. Vloggaajien tuottamalla sisällöllä vaikuttaa olevan yhtenäinen substanssi ja identiteetti kautta eri alustojen. Usean vlogin pituus on noin kymmenen minuuttia. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että sisällöntuottajien on kannattavampaa ladata vähintään kymmenen minuutin pituisia videoita, koska niihin on YouTubeen sääntöjen mukaan mahdollista lisätä mainos videon alun lisäksi myös keskivaiheeseen.⁴ Aineiston kaikki vlogit ovat YouTubeen käyttämän kielen mukaisesti monetisoituja, eli ne sisältävät mainoksia. Kaksi aineiston vlogia myös ilmoittaa sponsorisopimuksesta käsittelemänsä sovelluksen kanssa.

Käyttäjän nimi ja sijainti	Vlogin nimi	Videon katselumäärä	Käyttäjän seuraajamäärä	Videon pituus
Lavendaire, USA	How I Organize My To Do List Wunderlist Tour	102,281	746,830	6,38
Lavendaire, USA	How I Plan & Organize My Life to Achieve Goals	656,638	746,830	10,14
Ann Le, USA	5 LIFE TIPS On HOW-TO Organize Your Life w/ Your Phone ANN LE	77,665	1,669,475	7,05
Nika Erculj, Slovenia	HOW TO ORGANISE YOUR LIFE IN A DAY / GIRLBOSS / Nika Erculj	45,389	334,435	7,56
Amy Landino, USA	HOW TO PLAN YOUR DAY	261,389	295,760	6,35
Thomas Frank, USA	My 3-Tier Planning System for Getting Stuff Done - College Info Geek	583,248	1,290,576	4,37
Allison Anderson, USA	HOW TO ORGANIZE YOUR LIFE + BE PRODUCTIVE	313,306	454,881	9,12
Jusuf, Sveitsi	How to plan & organize your Month to slay	211,498	442,437	11,26
Study With Jess, Australia	7 Easy ways to organize your life now!	35,197	416,244	10,37
AmandaRachLee, Kanada	How to Be More Organized + Productive! Tips & Tricks!	202,363	1,163,553	9,15
Modern Outdoor Dweller, USA	My GTD Setup: How I Use Todoist	110,916	84,016	6,26
Rowena Tsai, USA	Productivity: How I Plan & Organize My Life to Get Things Done ★	152,826	221,562	10,27
Siena Mirabella, USA	HOW TO ORGANIZE YOUR LIFE!	179,607	1,208,535	10,12
Jenn Im, USA	How I Plan & Organize My Life	295,871	2,317,859	8,21

Taulukko 1. Aineistoon valitut vlogit

⁴ Google, ”Manage ad breaks in long videos”
<https://support.google.com/youtube/answer/6175006?hl=en>

5 Menetelmä ja tutkimuskysymyksen operationalisointi

Aineistona vlogit heijastavat yleisempiä kulttuurisia piirteitä itsen hallinnan, digitaalisen työn ja verkkokulttuurin kannalta. Rajatun vlogit artikuloivat itsen hallintaa medioituneessa ympäristössä, jossa digitaalinen teknologia ja vloggaajien reflektiiviset prosessit asettuvat suhteeseen keskenään. Digitaalinen teknologia asettaa itsen hallinnalle uudenlaisen ympäristön, jossa digitaalinen teknologia on sulautunut osaksi erilaisia vuorovaikutusjärjestelmiä. Tutkielma ei kuitenkaan muotoile kysymystä itsen hallinnan ja medioituneen ympäristön välisestä suhteesta historiallisen muutoksen näkökulmasta, jossa ihminen ja teknologia erotetaan vastapareiksi. Teknologia ja media ovat sekä aineiston diskurssissa avautuva problematiikka että väline, jolla tätä problematiikkaa pyritään hallitsemaan. Tämän vuoksi tutkimuskysymykseksi asetetaan: *millaista itsen hallinnan rationaliteettia medioitunut ympäristö tuottaa?* Itsen hallinnan rationaliteetilla tarkoitetaan sellaista rationalisoivaa ja reflektiivistä suhdetta itseen, jossa Michel Foucault'n mukaan tuotetaan totuus itsestä. Rationaliteetti sitoo erilaiset toiminnan ja ajattelun tavat yhteen luomalla perustan merkityksille. Tarkastelemalla vlogien kuvauksia teknologian käytöstä ja elämäntapojen muokkauksesta saavutetaan konkreettinen näkökulma näihin reflektiivisiin prosesseihin, joita voidaan analysoida systemaattisesti.

Kysymys rationaliteetista on kuitenkin suhteellisen yleisluontoinen. Rationaliteetti joka kuvailee tietyn järjestyksen organisoivia periaatteita, ei voi ylipäänsä tulla tyhjentävästi määriteltyksi. Rationaliteetti foucault'laisittain ei vastaa staattista koodistoa vaan joustavaa ja muuntautumiskykyistä historiallista järjestytyä. (Foucault 2004a; Easterling 2016.) Tässä yhteydessä käsitteellä tarkoitetaan nimenomaan sovellusalueeltaan paikallista itsen hallinnan tekniikoiden rationaliteettia, joka toimii diskurssiin sisältyvänä merkityksen perustana. Rationaliteetti tarkoittaa niitä oletuksia, jotka toimivat tietyn diskurssin totuuden ehtoina. Käytännössä tämä näyttäytyy vlogeissa sellaisina asioina, jotka oletetaan itsestään selvinä ja joiden perusteella jokin asia joko on totta tai sitten ei ole. Diskurssin totuus ei Foucault'n mukaan ole koskaan sen kuvaaman todellisuuden ontologisesti määrittämää (Foucault 2014, 224). Olennaista Foucault'n tavassa puhua diskurssin totuudesta ja siihen yhdistyvästä rationaliteetista on se, ettei se käsitteellistä subjektia universaalina. Subjektiviteetti nimenomaan muodostuu ja muuntuu historiallisten totuutta tuottavien diskurssien mukaisesti (mt., 15). Tämän vuoksi on erittäin hyödyllistä kohdistaa analyysi elämäntapojen muotoiluun, jossa yksilöt muodostavat itsestään subjektin. Elämäntapojen tarkoituksella tarkoitetaan historiallista olemassaolon tapaa, jossa yksilö ohjaa elämänsä suhteessa eettisiin periaatteisiin. Elämäntapojen muotoilua koskevissa diskursseissa sosiokulttuuriset yhteisöt artikuloivat siis samalla arvostuksenkohteita (Helén 2016, 288). Rationaliteetti on se keskus, joka pystyy integroimaan erilaiset tekniikat, toiminnot sekä hahmottamis- ja suhtautumistavat kokemuksellisesti koherenttiin muotoon. Se on määrätynlainen historiallinen tapa kokea itsensä ajattelevana ja toimivana olentona (Foucault 2014, 28).

Tutkielmalla on kaksi tavoitetta. Ensimmäiseksi luoda käsitteellinen näkökulma itsen hallinnasta medioituneessa ympäristössä. Toiseksi paikantaa tutkimusilmiötä tarkasti vastaava aineisto, jonka avulla ilmiötä voidaan analysoida aineistolähtöisesti. Tutkielma hyödyntää yleisempää teoreettista kirjallisuutta tutkimusilmiön rakentamisessa. Analyysissa ilmiötä lähestytään kuitenkin sen tavan mukaisesti, jolla aineiston vlogit käsittelevät itsen hallinnan problematiikkaa. Näin kysymyksenasettelun yleisyys palvelee tavoitetta lähestyä empiiristä analyysia ilman vahvoja ennakko-olettamuksia. Analyysin karkeistustaso säilyy siten suhteellisen yleisenä, mikä palvelee pyrkimystä tutkia digitaaliseen teknologiaan yhdistyviä sosiokulttuurisia merkityksiä. Analyysille olennaista on etsiä aineistosta kumpuava näkökulma ilmiön tutkittavaksi tekemiseen. Analyysin menetelmäksi valittiin grounded theory, jonka avulla vlogien diskurssia analysoidaan aineistolähtöisesti. Kysymyksenasettelu yhdistyy lisäksi pyrkimykseen tavoittaa yleisempiä merkityksiä, jotka palvelevat aikalaisanalyttisiä tulkintoja. Itsen hallinta yhdistyy aina itsen tuntemiseen ja arvostuksenkohteiden ilmaisuihin. Tämän vuoksi itsen hallinnan diskurssit tarjoavat näkökulman siihen, keitä olemme tässä ajassa. Tämä on olennainen syy siihen, miksi ilmiötä lähestytään juuri itsen hallinnan rationaliteetin näkökulmasta. Vlogien itsen hallinnan diskurssi käsittelee aikalaisanalyysin kannalta merkityksellisiä aiheita. Vlogeissa kuvaillaan perusteita sille, miten elää hyvin ja miten elämäntyyliä valitaan ja teknologiaa voidaan hyödyntää itsensä määrittelyyn. Aineiston analyysissa ei kuitenkaan sovelleta aikalaisanalyttistä käsitteistöä, vaan tähän siirrytään vasta tutkielman lopussa.

Aineiston analyysissa kysymystä itsen hallinnan rationaliteetista lähestytään vlogeille spesifien ominaisuuksien mukaisesti. Videoiden asetelmaa määrittää vloggaajien sosioekonominen asema verkkoalustalla toimivina sisällöntuottajina. Videoiden sisällössä yhdistyy nuorten aikuisten verkkokulttuuri, suhde työhön, arkielämän järjestäminen ja teknologian subjektiivinen merkitys. Diskurssin muotoa määrittelee vlogi mediaformaattina, jolla on olennainen merkitys diskurssin muodon kannalta. Analyysissa itsen hallintaa tarkastellaan siitä näkökulmasta, miten vlogien puheessa ja visuaalisessa representaatiossa yksilöiden elämään sisältyvä problematiikka tulee tulkituksi ja kavennetuksi selvästi rajatuiksi kysymyksiksi ja ongelmiksi. Konkreettiset menetelmät yhdistyvät problemaattisina näyttäytyviin tekijöihin, kuten ajankäyttöön, informaation hallintaan, hyvinvointiin ja tulevaisuuden suunnitteluun. Problematiikkaan yhdistyviä konkreettisia tekniikoita voidaan tulkita systemaattisesti kartoittamalla ja analysoimalla niiden välisiä suhteita. Tekniikat myös artikuloivat aineistossa esiintyviä tarpeita, intressejä ja motiiveja, jotka paikantavat subjektiivisia merkityksiä diskurssin läpikulkevana lankana. Vlogien kannalta itsen hallinnan rationaliteetti integroi eri menetelmiä yhteen, systematisoi toimintaa sekä tuottaa toiminnalle intentionaalisen merkityksen. Tämän perusteella itsen hallinnan rationaliteettia analysoidaan aineistossa seuraavien kysymysten avulla:

- 1) *Millaisia konkreettisia ratkaisumalleja itsen hallinnan problematiikkaan yhdistetään?*
- 2) *Millaisia motiiveja ja intressejä itsen hallinnan tekniikoihin yhdistetään?*
- 3) *Millaista suhdetta itseen nämä tekniikat luovat?*

5.1 Grounded theory ja analyysiprosessi

Hyödynnän vlogien analyysissa grounded theorya tutkimusmenetelmänä. Grounded theoryn tavoite on tehdä aineistosta yleistettävissä olevia päätelmiä, jotka muodostetaan vaiheittaisen työprosessin avulla. Menetelmän kannalta olennaista on systemaattinen, toistuva ja itseään korjaava työskentelytapa, jonka saatossa siirrytään deskriptiivisistä koodausta yleisempiin kategorioihin ja lopulta teoreettisiin käsitteisiin. (Konecki 2011.) Grounded theoryn prosessuaaliseen työskentelytapaan, jossa aineiston koodaus ja muistiinpanojen kirjoittaminen ovat jatkuvassa reflektiivisessä vuoropuhelussa, sisältyy ajatus tiedon konstruktivisuudesta. Tämän vuoksi tutkijan ajatteluprosessien dokumentointi koodausta luodessa ja aineistoa luokitellessa on olennaista (Kautt 2017). Analyysin ja muistiinpanojen välinen vuorovaikutus tekee analyysistä refleksiivisen työprosessin, jossa analyysin eri kerrokset kommunikoivat keskenään näkyvästi. Käsittelen tässä luvussa, miten hyödynnän grounded theorya vlogiaineiston analyysissa.

Samalla kun visuaalisen kommunikaation merkitys on kasvanut yhteiskunnassa, myös visuaalisia aineistoja hyödyntävä tutkimus on lisääntynyt. Videoaineistojen laadullisessa tutkimuksessa on korostunut erityisesti merkityksen kontekstuaalisuuden ja tilallisuuden analyysi sekä vuorovaikutustilanteiden sekventiaalinen tulkinta. (Knoblauch ym. 2008). Visuaalisen grounded theoryn menetelmät eivät ole kuitenkaan vielä vakiintuneita (Mey & Dietrich 2016). Audiovisuaalisen aineiston kannalta merkittävimpiä haasteita on tiedostaa videolle ulkoisten tekijöiden, kuten implisiittisten ja kommunikatiivisten merkitysten, vaikutus analyysille. Grounded theoryssa analyysin perustana toimii vertaileva menetelmä, jonka avulla on mahdollista tehdä luotettavia päätelmiä aineistosta (Konecki 2011). Videon analyysille tärkeänä tekijänä on korostettu visuaalisten merkityksien kerrostuneisuutta (mt.). Audiovisuaaliset merkitykset toteutuvat useilla eri tasoilla, minkä vuoksi tutkijan on arvioitava visuaalisen representaation kontekstuaalisuutta videon luomisen ja vastaanoton kannalta, reflektoitava kulttuurisesti implisiittisiä merkityksiä ja analysoitava videota sosiokulttuurisena objektina (Mey & Dietrich 2016). Video avautuu tutkijalle mediavirtana, joka on tekstiaineistoon verrattuna vaikeampaa redusoida merkityksen perusyksiköihin. Visuaalista grounded theorya on hyödynnetty menetelmänä esimerkiksi yksityiskohtaiseen vuorovaikutuksen analyysiin, joka tulee lähelle keskusteluanalyysin tutkimuksellisia tavoitteita. Asettamani tutkimuskysymyksen perusteella analysoin vlogeja kuitenkin sosiokulttuuristen merkitysten näkökulmasta.

Tutkimusaineistona vlogien esittämä haaste paikantuu diskursiivisten ja visuaalisten ulottuvuuksien muodostaman kokonaisuuden ymmärtämiseen. Aloitin tutkimustyön litteroimalla vlogien diskurssin videokohtaisesti. Kävin aluksi koko aineiston läpi ilman analyysia saavuttaakseni yleiskuvan vlogien merkityksimaailmasta. Tämän jälkeen aloitin analyysityön vlogien avoimella koodauksella. Avoimen koodauksen avulla aineiston sisältö tulee tarkasti ja systemaattisesti kuvatuksi, minkä tarkoitus on avata aineisto eri merkityksien ja perspektiivien mahdollisuuksille. Systemaattinen avoin koodaus toimii myös perustana analyysin vertailevalle menetelmälle. Vasta aineiston avoimen työskentelyn jälkeen on mahdollista valikoida ja redusoida vlogien merkityksiä spesifien kategorioiden avulla. Grounded theoryn keskeinen päämäärä on se, että käsitteet nousevat aineistosta, eivätkä ole ulkoapäin asetettuja. (Corbin & Strauss 2008, 160). Avoimen koodauksen jälkeen jäsentäisin aineistoa temaattisesti, jolloin vlogit alkoivat hahmottua

yleisempien kategorioiden kautta. Yleisempien kategorioiden avulla aineiston rakenne alkoi hahmottua toistuvien teemojen ja merkityksellisten yhteyksien näkökulmasta. Tematisoivan koodauksen avulla esille nousevat kategoriat ovat vertailevien ajatteluprosessien tulos. Nämä ajatteluprosessit dokumentoidaan tutkijalle näkyviksi muistiinpanojen avulla. (Corbin & Strauss 2008, 164.) Muistiinpanojen kirjoittaminen toimii itsessään analyysin refleksiivisenä työkaluna, joka tekee aineiston käsittelystä jatkuvan itseään korjaavan prosessin. Se tuottaa tutkimukselle lisätason, jossa aineiston koodaaminen ja päätelmät asettuvat keskinäiseen dialogiin. (mt., 118.) Yleisempiin ja valikoiviin kategorioihin siirtyessä kiinnitin aineistossa erityisesti huomiota siihen, miten abstraktit teemat, kuten ajankäyttö, motiivit ja tulevaisuuden suunnittelu, saivat vastauksen konkreettisissa itsen hallinnan tekniikoissa. Analyysissa nousikin tärkeään asemaan abstraktin ja konkreettisen välinen keskustelu, jonka kautta merkityksellistyi se, miten monimutkaiset kysymykset paikallistuivat rajatuiksi ja kontekstualisoiduksi tekniikoiksi. Abstraktin ja konkreettisen välisen dialogin systemaattinen vertailu videoiden välillä toi näkyväksi sitä, miten vlogeilla muunnetaan yleistä problematiikkaa konkreettisiksi elämäntapavalinnoiksi, ajanhallinnan systeemeiksi ja työtilan järjestämistavoiksi. Analyysissa on hyödynnetty vertailukohteina myös aihepiirin vlogien laajempaa katselua, aineiston vloggaajien muita videoita, vloggaajien muita sosiaalisen median profileja ja vloggaajien henkilökohtaisia nettisivuja sekä vlogien kommenttikenttiä YouTubessa. Tällä pyrin varmistamaan sen, että analyysissa tehdyillä päätelmillä ja tulkinnoilla oli vahva perusta siihen merkitysmaailmaan, johon vlogit kuuluvat.

Visuaalinen aineisto on suoraan tarkasteltavissa oleva intersubjektiivinen relaatio toisin kuin mentaaliset ja kognitiiviset prosessit. Visuaalinen representaatio sosiologisena tutkimuskohteena merkitsee sosiaalisia suhteita välittävää tasoa. (Kautt 2017.) Toisaalta ei kuitenkaan tule ajatella niin, että visuaalinen representaatio vastaisi yhdenmukaisesti sen kuvaamaa todellisuutta (Konecki 2008). Vlogit tekevät todellisuudesta merkityksellisiä tulkintoja. Hyödynnän analyysissa diskursiivisen ja visuaalisen sisällön vertailevaa tarkastelua. Tämän kautta voidaan tulkita sitä, miten yleisempiä diskurssiivisia rakenteita käännetään visuaalisen representaation muotoon. Huomio kohdistetaan visuaalisen ympäristön ominaisuuksiin, asetelmaan ja kompositioon sekä visuaaliseen kerrontaan. Yhdessä ne luovat tilanteellisen merkityshorisontin vlogien diskursiivisille merkityksille. Tämän avulla saavutetaan parempi ymmärrys siitä, miten itsen hallinnan ja digitaalisen teknologian välinen suhde merkityksellistyy vlogeissa. Videon visuaalinen sisältö tulee kuitenkin kuvailla tarkasti, jotta sitä on mahdollista analysoida systemaattisesti. Tätä varten osasta videoita tehtiin kuvaileva transkriptio, jonka avulla visuaalinen media koodattiin ja paloiteltiin erottuviksi merkitysosiksi. Visuaalista grounded theory -menetelmää kehitellyt Krzysztof Konecki (2008) suosittelee transkription tekemistä tutkimuksen alkuvaiheessa pienelle osalle aineistoa. Sen jälkeen kun transkription koodauksesta nousee esiin tunnistettavia kategorioita, voidaan muuta visuaalista aineistoa koodata suoraan näiden transkriptioista nousseiden koodien perusteella. Noudatin tätä menetelmää vlogien analyysissa, jolloin visuaalisen representaation tarkasteluun saatiin systemaattinen ote. Verrattuna Koneckin (mt.) vuorovaikutusjärjestelmiä analysoiviin tutkimuksiin keskityn kuitenkin vlogien visuaalisuuden analyysissa sosiokulttuurisiin merkityksiin. Tämän vuoksi vlogien visuaalisuuden analyysissa on huomattavasti tulkinnallisempi ote kuin vlogien diskurssin analyysissa.

Videoaineistoa lähestyttäessä on huomiotava erityisesti se, miten tutkija itse valikoi aineistosta rajallisen määrän osia, joihin tutkimus lopulta kohdistuu. Tämän vuoksi totesin analyysin jakamisen kahteen eri vaiheeseen hyödylliseksi. Analysoin ensin pelkästään vlogien diskursiivista tasoa ja tämän jälkeen käsittelin vlogien visuaalisuutta. Videoiden sisältämää visuaalisten merkitysten moneutta redusoitiin sen perusteella, mikä diskurssin analyysissa valikoitui pääteemaksi. Visuaalisen representaation analyysissa havainnollistuu, miten vlogien diskurssi merkityksellistyy visuaalisen kerronnan kautta, kun puhe kontekstualisoidaan ja viritetään tunnelmallisesti. Visuaalisen kerronnan tulkinta pyrki saamaan kiinni lisäksi sekventiaalisesta tapahtumien ketjuuntumisesta, jossa merkitykset muodostuvat yhdistymällä asiasta toiseen. Tapahtumaketjut luovat kontekstualisoivan kehyksen, joka assosioituu tunnelmiin ja kulttuurisiin elämäntyyliin. Tällä tavoin videot muodostavat merkityksiä katsojalle huomaamattomalla tavalla. Video tarjoaakin tutkimusaineistona vloggaajien kerronnan lisäksi teknologian visuaalisen esittämisen ja demonstroinnin tilanteita. Teknologiaa käytetään, kommentoidaan ja esitetään samanaikaisesti vlogeissa. Samalla kerronta toteutuu luomalla affektiivisia suhteita asioiden välille, jossa tärkeää on paitsi se, miten itsen hallinnan tekniikat järjestävät teknisesti elämäntähtäjä, myös se miltä nämä tilanteet tuntuvat ja miltä ne näyttävät esteettisesti.

6 Analyysi: Itsen hallinnan tekniikat vastauksena medioituneen elämän problematiikkaan

Esittelen seuraavassa itsen hallintaa käsittelevien vlogien diskursiivisen analyysin. Analyysi on jaoteltu alalukuihin, jotka noudattavat tutkimusilmiötä operationalisoivien kysymysten järjestystä. Operationalisoin itsen hallinnan tekniikoiden rationaliteetin kolmella kysymyksellä: 1) *Millaisia konkreettisia ratkaisumalleja itsen hallinnan problematiikkaan yhdistetään?* 2) *Millaisia motiiveja ja intressejä itsen hallinnan tekniikoihin yhdistetään?* 3) *Millaista suhdetta itseen nämä tekniikat luovat?* Aloitan tarkastelemalla lyhyesti vlogien omaksi lähtökohdakseen asettamaa problematiikkaa. Seuraavaksi käsittelen vlogien osa-alueet alaluvuissa, jotka käsittelevät organisoinnin systeemin muotoilua, listaamista luovuuden työkaluna ja diskurssissa muodostettavaa suhdetta itseen. Analyysin seuraavassa osiossa tarkastelen vlogeja visuaalisen representaation näkökulmasta. Teksti- tai haastatteluaaineiston analyysiin verrattuna hyödynnän enemmän lyhyitä katkelmia, kuin pitkiä tekstipätkiä. Tämä johtuu vlogien rakenteesta mediaformaattina. Vlogit ovat leikattu nopeatempoisiksi, joten pitkien kohtausten sijaan vlogeissa hyödynnetään jopa vain parin sekunnin pituisia videopätkiä. Tämän vuoksi analyysin eri osa-alueiden kohdalla ei aina ollut mahdollista hyödyntää pidempiä katkelmia. Esittelen kuitenkin jokaisen vlogien diskurssia käsittelevän luvun yhteydessä taulukon, jossa näytän, miten aineistoa on analysoitu. Pohdin kirjoitustyön aikana, miten vlogeissa muodostuvat merkitykset olisivat parhaiten esitettävissä tekstimuodossa. Vloggaajien puhe yhdistyy muun muassa elehdintään ja ympäristön estetiikkaan, mikä rakentaa monikerroksisen kontekstin merkityksille. Päädyin

jaottelemaan analyysin selkeästi kahteen eri osaan. Ensin analysoin vlogien diskurssia ja sen jälkeen käsittelen videoiden visuaalisuutta. Sijoitan diskurssin analyysiosioon kuvia taustoittamaan tekstiä, mutta käsittelen vlogien visuaalisia ja esteettisiä merkityksiä vasta analyysin seuraavassa osiossa. Pohdin myös vlogien diskurssin tekstuaalista esittämistä analyysissa. Vlogien diskurssi on kontekstisidonnaista sekä sosiokulttuurisesti että mediaformaatin rytmin ja tyylin kannalta. Olen tämän vuoksi jättänyt sitaattit englanninkieliseen muotoon, jolloin lukija pääsee suoraan kosketuksiin aineiston globaalin englannin retoriikan kanssa. Näen, että globaalin englannin merkitys on huomattava lifestyle ja self help -diskursseissa, minkä vuoksi alkuperäisen kieliasun säilyttäminen näyttäytyi ilmiön tarkan esittämisen kannalta tarpeelliselta.

Vlogit alkavat videoissa käsiteltävän aiheen esittelyllä. Tämä tapahtuu tyypillisesti tilanteellisella johdatuksella elämäntilanteeseen, johon vlogit yhdistyvät. Esimerkiksi käyttäjä⁵ Alison Anderson aloittaa vloginsa näin:

"It's been a very busy month for me, busier than I anticipated it would be, and with that comes a need for me to be very organized and productive and motivated to get everything done that I need to get done. So, I thought it would be kind of fitting, for this month, for me to do a video sharing my top tips for organizing your life, staying productive, getting motivated and all that good stuff."

Kuvauksessa esiintyy aineiston kaikkia vlogeja yhdistävät teemat: kiire, järjestäminen, tuotteliaisuus ja motivaatio. Tämä kuvaa myös, miten vlogit rakentuvat vastaamaan tietynlaiseen tarpeeseen. Tarve tässä yhteydessä tarkoittaa ennen kaikkea sitä, miten vlogit itse muotoilevat näitä tarpeita oman olemassaolonsa perusteena. Vlogit alkavatkin tyypillisesti kuvauksella hektisestä elämäntilanteesta, jota luonnehtii työn ja sosiaalisten suhteiden fragmentaarisuuden aiheuttama monimutkaisuus. Tämä hyvin yleisesti luonnehdittu tilanne muotoillaan katsojien kanssa jaetuksi kokemukseksi todellisuudesta ja siten vlogien aloituspisteeksi. Vlogien kiinnostavuutta ja hyödyllisyyttä perustellaan sisällön tarjoamilla ohjeilla, joiden avulla katsoja oppii, miten hommat saadaan hoidettua ja miten tavoitteet ja unelmat saavutettua. Organisointia ei kuitenkaan esitetä pelkkänä vastauksena tarpeeseen vaan myös innostavana ja mahdollistavana toimintana, joka kytkeytyy itsensä toteuttamiseen ja elämäntyyliävalintoihin. Vlogeissa rakennetaan kuvaa tietynlaisesta työn, elämäntavan ja sosiaalisten suhteiden rakenteesta, jonka sisältämiin haasteisiin self help -vlogit pyrkivät tarjoamaan apua.

Vlogeja yhdistävä ominaisuus on niiden suhde teknologiavälitteiseen todellisuuteen, jossa yksilön elämä on kietoutunut sosiaalisen median verkostojen ympärille. Vloggaajien työ sisältää videoiden tekemisen lisäksi sisällöntuotantoa eri sosiaalisen median alustoille sekä yhteydenpitoa yhteistyökumppaneihin ja sponsoreihin. Vlogien elämän organisoinnin diskurssissa hyödynnettävät sovellukset yhdistyvät myös yleisempään kulttuuriseen trendiin. Kun itsen kehittämisen ja optimoinnin diskurssit ovat viime vuosina kääntyneet korostamaan tavoitteiden kvantifiointia, mittausta ja seuranta, samalla erilaiset sensorilaitteet sekä itsenmittauksen sovellukset ja ohjelmat ovat kasvattaneet suosiotaan. Ne kuvastavat ajanhenkeä, jossa

⁵ Viitaan sanalla käyttäjä YouTube-tiliin, joka useissa aineiston videoissa eroaa itse vloggaajan nimestä. Tämä on luettavuuden kannalta selkein tapa identifioida puhuja.

digitaalinen teknologia merkitsee uusia ja edistyksellisiä mahdollisuuksia itsen hallinnan kannalta. (Schwartz 2018; Lupton 2016; Neff & Nafus 2016.) Ajan- ja projektinhallinnan -sovellukset näyttäytyvätkin relevanttina tutkielman orientaatiopisteenä myös aikalaisanalytiikan kannalta, sillä niissä artikuloituu hyvin spesifi idea siitä, miten elämää tulisi hallita. Sovellukset on suunniteltu käyttöliittymiksi itsen hallintaan sellaisessa tilanteessa, jossa korostuu suunnittelun, ylöskirjaamisen ja järjestämisen tarpeellisuus elämän hajanaisen rakenteen vuoksi. Näin sovellukset itse perustelevat tarpeellisuuttaan, kuten Todoist-sovelluksen verkkosivuilla sanotaan: *”Life can feel overwhelming, but it doesn’t have to. Todoist lets you keep track of everything in one place, so you can get it all done and enjoy more peace of mind along the way.”*⁶ Sovellusten kehittämiseen on investoitu satoja miljoonia dollareita, kun työkaluista oman elämän, ajankäytön ja kontaktien järjestämiseen on tullut haluttuja projektivetoisessa työelämässä, tai vähintäänkin problematiikan ympärille on muodostunut yksi sovellusmarkkinoiden kasvava alue (Pierce 2016). Aineiston jokaisessa vlogissa käsitellään kyseisiä sovelluksia, mutta vloggaajat hyödyntävät työn ja elämänsä organisoinnissa myös muita välineitä. Näihin lukeutuvat muun muassa vihkot ja kalenterit, joita käsitellään myös seuraavissa alaluvuissa.

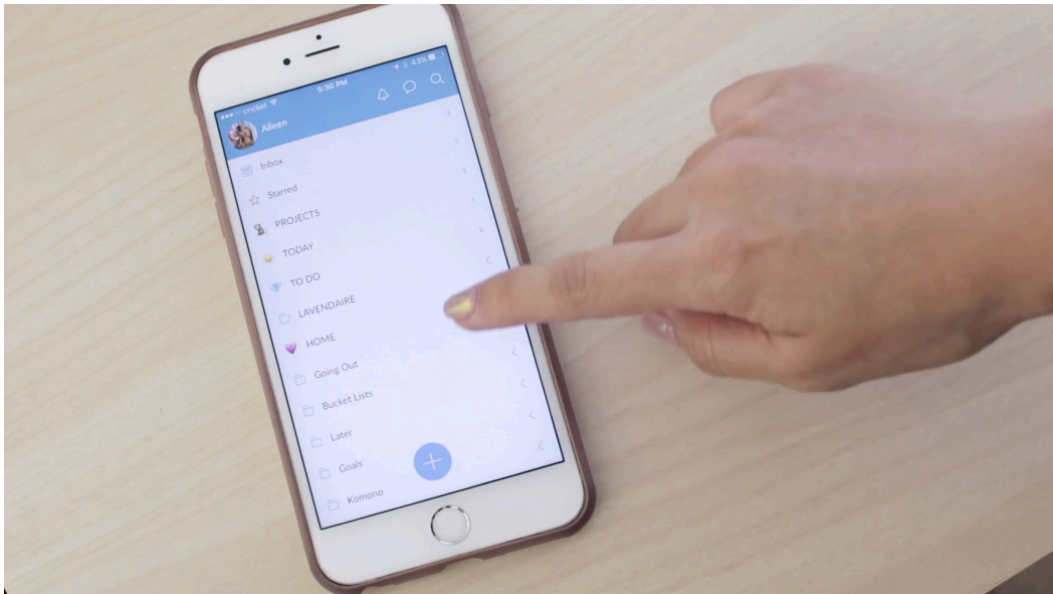
6.1 Vlogien diskursiivinen analyysi

6.1.1 Vlogien konkreettiset ratkaisumallit itsen hallinnan problematiikkaan

Aineistossa esitellään useampia erilaisia itsen hallinnan tekniikoita. Vlogit noudattavat kuitenkin suhteellisen yhtenäistä kaavaa niissä tavoissa, joilla sovelluksista tehdään hyödyllisiä välineitä oman elämän järjestämisen kannalta. Yksilöllinen organisoinnin systeemi erottuu aineistosta keskeisenä itsen hallinnan ratkaisumallina, johon erilaiset tekniikat yhdistyvät. Keskityn siis tässä alaluvussa analysoimaan systeemin merkitystä vlogien diskurssissa. Aineistossa se toimii merkityksellisenä terminä, jolla vloggaajat luovat itsen hallinnan diskurssille sitovaa keskustaa. Esittelen taulukossa 2 tyypillisiä tapoja, miten vlogien diskurssissa käytetään systeemin termiä. Vlogien suhteellisen yhtenäinen tapa puhua systeemistä viittaa todennäköisesti self help -kirjallisuudessa tai muussa relevantissa taustamateriaalissa muotoutuneeseen diskurssiin. Käsite voi myös osittain juontua teknologian ja sovellusten kehittäjien tavasta käsitellä aihetta. Käyn seuraavassa läpi, miten systeemin termi toimii vlogeissa ideana, joka artikuloi ja tiivistää vloggaajien elämään sisältyvää yleisempää problematiikkaa konkreettisiksi ja rajallisiksi ongelmiksi.

Vlogeissa käsitellään Wunderlist, Trello, Todoist ja Google Calendar -sovelluksia. Wunderlist, Trello ja Todoist ovat hyvin samanlaisia projektien suunnitteluun ja organisointiin kehitettyjä sovelluksia. Wunderlist-sovelluksen käyttöliittymä on nähtävissä kuvassa 1. Sovellusten perusominaisuuksiin kuuluu tehtävien listaaminen, tehtävien ajoittaminen kalenterinäköymässä, listojen kategorisointi kansioihin sijainnin tai teeman mukaisesti, tehtävien priorisointi, muistiinpanojen, linkkien ja kuvien lisääminen projekteihin, ajoitettujen tai sijaintiperusteisten muistutuksien käyttö ja mahdollisuus jakaa projektit muiden käyttäjien

⁶ Todoist-sovelluksen verkkosivut, <https://todoist.com/>

Kuva 1. Käyttäjä Lavendaire esittelee Wunderlist-sovellusta

Käyttäjä Jusuf	First thing we want to figure out is what is your system. Everyone's lifestyle can be super different. (...) that's why it's important to figure out what system works for you. It's all about experimenting to find your perfect system.	Yksilöllisen systeemin suhde elämäntyyliin
Käyttäjä Rowena Tsai	No matter what system you create for yourself, no matter what process you create for yourself, if you don't constantly review it and revamp it and recalibrate it and improve it, it's not going to help you. It's gonna make you less productive.	Yksilöllisen systeemin muotoilu ja sen jatkuva arviointi ja kehittäminen
Käyttäjä Jenn Im	Reflect and refine. Every good system needs some maintenance now and again. So, go in and see your list, cross out the things that you've done and kind of shift things around. (...) Life is flexible. And there's gonna be a lot of days where you don't get everything that you need to get done. So, just make sure that you flip things around and set yourself up for success. I love doing this at night. Again, I've talked about my happiness planner, but I'll just cross the things that I did. And I love that there's like a little section, where you write down what you're grateful for and, and or just like, you can write down some highlights that you had that day. And I like having those little moments in my memories because it's those little things that really count at the end of the day.	Systeemin ylläpidon korostaminen. Systeemin kehittäminen suhteessa elämän joustavuuteen. Dokumentaarinen itsereflektio systeemin kehittämisen osana
Käyttäjä Lavendaire	I use [the app] to store all of my to-dos, and I'll show you how I organize it into all these lists of my big list and then just a list for today. You'll see. Basically, my system was inspired by the book <i>Getting Things Done</i> by David Allen. I read that book, I think, two years ago. So, I revamped my to-do list system after reading the book. But since then, I've kind of tailored it to what I want and what works for me. So it's a little bit different. It's not super by-the-book.	Yksilöllisen systeemin kehittäminen suhteessa lähdemateriaaliin.
Käyttäjä Thomas Frank	You don't need to look at my system and think that it needs to be your system but you might find specific components that work well within the things you're already doing. (...) I'll start this off by showing you that my system has three specific tiers. Tier one, which is for idea capture and organization, tier two, for weekly planning and tier three, for daily planning where all the actual action happens.	Yksilöllinen organisoinnin systeemi ja looginen toiminnan kehys

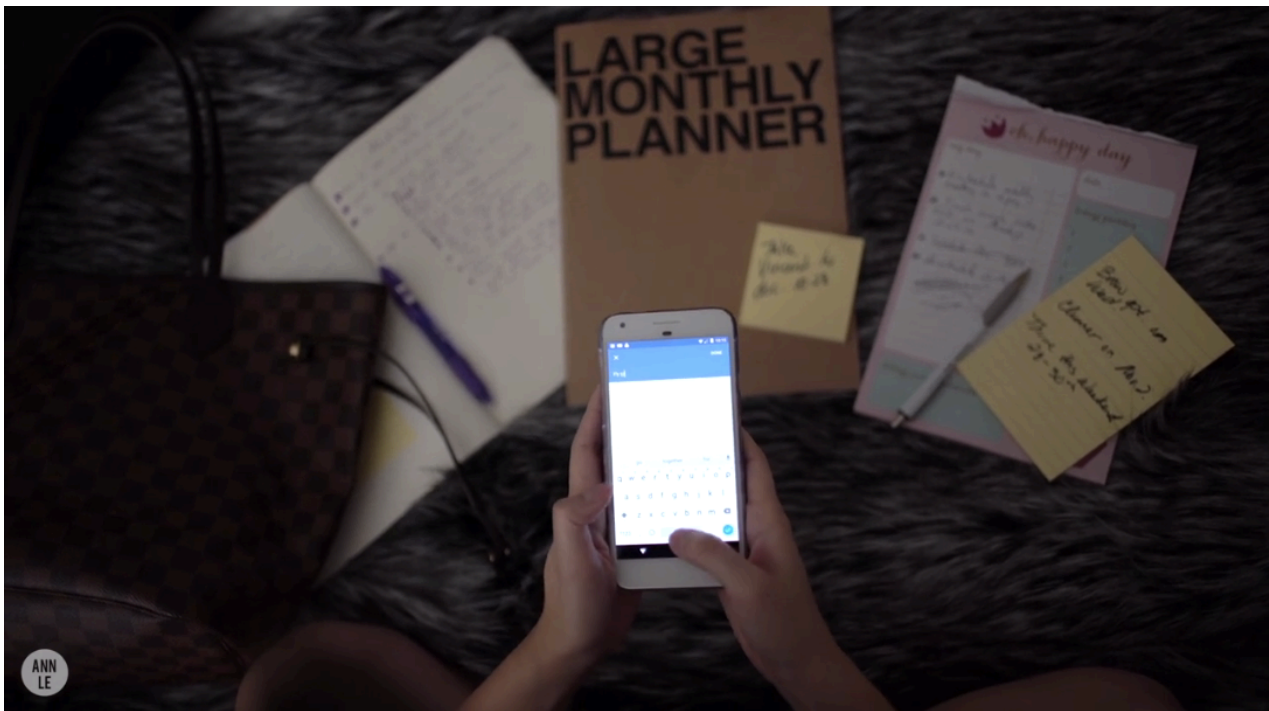
Taulukko 2. Yksilöllinen organisoinnin systeemi itsen hallinnan ratkaisumallina

kanssa. Sovellukset myös synkronoivat tilin kaikilla alustoilla, joten niitä on mahdollista käyttää millä tahansa laitteella. Todoist-sovellus esittää myös yksilön edistymistä diagrammina, jota kuvaa tehtävien suorittamisesta kertyvien karmapisteiden määrää. Google Calendar puolestaan on digitaalinen ajanhallinta- ja kalenterisovellus, jossa on mahdollista luoda tapahtumia, lisätä muistutuksia ja jakaa aikatauluja ystävien ja työyhteisön kanssa. Myös Google Calendar mahdollistaa muistiinpanojen ja liitteiden lisäämisen sekä tapahtumien kategorisoinnin värikoodeilla.

Taulukon katkelmissa erottuu useita systeemin merkitystä artikuloivia teemoja: systeemin yksilöllinen muotoilu, reflektiivisten prosessien yhdistyminen systeemin kehittämiseen ja itsearviointiin, sekä oman elämän dokumentaarinen representaatio. Näiden eri kuvauksien välityksellä katsojalle hahmottuu sekä vlogien että itsen hallinnan tekniikoiden tarjoama merkitys. Kuvauksissa kerrotaan, miten itsen hallintaa käsitellään suhteellisen teknisenä kysymyksenä, sekä miten tämä yhdistyy itsen kehittämiseen ja tietynlaisen orientaation jäsentämiseen. Kuvaukset antavat myös alustavia käsityksiä siitä, miten itsen hallinnan tekniikat, sovellukset ja muut välineet yhdistyvät vloggaajien tarpeisiin ja tavoitteisiin. Vlogien puheessa erottuu, että itsen hallintaa pyritään systematisoimaan loogiseksi järjestelmäksi, joka samalla kiteytyy toimintakehykseksi. Systeemeissä siis konkretisoituu yksilön elämän järjestämistä käsittelevä reflektio. Kyse ei ole pelkästään abstraktista ideasta ja joukosta erilaisia työkaluja vaan myös tavoitteesta luoda suhteellisen yhtenäinen organisoinnin strategia, jolla on tärkeä asema oman elämän merkityksen työstämisessä. Analysoin seuraavassa erityisesti sitä, miten vloggaajat redusoivat moniulotteista itsen hallinnan problematiikkaa systeemin termin avulla.

Vlogien mukaan systeemin muotoilemiseen käy mikä tahansa väline, jolla voi kirjata ylös tehtäviä, velvoitteita, tavoitteita, ideoita ja informaatiota. Vlogeissa tärkein väline on älypuhelimelta ja tietokoneelta käytettävät sovellukset, mutta myös kynää ja paperia hyödynnetään. Kuten taulukossa mainitaan, tärkeää systeemin muotoilussa on kokeilla erilaisia tekniikoita. Tämän avulla on mahdollista löytää itselle kaikkein sopivin systeemi. Käyttäjä Allison Anderson korostaa systeemin toimivuuden yksilöllistä merkitystä: *”Emphasis on the works for you part. Because planning is kind of like a fitness routine. The best fitness routine for you is the one that you’ll stick to.”* Tämä kuvaa systeemin valintaperusteita ja muotoilun pragmaattisuutta. Vlogien puheessa systeemiä ei luoda tyhjästä vaan se valitaan ja omaksutaan toisilta, mutta samalla korostetaan yksilöinnin, muokkauksen ja kehittämisen merkitystä.

Vlogeissa systeemi rakentuu paitsi elämän eri osa-alueiden tyypittelynä erilaisiin näkymiin ja tasoihin, myös tämän toiminnan jakamisesta eri medioihin. Esimerkiksi käyttäjä Jusuf käyttää isoa muistikirjaa laajemman elämän horisontin hahmottamiseen ja visualisointiin, älypuhelimta aikatauluttamiseen, tehtävälisoihin ja muistutuksiin sekä pientä muistikirjaa yksittäisten tehtävien ja ajatusten ylös kirjaamista varten. Käyttäjä Lavendairen systeemi sisältää hieman erilaisen rakenteen. iPhoneen kalenterisovellus tarjoaa kuukausittaisen näkymän tapahtumille, tapaamisille ja työtehtävien aikataulutukselle. Käyttäjä suunnittelee tyypillisimmin sisällöntuotantoa kuukauden eteenpäin. Tätä varten tehdyt suunnitelmat käyttäjä hahmottaa koko kuukauden näkymästä. Seuraavana välineenä käyttäjä hyödyntää muistikirjaa, joka toimii suurten projektien suunnittelun ja hahmottamisen työkaluna. Muistikirjaan luodaan suurten ja monivaiheisten projektien ajatuskartta, johon listataan kaikki sen sisältämät yksittäiset tehtävät. Kolmas väline on Wunderlist-sovellus,

Kuva 2. Käyttäjä Ann Le ja organisoinnissa käytetyt mediat

johon siirretään muistikirjasta tärkeimmät ja ajankohtaisimmat työtehtävät. Niistä laaditaan sitten tehtävälista. Sovelluksen avulla on mahdollista laatia priorisoitu tehtävien vaiheittainen järjestys, jonka muokkaus on helppoa sovelluksessa. Neljänneksi välineeksi mainitaan pieni almanakka, jota käytetään viikoittaiseen tehtävien suunnitteluun, sekä erilaisten tapojen kartoittamiseen ja mittaukseen.

Systeemin laatimisessa hyödynnetään sovellusten graafisia käyttöliittymiä. Käyttäjä Lavendairen muotoilema systeemi tarjoaa näkymän siihen, miten itsen hallinta linkittyy tehtävien ja informaation visuaaliseen luokitteluun. Käyttäjä tyypittelee omassa systeemissään kolme erilaista luokkaa ajallisten ja temaattisten ominaisuuksien perusteella :

Projects	Elämän yleinen horisontti
To Do	Ajankohtainen tehtäväpooli
Today	Päivittäinen tehtävälista

Nämä kolme kategoriaa käyttäjä Lavendaire asettaa Wunderlist-sovelluksen näkymässä päällimmäisiksi. Näin sovelluksen käyttöliittymä toimii systeemin muodollisen rakenteen viitepisteinä. Ensimmäinen kategoria on yleinen horisontti, jonka käyttäjä nimeää projekteiksi. Kategoria muodostaa näkymän parhaillaan käynnissä olevista hankkeista, joiden parissa vloggaaja työskentelee: *”it’s kind of a place where you can see an overview of what to focus on in your life.”* Seuraava kategoria havainnollistetaan tilanteiden kautta. Kun idea tai tehtävä juolahtaa mieleen kiireisen päivän aikana, se on voitava kirjoittaa ylös: *”for most things, when it comes to my mind and I’m like, ‘oh, I have to do this thing’, I put it down into my to-do list. Pretty simple, right?”* Kyse on yleisistä ajankohtaisista tehtävistä, joita ei ole mahdollista tai hyödyllistä

ryhmitellä temaattisesti. Kolmas kategoria puolestaan koskee päiväkohtaista tehtävien suunnittelua. Joka ilta ”to-do”-listalta siirretään ”today”-listalle päiväkohtainen tehtävien suunnitelma. Päivän mittaan valmistuneet työtehtävät ruksataan suoritetuksi. Kategorisoinnin avulla saavutetaan hierarkisoitu ja ajallisesti ryhmitelty ajanhallinnan systeemi. Esimerkiksi laajemmat projektit, kuten omien verkkosivujen uudelleensuunnittelu, paloitellaan kategorioiden mukaisesti pienempiin osatehtäviin, jotka suoritetaan tärkeysjärjestyksessä. Sovellusta käytetään myös yksityiskohtaisempaan ideoiden, ajatusten, suunnitelmien, toiveiden ja muun informaation listaamiseen, mitä käsitellään seuraavassa listaamista käsittelevässä alaluvussa.

Kuten taulukon katkelmassa nähtiin, myös käyttäjä Thomas Frankin systeemi noudattaa samankaltaista logiikkaa kuin Lavendairen. Thomas Frankin kuvauksessa korostui systeemin erittäin looginen rakenne. Kolmiportaisen systeeminsä hallinnointiin käyttäjä hyödyntää Todoist-sovellusta, jonka parhaiksi puoliksi hän mainitsee minimalistisen ja selkeän käyttöliittymän, mahdollisuuden lisätä metadataa sekä järjestää tehtäviä niitä vastaavan energiatason mukaisesti. Systeemi yhdistyy tässä itsestä ulkoistettuun ajankäytön ja toiminnan järjestykseen sekä konventioiden muotoiluun. Systeemin muoto myös artikuloi ja konkretisoi vloggaajan elämään sisältyvää problematiikkaa spesifillä tavalla. Se sisältää tarpeen organisoida hierarkisesti omaa työskentelyä kuvaavaa informaatiota, mutta tämän lisäksi vloggaaja kehottaa tuottamaan vielä tätä informaatiota kuvailevaa metadataa muun muassa tehtävien energiatason luokittelun muodossa.

Edellisiä systeemin kuvauksia yhdistää luokittelun ja muodollisen kehyksen korostaminen. Vlogien mukaan organisointi on tehokkainta, kun oman elämän rakenne on helposti tulkittavissa. Tämän avulla ohjataan ajankäyttöä operatiivisesti tärkeisiin kohteisiin. Käyttäjä Allison Anderson tekeekin huomion kategorisoinnin ja ajankäytön priorisoinnin merkityksestä:

”You can kind of undo some of your productivity if you get too focused on the micro-list of like a million little things. Like, water this plant, and sweep this, and clean this, and mail this letter, and this. And you have like a hundred things to do every single day. Then, I think it can almost backfire on you and you'll feel too overwhelmed”

Pienimpien tehtävien kirjaaminen voi siis tukkia systeemin ja ohjata ajankäyttöä harhaan. Tämä voi Allison Andersonin mukaan olla haitallista omalle tuotteliaisuudelle, jos tärkeiden projektien sijasta päivä kuluu arkisten askareiden parissa. Systeemin tulee siis esittää aina vain rajallinen ja valikoitu määrä tärkeää informaatiota. Jotta tehokkuuden voisi maksimoida, Thomas Frank suosittelee päiväkohtaisen aikakehyksen laatimista, jossa jokaiselle tehtävälle asetetaan tarkka tavoiteaika. Näin on mahdollista tietää aina, mitä on tehtävä seuraavaksi:

”Take away all ambiguity over what should be done at any given time. To help with that I try as hard as I possibly can to write the daily plan in the exact order that I want to do the tasks and I also estimate at what time I should get each one done using a fudge ratio to account for the planning fallacy. And this helps me, with lots of practice, mind you, be able to basically predict how many tasks I'll be able to get done in a given day.”

Tässä kuvauksessa organisoinnin kehykseen yhdistyy hyvin tekninen kieli. Systeemin normatiivinen noudattaminen mahdollistaa lisääntyneen tehokkuuden, kun toimintarakenne pyrkii automatisoimaan kognitiivisia prosesseja. Suunnittelun ja tehokkuuden välistä suhdetta reflektoidaan myös rakenteellisesti. Käyttäjä Thomas Frank suosittelee lisäksi päiväkohtaisten tehtävien taulukointia. Työskentely hahmottuu näin konkreettisesti ja eritellyssä muodossa, jossa edistyminen merkitään ruksittamalla valmiit tehtävät laaditusta listasta. Tämä antaa visuaalisen signaalin työprosessin etenemisestä, minkä sanotaan lisäävän motivaatiota. Vlogeissa korostetaan työskentelyn edistymisen visualisointia. Käyttäjä Lavendaire kuvailee, kuinka kynän ja paperin käyttäminen lisää ruksittamisen luomaa vaikutelmaa konkreettisesti saavutuksesta: *”I do like to physically cross off, like, if I do a habit or if I work out today. I love to cross it off physically so that helps with motivation.”* Vlogeissa ruksittamista kuvaillaan hyväksi visuaaliseksi työkaluksi sen vuoksi, että se toimii signaalina onnistumisesta, minkä vuoksi se myös tuntuu hyvältä. Todoist-sovelluksessa tehtävien suorittaminen kerryttää myös karmapisteitä, jotka esitetään viivakaaviona aikajanalla. Tällaisia omaa toimintaa kvantifioivia toimintoja kuvataan tehokkaiksi. Käyttäjä Modern Outdoor Dwellerin mukaan edistymisen visuaalinen representaatio on *”mindtrick that actually works”* siitakin huolimatta, että edistys on täysin käyttäjän itsensä määriteltävissä, eikä eri tehtäviä mitata minkään objektiivisen mittarin avulla.

Tähän mennessä systeemi on hahmottunut suhteellisen monimutkaiseksi ja kattavaksi itsen hallinnan tekniikaksi. Kuten taulukon katkelmissa käyttäjät Jenn Im ja Rowena Tsai korostavat, systeemin toimivuuden kannalta sen säännöllinen ylläpito ja parantelu on välttämätöntä. Myös Thomas Frank suosittelee viikottaista systeemin tarkistusta, jossa turhia kansioita ja tarpeetonta informaatiota poistetaan. Samalla tilalle lisätään uutta relevanttia informaatiota ja suunnitellaan tulevan viikon rakennetta. Useat vloggaajista korostavat systeemin ylläpitotehtävien merkitystä sen vuoksi, että ne tarjoavat tilaisuuden itsearviointille. Tällöin kulunutta viikkoa reflektoidaan vertailemalla saavutettuja tavoitteita suhteessa laadittuihin suunnitelmiin. Käyttäjä Thomas Frank tulkitsee ylläpito- ja arviointiprosessien tarkoitusta oman arjen näkyväksi tekemisen kannalta. Hän sanoo pyrkivänsä säilyttämään systeeminsä tarkkana *”one-to-one representation of everything that I need to get done.”* Tätä kuvaillaan välttämättömäksi, koska vain siten oma systeemi voi ylipäänsä säilyä luottamuksen arvoisena. Myös käyttäjä Nika Erculj korostaa itsearviointin ja ylläpitotehtävien merkitystä, mutta erilaisella painotuksella. Hän korostaa laadullisen itsearviointin merkitystä, jossa omaa viikkoa, projekteja ja työtehtäviä vertaillaan laajempiin elämäntavoitteisiin. Tällä pyritään säilyttämään tarkka ymmärrys siitä, miten oma konkreettinen toiminta vastaa abstraktia tulevaisuuden horisonttia.

Taulukon katkelmissa systeemin merkitys yhdistyi vahvasti sen yksilöllisyyteen. Edellä systeemi on kuitenkin näyttäytynyt myös muodollisena ja yleistettävänä tekniikkana. Yksilöllisen ja yleisen välistä suhdetta hahmottaa käyttäjä Jusufin kuvaus siitä, millainen merkitys organisoinnin systeemillä on hänen elämässään:

”Essential to my fulfillment and happiness are progress and moving forward in life. And that's why I love measuring how much I've become a better person in the last four weeks and also how much better I've become at a skill, for example, in the last four weeks. And that's why I love, just general, planning your month and having an overview of your month. Have you made the best out of your January? Yes or no? No

matter what, I feel like there's always room to improve. I love improving my organizational setup. So, today I'm gonna share with you how I do everything, how I like to organize.”

Tämä kuvaus hahmottaa systeemin merkitystä suhteessa yksilölliseen elämän horisonttiin. Kuvauksessa yhdistyy dokumentaarisen näkyvyyden tuottaminen omasta elämästä, joka mahdollistaa edistyksen arvioinnin sekä tähän näkyvyyteen perustuvan järjestämisen ja suunnittelun. Yhdessä tällä rakennetaan systemaattista orientoitumisen tapaa omaan elämään. Samaan aikaan systeemi on myös itsen hallinnan tekniikka, jota voi hyödyntää julkiseen itsensä määrittelyyn. Videoilla vloggaajien puhe sisältää lisäksi hyvin vähän vahvasti yksilöllisiä piirteitä, jolloin systeemit voivat näyttäytyä hyödyllisinä hyvin erilaisten katsojien näkökulmasta. Systeemi näyttäytyy tässä mielessä itsen hallinnan tekniikkana, jossa yksilöllinen ja yleinen yhdistyvät kitkattomasti yhteen. Systeemi koskee hyvin yleisiä ja muodollisia periaatteita, jolloin itsen hallinnan tekniikkana sen merkitys yhdistyy selvästi niihin yksilöllisiin elämäntähtäyksiin, joita sillä voidaan hallita.

Summauksena digitaaliset sovellukset ja niiden ympärille muotoiltava itsen hallinnan systeemi rakentavat muodolliset raamit, jonka mukaisesti ajankäyttöä ja toimintaa luokitellaan ja järjestetään. Eri tasoissa ja eri medioissa toteutuvat dokumentointi, kategorisointi ja järjestäminen tuottavat verkostomaisen informaation hallinnan systeemin. Nostan lopuksi esille muutamia huomioita systeemin merkityksestä vlogien diskurssissa. Katsojana huomio kiinnittyy ensimmäiseksi toiminnan monimutkaisuuteen. Systeemin hallinnointiin vaikuttaa kuluvan huomattava määrä aikaa. Toisaalta vloggaajat myös myöntävät, etteivät he noudata muotoilemiaan systeemejä täydellisesti, vaan tekevät myös tilanteellisia poikkeuksia. Tässä mielessä kyse on nimenomaan ideaalisesta itsen hallinnan systeemin representaatiosta, eikä sinänsä täysin realistisesta operatiivisesta reseptistä, joka toteutettaisiin samassa muodossa ja mittakaavassa. Toiseksi systeemin käsite sisältää ajatuksen tehokkuudesta toiminnan priorisoinnin arviontiperusteena. Tehokkuuden lisääminen mahdollistuu systeemin muotoilemisen ja ylläpidon avulla, johon vaaditaan lukuisia tehtäviä, kuten suunnittelua, järjestämistä ja itsearviointia. Systeemi näyttäytyykin tässä mielessä instituutiona, johon sisältyy informaation hallinnan lisäksi suuri joukko sitä ylläpitäviä konventioita. Kolmanneksi systeemin käsite on kiinnostava siksi, että vlogeissa sen merkitys perustuu oman elämän loogiseen näkyväksi tekemiseen. Tässä mielessä digitaalinen representaatio oman elämän rakenteesta tuottaa tarkan ja helposti muokattavan kuvan, jonka kautta se näyttäytyy ohjailtavissa olevana. Ilman systeemiä sovellusten käytön sanotaan helposti johtavan käyttöliittymän rönsyilyyn, jolloin tulkittavan informaation määrää kasvaa. Tulkitenkin vlogien diskurssia yhdistäväksi ajatukseksi tavoitteen redusoida ja priorisoida informaatiota. Systemaattisuudella siis ehkäistään ennen kaikkea epäselvyyttä, joka on seurausta erilaisten projektien päällekkäisistä ja monitasoisista rakenteista. Vlogeissa itsen hallinnan diskurssin kannalta vaikuttaa myös olennaiselta, että kuvailtujen systeemien muotoilu toteutuu hyvin kattavasti. Tulkiten systeemien kattavuuden kuvaavan diskurssissa muotoutuvaa yksilön ideaalia, joka on ottanut kaiken huomioon, valmistaunut perinpohjaisesti ja on siten ainakin ideaalisesti täydellisessä kontrollissa omasta elämästään.

6.1.2 Itsen hallinnan motiivit ja intressit vlogeissa

Kysymys itsen hallinnan motiiveista ja intresseistä ilmenee aineistossa parhaiten listaamista käsittelevissä kohdissa. Listaaminen on vlogeissa tärkeä itsen hallinnan tekniikka, johon yhdistyy organisatoristen tehtävien lisäksi itsen kehittämisen, itsen dokumentoinnin sekä arjen ja tulevaisuuden suunnittelun merkityksiä. Tehokkuuden lisäksi luovuus ja oman elämän visuaalinen representaatio nousevat tärkeiksi listaamisen merkityksiksi. Listaaminen yhdistää myös projektin- ja ajanhallinnan sovellukset itsenmittauksen diskurssiin. Listaamalla vloggaajat dokumentoivat elämänsä sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti, mikä toimii arvottavana ja reflektiivisenä itsen hallinnan tekniikkana. Taulukkoon 3 on koottu erilaisia yhteyksiä, joissa listaaminen merkityksellistyy itsen hallinnan tekniikkana.

Käyttäjä Lavendaire	(...) So you see, I have the "HOME list", and then under "Going Out", I have "Calls" that I have to make, "Errands" that I have to make, and also my "Shopping list". Another thing that I've recently started doing in my shop list, is subcategorize by location again. I have a makeup subcategory, I have groceries. And then everything that I don't put in any subcategory are just things that I could buy on Amazon. (...) And "Agendas" is the place where I keep things that I need to talk to people about. Things I need to bring up to this person or I want to catch up with this friend, so I should hit them up soon. Or I want to give this friend a gift because they recently gave me a gift, so I have to remember things like that. Under that, I have a folder for my "Bucket Lists". This is where I keep a list of the books I've read, my "Reading list" of books that I want to read, my "Watch list", things that I want to watch on TV, Netflix, or movies, and my "Adventure Places", places that I want to go. And I've separated them by categories like "LA", "OC", "Road Trips", "Japan", and even animal-related places to go. The last two lists are things that I don't look at often. I just wanted a place to keep these things. Foods that I want to try cooking and songs that I love to sing, just in case, you know, I go to karaoke and I forget what songs I can sing.	Listaaaminen suhteessa muistin epävarmuuteen Listaaaminen henkilökohtaisen arkiston luomisena
Käyttäjä Nika Ercluj	Ok, the second thing you're going to do, it's to write down your goals. (...) It's life-changing, it helps you to stay on track, you can reflect back, to see if you are actually doing the things that you have to do in order to achieve whatever you wanna achieve. I like to write them down at the beginning of my journal. I can flip back and get some motivation. This list is for me, it's just like long term goals, so, for example, I wanna travel out of Europe, I want to start my own company. Anything that you want to do. (...) And then, also, make a second list. I make a lot of lists. [nauraa] So, this list is gonna be a list of habits that you want to have. So, this is more like smaller, day-to-day things that you wanna change. So, for example, I wanna wake up at 7am every morning, I wanna drink more water, I wanna keep my room clean, I wanna clear out my skin. Just anything that is kind of day-to-day habit thing.	Listaaaminen keinona luoda näkymä tulevaisuuteen Listaaaminen keinona suunnitella arkea
Käyttäjä Rowena Tsai	While picking these tasks and prioritizing what's the most important and then putting these tasks where they belong, so for example, in your calendar, in your to-do list for the day and in your to-do list for some day and your journal and your planner, whatever. The act of doing something like this is so cathartic. I felt like 20 pounds or lifted off of my shoulders and I felt so much lighter.	Listaaaminen helpotuksena ahdistuksen kokemukseen
Käyttäjä Jenn Im	Set some time out and write everything you need to do. I like to start off by listing short-term tasks, like washing your car, taking a pet to the groomers, eye appointments, groceries, laundry, you know the drill. Just things to make your home a happy functioning place. Then I'll go on with my work to-do list and I'll just rattle off the things I need to do for that. (...) Then I have my social responsibilities. And these are activities that maintain my friendships. And my new category is for the wedding. I've got a lot of stuff I need to do until the big day and, yeah, I gotta keep myself accountable to finish these. Then, if you have some time, start writing your long term goals. These things are less urgent, so that way you can kind of like put them on the radar and you can start building yourself to plan for the future. And I think it's so good to physically write everything in front of you, because when you see it, it seems a lot more attainable.	Kattava arjen tehtävien listaus Funktionaalinen tehtävien määrittely Näkyvyys tekee asioista saavutettavia
Käyttäjä Modern Outdoor Dweller	I do add any and all tasks that come to mind, big or small, and I assign a priority level to each task. Everything is broken down into different categories, which are called projects in Todoist. I have a "level 1" project called personal. In there I throw all the non-work items, family events, errands I have to run and I even have a subproject titled "reading", where I keep a list of all the books I want and need to read with subprojects for individual books and series.	Tehtävien ja informaation kattava listaus prioriteetti-luokkien mukaisesti

Taulukko 3. Listaamisen merkitys vlogien diskurssissa

Taulukossa nousee esille useita teemoja. Katkelmat antavat ensinnäkin kiinnostavan näkökulman siihen, mistä vloggaajien arkielämän perusosat koostuvat, millaiset asiat nähdään perustarpeina ja millaiset asiat puolestaan ajatellaan kaukaisempina tavoitteina. Nämä asioiden, velvoitteiden ja tehtävien listat antavat siis pintapuolista kuvausta vloggaajien arvostuksen kohteista. Katkelmissa listaaminen näyttäytyy tärkeänä informaation käsittelyn keinona. Organisointi voidaan aloittaa luettelemalla kaikki välttämättömät asiat, minkä jälkeen kasattua informaatiota järjestetään kategorisoimalla ja priorisoimalla. Listaaminen on tässä mielessä työvaihe, jonka avulla erilaisia prosesseja käsitellään organisoinnin systeemissä. Listaamisella on tärkeä merkitys informaation tiivistämisen kannalta, jolloin päällekkäiset tehtävät ja projektit tulevat hallittaviksi. Listaaminen voi yhdistyä myös suhteellisen tekniseen kieleen, kuten käyttäjän Modern Outdoor Dweller tavassa listata tehtäviä hierarkisoitujen kategorioiden mukaisesti. Käyttäjän Lavendaire kuvauksessa listaaminen yhdistyy myös säilyttämiseen, jopa henkilökohtaisen arkiston keräämiseen, jonne elämässä tärkeäksi koetut asiat voidaan tallentaa. Listaaminen yhdistyy tulevaisuuden suunnittelun lisäksi tapojen ja arjen rakenteen muotoiluun, mikä käyttäjä Nika Erculjin kuvauksessa toteutuu tietynlaisen skenaarion laatimisen avulla. Listaamisella on siis tärkeä näkyväksi tekemisen funktio, jonka avulla omia tavoitteita ja unelmia sekä arjen rakennetta kuvataan hahmotettavassa muodossa. Tämä näkyväksi tekeminen yhdistyy lisäksi psykologisiin jännitteisiin, jotka sisältyvät vloggaajien elämään. Käyttäjä Rowena Tsai kuvaa asioiden, tehtävien ja velvoitteiden näkyväksi tekemisen vähentävän ahdistuksen kokemusta. Keskityn seuraavassa tähän näkyväksi tekemisen merkitykseen vlogien diskurssissa. Näkyväksi tekemisellä vloggaajat kuvaavat asioiden tulevan hahmotettaviksi ja hallittaviksi, mutta näkyvinä asiat tuntuvat myös enemmän saavutettavilta, kuten käyttäjä Jenn Im sanoo taulukon katkelmassa. Listaaminen toimii siten reflektiivisenä ja organisatorisena toimintana, joka artikuloi omaa elämää hyvin spesifiin representationaaliseen muotoon.

Vlogeissa listaaminen yhdistyy tilanteellisten kuvausten ilmaisemiin tarpeisiin informaation ja ajanhallinnan kannalta. Digitaalisten työkalujen merkittävimpiä hyötyjä on mahdollisuus käyttää niitä kaikkina aikoina ja kaikissa paikoissa, kuten käyttäjä Allison Anderson sanoo: *"It's synced across all my devices. So, my laptop, my iPhone, everywhere else, I can pull it up and look at it anywhere."* Tämä on varsinkin hyödyllistä, kun oma elämäntapa vaatii mahdollisuutta tehdä suunnitelmia nopeasti ja vaihtelevissa tilanteissa. Allison Anderson jatkaa:

"I use my digital calendar to keep track of all the must-do important things that I have going on. So, like, meetings, phone calls, appointments, any kind of travel plans that I have coming up. And then, what's great about it, is, even when I'm out, I have my phone on me and if I get an email asking if I'm free at a certain time or a friend asks if I want to do something on a certain day, I can just pull up my calendar and see what all my big things are for the next week or so."

Kuvauksessa sovelluksen merkitys yhdistyy sellaiseen ympäristöön, jossa elämä ja työ ovat toisiinsa sekoittuneita. Informaation ja ajanhallinnan problematiikkaa kuvaa useiden liikkuvien osien kontrolli. Suhteessa runsaan informaation hallinnointiin sovelluksia kutsutaan parhaaksi ystäväksi ja toisiksi aivoiksi. Käyttäjä Thomas Frank kuvailee sovellusten hyötyä suhteessa mielen toimintaan: *"It's where all my ideas get stored, so I don't have to keep them jumbled up in my head and then I can process them later (...) your brain*

is for having ideas, not for storing them.” Digitaaliset työkalut ratkaisevat informaation runsauden ongelmaa, kun mieli voi keskittyä luovaan toimintaan ja digitaalinen väline säilyttämiseen. Sovellukset esitetään tässä mielessä konkreettisesti mielen teknologisenä jatkeena, jonka ensisijainen funktio on säilyttäminen. Listaaminen kuvataan tärkeäksi työkaluksi suhteessa mielen epävarmuuteen, kuten käyttäjä Lavendaire sanoo: *”I’m very forgetful. So everything that I want to remember, I have to write down, and Wunderlist is my best friend.”* Ideoiden, ajatusten ja kokemusten dokumentointi pilvipalvelimelle vähentää unohtamiseen liittyvää epävarmuutta myös siksi, ettei tärkeä informaatio voi kadota, vaikka laite häviäisi tai tuhoutuisi: *”I also like the the feeling of knowing that I have everything, all my to-dos, all my goals, written down somewhere, you know, so that I won’t ever lose it.”* Tässä listaaminen yhdistyy eksistentiaaliseen epävarmuuteen itselle tärkeän informaation, ajatusten ja tehtävien säilyttämisestä. Muistamiseen ja hahmotuskykyyn liittyvä epävarmuus saattaa olla etenkin vloggaajille olennainen aihe, kun vlogien kuvaamissa elämäntilanteissa yhdistyvät päällekkäiset ja fragmentaariset työprojektit, informaation suuri määrä sekä kommunikatiivisten verkostojen monimutkainen rakenne. Informaation käsittelyn ja hahmottamisen merkitys liittyy sikäli vloggaajien työn ilmaisemiin tarpeisiin. Käyttäjä Jenn Im kuvailee, kuinka monien päällekkäisten ajatusten ja velvoitteiden epäjärjestys yhdistyy ahdistuksen kokemukseen, jonka tehtävien listaaminen voi vapauttaa: *”It just feels good to me to write everything that I need to do the next day. I find that it just mentally prepares me and it releases a lot of my anxieties about what I need to do the next day. I feel like I’m like releasing it when I write it down.”* Kuvauksessa listaamisen hyöty yhdistyy informaation näkemiseen, mikä vähentää mielen rajallisesta hahmotuskyvystä johtuvaa epäselvyyden ja epävarmuuden kokemusta. Osa vloggaajista korostaa erityisesti käsin paperille kirjoittamista keinona tehdä asioista itselle selviä, ymmärrettäviä ja varmoja. Kirjoittamalla tavoitteista ja unelmista tulee enemmän totta, kuten käyttäjä Jenn Im kuvasi taulukon katkelmassa.

Ajan- ja projektinhallintaan suunnitellut sovellukset perustuvat olennaisesti asioiden listaukseen. Vlogeissa käsiteltyjen sovellusten käyttöliittymä koostuu pitkälti listoista tai kalenterinäköymästä, johon on mahdollista yhdistää listoja. Listaaminen ei kuitenkaan rajoitu pelkkään tehtävien suunnitteluun. Se toimii myös mielikuvituksen ja itsensä toteuttamisen välineenä, jonka avulla on mahdollista rakentaa suhdetta itsen, omiin tavoitteisiin ja unelmiin. Tässä mielessä listaaminen havainnollistaa vlogien diskurssin motiiveja ja intressejä. Vlogeissa korostetaan sitä, että suunnittelun on tarkoitus olla inspiroiva prosessi, eikä kurinalaista ja rajoittavaa järjestyksen rakentamista. Vlogeissa rakentuukin sellainen asetelma, jossa vloggaajat harjoittavat kontrollia suhteessa omaan elämäänsä suhteellisen kokonaisvaltaisesti muotoillessaan arkielämäänsä rakennetta ja listatessaan tulevaisuuden tavoitteita. Käyttäjä Lavendaire esimerkiksi yhdistää listaamisen mielikuvituksen käyttöön ja dokumentaariseen toimintaan. Hän nimeää tehtävälistansa sellaisella tavalla, että ne yhdistyvät ideaaliseen kuvaan omasta elämästä. Abstraktit tilanteet nimittävät inspiroivalla tavalla työtehtäviä, velvoitteita ja rutiininomaisia askareita: *”start a business”* tarkoittaa veronmaksua ja lakisääteisiä velvollisuuksia, *”outreach”* sosiaalisia velvoitteita ja *”create”* sisällöntuotannon suunnittelua. Tyyliltään innostavien kategorioiden, termien ja iskulauseiden käyttäminen arjesta vaikuttaa vloggaajille tärkeältä. Kuten taulukon katkelmassa nähtiin, käyttäjä Lavendaire pyrkii lisäksi listaamaan kaikki näkemänsä ja lukemansa elokuvat ja kirjat, kaupungit, joissa haluaa vierailla, sekä suuren määrän muuta sekalaista informaatiota asioista, joita haluaa tehdä tai kokeilla. Käyttäjälle listaaminen on tärkeä työkalu

säilyttämisen kannalta. Listat avataan vain harvoin, mutta ylöskirjattuina ne eivät pääse unohtumaan. Digitaalinen sovellus näyttäytyy siten eräänlaisena henkilökohtaisen arkiston rakentamisena.

Listaamisen merkitys vlogeissa näyttäytyy myös asioiden ja tavoitteiden näkyväksi tekemisenä osana omaa elinympäristöä, kuten käyttäjä Nika Erculj kuvailee toimintaa: *”It’s also like a very visual thing. So, make sure you add pictures, just so that you can get reminded by everything that you want, every single day. It’s gonna keep you going, and make sure you stay on track, because, like, you get reminded by it, every single day.”* Tässä listaaminen yhdistää tavoitteiden ja tapojen muotoilun visualisointiin, jonka avulla yksilölle tavoiteltava tulevaisuus sisällytetään oman arjen pysyväksi ja näkyväksi osaksi. Myös käyttäjä Jusuf suosittelee ajatusten, ideoiden, tavoitteiden ja kuvien laatimista listoiksi ja kollaaseiksi, jotka hän lisää tietokoneen taustakuvaksi tai ripustaa ne paperilla huoneen seinälle. Tällä tavoin asioiden listaaminen toimii myös omaa identiteettiä rakentavana representaationa. Vloggaajat suunnittelevat merkitysvaruutta, jolla he ympäröivät itsensä omissa kodeissaan. Listaamisen yhteydessä korostetaan myös tavoitteisiin muodostettavaa subjektiivista suhdetta, kuten käyttäjä Lavendaire ohjeistaa: *”You write out your goal and then you write out why you want to achieve that goal. I think it’s always important to know why you want to achieve something, so that it motivates and fuels you to get there.”* Listaaminen auttaa vloggaajia paikantamaan itsensä suhteessa tulevaisuuden horisonttiin, kun tavoitteet ja mahdollisuudet tehdään näkyväksi osaksi omaa arkea. Tämän horisontin suunnittelu ja näkyväksi tekeminen ovat vlogeissa tärkeitä motivaatiota luovia itsen hallinnan tekniikoita.

Listaamalla, kartoittamalla ja järjestämällä omia ajatuksia, ideoita ja unelmia pyritään tuottamaan näille mielen sisäisille asioille näkyvä, tilallistettu muoto, jossa asiat voivat järjestyä suhteessa toisiinsa. Ilman dokumentointia ja representaatiota ajatukset säilyvät liian epämääräisessä muodossa. Tämä siis selkeyttää omia suunnitelmia ja rakentaa yksilölle mahdollisuuksien täyttämää kuvaa tulevaisuudesta. Listaaminen yhdistetään vlogeissa myös tilanteisiin, jotka merkitsevät itsestä huolehtimista ja itselle omistettua rentoutumisen aikaa. Kuten taulukon katelmassa nähtiin, käyttäjän Jenn Im mukaan listatessa on suositeltavaa käsitellä myös asioita, joista on ollut kiitollinen tai iloinen päivän aikana. Tällöin listaus sisältää myös päiväkirjaa muistuttavan puolen elämän dokumentointina. Esimerkiksi käyttäjä Nika Erculj kuvailee organisoinnin tilanteita tämän vuoksi tärkeiksi ja antoisiksi: *”Sundays are when I plan for the next week, but I also reflect on my previous week. And I reflect on all of my goals, just to make sure, that what I’m doing is in alignment with what I want, and all that. That’s the reason I love Sundays so much.”* Kyse on siis miellyttävistä ja inspiroivista hetkistä, jolloin suunnitellaan ja visualisoidaan omaa tulevaisuutta. Vlogeissa käsitellyt sovellukset sopivat näihin tilanteisiin hyvin, mutta tyypillisintä on käyttää useampaa mediaa, jossa informaatiota siirretään esimerkiksi muistikirjasta älypuhelimien tai tietokoneelta almanakkaan.

Vlogeissa listaaminen on yksi tärkeimmistä itsen hallinnan tekniikoista. Se tiivistää informaatiota, valikoi sitä, mikä on tärkeää ja järjestää asiat merkitykselliseen muotoon. Edellisessä alaluvussa käsitelty yksilöllinen organisoinnin systeemi toimii olennaisella tapaa muodollisena kehyksenä, jossa omaa elämää käsitellään asioita listaamalla. Tulkiten lopuksi listaamisen merkitystä representatiivisena tekniikkana. Listatessa informaatiosta tulee visuaalisesti relationaalista, kun eri asiat ja ajatukset esitetään horisontaalisissa ja vertikaalisissa sarjoissa kansioita, jotka voivat sisältää edelleen uusia kansioita. Kyse on

asioiden käsittelystä ilman kerronnallista näkökulmaa. Listaaminen on informaation esittämisen muoto, joka ei myöskään edellytä vaativaa ajatustyötä. Kaikki mieleen tulevat asiat kirjoitetaan yksinkertaisesti ylös, jotta ne voidaan nähdä uudenlaisessa muodossa ja järjestää hierarkisoivan logiikan mukaisesti. Vlogeissa listaamisen sanotaan vapauttavan ahdistuksesta, joka liittyy muistin ja mielen toimintaan liittyvään epävarmuuteen. Tekemällä asiat näkyväksi niistä tulee hahmotettavia ja järjestettäviä. Vlogeissa muotoiltavien itsen hallinnan systeemien kannalta listaaminen on tärkeä tekniikka, koska se yksinkertaistaa moninaista ja hajanaista todellisuutta helpommin hallittavaan muotoon. Listaamisen merkitys ei kuitenkaan ole pelkästään dokumentoinnissa, hahmottamisessa ja järjestämisessä. Listaaminen yhdistyy olennaisella tavalla myös tulevaisuuden luovaan suunnittelutyöhön. Sen avulla on mahdollista reflektoida lakkaamatta omaa elämää ja sen sisältämiä mahdollisuuksia. Sovellusten käyttöön ja systeemien muotoiluun yhdistyvä listaamisen käytäntö avaa näkökulman siihen, minkälaisia motiiveja ja intressejä vlogien itsen hallinnan diskurssiin liittyy. Listaamalla vloggaajat rakentavat itsen hallinnan diskurssissa intentionaalista suhdetta potentiaaliseen tulevaisuuteen. Listaaminen on lisäksi konkreettinen keino, jolla sovellukset tehdään itsen hallinnan kannalta hyödylliseksi ja merkitykselliseksi.

6.1.3 Suhde itseen vlogien diskurssissa

Vlogien diskurssissa muodostettava suhde itseen ei ole ongelmaton analyysin kohde. Tietyissä kohdissa suhdetta itseen artikuloidaan suhteellisen suoraan, mutta osin se on analysoitavissa vain muiden tekijöiden välityksellä. Taulukossa 4 esitellään tyypillisiä tapoja, miten vloggaajat suhteutuvat itseensä omassa puheessaan. Ensimmäinen huomio vlogien diskurssista on se, että suhdetta itseen ei kommentoida juurikaan narratiivisena ja biograafisena oman persoonan tutkiskeluna. Vlogeissa suhde itseen välittyy tyypillisesti itsestä ulkoisten tekijöiden kautta. Taulukon katkelmissa tämä tapahtuu visualisoimalla itsensä kuukauden päähän hahmotellun ideaalisen representaation muodossa, itsearviointin prosesseissa, jossa omia tekoja mitataan suhteessa isompiin tavoitteisiin, pohtimalla elämää rutiinien muotoilun kannalta sekä itsen hallinnan systeemin kehittämisen ja oman elinympäristön järjestämisen kannalta. Keskityn tässä luvussa analysoimaan itseen muodostettua suhdetta yksilöstä ulkoistettujen elementtien välityksellä, kuten systeemien, arkirutiinien ja oman elinympäristön suunnittelun välityksellä. Toinen vlogien diskurssista nouseva huomio koskee ylipäänsä oman minuuden merkitystä. Niissä kohdissa, joissa vloggaajat puhuvat suoraan itsestään erilaisten tulevaisuuteen suuntautuvien tavoitteiden yhteydessä, omaa minuutta suunnitellaan ikään kuin piirtopöydällä. Vloggaajien puheessa itseä myös kuvaillaan muokattavan hyvinkin lyhyen aikavälin sisällä. Katkelmat osoittavat, että vlogeissa suhde itseen toteutuu merkityksellisellä tavalla median välittämänä representaatioina. Tarkastelen seuraavassa tarkemmin näitä huomiota vlogeissa esiteltyjen tekniikoiden kautta.

Käyttäjä Jusuf	At the beginning of a month, I ask myself: who I want to become at the end of the month? How I want to feel and who I want to be at the end of the month? To help you, with kind of visualizing and getting inspiration for that, I love going on Pinterest looking at fashion. You know, how I want to evolve my fashion sense and I just get excited because, you know, there's so much opportunity to become someone better, especially in four weeks. I just made for example a Pinterest board for February. I love setting the vibe of a month. It's just so motivational to already start off on a good vibe and kind of know everything that you're gonna become and everything that you can be. This inspirational progress. And just asking yourself who you want to be is gonna help you choose the aspect in your life that you want to focus on.	<p>Lyhyt aikaväli itsen muokkausprosessille</p> <p>Itsen visuaalinen reflektointi</p> <p>Representaation ja arkielämän päällekkäisyys</p>
Käyttäjä Nika Erculj	So, on the last day of every month, I go through the whole month, kind of see what I did, and what I want to change in the next month. Did I do anything to achieve my goals? I basically have a reflecting day, and then I also plan for the next month, what I want to achieve next month. I kind of set smaller goals for the next month, and smaller habits I want to change. I don't know, but I really like the feeling of starting fresh, because it makes me feel less stuck, because I absolutely hate feeling stuck.	<p>Jatkuva itsearviointi</p> <p>Yksittäisten tekojen arvottaminen suhteessa isoihin tavoitteisiin</p> <p>Jatkuvan kehityksen korostaminen</p>
Käyttäjä Allison Anderson	For me, it is so true that the first hour two of my morning set the tone for my entire day. Like, if I get out of bed nice and early, right when my alarm goes off, I'm not snoozing it and then I manage to go for a run or work out and shower and get a couple things done all by 9:00 a.m. I'm feeling so energized from my own productivity then it just carries me through the rest of the day. I want to get more stuff done. But if I'm snoozing my alarm, sleeping in, dragging my feet in the morning that is just how the entire day ends up unfolding. I don't get anything done. So, instead of focusing on the whole day ahead and all of the things I have to get done, I try to focus just on the first couple of hours that I'm awake. Maybe creating a to-do list for those hours and then I know if I really knock that out of the park then that will carry through the rest of my day. (...) We're creatures of habit and creating a routine in our lives naturally create organization. I think most of us have a set of things on our to-do list that repeats every week. Like, I could do the laundry, do the dishes, take the trash out, go to the gym three times. And I think if you can create a routine for even those small things it makes your life easier and more organized.	<p>Toimijuuden hahmottaminen arkirutiinien välityksellä</p> <p>Itsen ohjaaminen toivotulle toiminnan kaarelle</p> <p>Suhde itseen tapojen välityksellä</p>
Käyttäjä Lavendaire	I know you guys out there might think all of this is redundant. Like, I write down my to-dos in every way and form possible, but this is the way that works for me. Because on the day-to-day basis, I like to have it simple. I like to have just like three or four things I need to knock out, but I also like the the feeling of knowing that I have everything, all my to-dos, all my goals, written down somewhere, you know, so that I won't ever lose it. (...) and it's just like maybe the night before I'll look through my Wunderlist or my weekly planner and then I'll decide like what to put on my daily to-do list. So, that's how I organize my life from the monthly view to my goals to my weekly planner to my to-do list, my huge bucket to-do list, and then my small daily to-do list.	<p>Systeemin monimutkaisuuden subjektiivinen merkitys</p> <p>Systeemin rakenne oman elämän representaationa</p>
Käyttäjä AmandaRach-Lee	To have a clean environment. I always find that, when my room is a mess, my mind is a mess. So, even if I just take a couple minutes to tidy up my room I feel like my mind is mentally prepared to be more organized. (...) when everything's put away in my apartment, it's spotless, it's so much easier to maintain because if something is out of place it really sticks out. Like, if you have a perfectly clean space and then there's something random sitting on your couch or on a desk somewhere you can really notice it versus when everything is kind of cluttered. It just builds up and it doesn't really stick out to you as much.	<p>Suhde itseen ympäristön välittämänä</p> <p>Täydellisen ympäristön merkitys kontrollin kannalta</p>

Taulukko 4. Miten suhde itseen hahmottuu vlogien diskurssissa

Kuten taulukon katkelmissa nähdään, ulkoistettu itsesuhde näyttäytyy vlogeissa usein tapoina suunnitella, kuvitella ja järjestää omaa elämää listojen ja kuvien avulla. Vloggaajien mukaan organisoinnin kannalta olennaisinta ei ole toiminnan kytkeytyminen joihinkin tiettyihin työkaluihin, vaan ylipäänsä ajatusten näkyväksi tekeminen, kuten käyttäjä Allison Anderson sanoo: *”this can be paper; this could be digital, you just need a place where you can organize and map out your schedule and your goals.”* Tärkeintä listaamisen ja organisoinnin kannalta on siis luoda tila, jossa ajatuksia, ideoita ja tapoja on mahdollista hahmottaa ja järjestää. Käyttäjä Nika Erculj kuvaa suunnittelua ja oman toiminnan kartoittamista taulukon katkelmassa, joka jäsentää suhdetta omaan elämään ajallisesta perspektiivistä. Hänelle kyse on itsen hallinnan tekniikasta, jonka avulla arvioidaan kuluneiden tapahtumien merkitystä suhteessa laajempaan tavoitteiden asettamaan horisonttiin. Tämä palvelee siis sellaista näkyväksi tekemisen toimintaa, jossa vloggaaja sekä arvioi toimintaansa retrospektiivisesti että suunnittelee tulevaisuutta. Sen avulla tuotetaan myös kokemusta kontrollista oman elämän suunnasta. Käyttäjän Nika Erculj kuvauksessa itsearviointi ja suunnittelu ehkäisevät lisäksi pysähtymisen ja jumiutumisen kokemusta. Tulevaisuuden suunnittelu yhdistyy hänen kuvauksessaan uuden luomiseen, kun jokainen kuukausi voidaan aloittaa ikään kuin tyhjältä pöydältä.

Kuten taulukossa nähtiin, käyttäjä Jusuf kysyy itseltään joka kuukauden alussa, kuka haluaa olla kuukauden päättyessä. Sen lisäksi hän pohtii, millaisia tunteita ja kokemuksia hän haluaa yhdistää tähän tulevaan minään. Tässä kohtaa vlogien itsen hallinnan diskurssi saa eksistentiaalisia ja moraalisia merkityksiä. Vlogien tapa vastata tämänkaltaisiin suurin kysymyksiin ei kuitenkaan hyödynnä narratiivista itsen tulkintaa. Vlogit korostavat sen sijaan visuaalista representaatiota, jossa itseä hahmotetaan esimerkiksi keräämällä kuvakollaaseja Pinterest-palvelussa, kuten käyttäjä Jusuf kuvaa taulukon katkelmassa: *”I love setting the vibe of a month. It's just so motivational to already start off on a good vibe and kind of know everything that you're gonna become and everything that you can be.”* Tämän avulla konkretisoidaan omia toiveita, jotka kollaasien muodossa yhdistyvät esteettiseen ja tunnelmalliseen kokemukseen omasta tulevaisuuden horisontista. Visualisointi koostuu tunnelmallisista ja tilanteellisista sommitelmista esineitä, hahmoja, iskulauseita ja maisemia, joiden luomassa tilassa vloggaaja muotoilee potentiaalista tulevaisuutta. Vloggajan itselleen esittämä kysymys siitä, millainen hän toivoisi olevansa tulevaisuudessa, ei vaikuta sisältävän oletusta lopullisesta vastauksesta. Vloggaajien puheessa suhde itseen näyttäytyykin muuntautumiskykyisenä. Vloggaajien esittelemänä listaaminen ja suunnittelu ovat itsen hallinnan tekniikoita, jotka kirjaavat retrospektiivisesti omassa elämässä tapahtunutta, mutta arvioivat informaation merkitystä aina suhteessa tulevaan. Sekä tulevaisuuden että menneisyyden horisontti on kuitenkin tyypillisesti lyhyt, yhdestä viikosta kuukauteen.

Eri tekniikoita kuvatessaan vloggaajat osoittavat varovaisuutta, ettei niitä esitettäisi ehdottomina periaatteina. Kuvauksissa todetaan poikkeuksetta, että organisoinnin systeemin säilyttäminen joustavana on tärkeää, jotta se pysyy avoimena jatkuvalle tulkinnalle ja parannuksille. Videoiden lopussa vloggaajat kutsuvatkin seuraajia kommentoimaan ja jakamaan ideoita ja tekniikoita, joiden avulla esiteltyä systeemiä voisi parantaa entisestään. Tämän lisäksi systeemin rakentamisen ja noudattamisen korostetaan olevan hyvin

henkilökohtainen prosessi. Systeemin muotoilun ja tuotteliaisuuden yksilöllisyyttä käyttäjä Thomas Frank kuvailee näin:

”There's one thing I've learned over the past like six to seven years of experimenting with tons of different apps and productivity systems and reading the daily habits of famous people, it's that productivity is a very individual thing. We all have our own little idiosyncrasies and weird quirks in ways that we like to work. So, different systems are going to fit different people and your system might be a weird Frankenstein amalgamation of different systems (...) all this goes to say that you don't need to look at my system and think that it needs to be your system, but you might find specific components that work well within the things you're already doing”

Systeemin muotoilussa kyse on siis lopulta aina ainutkertaisista yksilöistä, joiden arkeen kuuluu lisäksi vääjäämättä täysin kontekstisidonnaisia ominaisuuksia. Sen sijaan että organisoinnin systeemiä voisi pitää valmiiksi suunniteltuna mallina, vloggaajat korostavat yksilöllisen tulkin ja soveltamisen tärkeyttä. Systeemin muotoilemisen kannalta on siis olennaista tiedostaa yksilölliset tarpeet ja ymmärtää omia tavoitteita ympäröivä konteksti. Itsen hallinnan tekniikat lopulta palvelevat näitä erilaisia tarpeita ja tavoitteita, joita itseään tutkivalla ja itsensä toteuttamiseen pyrkivällä yksilöllä on. Kuten organisoinnin systeemiä käsitelleessä alaluvussa kuitenkin todettiin, systeemi toimii myös keinona määritellä itseä julkisesti. Lisäksi systeemin muodostama subjektiviteetti merkityksellistyy vlogien diskurssissa myös hyvin yleisluontoisesti, jolloin yksilöllinen ja yleinen yhdistyvät kitkattomasti systeemin muodostamassa suhteessa itseen. Systeemi on hyvin muodollinen tapa suhteutua itseen, joka merkityksellistyy yhdistyessään siihen arkielämään, jota sillä pyritään järjestämään.

Diskurssia yhdistävä piirre on myös se, ettei sovelluksia tai mitään esiteltyjä itsehallinnan tekniikoita esitetä suoraviivaisina ratkaisuin arjen ja työn muodostamaan problematiikkaan. Organisoinnin systeemi, listaaminen ja suunnittelu ovat kuitenkin vlogien diskurssissa tärkeitä, koska ne pystyvät artikuloimaan oman elämän rakennetta. Käyttäjä Nika Erculj kuvaa toimintaa: *”It's lifechanging, it helps you to stay on track, you can reflect back later. It let's you see, if you are actually doing the things that you have to do in order to achieve whatever you wanna achieve.”* Yhdessä tavoitteiden listaaminen, oman elämän dokumentointi, organisointi ja itsearviointi muodostavat kokonaisuuden, jonka merkitys esitetään siis huomattavana. Listaaminen ja systeemin rakentaminen toimivat toisiinsa kytkeytyvänä suunnittelutyönä, kun tavoitteena on rakentaa ideaalinen arkielämän rakenne. Moraaliset omaa minuutta refleктоivat kysymykset, kuten ”kuka minä haluan olla?”, yhdistyvät arjen rutiinien muotoilussa konkreettiseen tekniikkaan. Vloggaajien puheessa toistuukin intressi luoda merkitystä yksittäisille toimille ja tavoille, jotka siten yhdistyvät kaukaisempiin tavoitteisiin. Vloggaajat tiivistävät monimutkaiset kysymykset yksittäisiin tekijöihin, joiden avulla he tekevät itselle asetetuista tavoitteista hahmotettavia ja saavutettavia. Käyttäjä Jusuf linkittää yleisen elämän horisontin ja konkreettiset käytännöt näin:

”I recommend making trackers, because every day, you have an opportunity to become better at something and move forward towards your goal. So, breaking down your goal into daily habits and daily tasks, it's

gonna move you forward. And trackers are a visual form, basically, of your progress and the best thing about trackers is that you can analyze your behavior.”

Tapoja mitatessa ja muotoillessa myös arkielämän yksityiskohdat voidaan siis käsittää merkityksellisinä komponentteina oman tulevaisuuden kannalta. Vlogeissa tapamuutoksia ei kuitenkaan artikuloida normatiivisessa muodossa erilaisina sääntöinä tai rajoitteina, jotka korostaisivat itseä. Sen sijaan itseen vaikuttaminen pyritään toteuttamaan elämäntyylin ja arjen rutiinien suunnittelutyössä. Tässä korostuu pikemminkin erilaisten kannustimien ja vaikutteiden merkitys, johon sovellusten erilaiset pelillistävät toiminnot sopivat, mutta tarkoitukseen käyvät myös perinteisemmät välineet, kuten ajastin. Käyttäjä Allison Anderson antaa esimerkin tekniikasta, jossa tarkoituksena on saada itsensä aloittamaan tehtävä, jolloin toiminta kerran alettuaan voi helposti jatkua: *”I just like using timers to trick myself into thinking I don't have to dedicate as much time as I really do to accomplish something (...) typically, when the timer goes off, I'm like in the middle of something, so I'm like, well I guess I'll just keep going.”* Itsen ohjaamisessa korostuu myös oman työ- ja elinympäristön suunnittelu. Palaan tähän teemaan vlogien visuaalisuutta käsittelevässä osiossa.

Hyödyllisten rutiinien merkitys on niiden tavassa ohjata toivottuihin tuloksiin, kuten Allison Anderson kuvailee taulukon katkelmassa. Hänen kuvauksessaan ohjaavina elementteinä korostuvat enemmän rutiinit ja konventiot, kuin yksilön itseä. Käyttäjä korostaakin rutiinien merkitystä: *”We're creatures of habit and creating a routine in our lives naturally creates organization.”* Siinä missä itseä kuvailisi kokonaisvaltaista elämän eetosta, vloggaajat pyrkivät paloittelemaan elämän problematiikkaa pieniin ja konkreettisiin elementteihin. Allison Andersonin selostuksessa rutiinin hyöty näyttäytyi siinä, että toivottavat asiat tapahtuvat kuin itseohjautuvasti, kun tapahtumasarja on saatu aloitettua. Samalla toimijuus siirtyy arkirutiinien rakennetta kuvailevaan systeemiin. Tämä yhdistyy vlogeissa käsiteltyyn organisoinnin systeemiin, jonka avulla saavutetaan järjestys, joka ei vaadi jatkuvaa subjektiivista pohdintaa. Sen vuoksi vloggaajat kuvaavat myös arjen pienimpien toistuvien tehtävien systematisointia toimintana, johon on järkevää panostaa. Tämä muistuttaa paljon itsenmittauksen diskurssissa esiintyvää ajatusta tapojen ohjelmoinnista (ks. Neff & Nafus 2016).

Tapojen järjestämiseksi vloggaajat suosittelevat luomaan skemaattisen ajanhallinnan kehyksen. Tähän ei laadita vain työtunteja tai sisällöntuotannon aikataulutusta vaan myös liikuntaa, nukkumista, hygieniasta huolehtimista sekä itselle omistettua aikaa. Käyttäjä Amy Landino suosittelee jokaisen toiminnon ja tarpeen ajankäytön hahmottamista visuaalisessa muodossa, jossa kalenterinäköymässä erilaisten laatikkojen pinta-ala representoi täydellisesti viikoittaista ajankäyttöä:

”Your calendar is a coveted place of where things are going to get done. So treat it that way. When you've added everything from your to-do list to your calendar you might have some blank spaces left. Have you allocated time to take the dog out? Have you allocated time to shower? Go to the gym? Make sure you get ready? Have you allocated time to commute to X appointment? These are all things that take up time on your calendar and you need to allow for them. Did you allocate time for you? Are you waking up early enough to have a few moments alone? Are you going to bed at the right time so you can read a few pages so you can

drift off to sleep naturally and get that eight hours? Every single block of time on your calendar should be filled"

Kuvauksessa ajankäytön kontrolli ehkäisee epävarmuutta siitä, että kiireen keskellä jättää huomiotta elämässä tärkeitä asioita. Systeemiä muotoillessa reflektoidaan kaiken kattavasti koko arkielämän rakennetta, jossa käsitellään suhdetta itseen myös omien tarpeiden kannalta. Tämän kaikenkattavan ajankäytön organisoimisen toteuttamiseksi Amy Landino suosittelee visuaalisen organisoinnin mallin mentaalista sisäistämämistä: *"have this mindset of visualizing everything you need to do on a daily basis."* Skemaattinen hahmottaminen esitetään tässä keinona sisäistää suunniteltu systeemi ajattelutavaksi. Sen avulla pyritään orientoitumaan ajankäyttöön systemaattisen kehyksen mukaisesti. Tässä toistuu vlogien läpikulkeva teema elämän suunnittelusta ja muotoilusta etukäteen ikään kuin piirtopöydän äärellä.

Elämäntavan ja arkirutiinien suunnittelu tuo yhteen koko analyysin teemoja. Vlogeissa esitellyt itsen hallinnan tekniikat muodostavat kokonaisuuden, jonka tiivistän käsitteeseen elämäntyylin design. Termi *lifestyle design* kumpuaa aineistosta. Se mainitaan esimerkiksi käyttäjä Lavendairen vlogin sisällön kuvauksessa. Omilla verkkosivuillaan hän kuvaa käsitteellä luomansa sisällön merkitystä: *"Lavendaire is a blog about personal growth + lifestyle design. (...) Lavendaire is dedicated to the ultimate form of self-expression: to create, shape, and design ourselves and our lives fully."*⁷ Nostan elämäntyylin designin käsitteeksi, jolla hahmotan vlogeissa esitellyille itsen hallinnan tekniikoille yhteistä rationaliteettia. Organisoimisen systeemi, listaaminen ja suunnittelu sekä arkielämän muotoilu ovat vlogeissa toisiinsa linkittyviä tekniikoita. Niille kaikille yhteistä on kaikenkattavuus ja yksityiskohtaisuus. Yhdessä tämä toiminta tuottaa kuvan yksilöstä, joka on kontrollissa omasta elämästään pienimpiä yksityiskohtia myöten. Käsite myös selittää suunnittelun ja hallinnan lyhyttä aikaväliä. Elämäntyylin design suuntautuu muotoilemaan ja hallitsemaan sellaisia asioita, jotka voivat toteutua vloggaajan elämässä tässä ja nyt. Tämä kuvaa myös sitä, miten sovellukset ja digitaalinen media yhdistyvät itsen hallintaan. Median käyttäjänä vloggaajat sijoittuvat kuin piirtopöydän ääreen, mikä tarjoaa kokemuksen sekä kontrollista että vapaudesta suunnitella ja muotoilla omaa elämää. Käyttäjä Nika Erculj yhdistää tähän toimintaan kokemuksen mahdollisuudesta *"start fresh"* joka kuukauden alussa. Käyttäjä Jusuf taas visualisoi itsensä joka kuukauden alussa sellaiseksi, joksi haluaa kuukauden aikana tulla. Elämäntyyliä muotoillessa on mahdollista valita aina uudelleen, millainen persoona haluaa olla. Yksilölle perustavanlaatuinen moraalinen suhde itseen, eli *"kuka minä haluan olla?"*, ei vlogien esittämänä tarkoita välttämättä pysyviä tai edes pitkäkestoisia vastauksia. Elämäntyylin design luo vaikutelmaa yksilöllisestä ja ideaalisesta asetelmasta, jossa oman elämän rakennetta, tulevaisuuden kuvia ja omaa ympäristöä on mahdollista luoda täsmälleen sellaiseksi kuin haluaa.

⁷ Vloggaajan verkkosivut: <https://www.lavendaire.com/>

6.2 Itsen visuaalinen representaatio

Vlogien tuottamaa merkitysavaruuksia ei voi palauttaa yksin diskursiiviseen tasoon, sillä vlogeissa itsen hallinnan tekniikoiden kuvaus yhdistyy ja tukeutuu visuaalisiin merkityksiin. Erilaiset neuvot, ohjeet, keinot ja tekniikat jäisivät pelkkänä tekstinä vaille visuaalisuuden luomaa kulttuurista kontekstia, jonka avulla ne välitetään ja tehdään merkityksellisiksi. Suullisen ja kirjallisen kommunikaation lisäksi vlogit tuottavat kokemuksellisen tilan, joka artikuloi itsen hallinnan tekniikoita esteettisesti. Seuraavassa analysoin vlogien itsen hallinnan diskurssia siltä kannalta, miten se merkityksellistyy visuaalisen representaation kautta. Tarkastelen vlogien visuaalisuutta diskurssin analyysissä nousseiden havaintojen pohjalta. Edellisessä luvussa nimesin vlogien itsen hallinnan diskurssia kuvaavaksi rationaliteetiksi elämäntyylin designin, jossa vloggaajat suunnittelevat ja muotoilevat elämäänsä kattavasti. Keskityn vlogien representaatiota tarkastellessa yleisempien kulttuuristen merkitysten tulkintaan, enkä pitäydy analyysissä siten täysin aineiston asettamissa rajoissa. Kulttuuristen merkitysten tulkitseminen on kuitenkin olennaista vlogien käsittelemän elämäntyylin designin kannalta. Jotta vlogien merkitysmaailmaa voisi ymmärtää paremmin, on tarkasteltava lähemmin niiden luomaa kokemuksellista ja esteettistä maailmaa. Tämän avulla vlogeja voidaan tarkastella paitsi itsen hallinnan diskurssina, myös vloggaajien tekemänä työnä. Vlogien tulkinnessa onkin huomioitava se, että kyse on verkkoalustalle luodusta tuotteesta.

Itsen representaatio on ollut aina osa itsen hallinnan ja itsetutkiskelun keinovalikoimaa. Selfiet, vlogit ja itsenmittauksen graafinen representaatio ovat siten osa itsen dokumentoinnin vuosituhansien pituista historiaa (Peraica 2017, 17). Viime vuosikymmeninä representaation välineet ovat kuitenkin räjähdymäisesti lisääntyneet digitaalisen teknologian ansiosta. Samalla myös itsen visuaalisen representaation merkitys on korostunut kulttuurisesti (mt.). Ihmisten on osattava huolehtia itsestään, ruumiistaan ja ammattimaisesta osaamisestaan, mutta tämän lisäksi on osattava tuottaa esteettinen näkyvyyden muoto itselleen ja toiminnalleen digitaalisilla alustoilla (Manovich 2017, 117). Tämä tarjoaa ihmisille mahdollisuuden rakentaa useampia toisistaan eroavia representatiivisia identiteettejä eri verkkoalustoilla (Peraica 2017).

Vlogeissa kuvattu itsen hallinnan diskursiivinen sisältö yhdistyy visuaaliseen representaatioon, jonka tarkastelussa keskitytään demonstratiivisiin, kokemuksellisiin ja identiteettiä määritteleviin merkityksiin. Näiden merkitysten jäsenitys tapahtuu neljän temaattisen alaluvun mukaisesti, jotka ovat vloggaajan hahmo, tyyli, vlogin representatiivinen ympäristö sekä sovellusten sijoittaminen visuaalisesti vlogien osaksi. Demonstratiiviset merkitykset tarkoittavat niitä tapoja, joiden avulla vloggaaja elehtii, näyttää ja osoittaa, miltä oman elämän organisointi näyttää käytännössä. Kokemukselliset merkitykset tarkoittavat sitä, miten vlogi luo representatiivisen ympäristön avulla tunnelmaa, joka näyttäytyy sekä organisoinnin välineenä että sen tuloksena. Identifioivat merkitykset tarkoittavat sitä, miten vloggaaja asettuu osaksi tietynlaista kulttuurista kontekstia ja määrätynlaista yhteiskunnallista asemaa. Vlogit avaavat näkökulman itsen hallinnan diskurssiin siltä kannalta, kuinka tekniikoiden merkityksellisyys perustuu myös esteettisiin ja affektiivisiin ominaisuuksiin, jossa representaation miellyttävyys, kiinnostavuus ja trendikkyys voivat toimia relevanttina kokemuksena itsen hallinnan kannalta. Visuaalisen representaation analyysi tulkitsee, miten vloggaajat tekevät itsen hallinnan diskurssista merkityksellistä konkretisoimalla puhettaan spesifeihin

tilanteisiin, ympäristöihin ja esineisiin. Kiinnitän erityisesti huomiota siihen, miten vlogeissa kuvatut itsen hallinnan tekniikat yhdistyvät esteettiseen elämäntyylin kuvaukseen ja siten tietynlaiseen kulttuuriseen kontekstiin. Visuaalisen analyysin tavoite on siis hahmottaa, mikä itsen hallinnan ja estetiikan yhteys on vlogeissa.

6.2.1 Vloggaaja

Kuva 3. Käyttäjä Nika Erculj

Kuva 4. Käyttäjä Siena Mirabella

Kuva 5. Käyttäjä Modern Outdoor Dweller

Kuva 6. Käyttäjä Thomas Frank

Kuva 7. Käyttäjä Jusuf

Kuva 8. Käyttäjä Lavendaire

Vloggaajan hahmo sitoo teknisen ja yksityiskohtaisen itsen hallinnan diskurssin osaksi elämäntyylin kuvastoa, jossa tunnistettava esteettinen tyyli merkityksellistää sanottua. Verbaalisen sisällön lisäksi video kommunikoi kuvaustekniikan, tyylin ja visuaalisten valintojen, eli tietynlaisen esteettisen järjestyksen kautta. Visuaaliset valinnat konkretisoivat diskurssia, joka pelkkänä tekstinä tarkasteltuna on suhteellisen abstrakti käytännöllisten merkitysten kannalta. Vloggaaja tekee diskurssista myös henkilökohtaisen. Vlogeissa ei esitellä vain organisoinnin systeemejä vaan lisäksi vloggaajan kokemuksia ja ajatuksia. Vlogien sisällössä yhdistyy sekä self help -materiaali että viihde, jonka pyrkimyksenä on tavoittaa katsojien pitkäkestoinen huomio. Vloggaajat myös kehottavat poikkeuksetta katsojia tykkäämään, seuraamaan ja jakamaan videon. Tässä keskitytään kuitenkin ainoastaan itsehallinnan tekniikoiden visuaaliseen merkityksellistämiseen, ei niihin tapoihin, joilla vloggaajat pyrkivät sitouttamaan katsojia. Tarkastelen seuraavassa, miten vloggaajat välittyvät visuaalisina, kerronnallisina ja sosiaalisina hahmoina aineiston videoissa.

Aineiston jokaisessa videossa vloggaaja on sijoittunut keskelle, kameran välittömään läheisyyteen, mikä luo keskustelua muistuttavan asetelman. Vlogit simuloivat keskustelutilannetta komposition lisäksi myös erilaisilla retorisisilla keinoilla (Frobenius 2014). Vloggaajien rooli vaihtelee yksilöllisen elämänhistorian, sekä kuluttaja- ja asiantuntijaidentiteettien välillä. He ottavat huomioon seuraajista koostuvan yhteisön tunnettuja mielipiteitä ja kommentoivat todennäköisiä reaktioita. Vloggaajat pyrkivät ylläpitämään avointa, vuorovaikutuksellista suhdetta yleisöön. Vaikka vlogi käytännössä onkin monologi, vloggaaja on hahmo, joka kertoo, opastaa ja jakaa, mutta myös kuuntelee seuraajien mielipiteitä. Vlogeissa sisällön merkityksellisyys sitoutuu vahvasti vloggaajan persoonaan, joka pyritään esittämään autenttisenä, eli samanlaisena kuin kuka tahansa katsojista. Vloggaaja toimii esimerkkinä, jonka elämäntapa näyttäytyy sekä tavoiteltavana että saavutettavana. (Garcia-Rapp 2017.) Ihanteellisen elämäntyylin luomista käsitteleviin vlogeihin ei olekaan sijoitettu ylellisyyteen yhdistettäviä kulutusesineitä, vaan niissä pikemminkin hyödynnetään minimalistista tyyliä. Vloggaajan hahmoa kuvailee siten sekä esimerkillisyys että samastuttavuus. Tämän todenmukaisuuden, autenttisuuden, samastuttavuuden ja uskottavuuden vaikutelman tuottamiseen vaaditaan huomattava määrä työtä ja ammattitaitoa (Abdidin 2016). Aineistossa vloggaajan persoonan kannalta onkin tärkeää, että se pystyy kuvailemaan itsen hallinnan tekniikoita kenelle tahansa mahdollisina, kun vlogien globaali yleisö voi olla hyvinkin hajanainen.

Tässä tarkasteltuja lifestyle-vloggaajia yhdistävä tekijä on runsas kehon elekielen hyödyntäminen, mikä luo vaikutelmaa välittömyydestä ja sisällön improvisoinnista. Vaikka vlogit todennäköisimmin ovat huolellisesti valmisteltuja, vloggaaja ei koskaan vaikuta lukevan loppuun asti mietittyä tekstiä. Vlogeissa muodostuu vaikutelma, jossa puhe ikään kuin syntyy samalla hetkellä kuvaustilanteen kanssa. Vloggaajan puhe ei kuitenkaan sisällä lainkaan epäröintiä tai ajatteluprosesseja ilmaisevia äännähdyksiä, kuten ”uh” tai ”umm”. Vloggaaja käyttäytyy siten, kuin puhuisi yleisölleen suoraan. Aineiston vloggaajien katse on luotu suoraan kameraan ja käytetty äänensävy on ystävällinen. Näillä ei-verbaalisilla keinoilla tehdään ero itsevarmaan asiantuntijaidentiteettiin. Vloggaaja ei esitelmöi vaan kertoo itsen hallinnasta samalla kuvaten omia kokemuksiaan, tuntemuksiaan, sekä avaamalla näkymiä arkeensa. Vloggaajat myös paljastavat virheitään ja tunnustavat puutteita persoonallisuudessaan. Videoiden sisältöä ja visuaalisesti rakennettua tilannetta siis kehystää vloggaajan persoonassa yhdistyvät tuttavallisuus ja kiinnostavuus.

Aineiston vloggaajat ovat nuoria aikuisia, jotka näyttäytyvät vlogeissa innovatiivisina ja valmiina tarttumaan teknologian tarjoamiin uusiin liiketaloudellisiin mahdollisuuksiin. Monet vloggaajista viittaavat yliopistopintoihinsa ympäristönä, jossa arjen organisointi on tullut relevantiksi. Videoiden perusteella aineiston vloggaajat ovat korkeasti koulutettuja kaupunkilaisia, jotka työskentelevät sisällöntuottajina. Esimerkkeinä organisoitavan elämän rakenteesta annetaan muun muassa sisällöntuottaminen, sosiaalisen median hallinnointi, podcastit, kuvaukset, tilaisuuksissa esiintyminen, omien tuotteiden lanseeraaminen, omien nettisivujen tekeminen, sekä yhteistyökumppanien kontaktointi. Useammilla aineiston videoilla vloggaajat viittaavat itseensä yrittäjinä. Vloggajat määrittelevät tilanteensa usein ainakin osittain ihanteelliseksi, koska kuten monet aineiston vloggaajat kertovat, he tekevät elämässään juuri sitä, mitä haluavat. Vloggaajat identifioituvat myös yksinäisesti positiivisiksi ihmisiksi, jotka ovat uteliaita ja halukkaita oppimaan jatkuvasti uusia taitoja. Vloggaajat myös huolehtivat itsestään unen, ruokavalion, liikunnan ja meditoinnin muodossa.

Vlogien kannalta huomionarvoista on kuitenkin se, että vaikka vloggaajien taustasta annetaan palasia, niitä ei korosteta. Vloggaajien puheen perustaksi ei anneta esimerkiksi koulutuksen tai sosioekonomisen aseman kaltaisia institutionaalisia identiteettejä. Vloggaajan uskottavuus ja auktoriteetti rakentuvat enemmän vlogin luoman kokonaisuuden kautta, eli niiden tekijöiden pohjalta, jotka tekevät vloggaajasta seuraamisen arvoisen. YouTuben kaltaisella alustalla sisällöntuottajan uskottavuus nojaakin luultavasti suhteellisen paljon tilaaja- ja katsojamäärien indikoimaan suosioon. Videoilla vloggaajan hahmoon yhdistyy suhteellisen vähän biografisen historian määrittämiä ominaisuuksia. Vlogien sisältämä tyyli on myös niin yhdenmukainen, että vloggaajien asuinpaikkaa on hyvin vaikea arvata. Vloggaajia yhdistäväksi piirteeksi nouseekin neutraalius ja esteettinen konformismi. Vloggaajat eivät esitä voimakkaita mielipiteitä. He korostavat valintojen yksilöllisyyttä ja suhtautuvat hienovaraisesti seuraajien kanssa käytävään dialogiin. Koska vloggaajat vaikuttavat välttävän spesifejä ja vahvoja identiteettejä, se tekee heistä hyvin yleisluontoisia hahmoja. Sekä diskursiivisesti että visuaalisesti vloggaajien hahmot sisältävät suhteellisen vähän syvyyttä tai kontekstisidonnaisia merkityksiä. Vaikka vlogi formaattina viittaa henkilökohtaisuuteen, vloggaajien identiteetti verkkoalustalla vaikuttaa määrittävän suhteellisen hajanaisen yleisön perusteella siten, että se kykenee palvelemaan erilaisten katsojien vaihtelevia tulkintoja.

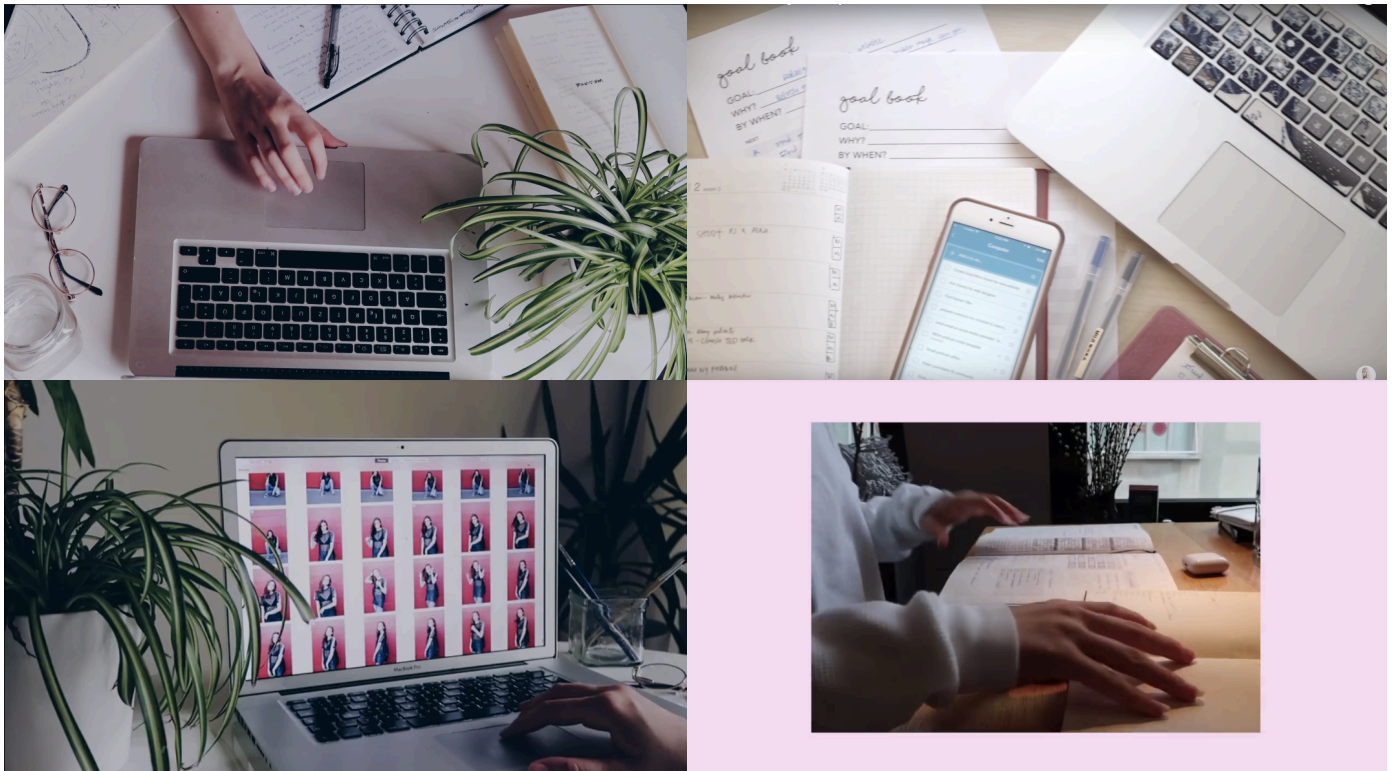
6.2.2 Tyyli

Vlogeissa kuvan- ja äänenlaatu, leikkaus ja väriensäätely ovat asiantuntemuksella tuotettuja. Vloggaajat käyttävät usein hyvinkin korkeatasoisia kameroita, mikrofoneja, kamerajalustoja, valotuslaitteistoja ja editointiohjelmistoja (Abidin 2016). Vloggaajien käyttämä laitteisto saatetaan myös luetella videon kuvausosiossa, joka sisältää myös listauksen kaikista vloggaajan käyttämistä sosiaalisen median profiileista sekä yhteystiedot liiketoiminnallisille yhteydenotoille. Ammattitaito videotuotannossa on huomattavan monimutkainen prosessi, jossa on tunnettava kuvakulmien, asetelmien ja väritäajuuksien taidokas yhdisteleminen alustan formaatin kanssa (Abidin 2016). Vloggaajat ovat myös joko hyödyntäneet graafikkoa tai tehneet itse itselleen logon. Videoilla käytetään lisäksi tyyliliettyä typografiaa, jotka logon kanssa ovat erilaisia työkaluja vloggaajan brändin rakentamisessa. Tyylin yksityiskohdat ovat tärkeitä, koska ne

osoittavat hyvän maun lisäksi teknistä osaamista esimerkiksi Adobe'n kuvan- ja videonkäsittely-ohjelmistoista, jotka Lev Manovich (2017, 95) nimeää luovia sisällöntuottajia yhdistäväksi työkaluksi. Vloggaajien luoman visuaalisen tyylin taustalla vaikuttaa muun muassa modernin valokuvauksen, elokuvan, graafisen suunnittelun, mainoskuvien ja designin historia (mt., 67). Tarkastelen tässä tyyliä vlogien ympäristön ja tunnelman sekä vloggaajan identiteetin ja elämäntavan näkökulmasta. Tyyllillä on tärkeä merkitys sen kannalta, millaisena tuotteena vlogi välittyy katsojille.

Ympäristön ominaisuuksien, typografian, logon, sommitelman ja värien muodostama visuaalinen maailma on osoitus vloggaajan tyylitajusta. Se viestii vloggajan yhteiskunnallisesta asemasta ja kulttuurisesta identiteetistä sekä rakentaa sanattomasti tulkinnallista kontekstia videon sisällölle. Estetiikka demonstroi myös itsessään ideaalista itsen hallinnan järjestystä. Aineistossa blokeh-efektin käyttö, eli taustan pehmentäminen, tasaisen ja harmonisen värimaailman luominen ja vloggaajan huoliteltu ulkonäkö asettavat emotionaalisia sävyjä ja tunnelmaa vlogin viestille. Tyyli on samaan aikaan sekä vaivaton että harkittu (Abidin 2016). Videoiden sävy on tehty miellyttäväksi, mikä osaltaan rakentaa hyvinvoinnille ominaista kokemuksellista ympäristöä. Vloggajan ei tarvitse kertoa voivansa hyvin, kun hän voi näyttää sen visuaalisen tyylin ja ympäristön avulla. Tyyllilliset keinot voidaan siten tulkita visuaalisena metaforana kokemuksellisille ja emotionaalisille olotiloille (Manovich 2017, 95). Vlogien diskurssin kannalta hallittu visuaalinen tyyli voi toimia osoituksena tasapainosta ammatillisen kunnianhimon ja omasta hyvinvoinnista huolehtimisen välillä. Visuaalisen tyylin avulla vlogit pystyvät osallistumaan ihanteellisen minuuden rakentamisen välineenä, jossa digitaalinen teknologia muodostuu erottamattomaksi osaksi yksilön tapaa nähdä ja kokea itsensä (Raun 2012).

Miespuoliset vloggaajat erottuvat tyyllillisesti aineistossa sikäli, että vloggaajan hahmo ei korostu visuaalisesti yhtä selvästi kuin naispuolisten vloggajien kohdalla. Miesvloggaajat (kuvat 5 ja 6) eivät asetu vaaleaa taustaa vasten, heidän vlogeissaan on hieman tummempi värimaailma ja sommitelmasta löytyy suurempi määrä esineitä, jotka kilpailevat katsojan huomiosta videolla esiintyvän puhujan kanssa. Miesvloggaajat erottuvat myös sikäli, että heidän kohdalla kuvanmuokkaus erottuu vähemmän katsojan silmään. Ero on kuitenkin suhteellisen pieni verrattuna naisvloggaajiin, joten tässä tyyliä käsitellään ilman aineiston erottelua alaryhmiin. Lifestyle- ja self help -vlogit vaikuttavat kuitenkin olevan naispainotteinen genre YouTubessa. Muiden vlogien kohdalla on käytetty värifilttereitä, kontrastin muokkausta (kuva 3) ja esimerkiksi blokeh-efektiä, eli taustan pehennystä (4, 7 ja 8). Kaikissa vlogeissa video sijoittaa vloggaajan keskelle omaa työ- ja elinympäristöään. Yksilöllistä identiteettiä rakennetaan myös vaatetuksen, hiustyylin, kosmetiikan ja huonekalujen tyylin välityksellä. Taustamusiikkivalinnat, typografian hyödyntäminen, sekä leikkauksella ja editoinnilla rakennettava visuaalinen kerronta toimivat myös tyylin komponentteina. Kyse on pienien erojen tuottamisesta saman tunnistettavan tyylin sisällä.

Kuva 9. Kollaasi vlogeissa esitetyistä sommitelmista

Elämäntyylin design konkretisoituu vlogeissa erilaisten esteettisten sommitelmien muodossa. Sommitelmat toimivat representaation tiloina, jotka eivät rakenna vlogien kannalta spesifejä merkityksiä, vaan toimivat pikemminkin pintana, johon katsojan on helppo projisoida itsensä. Ne toimivat tietynlaisena taustoittavana kuvastona, joiden avulla diskurssin ympärille kursitaan kokemuksellista maailmaa. Sommitelmat luovat jopa stereotyyppisiä tilanteita, mutta niiden tehokkuus perustuu nimenomaan esteettiseen tyyliin, ei kerronnallisiin merkityksiin. Sommitelmat ovat esimerkki vlogien hyödyntämästä representaation tyylistä, joka elokuvallisen ja juonellisen kerronnan sijasta tuottaa merkityksiä rinnakkain aseteltujen esineiden avulla. Elämäntyyli tulee siten kuvatuksi tilanteina, hetkinä ja tunnelmina, joita voi edustaa vesilasi, viherkasvit ja silmälasit aseteltuna pöydälle, tai tietokone ja sen ympärille levitetyt muistivihkot. Kuvan 9 esittämä kollaasi sisältää esimerkiksi sellaisia hetkiä, joissa vloggaaja on istunut työpöydän ääreen ja omistanut erikseen aikaa suunnittelulle ja haaveilulle, jonka aikana voi vaipua kaikessa rauhassa ajatuksiinsa. Sommitelmat toimivat siten suhteellisen fragmentaarisen representaation tyylinä, joka perustuu hyvin yleisluontoiseen kulttuuriseen kuvastoon. Katsojan silmissä ne onnistuvat kuitenkin konkretisoimaan sitä, miltä ihanteellinen itsen hallinnan järjestys näyttää ja miltä se tuntuu. Myös Lev Manovich (2017) kuvailee sommitelmien käyttöä hyvin tyypillisenä teemana Instagram-alustan visuaalisessa representaatiossa. Näitä asetelmia yhdistää ihmisruumiin, kuten käden, asettaminen osaksi sommitelmaa. Instagrammaaja tai vloggaaja ei siis sijoitu kuvassa näkymättömäksi katsojaksi, joka ottaa kuvan, mutta ei myöskään kuvan kohteeksi kameran edessä. Sommitelmissa vloggaaja sijoittuu kuvanottohetkeen, jossa hän näkee itsensä ottamassa kuvaa. Vloggaaja ei siis katso maailmaa samanlaisesta dokumentaarisesta perspektiivistä, kuten esimerkiksi turisti, vaan on upotettu kuvan ilmaiseman hetken ja tilanteen sisään (mt., 125). Sommitelmien merkitys vlogien representaatiossa onkin siinä, etteivät ne ensisijaisesti esitä henkilöä vaan abstrakteja

tilanteita. Visuaalisena representaationa ne ovat myös niin yleisiä ja neutraaleja, että ne voisivat hyvin olla kuvapankista lainattuja.

6.2.3 Ympäristö

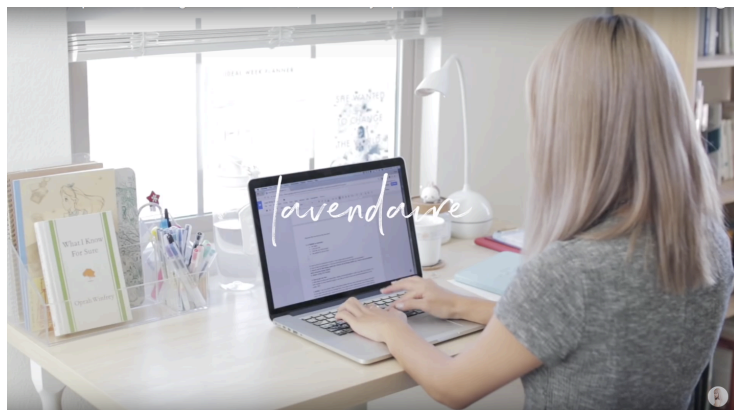
Vloggaaja näyttäytyy osana videoissa avautuvaa ympäristöä. Vloggaaja linkittyy esineistä ja asioista koostuvaan maailmaan, joka rakentaa merkityksiä tilan, objektien ja vloggaajan ruumiin välisten suhteiden avulla. Tila viestii elämäntapavalinnoista sekä arvostuksen ja mielenkiinnon kohteista. Tarkastelen seuraavassa vlogien ympäristöä representatiivisena tilana, joka viestii elämäntyylistä ja persoonasta. Huolitellulla tilan järjestämisellä on iso merkitys vlogin tulkinnalliselle kehykselle. Jos ympäristönä olisi esimerkiksi luonto tai sekava huone, vlogin merkitys olisi huomattavan erilainen. Vlogien luomissa asetelmissa sijoitetaan tyypillisimmin työpöydän ääreen, joka sijaitsee vloggaajan kodissa tai työhuoneella. Asetelma sijoittaa vlogit sellaiseen ympäristöön, jonka merkitystä määrittää organisoinnin välityksellä tapahtuva itsensä toteuttaminen. Oman työpisteen ja kodin järjestämisellä on ensisijainen symbolinen asema henkilön itsen hallinnan kannalta. Juuri organisoinnin avulla tilasta tehdään omaa persoonallisuutta vastaava ja oman elämäntyylin mukainen. Ympäristö toteuttaa elämäntyylin konkreettisina asioiden sommitelmina ja toimii itsensä määrittelyn keinona. Lisäksi kodilla voi olla vloggaajien kannalta erityinen merkitys sen vuoksi, että se on myös työpaikka ja studio. Vloggaajan työskentelytapoja ja motivaatiota ei ole siis ohjaamassa esimerkiksi toimistoympäristön asettama normatiivinen järjestys. Käyttäjä Allison Anderson kuvaa tilan merkitystä näin:

”This is a big one for me. My productivity and motivation are definitely correlated with the space around me, how tidy and organized it is. It's very interesting, if I have a couple of days where I'm really not getting anything done and I don't really want to get anything done, I'll look around at my space and it's usually disheveled and cluttered and totally disorganized, and there's stuff piled up everywhere that you look. It's just amazing to me how much my physical space affects my mental space.”

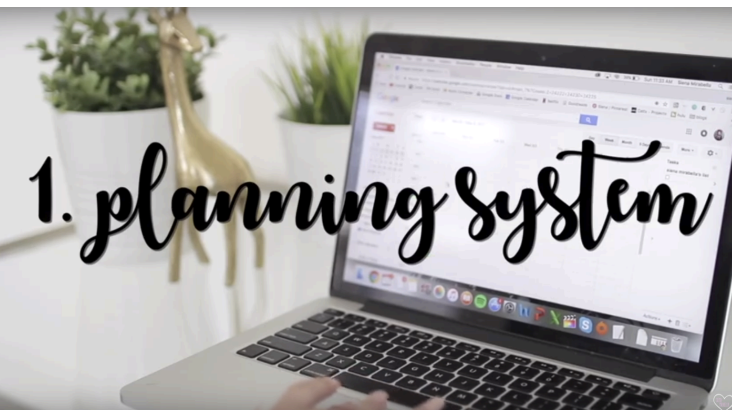
Katkelma korostaa sitä, kuinka epäjärjestyksen tai ylipäänsä liian suuren tavaramäärän keskellä on mahdoton olla tuottelias. Sen vuoksi kaunis, kontrolloitu ja siisti ympäristö lisää tuottavuutta. Organisoitu ympäristö on kuitenkin myös tulos tavoitellun itsen hallinnan saavuttamisesta, sillä se on konkreettinen merkki kiitettävän itsen hallinnan harjoittamisesta. Kun vloggaajat kertovat, miten he elämäntyylin suunnittelussa pyrkivät hallitsemaan elämäänsä pienimpiä yksityiskohtia myöten, tämä saa visuaalisen referentin ympäristöstä, jossa koriste-esineet, kynät, viherkasvit ja muut tavarat ovat erittäin huolellisesti aseteltuja.

Tila vaikuttaa olevan jokaisessa videossa vloggaajan työ- tai makuuhuone. Huone on valkoinen tai vaalea, minimalistinen ja huolellisesti sommiteltu osoittaen esteettistä taidokkuutta. Tila avautuu selkeästi hahmotettavan kolmiulotteisen avaruuden kautta sisältäen paljon tyhjää tilaa, jolloin katsojan huomio kohdistuu hyvin rajoitettuun määrään kohteita. Kiinnostavasti juuri digitaalinen teknologia mahdollistaa niukasti sisustetun ympäristön. Tietokone on korvannut suuren määrän aiemmin arjessa välttämättömiä

tavaroita, kuten esimerkiksi kirjahyllyn, vihkot, almanakat, kellot, lankapuhelimen, osoitemuistiot, kuva-albumit, kameran ja television. Kun tilaa hallitsevat suuret tyhjät pinnat, esillä olevat esineet vaikuttavat sitäkin merkityksellisemmin valikoiduilta. Vlogeissa tavaroiden vähentäminen (*declutter*) ja tilan selkeyttäminen ovat myös fyysisen ympäristön kannalta tärkeä itsen hallinnan keino.

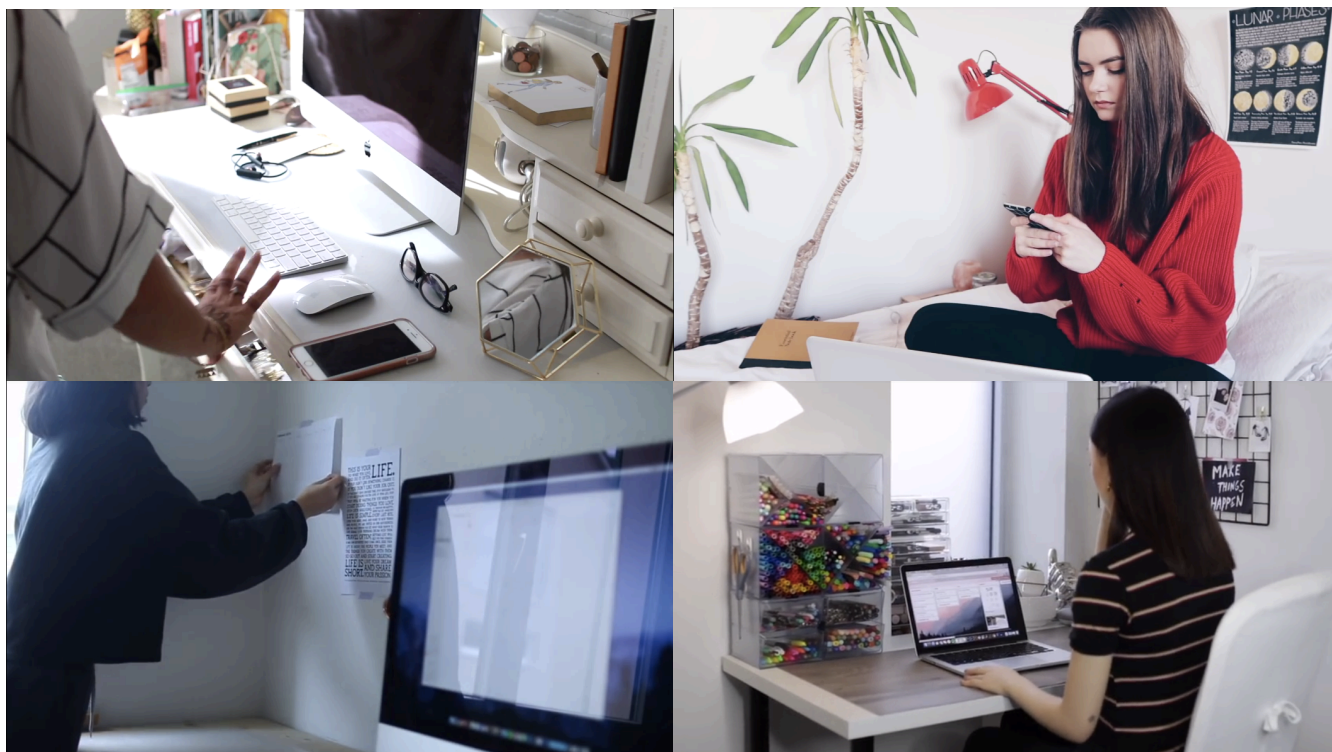
Kuva 10. Käyttäjä Lavendaire

Kuva 11. Käyttäjä Siena Mirabella

Kuvat 10 ja 11 esittävät siirtymäkohtauksia vlogeissa. Kuvassa 10 nähdään käyttäjä Lavendaire kirjoittamassa tietokoneella työpöydän ääressä. Videokuvan päälle on sijoitettu vlogin logo, joka näyttää käsin kirjoitetulta. Seinä, ikkuna ja työtaso käsittävät ison osan kuvasta laajoina vaaleina pintoina. Tietokoneen lisäksi nähtävissä olevia esineitä ovat kirjahylly, lamppu, vesipullo, kyniä, koriste-esineitä, sekä läpinäkyvästä muovista valmistettu teline, johon on aseteltu Oprah Winfreyn self-help-kirja *What I Know For Sure* ja muistikirjoja. Näkymä tuottaa vaikutelman realistisesti kuvatusta tilanteesta vloggaajan arjessa. Kolmannesta persoonasta kuvattu asetelma konkretisoi, millaista se elämä on, jota vloggaaja puheessaan pyrkii hallitsemaan. Asetelman luomassa ympäristössä huomionarvoista on siisti järjestys sekä harkitusti tehdyt asetelmat esineistä, jotka sisältyvät myös vloggaajan näköpiiriin työskennellessä. Sommitelmassa kaikki asiat ovat niille kuuluvissa paikoissa, mikä luo vaikutelman kontrollista. Kontrolli ei näin visualisoituna assosioitu kuitenkaan ankaraan järjestykseen vaan kokemukseen keveästä ja miellyttävästä tilasta. Huolellisesti järjestetyssä tilassa vloggaaja on vapautettu keskittymään täydellisesti työhönsä. Estetiikka siis luonnehtii vloggaajaa, joka on vapaa toteuttamaan itseään.

Kuvassa 11 käyttäjä Siena Mirabella näyttää katsojalle ympäristön, joka avautuu hänen edessään töitä tehdessä. Kyse on siirtymäkohtauksesta vlogin ensimmäiseen teemaan, joka käsittelee otsikon mukaisesti suunnittelun systeemiä. Kannettava tietokone on asetettu valkoiselle työpöydälle, jonka vieressä on kaksi viherkasvia valkoisissa ruukuissa sekä kultainen kirahviveistos. Vloggaajan käsi asettuu suhteeseen sommitelman kanssa. Kohtaus rakentaa tilanteellista maisemaa vloggaajan elämästä. Vlogin sisällön kannalta kummassakaan kuvan 10 ja 11 kohtauksessa ei varsinaisesti tapahdu kerronnallisesti mitään. Sen sijaan molemmat kohtaukset rakentavat maiseman, jossa vloggaajan ruumis yhdistettynä ympäröiviin esineisiin rakentaa intuitiivisesti tulkittavan tilanteen. Tilanteiden välittämä tunnelma on rauhallinen, mikä toimii vastakohtana työtehtävien organisointiin liittyvälle kiireelle. Kummassakaan kuvassa kannettavia

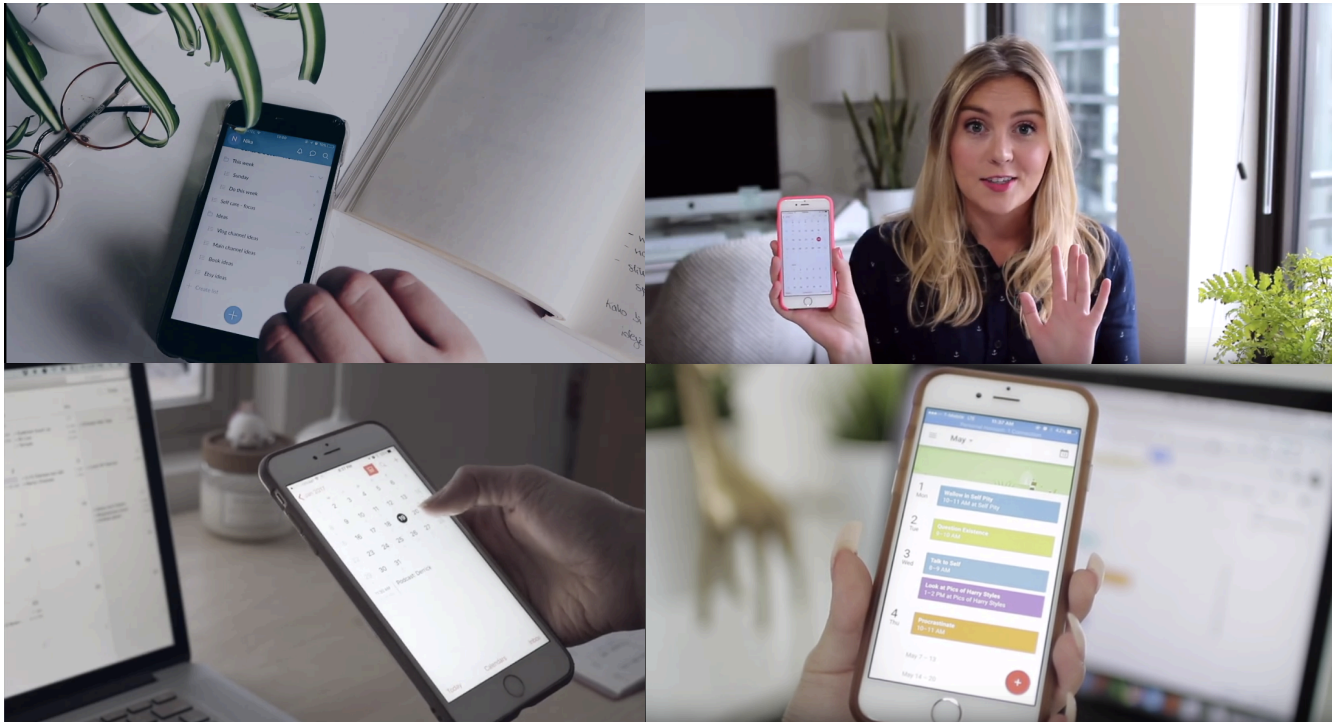

Kuva 12. Kollaasi vlogien representoimasta ympäristöstä

tietokoneita ei ole kytketty latausjohtoon, vaikka tietokone on käytössä. Tämä yksityiskohta antaa viitteitä siitä, kuinka tarkkaan harkittuja vlogien luomat visuaaliset sommitelmat ovat. Mahdollisesti sähköjohto, joka olisi leikannut horisontaalisesti työpöydän muodostaman vaalean pinnan, olisi häirinnyt esteettistä asetelmaa.

Kuvan 12 esittämä kollaasi näyttää vloggaajien työtiloissa sijaitsevia sommitelmia, jotka vloggaajat ovat valikoineet näytettäväksi katsojille. Kuvat esittävät ympäristöjä, jotka koostuvat kiinnostavista yksityiskohdista. Kuvakulma on kaikissa kuvissa kolmannessa persoonassa. Design-koriste-esineiden lisäksi nähtävillä on muun muassa viherkasveja, julisteita, vintage-huonekaluja, kirjoja, Applen laitteita ja peili. Huoneiden järjestys vaikuttaa asetelmalliselta. Sommitelmat eivät toimi narratiivisina visuaalisen kerronan keinoina, vaan sen sijaan maalaavat näkymää vloggaajien ympäristöstä. Seinillä nähdään myös esimerkkejä inspiroivista kuvista, julisteista ja iskulauseista, joilla vloggaajat neuvovat koristamaan omaa elinympäristöä. Nämä visuaaliset sommitelmat ovat yksi unelmien ja tavoitteiden visualisoinnin keino. Tilanteet kuvastavat ympäristöä, jossa kiireen lomassa löytyy aikaa myös omalle hyvinvoinnille ja energiaa tehdä omasta elinympäristöstä esteettisesti kaunis. Sommitelmat antavat kuvan myös siitä, miltä vloggaajien näkökulmasta tavoiteltava elämäntyyli näyttää. Kurinalaisen rationaliteetin sijaan se välittää vapauden, inspiraation ja itsensä toteuttamisen tilanteellista kontekstia. Katsoja kuitenkin kiinnittää huomiota myös siihen, että vlogeissa oma koti tulee järjestetyksi ensisijaisesti työympäristöksi. Vlogeja yhdistää työn asettaminen keskiöön elämäntyylin suunnittelussa ja myös kodin järjestämisessä. Asetelmallisesti järjestetyt huoneet tekevät siten myös omasta kodista tuotteen vlogien representatiivisena ympäristönä.

6.2.4 Sovellus

Kuva 13. Kollaasi sovelluksien esittämisestä vlogeissa

Tarkastelen tässä luvussa, miten vlogit sijoittavat projektin- ja ajanhallintasovellukset osaksi visuaalista ympäristöä. Tämän avulla voidaan tarkastella, millaista suhdetta vlogeissa rakennetaan katsojaan ja millainen representatiivinen identiteetti vloggaajan hahmolla on videoissa. Kuva 13 esittää tapoja, joilla digitaalisia sovelluksia yhdistetään vlogien visuaaliseen representaatioon. Oikean yläkulman kuvassa käyttäjä Allison Anderson näyttää sovellusta kädestään samalla, kun puhuu sen käytöstä. Tämä on suoraviivainen tapa linkittää sovellus osaksi tilannetta, jota vloggaaja parhaillaan kuvailee. Kuvissa älypuhelimesta käytettävä sovellus yhdistyy myös erilaisten esineiden sommitelmiin. Sovellus on yhtäältä osa tätä sommitelmaa ja kuuluu siihen, mutta toisaalta se on myös siitä erotettava, liikuteltava objekti. Kuvat välittävät tyypilliseltä vaikuttavia hetkiä työprosessien lomassa ja arjessa, jossa vloggaajan käsi suhteutuu muistivihkojen, kynien, tietokoneen ja silmälasien luomiin asetelmiin. Sovelluksen graafinen käyttöliittymä toimii välineenä, joka yhdistää eri mediat toisiinsa. Ajan- ja projektinhallintasovelluksia on mahdollista pitää auki sekä tietokoneella että älypuhelimessa, ja muistivihkoihin ja almanakkaan kirjoitetut asiat voidaan helposti siirtää sovellusten käyttöliittymään. Vlogeissa sovellus näyttäytyy siis liikutettavana ohjauskeskuksena, jota on mahdollista käyttää ajasta ja paikasta riippumatta. Sovellukset toimivat myös esiteltujen organisoinnin systeemien tärkeimpänä representaationa. Sovellusten graafinen käyttöliittymä konkretisoi vloggaajan kuvailemaa ajattelu- ja uskomusjärjestelmää ja tekee sen helpommin ymmärrettäväksi. Sovellus tiivistää itsen hallinnan viestin käyttöliittymän muokkaukseen, jossa elämäntyylä voi muuttaa sovelluksen objekteja

manipuloimalla. Sovelluksen käyttöliittymällä on symbolinen merkitys kuvauksissa, joissa vloggaaja suunnittelee elämäntyyliä kattavana kokonaisuutena. Yhdistämällä puheensa sovellukseen vloggaaja saa sanomalleen katetta, kun itsen hallinnan diskurssi muuttuu värikoodatuksi kategorisoinnin systeemiksi, jonka avulla jopa koko arkielämän rakenne voidaan esittää ja järjestää optimaalisesti. Itsen hallinnan diskurssi saavuttaa efektiivisen todenperäisyyden visualisoitujen sovelluksen toimintojen avulla. Sovelluksen kyky järjestää ja representoida käyttäjän elämää perustuu kuitenkin samalla lausumattomaan luottamukseen käyttöliittymää kohtaan ja uskoon sen kyvystä vastata todellisuutta tiivistämällä elämää rajalliseen määrään representatiivisia vaihtoehtoja.

Vlogeille tyypillistä on esittää sovelluksen käyttöä ensimmäisen persoonan kuvakulmasta. Kollaasin kuvissa katsoja näkee sovelluksen ikään kuin itse käyttämänään. Ensimmäisestä persoonasta katsoja näkee suoraan, miten sovelluksen graafinen käyttöliittymä vastaa puheessa kuvailtuja ja visuaalisesti rakennettuja tilanteita, sekä näiden tilanteiden ilmaisemia tarpeita. Kädet esitetään nousevan kuvan alareunasta, ei yläpuolelta tai yleiskuvana. Näin esitettynä kädet toimivat videoilla ikään kuin katsojan omien käsien korvikkeena. Tämä toimii visuaalisen representaation keinona, joka tarjoaa samaistuttavan kohteen katseelle. Se myös vähentää olennaisella tavalla vloggaajan persoonan korostamista. Tämän representaation keino yhdistyy edellä tehtyihin havaintoihin vloggaajan hahmon neutraaliudesta ja vlogeissa hyödynnettävistä tilanteellisista sommitelmista. Nämä representaation tekniikat siirtävät diskurssin perustaa pois puhuvasta yksilöstä. Tämä on huomionarvoinen ero suhteessa perinteisempään asiantuntijan hahmoon, jonka tarjoaman informaation relevanssi perustui nimenomaan kertojan poikkeuksellisten elämäkokemusten, erikoistuneen osaamisen tai menestyksen varaan. Vlogeissa sen sijaan luodaan visuaalista kerrontaa, jossa katsoja voi nähdä itsensä vloggaajan hahmossa. Visuaalisessa representaatiossa vloggaajan ruumiin funktio on ainakin osittain tietynlainen katsojan korvaaja erilaisissa tilanteellisissa sommitelmissa. The New York Timesin toimittaja Amanda Hess (2018b) on myös analysoinut käsien toimintaa vlogeissa hyvin kiinnostavalla tavalla. Hess (mt.) tulkitsee käsien merkitystä erilaisissa tutoriaalivideoissa ja vlogeissa siltä kannalta, että katsojan huomio kohdistuu niissä henkilön ulkonäön sijaan tekemiseen. Käsien visuaalinen merkitys on juuri niiden anonyymissa identiteetissä. Tämän voi Hessin (mt.) mukaan nähdä vlogeissa demokraattisena ideaalina tiedon ja taitojen jakamisesta.

Nämä huomiot kuitenkin herättävät kysymyksen vloggaajan ja katsojan välisestä valtasuhteesta. Koska vloggaajien menestys ei perustu laajasti tunnetun julkisuudenhenkilön asemaan, vaan katsojien huomion pitkäkestoiseen säilyttämiseen, vloggaaja joutuu ylläpitämään tätä suhdetta lakkaamatta sisällöntuotannolla. Tämä voi olla syy sille, miksi vloggaajan hahmo näyttäytyy niin neutraalina, ja vlogien representaatiossa korostuvat abstraktit tilanteet. Ne tarjoavat mahdollisesti hyvinkin hajanaiselle katsojajoukolle tilaisuuden samaistua sisältöön. Digitaalisesta mediasta tekeekin erityisen juuri se, että katsojat voivat olla jatkuvassa vuorovaikutuksessa vloggaajan kanssa. Vloggaajat todennäköisimmin seuraavat tarkkaan, millainen sisältö ja millainen kuvaustyyli kerää eniten huomiota katsojien keskuudessa. Vlogien sisältö muovaantuu tässä jatkuvassa dynaamisessa vuorovaikutussuhteessa. Itsen hallinnan kannalta tämä tarkoittaa epävarmaa tilannetta, joka voi tuottaa paineita työskennellä tehokkaammin, joustavammin ja intohimoisemmin. Vloggaajan kannalta epäonnistuminen merkitsisi samalla omista unelmista ja omasta vapaudesta luopumista. Vloggaajan työ ja elämä ovat siten toisiinsa tiiviisti kytkeytyneitä. Työ vaikuttaa täyttävän suuren osan

elämästä, mutta oma elämä on myös sisällöntuottajan työn kohde ja väline. Samalla vloggaajan elämä tulee digitaalisten verkostojen muodostaman toiseuden ohjaamaksi, mikä luo monimutkaisen tilanteen itsen hallinnan kannalta.

7 Tulkinta ja johtopäätökset

7.1 Vlogien itsen hallinnan tekniikat ja vloggaajien työ

Analyysissa tarkasteltiin vlogien itsen hallinnan diskurssia konkreettisten tekniikoiden, motiivien ja intressien sekä itsesuhteen näkökulmista. Tärkeinä itsen hallinnan tekniikoina erottuivat oman elämän näkyväksi tekeminen listaamalla sekä organisoinnin systeemin luominen, joka toimii muodollisena kehyksenä informaation hallintaa ja arkielämän konventioiden järjestämistä varten. Motiiveja ja intressejä oli mahdollista arvioida listaukseen yhdistyvien tilanteiden näkökulmasta. Niissä itsen hallinta yhdistyi pyrkimykseen organisoida elämää, reflektoida omaa toimintaa ja suunnitella tulevaisuutta. Listaamisella vloggaajat tekivät tavoitteistaan näkyviä representaatioita ja siten pysyviä elementtejä elinympäristönsä osana. Vlogien diskurssissa muodostuvan itsesuhteen kannalta olennaisessa asemassa näyttäytyi etenkin itsen medioitunut representaatio. Mediarepresentaatioiden avulla reflektointiin omaa yksilöllisyyttä ja sen tulevaisuuden mahdollisuuksia. Tutkielma asetti kysymykseen: *millaista itsen hallinnan rationaliteettia medioitunut ympäristö tuottaa?* Analyysissa tulkitsin vlogien itsen hallinnan rationaliteettia käsitteellä elämäntyölin design, joka kuvaa itsen hallinnan tekniikoita yhdistävää ajattelu- ja suhtautumistapaa. Elämäntyölin design merkitsee oman elämän jopa kokonaisvaltaista suunnittelua ja muotoilua. Vlogien visuaalisuutta koskevassa analyysissa tulkitsin aineistoa yleisempien sosiokulttuuristen merkityksien näkökulmasta. Visuaalisuuden analyysissa vlogien itsen hallinnan diskurssi konkretisoitui tilanteisiin ja ympäristöihin, jotka kuvasivat vlogeja spesifinä kulttuurituotteena ja tarjosivat kuvauksen vloggaajien työstä ja arjesta. Vertailen ensin analyysin tuloksia suhteessa aiempaan tutkimukseen. Tämän jälkeen teen aikalaisanalyttisiä spekulatiivisempia tulkintoja, joissa vertailen vlogien itsen hallinnan diskurssia suhteessa relevanttiin yleisempään kirjallisuuteen. Lopuksi yhdistän itsen hallinnan ja mediateknologian muodostaman tutkimusilmiön osaksi laajempia yhteiskuntatieteellisiä keskusteluja.

Itsen hallinta on tärkeä aihe sisällöntuottajille, jotka työskentelevät itsenäisesti kotoaan ja järjestävät elämänsä itsensä yrittäjinä. Vloggaajien työympäristöä ei kuvaile työpaikoille tyypillinen institutionaalinen järjestys. Organisoinnista ja työmotivaatiosta on huolehdittava itse. Vloggaajien työ vaikuttaa myös koostuvan lähinnä lyhytkestoisista, päällekkäin limittyvistä projekteista, joiden organisointi sekä informaation käsittelyn että ajanhallinnan kannalta on keskeistä vlogien kuvailemassa problematiikassa. Organisoinnin systeemit ovat hyvin yksityiskohtaisia ja niiden ylläpito itsessään vaikuttaa kuluttavan runsaasti aikaa. Kiireinen, lukemattomien projektien, tapaamisten, suunnitelmien ja mediatuotannon täyttämä elämä kuvaa problematiikkaa ajan ja resurssien niukkuudesta. Samalla vloggaajien puheessa se yhdistyy medioituneen elämän avaamiin mahdollisuuksiin, jossa vaativuuden käänköpuolena on kokemus vapaudesta

suunnitella omaa elämää. Vlogit eivät sisällä pyrkimystä korjata elämäntilanteen ongelmia, vaan diskurssi on keskittynyt optimoimaan hajanaista elämäntyä. Itsen hallinnan tekniikoiden kannalta onkin huomioitava, etteivät vlogit sisällä sellaista narratiivia, jossa problemaattinen alkutilanne katoaisi sen jälkeen, kun jokin tietty itsen hallinnan tekniikka olisi otettu käyttöön. Vlogeja kuvaa paremmin se, että erilaiset tekniikat tarjoavat artikulaation omaan elämään sisältyvästä problematiikasta, jonka avulla se on paremmin hahmotettavissa, ymmärrettävissä ja järjestettävissä.

Aineiston vlogit heijastavat havaintoja, joita Crystal Abidin (2016) ja Florencia Garcia-Rapp (2017) ovat tehneet sisällöntuottajien hahmon autenttisuudesta. Autenttisuus kuvaa sosiaalisen median julkkisten ja yleisön välistä viestinnällistä vaikutussuhdetta, eikä tarkoita siis fenomenologista ainutkertaisen yksilön olemassaolon autenttisuutta. Itsen hallinnan tekniikoita esiteltäessä vloggaajan oma elämäntapa näyttäytyy ihanteellisena ja esimerkillisenä, mutta samaan aikaan tarpeeksi tavallisenä, jotta seuraajien olisi mahdollista samaistua sisältöön. Samalla vlogien itsen hallinnan tekniikat kuvailevat sisällöntuottajien työn erityisiä ominaisuuksia. Organisoinnin systeemien kattavuus on osoitus työn vaativuudesta. Aineiston vlogeissa itsen hallinnan tekniikat toimivat sisällöntuotannon organisoinnin taitona, tietynlaisena organisatorisena koneistona, joka sisältää hyvin pitkälti yhtä suuren kirjon erilaisia tehtäviä, kuin kokonaisen mediayrityksen toimintakuva. Vloggaajat kuvailevat systeemin rakentamista sisällöntuotannon kannalta pakollisena, jotta erilaiset prosessit, tehtävät, ideat, kontaktit ja aikataulut pysyisivät hahmotettavina ja hallittavina. Analyysin yhdistää Abidinin (2016) ja Garcia-Rappin (2017) tutkimuksiin erityisesti se, että vloggaajan kannalta esitellyt organisoinnin systeemit eivät ole pelkästään operatiivisia reseptejä omalle toiminnalle vaan myös tuote, jonka on tarjottava katsojalle mielenkiintoista sisältöä. Sisällöntuotanto toteutetaan tavalla, joka tekee omasta elämästä kiinnostavaa, inspiroivaa ja viihdyttävää katsojalle. Elämän on oltava tarpeeksi mielenkiintoista, jotta se olisi jakamisen arvoista, ja sisällön on toisaalta oltava tarpeeksi neutraalia, jotta se tavoittaisi mahdollisimman suuren yleisön. Vloggaajan on myös osattava esiintyä tavalla, joka kerää katsojien huomion ja tiedettävä millainen sisältö menestyy alustalla. Näiden tekijöiden merkitys ilmeni vlogien visuaalisuuden analyysissä, jossa nousi esiin vlogien neutraalius, samaistuttavuuden rakentaminen visuaalisessa representaatioissa ja esteettinen taidokkuus. Sisällöntuottajien työn kannalta olisi erittäin kiinnostavaa analysoida, kuinka määrätietoisesti vloggaajat muovaavat sisältöään ja siten omaa elämäänsä kilpaillessaan alustalla huomiosta.

Viime vuosina vloggaajien loppuunpalamisesta on puhuttu mediassa (Stokel-Walker 2018). Vloggaajien työn kuluttavuus johtuu useammasta syystä: sisällön on oltava laadukasta, tuotettava arvoa katsojille ja oltava autenttista ja omaperäistä, mutta sisällöntuotannon on myös oltava aikataulutettua ja tiheärytmistä (Parkin 2018). Sisällön nopea julkaisutahti on välttämätöntä, jotta oman kanavan saa pidettyä pinnalla YouTuben algoritmisessa sisällönsuosittelujärjestelmässä. Lyhyetkin tauot voivat rokottaa sisällöntuottajien seuraajamääriä ja siten tuloja huomattavasti. (Mt.) Tämä kuvaa alaa, joka on erittäin kilpailullinen ja vaativa. Kilpailullinen tilanne kohdistaa myös paineita itseilmaisun osaamisen kannalta, mikä saattaa selittää vlogien kysyntää myös katsojien näkökulmasta. Vlogeja katsomalla voi oppia tärkeitä taitoja itsen hallinnasta ja itsen esteettisestä brändämisestä työmarkkinoilla, joilla korostetaan yksilöllistä luovuutta ja omistautumista työlle. Mahdollisuus yleisempään aikalaisanalyttiseen tulkintaan avautuukin vlogien artikuloiman

ihanteellisen elämäntilanteen välityksellä, jota kuvaa omaa mediayritystä pyörittävä sisällöntuottaja, joka on itsenäisesti vastuussa tuotanto-, markkinointi- ja viestintätehtävistä.

Nimesin analyysissa elämäntyylin designin vlogien itsen hallinnan rationaliteettia kuvaavaksi ajattelutavaksi. Ehdotan elämäntyylin designia aikalaisanalyyttiseksi tulkinnaksi medioituneen ympäristön tuottamasta itsen hallinnan rationaliteetista. Tulkitsen tässä elämäntyylin designia vlogien muodostaman kokonaisuuden näkökulmasta. Elämäntyylin design on omien halujen, toiveiden ja unelmien artikulaatio, joka on samalla jaettavissa oleva esteettisesti vaikutusvoimainen representaatio. Analyysissa huomio kohdistui varsinkin yksityiskohtaisiin listauksen, suunnittelun ja organisoinnin toimenpiteisiin, jotka yhdistyivät vaikutelmaan kattavasta kontrollista. Yksityiskohtaisuus ja tarkkuus tekevät vlogeista kiehtovia, mutta tätä kiehtovuutta lisää elämäntyylin designin merkitys tietynlaisena luomistapahtumana. Ohjelmoijan tavoin vloggaaja aloittaa kuin tyhjältä päätteeltä ja täyttää tilan periaatteilla, toiminnoilla, symboleilla ja merkityksillä. Samoin kuin nykyaikaiset ohjelmistotuotteet, myöskään vloggaajien design ei koskaan valmistu tai saa pysyvää muotoa. Elämäntyyli pysyy joustavana ja saa jatkuvasti uusia päivityksiä. Elämäntyylin voi myös kokonaan vaihtaa. Se on mahdollisuuksien tila, jonka voi suunnitella, muotoilla ja täyttää omien halujen ja tarpeiden mukaisesti. Vapauden ja kontrollin kokemus konkretisoituu juuri muotoilun prosessissa, jossa voi suoraan nähdä omat luovat ja organisatoriset kyvyt. Vlogien tuottamalle mahdollisuuksien avaruudelle on kuvaavaa, että siinä ei esiinny kaukaisia elämänkaaren varrelle sijoitettavia tavoitteita, kuten omistusasunto tai vakituinen palkkatyösuhde, vaan pelkästään sellaisia asioita, jotka voivat kuulua vloggaajaan elämään jo nykyhetkessä. Vloggaajien suhde tulevaan yhdistää nykyisen ja potentiaalisen sekä reaalisen ja representaation. Tämä näyttäytyy vlogeissa myös oman identiteetin jatkuvana muovaamisena. Oman itsen ja elämäntyylin muovaamiseen yhdistyvä vapaus ei kuitenkaan välity vain digitaalisen median mahdollistamilla työkaluilla. Vapaus muotoilla omaa elämää syntyy myös olennaisella tavalla siitä, että verkkoalustalla muiden käyttäjien muodostama toiseus ei aseta sosiaalisia rajoituksia oman identiteetin määrittelylle. Verkkoalustalla vloggaajan identiteettiä ei määritä biografinen historia vaan visuaalisen representaation välityksellä muodostuva suhde omiin seuraajiin. Koska digitaalisten verkostojen muodostama toiseus on niin abstrakti, se mahdollistaa yksilön valita aina uudelleen oman identiteettinsä ilman elämänhistorian muodostamia vahvoja rajoituksia. Tulkitsen seuraavassa elämäntyylin designia suhteessa aiempaan empiiriseen tutkimukseen ja tutkielman käsitteellisen näkökulmaosion keskusteluihin.

7.2 Vlogien diskurssin aikalaisanalyyttinen tulkinta

Tulkitsen vlogien diskurssia aikalaisanalyttisesti ensin individualismin näkökulmasta. Vlogien itsen hallinnan diskurssi on täysin individualistinen periaatteiden muotoilun tasolla. Vloggaajat eivät puhu yhteiskunnallisista rakenteista tai työmarkkinoista vaan pelkästään itsestään. Yksilökeskeisyys toistuu myös itsenmittauksen teknologiaa korostavassa diskurssissa (ks. Neff & Nafus 2016). Tämä näyttäytyy vastakohtana Michel Foucault'n (2015) kuvaamien kreikkalaisten itsestä huolehtimiselle, jolla oli tärkeä yhteiskunnallinen merkitys vapaiden kansalaisten muodostamassa demokratiassa. Siinä itsen hallinta yhdisti yksilön aina toisiin. Suhde itseän toteutui suuntautumalla ulospäin, jolloin yksilö loi reflektiivisen katseen

itseensä toisten muodostaman perspektiivin kautta. Vloggaajat sen sijaan vaikuttavat kääntyvän sisäänpäin omistautuessaan pikkutarkalle elämän järjestämiselle valkoisissa muulta maailmalta eristetyissä huoneissaan. Vlogien itsen hallinta muistuttaakin puritaanista itsen tarkkailun ja itsen kehittämisen koodistoa, joka toteutui puhtaimillaan askeettisessa eetoksessa (Weber 2010, 193). Siinä missä puritaaninen itsen hallinta tavoitteli pelastumista tuonpuoleisessa (Walker Rettberg 2014, 5), vlogeissa toiminnan päämääräksi asetetaan ainoastaan intohimo itsensä toteuttamiseen. Vlogien diskurssilta vaikuttaakin puuttuvan artikuloitavissa oleva perusta siitä, miksi itsen dokumentointi, itsearviointi ja itsen kehittäminen ovat arvo itsessään. Diskurssi vaikuttaa tässä mielessä sisäänpäin kääntyneeltä ja solipsistiselta, sillä itsen hallinnan diskurssi ei kytke yksilöä laajempaan merkityshorisonttiin. Samaan aikaan vloggaajat ovat kuitenkin tuottamansa sisällön näkökulmasta jatkuvassa vuorovaikutuksessa enemmän tai vähemmän anonyymeista katsojista ja seuraajista koostuvaan toiseuden kanssa. Tämä verkkoalustalla muodostuva toiseus asettaa kontekstin vloggaajan itsen hallinnalle, jossa muiden käyttäjien reaktiot, kommentit, tykkäykset sekä katsojamäärät ohjaavat vloggaajien toimintaa. Käytännössä vloggaajan kokemus ei siis ole täysin solipsistinen vaan verkkoalustan mukaisella tavalla relationaalinen. Vloggaajat tekevät elämästään kiinnostavaa, hyödyllistä ja viihdyttävää alustan käyttäjien ilmaisemien intressien mukaisesti. Aineisto avaakin näkökulman maailmaan, jossa vloggaajien itsen hallinnan merkitys ja tekniikat muovaantuvat suhteessa verkkoalustan muodostamaan toiseuteen. Aineisto kertoo siis myös jostain muusta kuin jo vuosikymmenien ajan tunnistetusta itsen hallinnan individualisoitumisesta uusliberalismin aikakaudella (Lorey 2015).

Sisällöntuottajien tilannetta on kuitenkin tulkittu individualistiseen luovaan työhön sisältyvänä ”vapauden myyttinä” (Duffy & Wissinger 2017). Luovassa työssä epävarmuus ja turvattomuus näyttäytyy yhä enemmän individualistisena valinnanvapautena, mikä on tehnyt prekaarien työolosuhteiden poliittisesta kritiikistä haastavaa (ks. Lorey 2015). Vloggaajia koskevat samankaltaiset ongelmat kuin yksityisyrittäjiä lomien ja sairastumisen kannalta. Lisäksi epävakaut tulot yhdistyvät sairastuvuuteen, vuokratulujen ja työttömyysturvan merkitsemisiin taloudellisiin epävarmuuksiin. (Stokel-Walker 2018.) Foucault’laisesti vapauden voidaan kuitenkin katsoa olevan myös jotain todellista. Vapaus toimii alustatalouden moottorina ja sisällöntuottajien työn perustana ja siten vlogien käsittelemänä problematiikkana. Vapaus toimii tuottavana suhteena mediainfrastruktuurin jäsentämisen hallinnallisuuden ja sisällöntuottajan toiminnan välillä. Alusta merkitsee kuitenkin sellaista kontrollin ympäristöä, johon käyttäjien on suhteellisen vaikea vaikuttaa. Vloggaajien asema sisältää vähän mahdollisuuksia neuvotella sisällöntuotantoon liittyvistä ehdoista, tulojaosta, etuuksista, tai sisällön levittämiseen ja näkyvyyteen liittyvistä teknologisista kysymyksistä. Alusta asettaa muodolliset periaatteet toiminnalle, ja sisällöntuottajien on hyväksyttävä ne. Tässä mielessä vapaus näyttäytyy eri tavalla vloggaajien puheessa ja työssä alustataloudessa. Vlogien diskurssissa kuvailtu yksilöllinen vapaus muodostuu suhteessa itsen ja tämän suhteen merkitsemien mahdollisuuksien välityksellä. Alustataloudessa vapaus merkitsee infrastruktuurista vapauden virtojen hallintaa, mikä sisällöntuottajien kannalta tarkoittaa sekä näkyviä sääntöjä ja periaatteita että näkymättömiä teknologisen kontrollin suhteita.

Individualismi on toisaalta myös psykologisesti erottuvassa asemassa aineiston vlogeissa. Itsen hallinnan tekniikoiden yhteydessä osa vloggaajista puhuu epävarmuuden ja ahdistuksen kokemuksesta. Vloggaajien elämässä vaikuttaa tapahtuvan valtava määrä asioita, joista kaikista on huolehdittava yksin. Organisoimisen ja

suunnittelun ulottaminen aina pienimpiin yksityiskohtiin asti merkitsee sikäli konkreettista ja visuaalista kontrollin kokemuksen tuottamista, kun todellisuus tulee representoiduksi täsmälleen yksilön tahdon mukaisesti. Osa vloggaajista toteaaakin oman elämän näkyväksi tekemisen vähentävän ahdistusta. Tämän aineiston perusteella on kuitenkin vaikea arvioida epävarmuuden tarkempia merkityksiä. Vloggaajien kohtaamat epävarmuudet ovat kuitenkin selvästi ikkuna talouteen, jonka ymmärtämisestä on tullut vaikeaa perinteisiin näkökulmiin tukeutuen. Työ saa vloggaajien puheessa etuoikeutetun, koko elämän merkityksen määrittelevän aseman. Vlogeihin sisältyykin yhtenäinen viesti siitä, että työn ei pidä tuntua työltä vaan hauskalta itsensä toteuttamiselta. Franco ”Bifo” Berardin (2009) analyysin mukaisesti luovasta työstä on tullut vloggaajille voimakas psykologisen omistautumisen kohde ja keskeinen merkityksen lähde omassa elämässä. Samalla yksilölliset luovat kyvyt ja oma elämä muuttuvat tuotteeksi sisällöntuotannon osana, jolloin vloggaajien elämään kohdistuu alustoilla muun muassa algoritmista kontrollia. Tämä tekee vapaudesta hyvin problemaattisen suhteen yksilön ja alustan välillä. Vloggaajan työn ja elämän kannalta vapaus ja hallinta ovat monimutkaisia ilmiöitä, joiden arviointi vaatii huomattavaa ymmärrystä teknologisesta toimintaympäristöstä.

Tulkitsen seuraavaksi vlogeja aikalaisanalyttisesti itsen hallinnan ja digitaalisen median välisen suhteen näkökulmasta. Digitaalisessa representaatioissa sisällöntuottaja pyrkii tekemään elämästään hyödyllistä, kiinnostavaa ja viihdyttävää toisille. Katsojien intressit toteutuvat vloggaajan hahmossa huomattavasti interaktiivisemmin ja välittömämmin kuin perinteisen median kohdalla. Videoiden kommenttikentät, katsoja- ja seuraajamäärät, tykkäykset tai negatiiviset reaktiot sekä sosiaalisen median jaot kertovat sisällöntuottajille sekä suoraan että epäsuorasti, mitä verkostot heiltä haluavat. Sisällöntuottajien kannalta tämä edellyttää taitoa arvioida ja ennustaa alustan käyttäjien reaktioita suhteessa tuotettuun sisältöön. Itsen hallinta tässä kontekstissa tarkoittaa kykyä vaikuttaa niihin reaktioihin, joita itsestä tuotettu representaatio saa aikaan digitaalisissa verkostoissa. Sisällöntuottajan kannalta medioitunut itsen hallinta tarkoittaa siis taitoa tehdä omasta elämästä hyödyllistä teknologiavälitteisen toiseuden edessä. Tällöin sisältö saa muotonsa dynaamisessa vuorovaikutussuhteessa verkostojen ja sisällöntuottajan välillä. Aineiston analyysissä tämä näkyi vloggaajan hahmon ja vlogien visuaalisen representaation hyvin neutraalissa muodossa. Vlogien visuaalisen representaation tulkinnassa vloggaajan hahmo ei näyttäytynyt kukaan pelkästään biografisena persoonana vaan myös kuvajaisena, joka toimii katsojan korvaajana videoiden kuvaamisessa tilanteissa. Self help -vidoiden, tutoriaalien ja vlogien valtava suosio YouTubessa kertoo sosiaalisista tarpeista, jotka vaikuttavat jäävän tyydyttämättä ihmisten arkielämän piirissä. Yksinäisyys onkin ainakin yksi syy, miksi vlogien kaltainen sisältö on niin suosittua verkkoalustoilla (Ekbia & Nardi 2017). Vloggaajan hahmo näyttäytyy samaan aikaan kuin ystävänä ja yleisluontoisena kuvajaisena. Itsen hallinnan ja digitaalisen toiseuden välinen suhde voi olla hyvin dynaaminen prosessi, jossa käyttäjä muuttaa muotoaan lakkaamatta. Tämä kuvaa esimerkiksi sosiaalisen median superjulkkiksen Kylie Jennerin toimintaa:

”On her reality series, E!’s “Life of Kylie,” Ms. Jenner has said that her followers drive her pressure to post more and better selfies to Instagram and that she’ll delete images that don’t instantly please, turning her own image into a site of crowd curation. It’s as if her fans themselves are molding her to their specifications.” (Hess 2018a.)

Vloggaajan hahmo on siten tulkittavissa kokonaisuutena, jossa yhdistyy taustalla oleva todellinen persoona, samastuttava representaation muoto sekä sisältö kiinnostavana ja viihdyttävänä tuotteena. *Juuri tämä dynaaminen vuorovaikutus vloggaajan ja verkostojen välillä on arvoa tuottavaa. Sisällöntuottajan ja verkoston välisessä vuorovaikutuksessa syntyvä merkitysavaruuus luo yleisöjä alustan käyttäjistä, muodostaa ympärilleen käyttäjäyhteisöjä ja muuttaa nämä yleisöt rahalliseksi arvoksi mainontasopimusten avulla. Esitän, että elämäntyylin design vastaa itsen hallinnan tilannetta, jossa vloggaaja tekee elämästään hyödyllistä teknologiavälitteisen toiseuden edessä.* Elämäntyylin design on vloggaajan keino muuttaa elämänsä kulutettavaksi tuotteeksi, mutta samaan aikaan sillä on myös pragmaattinen merkitys vloggaajan työn kannalta, joka edellyttää kattavaa kontrollia videon tuotannosta sisältäen käsikirjoituksen, lavastuksen, kuvauksen, editoinnin, markkinoinnin ja yhteistyösopimuksien neuvottelun. Verkkoalustalla elämäntyylin muotoilu toimii tässä mielessä arvoa tuottavana toimintana, kun vloggaajat sekä elävät verkostojen rytmissä että luovat itsensä osaksi verkostojen merkitysavaruuksia. Elämäntyylin design kuvaa myös yksilöllisen ja yleisluontoisen rinnakkaisuutta vlogien itsen hallinnan diskurssissa. Tulkitsen, että elämäntyylin designissa vloggaajien itsen hallinnan tekniikat suhteutuvat strategisesti Wendy Chunin (2017) kuvailemien verkottuneiden YOU-käyttäjien arvontuottamisen muotoihin. *Tämän ympäristön muodostama teknologiavälitteinen toiseus sisältää sekä muiden käyttäjien verkostot että algoritmisen informaation prosessoinnin. Vlogien itsen hallinnan diskurssissa medioitunut ympäristö näyttäytyy siten problematiikkana, jossa vloggaajat hallitsevat elämänsä ja tuottavat sisältöä strategisesti suhteessa alustan muodostamaan ympäristöön.* Tämän voi todeta aineiston vlogien diskurssia määritteleväksi medioituneeksi ympäristöksi. Vloggaajien itsen hallinnan kannalta elämän merkitys on olennaisella tavalla kytkeytynyt mediateknologian muodostamaan ympäristöön, jossa vloggaajat ajattelevat elämänsä mediateknologian välityksellä. Toisaalta vloggaajien itsen hallinnan kannalta olisi olennaista analysoida myös kitkaa, joka muodostuu arkielämän ja digitaalisten verkostojen välille. Haastattelututkimuksen lisäksi ilmiön kannalta keskeisiä menetelmiä ja aineistonkeruutapoja saattaa löytyä etenkin laskennallisista menetelmistä, jotka mahdollistavat jopa miljoonien mediaobjektien analyysin (ks. Manovich 2017). Laskennalliset keinot voivat siten tehdä nimenomaan verkostot analysoitaviksi, mutta haasteeksi muodostuu kyky asettaa sosiologisesti relevantteja tutkimusasetelmia pinnallisemman data-analytiikan sijasta.

Aineiston vlogeissa esiin tuleva merkitysavaruuus avautuu selvästi vlogiformaattia ja vloggaajien työtä yleisemmäksi kulttuuriseksi horisontiksi, joka heijastaa sitä, miten käytämme teknologiaa, millaisena näemme itsemme ja miten suhteudumme muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Siten digitaalisen teknologian merkitys on suuri niiden tulkintojen kannalta, jotka arvioivat, keitä olemme tässä ajassa. Olisi houkuttelevaa tulkita vlogien itsen hallinnan diskurssia vertaamalla sitä suoraan kilpailua korostavaan uusliberaalin talouteen, jossa ihmisiltä vaaditaan alati enemmän, palkkatulojen kehitys on pysähtynyt, velkaantuneisuus lisääntynyt, unen pituus vähentynyt sekä stressi ja masennus lisääntyneet (Crary 2014; Berardi 2011; Harris 2017). Tämä todellisuus sijoittuu kuitenkin selvästi vlogien luoman maailman ulkopuolelle, eikä yhteiskunnallisia rakenteita tai selvästi henkilökohtaisia asioita kommentoida vlogeissa. Vloggaajat itse asuttavat hyvin määrätynlaisen paikan yhteiskunnallisessa avaruudessa, jolloin myös vlogien itsen hallinnan diskurssi kuvaa ennen kaikkea sitä. Siitä huolimatta vloggaajaa on mahdollista pohtia nykytaloudessa muodostuvana hahmona. Analyysin perusteella vloggaajat ovat omistautuneita ja kilpailullisia, he tekevät lakkaamatta työtä sekä verkostoituvat joustavasti yhteistyökumppanien kanssa. Lisäksi vloggaajat ovat

erittäin taitavia teknologian ja median käyttäjiä. Alustoilla toimivat sisällöntuottajat tekevät työtä, joka olisi aiemmin edellyttänyt tuotantoyrityksen, mutta nyt koko prosessi tehdään itsenäisesti alusta loppuun. Vloggaajat ovat myös perinteisessä mediassa yhä näkyvämpi julkisuuden henkilön, yksityishenkilön, mielipidevaikuttajan, viihdyttäjän ja mainostajan sekoitus. Samanlainen kehitys kuvaa myös muita luovan alan työtehtäviä. Yritykset yhä enemmän investoivat vasta valmiisiin tuotteisiin, jolloin itse työprosesseista ei välttämättä makseta korvausta. Malcolm Harris (2017) on esimerkiksi kuvannut, kuinka musiikkiteollisuudessa levytyssopimuksen saa nykyisin usein se, jolla on jo vakiintunut fanikanta sosiaalisessa mediassa, kun perinteisesti levy-yhtiö huolehti markkinoinnista ja yleisön muodostamisesta. Vloggaajien itsen hallinnan tekniikat, jotka yhdistyvät digitaalisten verkostojen tuottavaksi tekemiseen, kertovat lisäksi siitä taloudellisesta ja sosiokulttuurisesta avaruudesta, johon suurin osa yhteiskunnan jäsenistä osallistuu. Nykyään me kaikki brändäämme itseämme (Harris 2017). Digitaalisen median merkityksen kasvaessa itsen markkinoiminen ja oman kilpailukyvyn kehittäminen tapahtuvat ympäristössä, jossa itsen hallinta ja oman julkikuvan representatiivinen tuotanto sulautuvat yhteen. Tämä itsen näkyväksi ja kiinnostavaksi tekemisen, huomion luomisen ja itsen esteettisen tyylyttelyn toiminta tapahtuu yhä hajanaisempien teknologisten verkostojen osana, jossa yleisönä on digitaalisten verkostojen muodostama toiseus. Lev Manovichin (2017, 117) aikalaisanalyttinen tulkinta tästä kehityksestä on ”esteettinen yhteiskunta”, jota hän kuvaa näin: ”In such society, production and presentation of beautiful images, experiences, styles, and user interaction designs is central for its *economic and social* functioning. Rather than being a property of art, aesthetic is the key property of commercial goods and services.”

7.3 Digitaaliset teknologiat yhteiskuntatieteellisessä aikakausien ajattelussa

Lopuksi yhdistän itsen hallinnan ja medioituneen ympäristön muodostaman tutkimusilmiön osaksi yleisempiä aikakauden identiteettiä pohtivia yhteiskuntatieteellisiä keskusteluja. Anthony Giddensin mukaan modernia aikaa leimaava ominaisuus on vuorovaikutuksen irtaantuminen tilallisuuden rajoitteista (Mitchell 2004, 31). Paul Virilio puolestaan on esittänyt, että nykyisyyttä kuvaa ajallisen keston irtoaminen paikallistetusta referentististä (Virilio 2008, 134). Tilallisuudesta irronnut vuorovaikutus ja paikallisuudesta purkautunut ajallisuus kertovat intensifioituneesta nykyhetkestä. Käyttäjät pystyvät saavuttamaan lähes rajattoman määrän asioita kädenliikkeellä, mutta samalla lukemattomien tapahtumien seuraukset voivat toteutua viiveettä, reaaliajassa, ihmisten elämässä. Sekä Anthony Giddens että Paul Virilio hahmottavat digitaalisten teknologioiden tuottamia ympäristöjä, jotka synnyttävät määrätynlaisia subjektiivisia tapoja nähdä, tietää ja toimia (Kitchin & Dodge 2014, 27). Vain muutamassa vuosikymmenessä digitaaliset teknologiat ovat muuttaneet vuorovaikutusmalleja hämmästyttävän nopeasti, mutta käyttäjille nämä uudet laitteet näyttäytyvät ennen kaikkea tavallisina ja arkipäiväisinä (Chun 2017). Kuvaavasti yhä useammalle päivän ensimmäinen ja viimeinen toimi herätessä ja nukkumaan mennessä, sekä usein myös yön aikana, on selata uutisvirtoja älylaitteelta (Crary 2014, 21-22). Älypuhelimesta on muodostunut maailmanlaajuisesti paradigmaattinen kulttuuriartefakti 2010-luvulla (Greenfield 2017, 25). Sen avulla käytetystä teknologiasta

ei ole tullut pelkästään arkielämälle välttämätöntä vaan pikemminkin yhteiskunnallisen olemassaolon ehto (Crary 2014, 45). Älypuhelin kuitenkin toimii ainoastaan käyttöliittymänä erilaisille palveluille, sillä varsinaiset komputatiiviset prosessit ja datan säilytys tapahtuu pilvipalvelimissa (Bratton 2014). Samalla kun tästä teknologisesta konstellatiosta on tullut arkielämän perusrakenne, se on myös integroinut käyttäjät uudenlaisen taloudellisen ekosysteemin osaksi massiivisen datan keräämisen kohteina (Greenfield 2017, 47). Tämän seurauksena uudenlaiset dataan perustuvat liiketalousmallit ja ihmisten elämä ovat läheisemmin yhteenkietoutuneita (Crary 2014). Digitaalinen ympäristö edellyttää yksilöiltä osaamista sekä toimia että ymmärtää itsensä näiden verkostojen osana. Tämän seurauksena muodostuvaa subjektiviteettia Luc Boltanski ja Ève Chiapello (2011, 182) ovat kuvanneet konnektionistiseksi: yksilön on oltava aina tavoitettavissa ja valmiina reagoimaan, jatkuvassa vuorovaikutuksessa informaatioteknologisissa verkostoissa.

Teknologisten järjestelmien muodostumiseen yhdistyy yhteiskunnallisia ja taloudellisia muutoksia, jotka ovat useampien periodisoivien käsitteiden kohteena (Franklin 2015). Muun muassa jälkifordismi, uusliberalismi, tietoyhteiskunta, verkostoyhteiskunta, semiokapitalismi ja jälkiteollinen yhteiskunta ovat yrityksiä käsitteellistää 1970-luvulta alkaneen aikakauden esittelemiä muutoksia työssä, sosiaalisissa suhteissa, tuotannossa ja teknologiassa. Jälkifordismi kuvaa, kuinka tuotannosta on tullut hajautetumpaa ja työstä on tullut yksilöllisempää ja erikoistuneempaa. Jos teollisessa yhteiskunnassa työ oli monotonista, ankarasti hierarkisoitua ja epäitsenäistä, niin jälkifordistinen semiokapitalismi korostaa kognitiivista työtä, kommunikaatiota ja joustavuutta (Berardi 2011, 21). Työstä on tullut persoonallisempaa, mutta myös muuhun elämään sekoittunutta informaatioteknologian mahdollistaman verkostomaisen organisaation piirissä (Hardt & Negri 2000, 295). Toisaalta myös vapaa-ajasta on tullut itsessään arvon tuotannon alue. Ihmisten elämästä on tullut hyödyke, kun terveydestä, ruokavaliosta, liikkumisesta, mielenterveydestä ja unesta tuotetaan kaupallisesti hyödynnettävää dataa (Charitsis 2016). Samoin teollisen yhteiskunnan passiivinen massamedian kuluttaja on kadonnut emansipoituneen ja aktiivisen, suoraan arvon tuottamiseen osallistuvan digitaalisen median käyttäjän tieltä (Chun 2017). Tämä on ilmeistä sosiaalisen median alustoilla, joiden tuottavuus on täysin riippuvaista käyttäjien usein ilmaiseksi luomasta sisällöstä (Terranova 2013). Vieläkin huomionarvoisempi puoli käyttäjien tuottavassa roolissa on jokaisesta kuluttajasta tuotettu data, johon digitaalisen median palveluiden liiketoimintamalli perustuu (Chun 2017; Charitsis 2016). Näin siis fordistisen kuriyhteiskunnan alistavat rakenteet ovat väistyneet uusliberaaliin hallinnan tieltä, jota kuvaa yksilön kasvava vapaus, oikeus itsensä määrittämiseen sekä mahdollisuus ja velvollisuus itsensä toteuttamiseen (Ludwig 2016; Lorey 2015).

Usein nykyaikaista medioitunutta ihmistä luonnehditaan narsistiksi, joka on lumoutunut omasta digitaalisesta kuvajaisestaan (Groys 2018). Kuitenkin medioitunut kokemus on kaikkea muuta kuin sisäänpäin kääntynyt ja solipsistinen, sillä digitaalisissa verkostoissa se suuntautuu aina kohti muista käyttäjistä muodostuvaa toiseutta (mt.). Medioitunut suhde itseen välittyy esineellistetyn digitaalisen itsen representaation kautta, jonka realistinen vastaavuus yksilön persoonan kanssa on hälventynyt sitä myötä, kun representaatiosta on tullut määrällisesti ja muodollisesti moninaisempaa (Berardi 2018; Steyerl 2017). Verkottunut subjektiviteetti, kuten Wendy Chunin (2017) hahmottelema YOU, on aina suhteessa muiden käyttäjien muodostamaan teknologiavälitteiseen abstraktiin toiseuteen. Medioituneelle kokemukselle ominaista onkin

digitaalisten verkostojen muodostama toiseus, joka on huomattavan fragmentaarinen ja epäselvä (Dean 2013). Jodi Deanin (mt.) mukaan verkostoissa välittyvä sosiaalisuuden kokemus on epäselvä myös siksi, että teollisen yhteiskunnan normatiiviset rooliodotukset ovat osittain kadonneet. Sen vuoksi ihmiset ovat jääneet entistä epävarmemmaksi siitä, millaisena heidän pitäisi pyrkiä näyttäytymään toisten edessä. Yksilöt hahmottavat itseään moninaisemmin ja hajanaisemmin representoitujen identiteettien kautta, mutta samalla yksilöille on entistä epäselvempää keitä ne toiset ovat, joiden edessä he näyttäytyvät. (Mt.) Medioituneessa todellisuudessa ihmisten tehtäväksi on tullut oppia ymmärtämään itsensä digitaalisten verkostojen osana, jotta heidän olisi mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen toimintaan menestyksekkäästi (Crary 2014, 91). Mediainfrastruktuuri merkitsee hyvin kompleksisen teknologisen ympäristön jäsentämää yksilöllistä vapautta, joka tarjoaa uusia mahdollisuuksia toimia, kommunikoida ja toteuttaa itseään. Digitaalinen teknologia tarjoaa lisäksi mahdollisuuden osallistua suoraan sen todellisuuden luomiseen, jonka osana myös yksilöiden olemassaolon tapa jäsentyy, kun digitaalinen media levittäytyy yhä kattavammin osaksi yhteiskunnallista todellisuutta. Samalla mediainfrastruktuurin järjestämässä ympäristössä hallinta toteutuu lisääntyvässä määrin näkymättömien infrastruktuurallisten suhteiden välityksellä. Myös itsen hallinta kohdistuu digitaalisissa verkostoissa kiertäviin informaatiovirtoihin, joiden välityksellä ihmisten elämä kytkeytyy taloudellisiin ja sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin. Itsen hallinta yhdistyy siten digitaalisten objektien tuotantoon, manipulointiin ja kontrolliin, mikä ympäröi ihmisten elämää digitaalisten verkostojen muodostamalla toiseudella ja voi aiheuttaa kitkaa arkielämän ja medioituneen todellisuuden välille.

Vloggaajien tekemässä työssä tiivistyy konkreettisesti mutta rajallisessa muodossa digitaalisen teknologian vaikutuksia sekä taloudellisten muutosten seurauksia. Mediotunut ympäristö arvontuottamisen ja sosiokulttuuristen merkitysten kannalta synnyttää myös huomattavia haasteita yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle. Digitaaliset teknologiat asettavat tutkimukselle lukuisia ongelmia, kuten miten analysoida ihmisten ja ei-inhimillisten toimijoiden vuorovaikutusta verkkokommunikaatiossa, miten kerätä aineistoja sekä luoda käsitteitä, jotka tarttuvat verkostojen tuottamien subjektiviteettien teknisiin ja infrastruktuurallisiin ominaisuuksiin. Tämä on tutkimuksellisesti haastavaa jo pelkästään siksi, että digitaalisten verkostojen vuorovaikutus voi olla hyvin mutkikasta muuttaa näkyvään ja tarkasti analysoitavaan muotoon. Tämän tutkielman tavoite on ollut ottaa tämä haaste vakavasti ja kontribuoida ilmiön käsitteellisen lähestymistavan muodostamiseen. Tutkielma asemoitui tavoitteeseen siten, että ilmiön kannalta relevanttia empiiristä aineistoa analysoitiin aineistolähtöisesti. Näin tutkimusilmiö tehtiin konkreettisesti tarkasteltavaksi ja analysoitavaksi aineiston spesifien ominaisuuksien mukaisesti. Lisäksi analyysin tuloksia tulkittiin suhteessa aiempaan empiiriseen tutkimukseen ja relevanttiin teoreettiseen kirjallisuuteen. Tutkielman asetelma mahdollisti myös aikalaيسانalyttisten tulkintojen tekemisen vloggaajien itsen hallinnan diskurssista. Vloggaajat ovat nykyaikaisen talouden kannalta erittäin kiinnostava yhteiskuntatieteellinen tutkimuskohde, joka artikuloi sitä, mitä nykyhetkessä tapahtuu. Itsen hallinnan ja medioituneen ympäristön kannalta keskeiseksi tekijäksi tulkitsin suhteen digitaalisten verkostojen muodostamaan toiseuteen. Vlogien itsen hallinnan diskurssin kannalta elämäntyylin design näyttäytyi rationaliteettina, jossa yksilö muovaamalla omaa elämäntyyliään luo itsensä verkostojen osaksi ja samalla tekee näistä verkostoista itsensä kannalta tuottavia. Aiheen kannalta olennaisena tutkimuksellisenä ongelmana voi todeta etenkin sen, ettei verkostojen mahdollistamia arvontuottamisen ja sosiokulttuuristen merkityksenannon prosesseja voida analysoida pelkästään yksilön kokemusten perusteella. Vloggaajien strategista toimintaa on mahdollista havainnoida

suhteessa verkostoihin, mutta verkostojen vuorovaikutuksellinen avaruus jää pitkälti analyysin ulottumattomiin. Tulevaisuudessa yhteiskuntatieteiden koetinkiveksi muodostuu yhä korostetummin digitaalisten teknologioiden hyödyntäminen tutkimusvälineinä. Tässä olennaiseksi haasteeksi muodostuu etenkin teknologian käytön yhdistäminen yhteiskuntatieteellisen ajattelun erityisosaamiseen ja sitä vastaaviin tutkimusasetelmiin.

Lähteet

- Abidin, Crystal 2016: ”“Aren’t These Just Young, Rich Women Doing Vain Things Online?”: Influencer Selfies as Subversive Frivolity” *Social Media + Society* 2016: 1–17.
- Anderson, Benedict 2016: *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London/New York: Verso.
- Aranda, Julieta & Teixeira Pinto, Ana 2017: ”Turk, Toaster, Task Rabbit” Teoksessa *Supercommunity* (ed. Aranda, Julieta & Kuan Wood, Brian & Vidokle, Anton). London/New York: Verso.
- Aytes, Ayhan 2013: ”Return of the Crowds: Mechanical Turk and Neoliberal States of Exception” Teoksessa *Digital Labor: The Internet as Playground and Factory* (toim. Scholz, Trebor). New York/London: Routledge.
- Berardi, ”Bifo” Franco 2009: *The Soul at Work. From Alienation to Autonomy*. Los Angeles: Semiotext(e).
- Berardi, ”Bifo” Franco 2016: ”Décomposition et recombinaison à l’âge de la précarité.” *Multitudes vol.62(1)*.
- Berardi, ”Bifo” Franco 2017: *Futurability. The Age of Impotence and the Horizon of Possibility*. London/New York: Verso.
- Berardi, ”Bifo” Franco 2018: ”Self-Engineering” Teoksessa *Superhumanity: Design of the Self* (toim. Axel, Colomina, Hirsch, Vidokle & Wingley). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Björkmann, Berry Trine 2018: *Videoblogging Before YouTube*. Amsterdam: Institute of Network Cultures.
- Boltanski, Luc & Chiapello, Ève 2011: *Le nouvel esprit du capitalisme*. Paris: Gallimard.
- Bowles, Nellie 2018: ”The Digital Gap Between Rich and Poor Kids Is Not What We Expected” *The New York Times* 26.10.2018. <https://nyti.ms/2JkOUf> haettu: 4.11.2018
- Bratton, Benjamin H. 2014: ”On Apps and Elementary Forms of Interfacial Life: Object, Image, Superimposition.” Teoksessa: *The Imaginary App* (ed. Miller, Paul D. & Matviyenko, Svetlana). Cambridge/London: The MIT Press.
- Bratton, Benjamin H. 2016: *The Stack. On Software and Sovereignty*. Cambridge/London: The MIT Press.
- Bridle, James 2018: *New Dark Age. Technology and the End of the Future*. London/New York: Verso.
- Carpo, Mario 2017: *The Second Digital Turn. Design Beyond Intelligence*. Cambridge/London: The MIT Press.
- Charitsis, Vassilis 2016: *Prosuming (the) Self. Consumption of Work and the Work of Consumption*. *Ephemera vol.16(3): 37-59*
- Chun, Wendy Hui Kyong 2011: *Programmed Visions. Software and Memory*. Cambridge/London: The MIT Press.
- Chun, Wendy Hui Kyong 2016: ”Somebody Said New Media” Teoksessa: *New Media, Old Media. A History and Theory Reader. Second Edition*. (ed. Chun, Wendy Hui Kyong & Watkins Fisher, Anna & Keenan, Thomas W.) New York/London: Routledge.

- Chun, Wendy Hui Kyong 2017: *Updating to Remain the Same. Habitual New Media*. Cambridge/London: The MIT Press.
- Citton, Yves & Neyrat, Frédéric & Quessada, Dominique 2012: "Envoûtements Médiatiques" *Multitudes* 2012/4 (n° 51), p. 56-64.
- Corbin, Juliet & Strauss, Anselm 2008: *Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Crary, Jonathan 2014: *24/7. Late Capitalism and the Ends of Sleep*. London/New York: Verso.
- Day, Sophie & Lury, Celia 2016: "Biosensing: Tracking Persons" Teoksessa: *Quantified. Biosensing Technologies in Everyday Life* (ed. Nafus, Dawn). Cambridge/London: The MIT Press.
- Dean, Jodi 2013: "Whatever Blogging" Teoksessa *Digital Labor: The Internet as Playground and Factory* (toim. Scholz, Trebor). New York/London: Routledge.
- Deleuze, Gilles 1968: *Différence et répétition*. Paris: PUF
- Deleuze, Gilles 1990: "Post-scriptum sur les sociétés de contrôle" Teoksessa Deleuze, Gilles: *Pourparlers. 1972—1990*. Paris: Les Éditions de Minuit.
- Deleuze, Gilles 2004: *Foucault*. Paris: Les Éditions de Minuit.
- Drucker, Johanna 2014: *Graphesis. Visual Forms of Knowledge Production*. Cambridge: Harvard University Press.
- Dunn, Gaby 2016: "Making Split Ends Meet: The Hustle of Being a Beauty Vlogger" *Broadly* 1.2.2016 https://broadly.vice.com/en_us/article/9aepnv/making-split-ends-meet-the-hustle-of-being-a-beauty-vlogger haettu: 20.7.2018
- Easterling, Keller 2016: *Extrastatecraft. The Power of Infrastructure Space*. London/New York: Verso.
- Ekbia, Hamid R. & Nardi, Bonnie 2017: *Heteromation, and Other Stories of Computing and Capitalism*. Cambridge/London: The MIT Press.
- Foucault, Michel 1975: *Surveiller et punir. Naissance de la prison*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel 1976: *Histoire de la sexualité I. La Volonté de savoir*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel 1977: "Entretien avec Michel Foucault" Teoksessa Foucault, Michel 2001: *Dits et écrits II, 1976—1988*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel 1982: "Le Sujet et le pouvoir" Teoksessa Foucault, Michel 2001: *Dits et écrits II, 1976—1988*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel 1984a: "L'Éthique du souci de soi comme pratique de la liberté" Teoksessa Foucault, Michel 2001: *Dits et écrits II, 1976—1988*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel 1984b: "Une esthétique de l'existence" Teoksessa Foucault, Michel 2001: *Dits et écrits II, 1976—1988*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel 1984c: *Histoire de la sexualité II. L'Usage des plaisirs*. Paris: Gallimard.

- Foucault, Michel 2004a: *Sécurité, territoire, population. Cours au Collège de France, 1977–1978*. Paris: Seuil/Gallimard.
- Foucault, Michel 2004b: *Naissance de la biopolitique. Cours au Collège de France, 1978–1979*. Paris: Seuil/Gallimard.
- Foucault, Michel 2008: *Le Gouvernement de soi et des autres. Cours au Collège de France, 1982–1983*. Paris: Seuil/Gallimard.
- Foucault, Michel 2012: *Du Gouvernement des vivants. Cours au Collège de France, 1979–1980*. Paris: Seuil/Gallimard.
- Foucault, Michel 2014: *Subjectivité et vérité. Cours au Collège de France. 1980–1981*. Paris: Seuil/Gallimard.
- Foucault, Michel 2015: *Qu'est-ce que la critique ? suivi de La culture de soi*. Paris: Vrin.
- Franklin, Seb 2015: *Control. Digitality as Cultural Logic*. Cambridge/London: The MIT Press.
- Frobenius, Maximiliane 2014: "Audience design in monologues: How vloggers involve their viewers" *Journal of Pragmatics* 72 (2014):59–72.
- Frömming, Undine Urte & Köhn, Steffen & Fox, Samantha & Terry, Mike 2017: "Digital Environments and the Future of Ethnography. An Introduction." Teoksessa *Digital Environments. Ethnographic Perspectives across Global Online and Offline Spaces* (ed. Frömming, Köhn, Fox, Terry). Bielefeld: Transcript Verlag.
- García-Rapp, Florencia 2017: "'Come join and let's BOND': authenticity and legitimacy building on YouTube's beauty community" *Journal of Media Practice*, 18:2-3, 120-137
- Greenfield, Adam 2017: *Radical Technologies. The Design of Everyday Life*. London/New York: Verso.
- Gros, Frédéric 1996: *Michel Foucault*. Paris: PUF.
- Groys, Boris 2018: "Self-design" Teoksessa *Superhumanity: Design of the Self* (toim. Axel, Colomina, Hirsch, Vidokle & Wingley). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Haraway, Donna 1991: *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge.
- Hardt, Michael & Negri, Antonio 2000: *Empire*. Cambridge/London: Harvard University Press.
- Harcourt, Bernard E. 2015: *Exposed: Desire and Disobedience in the Digital Age*. Harvard University Press.
- Haris, Malcolm 2017: *Kids these Days. Human Capital and the Making of Millennials*. New York: Little, Brown and Company.
- Helén, Ilpo 2016: *Elämän politiikat. Yhteiskuntatutkimus Foucault'n jälkeen*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Hess, Amanda 2018a: "The Rise of the Social Media Fembot" *The New York Times* 4.2.2018. <https://www.nytimes.com/2018/02/04/arts/fembot-poppy-lil-miquela-kylie-jenner.html> haettu: 1.6.2018
- Hess, Amanda 2018b: "How Hands Became the Internet's New Selfie" *The New York Times* 14.8.2018. <https://www.youtube.com/watch?v=IzvXi8VxgI> haettu 18.9.2018

Hui, Yuk 2016: *On the Existence of Digital Objects*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Hörl, Erich 2018: "The Environmentalitarian Situation: Reflections on the Becoming-Environmental of Thinking, Power, and Capital" *Cultural Politics*, Volume 14, Issue 2, 153-173

Kautt, York 2017: "Grounded Theory als Methodologie und Methode der Analyse visueller Kommunikation" *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* Volume 18, No. 3, Art. 8

Kitchin & Dodge 2014: *Code/Space. Software and Everyday Life*. Cambridge/London: The MIT Press.

Knoblauch, Hubert & Baer, Alejandro & Laurier, Eric & Petschke, Sabine & Schnettler, Bernt 2008: "Visual Analysis. New Developments in the Interpretative Analysis of Video and Photography" *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* Volume 9, No. 3, Art. 14

Koivusalo, Markku 2012: *Kokemuksen politiikka. Michel Foucault'n ajattelujärjestelmä*. Helsinki: Tutkijaliitto.

Konecki, Krzysztof Tomasz 2008: "Touching and Gesture Exchange as an Element of Emotional Bond Construction. Application of Visual Sociology in the Research on Interaction between Humans and Animals" *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* Volume 9, No. 3, Art. 33

Konecki, Krzysztof Tomasz 2011: "Visual Grounded Theory: A Methodological Outline and Examples from Empirical Work" *Revija za sociologiju* 41 (2011), 2: 131–160

Le Monde 2018: "La dure vie des youtubers" 9.6.2018. https://www.youtube.com/watch?v=E8oYH-COA_U

Lewis, Paul 2017: "'Our minds can be hijacked': the tech insiders who fear a smartphone dystopia." *The Guardian* 6.10.2017. <https://www.theguardian.com/technology/2017/oct/05/smartphone-addiction-silicon-valley-dystopia> haettu: 10.6.2018

Lomas, Natasha 2015: "What Happens To Privacy When The Internet Is In Everything?" *TechCrunch* 25.1.2015 <http://tcrn.ch/15HS6CM> haettu: 18.7.2018

Lorey, Isabell 2015: *State of Insecurity. Government of the Precarious*. London/New York: Verso.

Lorey, Isavell 2016: "Vom immanenten Widerspruch zur hegemonialen Funktion. Biopolitische Gouvernementalität und Selbst-Prekarisierung von KulturproduzentInnen" Teoksessa: *Kritik der Kreativität* (ed. Raunig, Gerald & Wuggenig, Ulf). Wien: Transversal texts.

Ludwig, Gundula 2016: "Freiheitsversprechen und Technologien der Macht. Transformationen des Sexualitätsdispositivs und das Begehren nach dem neoliberalen Staat" Teoksessa: Lorey & Ludwig & Sonderegger 2016: *Foucaults Gegenwart*. Wien: Transversal Texts.

Lupton, Deborah 2016: *The Quantified Self. A Sociology of Self-Tracking*. Cambridge: Polity Press.

Mackenzie, Adrian 2015: "The Production of Prediction: What Does Machine Learning Want?" *European Journal of Cultural Studies* 2015, Vol. 18(4-5) 429–445 .

Manjoo, Fahrad 2018: "Welcome to the Post-Text Future" *The New York Times* 9.2.2018. <https://www.nytimes.com/interactive/2018/02/09/technology/the-rise-of-a-visual-internet> haettu: 18.6.2018

- Manovich, Lev 2016: "The Language of Cultural Interfaces" Teoksessa: *New Media, Old Media. A History and Theory Reader. Second Edition.* (ed. Chun, Wendy Hui Kyong & Watkins Fisher, Anna & Keenan, Thomas W.) New York/London: Routledge.
- Manovich, Lev 2017: *Instagram and Contemporary Image.* <http://manovich.net/index.php/projects/instagram-and-contemporary-image>.
- Marazzi, Christian 2006: *Pääoma ja kieli.* Helsinki: Tutkijaliitto.
- Marwick, A.E. 2016: "You may know me from YouTube: (Micro-)Celebrity in social media" Teoksessa Marshall, P.D., & Redmond, S. (toim.): *A Companion to Celebrity.* West Sussex: John Wiley & Sons.
- Marx, Karl 1973: *Das Kapital. Kritik der politischen Ökonomie. Erster Band.* Berlin: Dietz Verlag.
- Masure, Anthony 2016: "Subjectivités computationnelles et consciences appareillées." *Multitudes vol.62.*
- McLuhan, Marshall 1964: *Understanding Media.* New York/London: Routledge.
- Mey, Günter & Dietrich, Marc 2016: "From Text to Image—Shaping a Visual Grounded Theory Methodology" *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* Volume 17, No. 2, Art. 2
- Mitchell, J. William 2004: *Me++. The Cyborg Self and the Networked City.* Cambridge/London: The MIT Press.
- Mitropoulos, Angela 2011: "Von der Prekarität zum Risikomanagement und darüber hinaus" Teoksessa *Inventionen 1.* (toim. Lorey, Isabell & Nigro, Roberto & Raunig, Gerald). Zürich: Diaphanes.
- Myers West, Sarah 2017: "Data Capitalism: Redefining the Logics of Surveillance and Privacy" *Business & Society* 1–22.
- Neff, Gina & Nafus, Dawn 2016: *Self-Tracking.* Cambridge/London: The MIT Press.
- Noro, Arto 2000: "Aikalaisdiagnoosi Sosiologisen Teorian Kolmantena Lajityyppinä" *Sosiologia* 4/2000, 321-329.
- Parkin, Simon 2018: "The YouTube stars heading for burnout: 'The most fun job imaginable became deeply bleak'" *The Guardian* 8.9.2018. <https://www.theguardian.com/technology/2018/sep/08/youtube-stars-burnout-fun-bleak-stressed> haettu: 2.11.2018
- Parks, Lisa & Starosielski, Nicole 2015: "Introduction" Teoksessa *Signal Traffic. Critical Studies of Media Infrastructures* (toim Parks & Starosielski). Urbana/Chicago/Springfield: University of Illinois Press.
- Peraica, Ana 2017: *Culture of the Selfie: Self-Representation in Contemporary Visual Culture.* Amsterdam: Institute of Network Cultures.
- Pold, Søren Bro & Andersen, Christian Ulrik : "Controlled Consumption Culture: When Digital Culture Becomes Software Business". Teoksessa: *The Imaginary App* (ed. Miller, Paul D. & Matviyenko, Svetlana) Cambridge/London: The MIT Press.
- Raun, Tobias 2012: "DIY therapy: exploring affective self-representations in trans video blogs on youtube" Teoksessa *Digital Cultures and the Politics of Emotion* (Toim. Karatzogianni, Athina & Kuntsman, Adi). London: Palgrave Macmillan.

- Raunig, Gerald 2016: *Dividuum. Machinic Capitalism and Molecular Revolution*. Los Angeles: Semiotext(e).
- Rebentisch, Juliane 2018: "Aestheticization and Democratic Culture" Teoksessa *Superhumanity: Design of the Self* (toim. Axel & Colomina & Hirsch & Vidokle & Wigley). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Rogers, Richard 2017: "Foundations of Digital Methods. Query Designs." Teoksessa: *The Datafied Society. Studying Culture through Data* (ed. Schäfer, Tobias Mirko & van Es, Karin). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Ross, Andrew 2013: "In Search of the Lost Paycheck" Teoksessa *Digital Labor. The Internet as Playground and Factory* (toim. Scholz, Trebor). New York/London: Routledge.
- Rouvroy, Antoinette 2011: "Technology, Virtuality and Utopia: Governmentality in an Age of Autonomic Computing". Teoksessa: *Law, Human Agency and Autonomic Computing* (ed. Hildebrandt, Mireille & Rouvroy Antoinette). London/ New York: Routledge.
- Rouvroy, Antoinette 2016: "La gouvernementalité algorithmique : radicalisation et stratégie immunitaire du capitalisme et du néolibéralisme ?" *La Deleuziana* 3/2016: 30-36.
- Rouvroy, Antoinette & Stiegler, Bernard 2015: "Le régime de vérité numérique: De la gouvernementalité algorithmique à un nouvel État de droit" *Socio* 2015 vol.4: 113-140.
- Ruckenstein, Minna 2014: "Visualized and Interacted Life: Personal Analytics and Engagements with Data Doubles" *Societies* 2014, 4, 68–84.
- Sánchez-Querubín, Natalia 2017: "Case Study. Webs and Streams – Mapping Issue Networks Using Hyperlinks, Hashtags and (Potentially) Embedded Content" Teoksessa: *The Datafied Society. Studying Culture through Data* (ed. Schäfer, Tobias Mirko & van Es, Karin). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Sarasin, Philipp 2001: *Reizbare Maschinen. Eine Geschichte des Körpers 1765—1914*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Schulman, Michael 2018: "Bo Burnham's Age of Anxiety" *The New Yorker* 2.7.2018. <https://www.newyorker.com/magazine/2018/07/02/bo-burnhams-age-of-anxiety> haettu: 2.11.2018
- Samuels, Alana 2018: "The Internet Is Enabling a New Kind of Poorly Paid Hell" *The Atlantic* 23.1.2018. <https://www.theatlantic.com/business/archive/2018/01/amazon-mechanical-turk/551192/>
- Senellart, Michel 2004: "Situation du cours" Teoksessa Foucault, Michel: *Sécurité, territoire, population. Cours au Collège de France, 1977–1978*. Paris: Seuil/Gallimard.
- Senellart, Michel 2012: "Situation du cours" Teoksessa Foucault, Michel: *Du Gouvernement des vivants. Cours au Collège de France, 1979—1980*. Paris: Seuil/Gallimard.
- Srnicek, Nick 2014: "Auxiliary Organs: An Ethics of the Extended Mind" Teoksessa: *The Imaginary App* (ed. Miller, Paul D. & Matviyenko, Svetlana) Cambridge/London: The MIT Press.
- Srnicek, Nick 2016: *Platform Capitalism*. London: Polity Press.
- Steyerl, Hito 2012: *The Wretched of the Screen*. Berlin: Sternberg Press.
- Steyerl, Hito 2017: *Duty Free Art*. London/New York: Verso.

Stokel-Walker, Chris 2018: "Why YouTubers are feeling the burn" The Guardian 12.8.2018. <https://www.theguardian.com/technology/2018/aug/12/youtubers-feeling-burn-video-stars-crumbling-under-pressure-of-producing-new-content> haettu: 2.11.2018.

Terranova, Tiziana 2013: "Free Labor" Teoksessa *Digital Labor: The Internet as Playground and Factory* (toim. Scholz, Trebor). New York/London: Routledge.

Twenge, Jean M. 2017: "Have Smartphones Destroyed a Generation?" The Atlantic 09/2017. <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2017/09/has-the-smartphone-destroyed-a-generation/534198/> haettu: 8.6.2018.

van Es, Karin & Schäfer, Mirko Tobias 2017: "New Brave World" Teoksessa: *The Datafied Society. Studying Culture through Data* (ed. Schäfer, Tobias Mirko & van Es, Karin). Amsterdam: Amsterdam University Press.

Verbeek, Paul-Peter 2011: "Subject to Technology: on Autonomic Computing and Human Autonomy" Teoksessa: *Law, Human Agency and Autonomic Computing* (ed. Rouvroy Antoinette). London/New York: Routledge.

Virilio. Paul 2008: *Open Sky*. London/New York: Verso.

Walker, Tim 2018: "How Children's TV went from Blue Peter to YouTube's Wild West" The Guardian 9.1.2018. <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2018/jan/09/how-childrens-tv-went-from-blue-peter-to-youtube-wild-west> haettu: 11.6.2018

Walker Rettberg, Jill 2014: *Seeing Ourselves Through Technology: How We Use Selfies, Blogs and Wearable Devices to See and Shape Ourselves*. London: Palgrave Macmillan.

Weber, Max 2010: *Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalismus. Vollständige Ausgabe*. München: Verlag C.H. Beck.

Werbin, Kenneth C. 2017: *The List Serves. Population Control and Power*. Amsterdam: Institute of Network Cultures.

Yourcenar, Marguerite 1951: *Mémoires d'Hadrien*. Teoksessa Yornecar, Marguerite 1982: *Œuvres romanesques*. Paris: Gallimard.